

50 ÉVES

A SEMMELWEIS EGYETEM
FOGORVOSTUDOMÁNYI
KARA (1955-2005)

**50 éves
a Semmelweis Egyetem
Fogorvostudományi
Kara**

1955–2005

Ez a kiadvány a GlaxoSmithKline támogatásával jött létre.

Budapest, 2005

Szerkesztők:

Dr. Bánóczy Jolán
Dr. Gera István
Dr. Kóbor András

Lektorok:

Dr. Fábián Tibor
Dr. Donáth Tibor
Dr. Molnár László
Dr. Zelles Tivadar

Kiadja a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kara
Felelős Kiadó: Dr. Gera István dékán

Tervezés és nyomtatás:

Arts-O.K.-Design Kft.

ISBN 956 1025 42 3

Minden jog fenntartva. A könyv bármely részének másolása,
újraakozlása tilos a kiadó írásos engedélye nélkül.

A borítón a budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Stomatológiai Klinikája látható 1930 körül, Kóbor András gyűjteményéből.

50 éves a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kara (1955–2005)

Tartalom

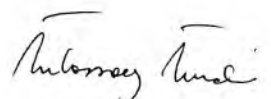
Lectoris Salutem!	5
Dékáni köszöntő	9
1. RÉSZ	
A fogorvosképzés magyarországi fejlődésének története	15
1.1 Kóbor András, Forrai Judit: Történelmi előzmények a középkortól a II. Világháború befejezéséig	17
1.2 Kóbor András: Az önálló fogorvosképzés kialakulásának története Budapesten	30
Bevezetés	30
1.2.1. Átmeneti időszak 1945–1954 Társadalmi-, politikai környezet, szakmapolitikai következmények	31
Az oktatás feltételei	55
1.2.2. Klinikából Kar 1955–1959	73
1.2.3. Folyamatos átalakulás, a stabilitás hiánya 1960-1964	89
1.2.4. Fokozódó igények, kényszerintézkedések 1965–1972	102
1.2.5. Generációváltás a vezetésben, a tudományos tevékenység erősödése, nemzetközi nyitás 1973–1984	110
1.2.6. Kezdeti lépések az európai integráció felé 1985–1989	133
1.2.7. Megérkeztünk 1990–2005	140
2. RÉSZ	
A fogorvosképzés tanrendje az 1955/56-os valamint a 2004/2005-ös tanévben	155

3. RÉSZ	
A Fogorvostudományi Kar Klinikáinak/intézeteinek rövid története	163
3.1. Fogpótlástani Klinika (<i>Fejérdy Pál</i>)	165
3.2. Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika (<i>Tarján Ildikó-Hidasi Gyula</i>)	171
3.3. Konzerváló Fogászati Klinika (<i>Fazekas Árpád</i>)	177
3.4. Orálbiológiai Tanszék (<i>Zelles Tivadar-Varga Gábor</i>)	183
3.5. Parodontológiai Klinika (<i>Gera István</i>)	189
3.6. Szájsebészeti és Fogászati Klinika (<i>Szabó György-Barabás József</i>)	192
4. RÉSZ	
A Fogorvostudományi Kar tisztségviselői 1955–2004 között	197
5. RÉSZ	
A Kar alapítóinak, professzorainak és tantárgyi előadóinak rövid életrajza	203
6. RÉSZ	
A Fogorvostudományi Kar oktatóinak névsora a kar megalakulásától napjainkig (1955-2004)	299
7. RÉSZ	
A Kar tudományosan minősített tagjai és tiszteletbeli doktorai	307
8. RÉSZ	
Külföldi intézmények, melyekkel konkrét eredményeket hozó kollaboráció folyt	315
9. RÉSZ	
A Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Karán 1955–2004 között végzett fogorvos doktorok névsora	321
Utószó	371

==== **Lectoris Salutem!** ===

Lectoris Salutem!

Szeretettel köszöntöm az 50. születésnapját ünneplő Fogorvostudományi Kart. Ötven év hosszú idő egy ember életében de viszonylag rövid idő az 1769-ben alapított Orvosi Kar történetében. A Fogorvostudományi Kar léte, működése az elmúlt fél évszázad alatt teljesen egybefonódott az önállóvá vált Budapesti Orvostudományi és a jogutód Semmelweis Orvostudományi Egyetem teljes történetével. A Pázmány Péter Tudományegyetemtől különváló Budapesti Orvostudományi Egyetem valójában csak 1955-ben válhatott több karú egyetemmé, amikor két másik karral, a Fogorvostudományi és Gyógyszerésztudományi Karral bővült. A Fogorvostudományi Kar létrejöttében elvülhetetlen érdemei vannak Balogh Károly professzornak a Kar első dékánjának, aki korábban már több mint egy évtizede volt a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karának tanára és a Stomatológiai Klinika igazgatója. A Fogorvostudományi Kar jelentőségére utal, hogy az elmúlt ötven évben ez a kar képezte a magyar fogorvostársadalom több mint kétharmadát és a jelenleg is aktív fogorvosok több mint fele a budapesti kar diplomájának birtokosa. A fogorvosok képzése és az egész Fogorvostudományi Kar oktatási és kutatási tevékenysége szervesen beépül az Általános Orvostudományi Kar oktatási rendszerébe, hiszen a két kar elméleti képzésének kurrikuluma majdnem teljes egészében megegyezik és a fogorvostan-hallgatók klinikai képzésében is komoly részt vállalnak az Általános Orvostudományi Kar klinikái és oktatói. Ennek, az immár több mint ötven évre visszanyúló harmonikus oktatási együttműködésnek köszönhetően a fogorvosi diplomát elnyerő fogorvosok méltán viselhetik az orvosi címet, mivel fogászati gyógyító tevékenységüket mélyen áthatja az általános orvosi szemlélet és a holisztikus medicina. A Fogorvostudományi Kar ötven éves történetét áttekintő művet melegen ajánlom mindazoknak, akik valamilyen szállal kötődnek a Budapesti, majd a későbbi Semmelweis Orvostudományi Egyetemhez. Az oldalakat lapozva az olvasó találkozhat a Kar ötven évének krónikájával, és a volt oktatók és diáktársaik emlékeivel is. Kívánok a Fogorvostudományi Kar minden oktatójának, volt és jelenlegi hallgatójának és munkatársának erőt és egészséget a következő ötven év céljainak megvalósításához.

Dr. Tulassay Tivadar
rektor

== Dékáni köszöntő ==

Dékáni köszöntő

A középkori vásári foghúzó borbélytól hosszú utat járt be a fogorvoslás története a mai modern fogorvoslásig. A fogorvoslás akkor vált először valóban tudománnyá, amikor a fiatal és függetlenné vált Amerikai Egyesült Államokban, Baltimore-ban 1840-ben két lelkes úttörő, *Horace H. Hayden* és *Chapin A. Harris* megalapította a világ első fogorvosi fakultását. A University of Maryland, Baltimore College of Dental Surgery már több mint 160 éves múltra tekinthet vissza. Ilyen múlttal egyik európai fogorvosi fakultás sem büszkélkedhet. Hosszú idő telt el addig, amíg Európában is megérett az idő arra, hogy létre jöjjenek az orvosi fakultásokon belül az önálló fogászati klinikák. Hazánk már a múlt évszázad fordulóján valóban úttörő volt ebben, hiszen *Dr. Árkövy József* már 1890 februárjában megnyitja az Orvosi Kar Fogászati Intézetét az Egyetem belső klinikai telepén. Ebből nőtt ki a Pál utca Mária utca sarkán épülő új Stomatológiai Klinika és a klinika európai hírű oktató gárdája. Ezt megtehetette annál is inkább, mert ekkor már Magyarországon igen jeles és elismert fogorvosok működtek és folytattak kutató, oktató és tudományos munkát. Olyan tanársegédekkel vehette magát körül, mint *Hattyasy Lajos*, *Szabó József*, *Salamon Henrik* és *Morelli Gusztáv*. *Árkövy* már jóval korábban megalakította a Magyar Fogorvosok Egyesületét (1878) – és 1908-ban *Körmöczy Zoltán* elindíhatta a magyar fogorvosok első és a mai napig is egyetlen tudományos folyóiratát, a Fogorvosi Szemlét. A mai Szájsebészeti és Fogászati Klinika épületében 1909-ben megnyitott fogászati poliklinika az első olyan stomatológiai klinika volt a világon, amelynek fekvő osztálya is volt.

Dr. Balogh Károly

Közel ötven évet kellett várni azonban addig, amíg a Stomatológiai Poliklinikából valódi Fogorvostudományi Kar nőhetett ki. A Fogorvostudományi Kar megalakításában elévülhetetlen érdeme van *Dr. Balogh Károly* professzornak, a kar első dékánjának, aki klinikáján a háború sújtotta országban az ötvenes évek elején Árkövyhez hasonlóan olyan oktató gárdát nevelt ki és gyűjtött maga köré, amely megfelelt

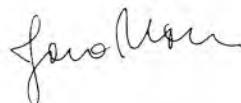
egy teljes, önálló karral szemben támasztható oktatói követelmény rendszernek is. A történelmi helyzet adott volt. Az ország a háború vérzivatarában, a fronton, az ostrom alatt és a holokausztban elveszítette fogorvosainak zömét, és akik a borzalmakat túléltek, azok közül is sokan külföldre távoztak. Olyan űr támadt a helyükben, amely a magyar lakosság fogászati ellátását teljesen lehetetlenné tette. Erre talált átmeneti megoldást a kormányzat a „vizsgázott fogász”-i rendszer bevezetésével, amely azonban valódi megoldást semmiképpen nem jelenthetett. Minden felelős szakember előtt világos volt, hogy az új szociális fogászati ellátó rendszer sok és még több fogorvost igényel, és ezt már nem képes biztosítani az általános orvosi diplomások kis töredéke, akik fogszakorvosi vizsgát tesznek. Hazánkban 1952-ben egyedül *Balogh Károly* klinikája és iskolája volt képes arra, hogy vállalja az önálló kar megalakítását és a speciális fogorvosi képzés elindítását. *Balogh Károly* professzor akkor már komoly vezetői tapasztalatokkal rendelkezett, hiszen korábban két éven keresztül a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karának a dékáni teendőit is ellátta (1946-47). Ezen, az *Árkövy József* által alapított klinikán akkor már olyan kiváló és nagytekintélyű orvos tanárok dolgoztak és kutattak *Balogh* professzor mellett, mint *Dr. Boros Sándor*, *Dr. Földvári Imre*, *Dr. Huszár György*, *Dr. Molnár László*, *Dr. Skaloud Ferenc*, *Dr. Sugár László*, *Dr. Schranz Dénes*, *Dr. Szokolóczy Syllaba Béla*, *Dr. Tóth Pál*, *Dr. Záray Ervin*, akik bátran felvállalhatták a fogorvosképzés teljes spektrumát.

Az Általános Orvostudományi Karról 1953-ban átjelentkezett hallgatókból álló első évfolyam 1955-ben végzett. Az első végzett fogorvosdoktorok az ötven éves Fogorvoskarral együtt most értek „arany diplomás” korba. Ez alatt az ötven év alatt a Kar sok mindent megért. A *Kart Balogh Károly* után *Dr. Varga István*, majd *Dr. Berényi Béla* professzorok vezették. Őket követte a tragikus hirtelenséggel, fiatalon meghalt *Dr. Vámos Imre* professzor, majd *Dr. Bánóczy Jolán* professzor asszony. A rendszerváltozás idején *Dr. Dénes József* vezette a kart, akit *Dr. Fejérdy Pál* professzor és végül *Dr. Zelles Tivadar* professzor követett a dékáni székben.

Az ötven éve megalakult Kar azonban méltó helyére még a mai napig sem került. A fogorvosi oktatás még most is szétszórtan, sok helyen folyik. De felcsillant a remény, hogy a következő ötven évet

már méltó helyen, új, modern, a XXI. századi követelményeknek mindenben megfelelő épületben töltheti a Kar. 1909-ben az új Stomatológiai Klinika megnyitására rendezett nagyszabású, több mint 100 külföldi vendég részvételével megrendezett ünnepélyes Nemzetközi Stomatológiai Kongresszus kapcsán *Morelli Gusztáv* azt írta „*a külföldi résztvevők irigységgel vegyes örömmel tekintették meg a mintaszerűen berendezett új klinikát.*” Bízunk abban, hogy hamarosan újabb ünnepségre invitálhatjuk kollegáinkat és barátainkat, amikor a Semmelweis Egyetem új Fogorvosi Oktatási Centrumának nemzeti színű szalagját vághatjuk át. Akkor talán majd a krónikás megint leírhatja, azt, amit száz évvel korábban *Morelli* vetett papírra.

Ennek reményében ajánlom az olvasónak, minden nagyra becsült kollégámnak a Fogorvostudományi Kar 50 éves történetét, a múltját és jelenét áttekintő művet.

Dr. Gera István
dékán

1. RÉSZ

A fogorvosképzés magyarországi fejlődésének története

Kóbor András, Forrai Judit:

1.1 TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK A KÖZÉPKORTÓL A II. VILÁGHÁBORÚ BEFEJEZÉSÉIG

A fogászat, mint akadémiai tudomány Párizsban már 1699-ben elnyerte méltó helyét a sebészet mellett.

1.kép: Fogorvos. T. Rombouts (1597-1637) képe a Prado Múzeumból

Magyarországon a rossz fogak „gyógyításával” – ami leginkább eltávolítást jelentett – addig sokan foglalkoztak. Így a *lithotomusok*, a Balkán félszigetről érkező „görög herélő doktorok” *medicus testicularum*, sebészi munkát végzők, *fürdő-orvosok*, a *hajvágó borbélyok*, a tót fenyőolaj kereskedő *olajárusok* (*olejkárok*), a vásári *foghúzó*k, akik vásárokon megszabott helypénz (*taxa*) megfizetésével egyik faluból a másikba vándoroltak, s a *kuruzslók*, akik nagy előszeretettel kezelték a fogfájós betegeket. Ezen emberek többségénél mai értelemben vett szakismeretről nem beszélhetünk, hisz nem volt kötelező a tanulás és tudásukat senki sem ellenőrizte.

2. kép: Párizsi sarlatán (S.Ch. Miger 1763-1820)

Azok, akik a legmagasabb képzettséget akarták elérni, a sebész-céheben szerezhették meg a borbély-sebészi ismereteket, s így a fog betegségeit is szakszerűen gyógyíthatták a kor igényei és tudása alapján.

A legrégebbi híres magyar udvari fogorvos, aki Zsigmond királytól (1386–1437) nemességet kapott fogbetegségek ellátásának szolgálataért **Dabi Mihály**, kinek nemesi, fogakat ábrázoló címérét megőrizve a Fogorvostudo-mányi Kar címerének alapjául szolgált.

Az 1635-ben alapított jezsuita Nagyszombati Egyetemen – hogy teljes jogú universitas lehessen – Mária Terézia akarata szerint, a fejlesztés érdekében Orvosi Fakultás létrehozására

3. kép: Dabi Mihály címere

volt szükség. A Kar az udvar első orvosának, *Gerhardt van Swieten*-nek 1769. november 7-ei rendelkezése alapján kezdte meg működését. Ezen időponttól számítjuk Egyetemünk alapítását és működését.

Az új Orvosi Fakultáson az oktatást öt kiváló szakember, öt tanszékkal kezdte el: *Schoretits Mihály* Veszprém megyei tiszti főorvos – a kór és vegytan –, *Prandt Ádám Ignác* – az élet és gyógyszer-tan –, *Winterl Jakab József* – a vegy- és növénytan –, – *Krzowitzi Trnka Venczel* római szent birodalmi lovag – a bonctan –, – *Plenk Jakab József* – a sebészet és szülészeti tanára volt. A tanárok fizetését évi 1200 forintban állapították meg.¹

Az egyetemen az orvostudomány mellett sebészek számára is lehetővé tették a magas szintű oktatást. A helytartótanács jelölte ki a sebészeti tanfolyamok felügyelőjét, *Plenk Jakab* személyében. Az addig virágzó céhrendszer az egyetem orvosi kara működésének hatására hanyatlásnak indult.²

Az egyetemi sebészképzés továbbfejlődésének eredményeként először az 1799/80-as tanévben nyerhették el a hallgatók³ a speciális fogászmeszteri (*magister artis dentariae*) címet. A sebész-képzés során sebészeti vizsgákat csak az tehetett, aki kellően hosszú ideig látogatta a kórházakat. A sebész oklevél megszerzéséhez két vizsgát kellett tenni:

- A./ Az első vizsga: anatómiából, elméleti és gyakorlati sebészetből, valamint a leggyakoribb belbetegségek felismeréséből állt.
- B./ A második vizsga követelménye: a sebészeti műszerek felismerése, elnevezése, kötöző anyagok ismerete, műtét végzése cadaveren, vagy annak hiányában phantomokon.

¹Demko K. A magyar orvosi rend története a XVIII.sz. végéig. Budapest. 1894. Dobrowsky és Franke. 444.

²Forrai J. A fogtudomány kezdetei Magyarországon.In: (szerk) Forrai Judit, Gazda István, Kapronczay Károly, Magyar László, Varga Benedek, Vizi E. Szilveszter: Ditor ut Ditem. Budapest. Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Magyar Tudománytörténeti Intézet, Semmelweis Egyetem. 2003.173-201.

³Hógyes E: Emlékkönyv a Budapesti királyi magyar Tudomány Egyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről Atheneum-Részvénytársulat Könyvnyomdája Budapest 1896. 129-130.

A sikeres vizsgák után az oklevél átnyújtásakor az ún. borbély-sebész eskütétel következett.⁴

Magyarországon a fogászat első oktatójának a Nagyszombatról 1780-ban előbb Budára, majd 1784-ben Pestre költözött Orvosi Kar bécsi születésű sebész tanárát **Plenk József Jakabot** (1735-1807) tekinthetjük. Mint a Budai Egyetem tanára adta ki latin nyelvű fogászati művét a *Doctrina de morbis dentium ac gingivarum*ot 1778-ban. A jól áttekinthető és jól rendszerezett könyv volt az alapja – a sebészet egyik részfejezeteként – a hetven éven át folyó fogászati oktatásnak. Bár az újkori fogászat francia megalapítója *Pierre Fauchard* 1728-ban jelentette meg a fogászati tudomány kétkötetes alapművét (*Le chirurgien dentiste ou traité des dents*), mely korszerű, tudományos szemlélettel, alapvető európai mű volt, több egyetemen oktattak belőle (1733-ban németre fordították, majd több kiadást is megért) Plenk mégis szakított ezzel a gyakorlattal és önállóan írta meg fogászati könyvét. A francia tudós könyvéhez képest ez egy kisebb lélegzetű mű volt, és tudományos értéke sem volt azonos, mégis ez lett az első egyetemi engedéllyel rendelkező fogászati tankönyv. A mű tükrözi Plenk orvosi szemléletét, korát messze meghaladó irodalmi tájékozottságát, munkáiból egy-értelműen kitűnik, hogy valóban ő volt az első hazai stomatológus. Később Rácz Sámuel segítségével könyvét magyarra is lefordították.

Terjedelmében és ezért jelentőségében is jóval kisebb **Rácz Sámuel** anatómia professzor (1744–1807) 1794-ben kiadott magyar nyelvű művének, a *Borbélyi tanításoknak* fogászattal foglalkozó része, de népszerűsége és a magyar nyelv használata miatt jobban olvasott mű volt, mint Plenké.⁵

⁴ „Mikor a borbély a hivatalára felvétetik akkor tartozik így esküdni: Ego N.N. juro per Deum omnipotentem, me proditis sanitati legibus, agendi normae officio meo elementi impraecripta fideliter obtenperaturum ee, aegros meae curae commissos summis viribus artis adjuvabo, unice de caetero eo intentu, ut publicae salutis ratio, quantum ad me attinet, in salvo sit, quamobrem id, quod cauae gravitas exegerit, ad superiores referre non intermitem, promitto, me aequae cura vigilanti officio meo perunctum ee, quae honestum virum, Christianum decet: ecreta mihi concedita non viabolo in loco, ubi qui aegrotat, Medici copia non fit, adeoque in me medendi cura devolvatur, aegris summa diligencia adero, remediis, quae optima esse cognovero, si fas fuerit, medicorum etiam adsentium consilio usus. Sic me Deus adjuvet. Ezt arra a nyelvre fordítsa a feleskető amelyet a felesketendő borbély ért.” Rácz, 1794.II.pp. 204–210.

Borbélyok esküje: Én N.N. esküszöm a mindenható Istenre, az egészségnek megnevezett törvényei szerint a mesterségem kötelező normáinak hűségesen megfelelek, a gondjaimra bízott betegeket a mesterek teljes törvénye szerint gondozni fogom, különösen szemelőtt tartva, hogy szolgálni fogom a közjó dolgát, amennyiben ez rám tartozik, ezért ha a dolog súlyossága úgy kívánja nem hárítom el, fogadom, hogy egyformán, virrasztó gonddal a felelősségemet, a kötelességemet teljesítem, úgy ahogy az tisztességes keresztényi férfiúhoz méltó, a rámbízottakat nem fogom szétfecsegni, azon a helyen, ahol valaki viaból beteg és nincs orvos, a gyógyítás gondja rám hárul, a betegnél minden igyekezetemmel állok, orvosságok amelyeket legjobbként ismertem meg és szabad az orvosok beleegyezésével azt tanáccsal fogom adni. Isten engem úgy segéljen (szabad fordítás).

⁵ Huszár Gy: A magyar fogászat története Országos Orvostörténeti Könyvtár, Budapest, 1965.

A magyar fogászati oktatás következő említést érdemlő személyisége **Turnovszky Frigyes** (1818–1877), aki amellet, hogy 1856-ban megjelentette *Handbuch der Zahn-Heilkunde und Zahn-Operationslehre* (A fogászat és a fogászati műtétan kézikönyve) című összefoglaló művét, már 1841-ben a fogászat önálló oktatásának jogáért folyamodott a budapesti egyetemen. Kérését ekkor elutasították, hasonlóan *Pfeffermann Péter* sebész-fogászmester kérelméhez, aki a fogászati technikát kívánta ingyenesen oktatni. 1848-ban Turnovszky mégis – noha csak rövid időre – de elnyerte a tárgy oktatásának jogát, s így tevékenységét a tudományterület első önállósodási kísérletének tekinthetjük, mellyel kikövezte az utat a fogászat önálló tárgyként való egyetemi oktatása előtt.

A királyi magyar Tudományegyetemen a fogászat tárgykörében elsőként hivatalosan kinevezett oktató **Nedelkó Demeter** (Döme) (1812–1882) volt.⁶

Nedelkó az 1839-ben Pesten elnyert orvosi képesítése után Bécsben fogorvosi tudást és fogászmesteri oklevelet is szerzett. Az 1843-ban benyújtott kérelmére – melyben ő is a fogászat ingyenes oktatására kért engedélyt – kedvező választ kapva az Orvosi Kar vezetőitől, **1844. április 15.-én** kezdte el előadásait az Egyetem Hatvani utcában található bonctermében, illetve magánrendelőjében, a „Fogak bonctana és extrakciója” címmel. Előadásainak tartalma ezen kívül kiterjedt a fogak anatómiájára, élettanára, gyógykezelésére, minden nemű fogászati beavatkozásra is. Tantervében a fogászati technika (fogpótlástan) oktatása is szerepelt. A fogászatot heti két órában adta elő, melyen 5-20 hallgató vett részt. Előadásaival kapcsolatban, a nyugati egyetemek előadóit követve, járóbeteg rendelőt tartott fenn.

4. kép: Nedelkó Demeter

⁶ Győry T: Az Orvostudományi Kar története Királyi Magyar Egyetemi Nyomda 1936. Budapest

1867-ben a királyi magyar Tudományegyetem Orvoscara a következő felterjesztést juttatta el a kultuszminiszterhez az egyetem fejlesztési elképzeléseivel kapcsolatosan:

„Az anya tudományoktól, mint törzsektől különvált tudományágak részére, milyenek az idegek kórtana és gyógytana, a fülgyógyászat, a fogászat, a gégebántalmak, nemkülönben a mellékbántalmak kór- és gyógytana, továbbá a bujakórtan, bőrgyógytan, a női betegségek és a gyermekgyógyászat, külön tanszékek rendszeresítése nem szükséges. Minthogy azonban célszerű, ha azok külön téren is műveltetnek, azoknak magántanárok vagy rendkívüli tanárok általi tanítása a körülmények szerint lehetőleg előmozdítandó, s a művelésük mezején szerzett érdemek, mint elismerésre méltók megfelelőleg jutalmaz- tassanak.”

A nyilvános rendes tanár Nedelkó mellett 1866-tól a fogászati oktatás jogával rendelkezett a hazafias lelkületű és a '48-as szabadságharcban tevőlegesen is részt vevő **Barna Ignác** (1822-1894) magántanár. Barna jelentősége a magyar fogorvosképzés történetében leginkább abban érhető tetten, hogy **1871**-ben megjelentette az *első magyar nyelvű* szak-könyvet, *Fogászat* címmel⁷ Barna később visszavonult a fogászat oktatásától, költészettel és klasszikus görög, valamint latin irodalmi művek fordításával foglalkozott, melyek eredményeként a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé választotta. A mai napig ő az egyetlen akadémikusunk.

Barna visszavonulásával, majd Nedelkó halálával a fogászati oktatás megszakadt a budapesti egyetemen. Az oktatás folytatására majd csak 1890-ben került sor újra. Az eltelt közel száz év alatt összesen 67 *magister artis dentariae* végzett.

A fogorvostudomány modern kori egyetemi oktatásának hazai kezdeményezése két kiváló szakember, Iszlai József és Árkövy József nevéhez fűződik:

Iklódi Iszlai József (1840–1903) 1867-ben Pesten orvosdoktori, majd 1872-ben Londonban fogorvosi diplomát szerzett. A kiváló sebész,

⁷ Kóbor A.: A fogászat egyetlen akadémikusa Barna Ignác(z) Magyar Fogorvos 13, 212-214, 2004

Balassa tanítványa 1881-ben magántanári címet szerezve „*Egyetemes fogtan és foggyógyászat*” címmel kezdte meg oktató tevékenységét. Előadásait heti egy órában a Bonctani Intézet tantermében tartotta. Nemzetközi kapcsolatokat ápol, konferenciákon vett részt és publikált, valamint új műtéti eljárást dolgozott ki. Technika iránti vonzalmát mutatja a maga által szerkesztett és arcra illeszthető *kryptoszkóp*, amellyel fogászati röntgenfelvételeket lehetett készíteni. Elsősorban a foggyökerek elváltozásait, a gyökérbetegségeket kívánta diagnosztizálni. Bár nem az Iszlai-féle kryptoszkóp lett a fogorvosi röntgenológia eszköze, mégis úttörő munkát végzett. Gyűjtőszenvédélye eredményeként létrehozott páratlan koponya-gyűjteményét az egyetemre hagyta. 1892-ben jelentette meg az első magyar nyelvű fogászati szaklapot az *Odontoszkópot*. Az egyetemi oktatás kapcsán Árkövyvel történt jogos nézeteltérését követően a megsértett Iszlai ugyan szintén tanszékhez jutott, s lett az 1902-ben alapított egyetemi **Fogászati Propedeutikai Intézet** első és egyetlen tanára, de korai halálával egyidejűleg intézete is megszűnt. Tanítványai közé tartozott többek között *Abonyi József*, *Salamon Henrik* és *Körmöczy Zoltán*. Külön említést érdemel **Abonyi József** (1858-1914) aki az első magyar nyelvű tankönyv *A fogászat és mű-tételeinek rövid kézikönyve* (1888) írója.

A korszak másik nagy alakja, akit az európai szintű oktatás egyedüli megteremtőjeként szoktak említeni, **Árkövy (Arnstein) József** (1851–1922) 1876-ban szerzett orvosi diplomát és fogászmesteri oklevelet Budapesten.

5. kép: Iszlai József

6. kép: Árkövy József

A fogászat iránti érdeklődése már korán kialakult, hisz édesapja Barna Ignác fogtechnikusa volt. Az egyetem befejezése után fogászati ismereteinek bővítése céljából előbb Londonban, majd Németországban és Franciaországban tett hosszabb tanulmányutat. Tevékenysége alapján az Odontological Society of London társaság tagjai közé választotta. 1879-ben történt hazatérése után meg akarta valósítani a külföldön már jól bevált „*dental department*”-et vagyis a kórházi fogászati betegellátást az ellátáshoz tartozó szájsebészettel (*dental surgeon*) együtt. A sze-génybetegek kezelésére irányuló kezdeményezését azonban elutasították. Így 1880-ban magán foggyógyintézetet létesített, ahol 1881-től, mint magántanár gyógyított és oktatott. Az oktatás költségeihez a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium is hozzájárult, így a „*Foggyógy-intézet az egyetemhez csatolt intézmény jellegével bírt.*” A heti 2-3 órában tartott előadásokat és gyakorlati bemutatásokat, egy félév alatt 70-80 hallgató látogatta. Tudományos irodalmi életművének tekintett német nyelven írt könyvét, a *Diagnostik der Zahnkrankheiten-t* (A fogbetegségek diagnosztikája) 1885-ben, Stuttgartban adta ki. Árkövy a stomatológia helyét az orvostudományban a következőképpen határozta meg: „*A stomatológia egyik ága az orvostudománynak, tehát orvosi szakma, melynek tudás- és működésköre a szájüregre terjed ki...*”

A két magántanár Iszlai és Árkövy sorsa– személyes ellentéteik miatt – csak rövid időre – 1888–1889-ben kapcsolódott egybe, melynek eredményeként 1889. május 10-ei egyetemi tanácsülésen közös előterjesztést tettek a fogászat egyetemen belüli oktatásának újraindítása tárgyában.⁸ Az általuk közösen kidolgozott tanterv lényege a két fő szakterület a propedeutika, és a klinikum elkülönítése volt. Az orvostanhallgatók egy szemeszteren keresztül, míg a szakorvosjelöltek (már oklevéllel rendelkező orvosok) két szemeszteren keresztül hallgattak előadásokat, illetve végeztek gyakorlatokat. A terv megvalósításában azonban már csak Árkövy vett részt, akit az **1890-ben** megalapított **Egyetemi Fogászati Intézet (7. kép)** igazgatójává nevezték ki.

Az oktatáshoz szervesen hozzátartoztak a klinika dolgozói által előállított, a párizsi kiállításon (1900) bemutatott oktatási segédanyagok, az 52 darabos festett gipszminták, melyeken látványosan jelölték a fogak pulpáját, a fogbél lefutását, a gyökérhártyát és a különböző állcsont elváltozások kórbonctani és kórszövettani szerkezetét. Papír-

⁸ Salamon H: A magyar stomatológia (fogászat) története MFOE, Budapest 1942.

7. kép: Egyetemi Fogászati Intézetet (2. emelet) magába foglaló épület 1890 körül

machéból is készítettek oktató segédanyagot. Egy másik sorozatban 24 féle módját mutatták be gipszmintán a cavitás alakításnak, hét táblából álló sorozaton pedig 350 természetes fogon az összes addig ismert gyökértömési eljárást. Ezek az egyedi szemléltető eszközök 1904-ben Szent Louisban aranyérmet nyertek.

A kor követelményeinek megfelelően felszerelt Egyetemi Fogászati Intézetben hallgatták az orvostanhallgatók szabadon választható tantárgyként a fogászatot, s itt képeztek évente 5-10 szakorvost.

Az Árkövy iskola tanítványai: *Hattyasy Lajos*, *Rothmann Ármin*, *Antal János*, *Szabó József* és *Salamon Henrik*.

A magyar fogorvostudomány első jeles képviselőinek egyike **Hattyasy Lajos** (1854–1925), Árkövy Intézetének első tanársegéde. A világon először ő szerzett magántanári képesítést a műfogászati technológia és fogászati metallurgia tárgyköréből 1889-ben. Őt bízták meg az 1900-ban létesült **Odontotechnikai Laboratórium** vezetésével is. A gyökértömés anyagait vizsgálta, tanszerkészítményei bejárták a világot.⁹ 1900-ban Rothmann utódaként a Stomatológusok Országos Egyesületének elnökévé választották.

⁹ Kóbor A: Az odontotechnika oktatásának története a budapesti egyetemen Fogorv. Szle. 94, 101-106, 2001.

Rothmann Ármin (1860-1932) diplomáját 1883-ban szerezte meg. A konzerváló fogászáttal, ezen belül a fogbél és a gyökérhártya szövettani vizsgálatával foglalkozott, s tett szert nemzetközi hírnévre. A fogak kór- és gyógytana témából lett magántanár 1891-ben. 1907-ben a Magyar Fogorvos Egyesület elnökévé választották s ebben a funkciójában indította el a szakma ma is létező lapját a *Fogorvosi Szemlé*t 1908-ban.

Antal János (1869-1945) már medikus korában hazai és nemzetközi hírnévre tett szert találmányával: az öngyilkosságra használt foszforos gyufaméreg ellenszerének a kálium hypermanganicumnak a feltalálásával, s így negyedévesen nevezték ki a gyógyszeres tanársegédnek. 1894-től dolgozott a Fogászati Intézetben. 1900-ban jelent meg könyve „*Útmutató a foghúzásban*” címmel. 1902-ben a fogászat magántanára lett, fogászati kór- és gyógytanból. 1905-ben az akkor alapított *Magyar Fogorvosok Egyesülete* első elnökének választották. 1898-tól az Irgalmasrendi Kórházban vezette a fogászati osztályt.

Az 1870-es években megindult orvoskari építkezések utolsó szakaszában **1909. február 14-én** a Mária és Pál utca híres telkén, a mai Szájsebészeti és Fogászati Klinika épületében nyílt meg a **Stomatológiai Klinika**, melynek igazgatója Árkövy lett.

8. kép: A Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Stomatológiai Klinikája 1930 körül

Az akkori Európa egyik legjobban felszerelt fogászati klinikája, melynek szerkezete, teljes berendezése az oktatás, a szakorvosképzés szempontjainak maximális figyelembevételével készült. A tágas tanterem mellett jól felszerelt gyakorlótermek, műtő és fogtechnikai-, szövettani- és bakterológiai laboratórium működött. Ami forradalmian újszerű volt Európában, hogy két fekvő osztállyal (egy férfi és egy női) lehetőséget nyújtott a szájsebészeti műtéteknek és a műtéten átesett betegek fekvőosztályon történő ellátásának.¹⁰ Az új klinikán már elkülönülten alakították ki az egyes fogászati szakterületek működésére és oktatására szolgáló részlegeket és laboratóriumokat. E részlegek elnevezésében és feladataik meghatározásában Árkövy sajátos szakterületfelosztási elvei jelentek meg. Ezek a következők voltak:

1. Stomatológiai propedeutika. Ide sorolta a fogászattal kapcsolatos elméleti ismereteket, a fogászati anatómiát, pathológiát, anthropológiát, az anyag-, műszer- és kötszertant.
2. Stomatológiai pathológia és therápia: Ennek keretein belül végezték a foghúzásokat a műtéteket és a fogkezelő beavatkozásokat. Ide tartozott a fekvő osztály is.
3. Stomatológiai technika melynek megvalósításában a technikai laboratórium és az „applikáló” terem játszott szerepet.

Mind a tárgyi feltételek, mind a humán erőforrás lehetővé tette a magas szintű gyógyítást, a megfelelő szakorvosképzést, valamint a tudomány eredményes művelését. Az oktatott szaktárgyak felölelték az akkori modern ismeretanyagot, s megindult a fogászaton belül a szakosodás is. Az egyes szakágak művelői már a kor fejlett színvonalán álltak, amit a fogorvos-világ számos elismerése is mutat. Rothmann Ármin a „fogak kór- és gyógytana”, Hattyasy az „odontotechnológia és fogászati metallurgia”, Antal a „foghúzás”, Szabó „fogászati műtéttan” míg Salamon a „protetika-odontotechnika”, valamint a „fogszabályozástan” tanárai voltak.

Árkövy tevékenységének nemzetközi elismerését jelentette, hogy alapító tagja volt az 1907-ben alakult *Association Stomatologique Internationale-nak* (ASI). Sajnálatos módon azonban klinikavezetői időszakának végén, az 1910-es években a klinika életét belső személyi ellentétek, feszültségek jellemezték, melyek következményei a szakmai munkában is jelentkeztek. Az Árkövy által élete végéig képviselt, az

¹⁰ Forrai J.: Árkövy József. Híres Magyar Orvosok. III. Budapest. Galenus. 2002. 77-79.

akkori orvostudományi szemlélet alapján korszerűnek nevezett, külföldön divatos *stomatológiai eszmére* épülő fogászati oktatás túlhajszolása azonban, amelyet sokszor személyi- és szakmapolitikai érdekek mozgattak, számos későbbi problémát okozott.

Árkövyt nyugdíjba vonulása után **Szabó József** (1874-1937) követte a klinikai professzori székben. Az 1920-as évek elején az új intézetigazgató – aki maga is az Árkövy-iskola tagja – átszervezte a Stomatológiai Klinikát és így az oktatást is. Ez az átszervezés elsősorban új osztályok létesítésében és a szakoktatás gondos megszervezésében nyilvánult meg. Az egyre bővülő szakmai ismeretek megkívánták a szakosodás szervezettebb formáit. Létrehozták az oktatást és a kutatást szolgáló orvosvegytani laboratóriumot, illetve a jobb fogpótlástani oktatás érdekében a fogtechnikai fantomlaboratóriumot (1922). Szerény keretek között de létrejött a szájbetegségek (1920), a fogszabályozási (1921) és a röntgenosztály (1922). A két világháború között a magyar fogászati szakoktatás vezető intézménye a budapesti klinika volt, noha máshol is képezték szakorvosokat. (Apponyi Klinika fogászati osztályán Rothmann Ármin, majd *Simon Béla* vezetésével; az 1. sz. Honvéd helyőrség Kórház fogászati rendelője *Sturm József*, majd *Forgách Aladár* irányításával; az Izraelita Kórház és Kaszab Poliklinika fogászata *Bányai Sándor* és *Bauer Andor* vezetése alatt). A klinikára önként jelentkező, már végzett orvosok 1924-től egy év képzés, majd 1936-tól három év tanulás és gyakorlatozás után nyertek fogszakorvosi képesítést (**149.000/1924 N.M.M. sz. rendelet; 237.600/1936. XIII.B.M. sz. rendelet és a 319.300/1941 sz. BM. rend.**). A klinikán 1908-1933 között 647 fogszakorvos szerzett képesítést. 1922-ben indult meg a már végzett fogszakorvosok szervezett továbbképzése is, 2-3 hetes kurzusok formájában.

A tudomány és az oktatás terén elért eredmények hazai elismerése volt Szabó 1931-ben orvoscari dékánná történt megválasztása. A klinika rövid időn belül nemzetközi hírnevet szerzett magának, melynek eredményeként 1931. szeptemberében itt rendezték az Association Stomatologique Internationale I. Nemzetközi Kongresszusát.

Az átszervezésben Szabó nagy támasza volt **Salamon Henrik** (1865–1944). Ezt a korszakot Szabó-Salamon korszaknak hívták. Salamon számos szakterületre kiterjedő munkássága jelentős eredményeket hozott a pro-

tetika, az odontotechnika vonatkozásában. Úttörő jellegű volt orthodonciában is, mely kapcsán önálló osztályt létesített és vezetett. 1902-ben *Madzsar Józseffel* közösen indította útjára a *Stomatológiai Szemle* nevű újságot. Irodalmi munkásságának kiemelkedő művei a „*Fogpótlástan*” (1923), „*A fogorvosi hídpótlások rendszertana*” (1924), „*Fogszabályozástan*” (1934) Számottevő fogászattörténeti munkásságának eredménye a „*A magyar stomatológia (fogászat) története*” (1942)¹¹ című műve.

A Szabó-klinika docensei – *Máthé Dénes, Morelli Gusztáv, Simon Béla, Horváth Lajos, Balogh Károly és Móczár László* – később nagy szakmai karriert futottak be.

Szabó halálát követően 1938-ban a híres protetikus, **Máthé Dénes** lett a klinika igazgatója, kinek rövid működését a háborús idők nehezítették és korai halála határozta meg. Rövid működése ellenére keze alatt számos munkatársa vált magántanárrá *Hattyasy Dezső, Kocsis Antal Gábor, Fodor György István, Rehák Rudolf, Lőrinczy Ervin, Szenthe István*. Itt nőtt fel azon orvosok köre is, akik később jelentős szerepet játszottak az önálló fogorvosképzés létrehozásában: *Boros Sándor, Földvári Imre, Molnár László, Sugár László, Szokolóczy-Syllaba Béla, Varga István*.

Máthé halálát követően megbízott vezetőként **Szokolóczy-Syllaba Béla** vezette a klinikát, egészen 1944-ig. Az altatással és fájdalomcsillapítással foglalkozva a fogorvos továbbképzés számára írta „*A nitrogén-oxidaltatások a fogorvosi gyakorlatban*” c. külön-füzetet. 1944-ben, pályázat útján **Balogh Károly** (1895-1973) egyetemi magántanár nyerte el a klinikaigazgatói állást, aki egy négy éves megszakítást kivéve, 1921 óta volt a Stomatológiai Klinika tagja.

A háborús veszteségek után a még romos városban gyertyákkal és ablak nélkül **1945. március 1-én** kezdődött az új élet a Klinikán.

A vásári foghúzás gyakorlatától, majd a kezdeti hőkorszaktól, az első egyetemi oktatás bizonytalan bevezetésétől eltelt közel száz év - bár kicsit lassúnak tűnő fejlődése - alatt mind eszmeileg, mind szakmailag olyan iskola teremtődött, mely megbízható alapul szolgált a későbbi fejlődés számára. Ezt a történelmi időszakot meghatározta a magyar gazdasági és tudományos helyzet, s nem volt mentes a politikai, emberi harcoktól sem.

¹¹ Kóbor A: Válogatás a magyar fogászati irodalomból I.-III. Fogorv. Szle. közlés alatt

Kóbor András:

1.2 AZ ÖNÁLLÓ FOGORVOSKÉPZÉS KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE BUDAPESTEN

BEVEZETÉS

Egy Kar – s vele a magyar fogászat egy része – emberöltőnyi történetének megírása nem egyszerű feladat, azt a teljesség igényével nem vállalhatom. Számos tényadatot, szempontot kellett figyelembe vennem, nem utolsósorban a számomra biztosított terjedelmet is. A Kar alapítói, a mindennapi események szemtanúi sajnos már nem élnek, így közvetlen segítségükre nem számíthattam. Mint orvos-történész ezért csupán a levéltárakban, a korabeli írott sajtóban fellelhető dokumentumokra támaszkodhattam.

A Kar ötven éves történetének megírása az adott időszak társadalmi környezetének vázlatos áttekintése nélkül értelmezhetetlen lenne. Amikor elődeink tetteit, s azok következményeit megítéljük, nem tekinthetünk el az őket körülvevő világ, a fennálló hatalmi-politikai, gazdasági és egészségügyi viszonyok figyelembevételétől sem. Ezért – különösen azoknak akik az adott korszakról, a kor meghatározó körülményeiről nem rendelkeznek személyes tapasztalatokkal - erről is igyekeztem rövid áttekintést adni

Ajánlom írásomat mindazok emlékének akik a magyar fogászat e dicső korszakának úttörői, megvalósítói vagy csak egyszerűen részesei voltak. Ajánlom mindazoknak, akiket érdekel a múlt, melynek kövein mai álmaink megvalósulhatnak.

Budapest, 2004. november.

a szerző

1.2.1. ÁTMENETI IDŐSZAK

1945–1954

TÁRSADALMI-, POLITIKAI-KÖRNYEZET, SZAKMAPOLITIKAI KÖVETKEZMÉNYEK

A II. Világháború után hazánk a szovjet befolyási övezetbe került. A háború befejezését követő időszakban az egyetemi oktatás-gyógyítás teljes körű újraindítása, a legalapvetőbb feltételek megteremtése volt a cél. A Pázmány Péter Tudományegyetem épületeinek jelentős része ('87-ből 62) sérüléseket szenvedett, a berendezések 50%-a megsemmisült. A helyreállítás Budapest felszabadulását követően azonnal megindult. A károk felszámolásában jelentős szerepet vállalt a nagy-ipari munkás-ság a „Munkások a tudományért – tudósok a munkásokért” akció keretein belül 1946-ban. Az Orvosi Kar helyreállításában a MÁVAG dolgozói mintegy 30.000 óra társadalmi (ingyenes) munkát teljesítettek, a II. sz. Belgyógyászati Klinika épületét a Csepeli WM gyár munkásai építették újjá, míg a műszerek javítását a MOM dolgozói vállalták.

A többpártrendszerű országban valamennyi politikai erő programjában kiemelt szerep jutott a felsőoktatásnak. Az oktatási minisztert (*Keresztúri Dezső*) adó Parasztpárt programja kimondta:

„A négy középiskola elvégzése után, mindenkinek aki tanulmányaiban megfelelő eredményt tud felmutatni, joga lesz az egyetemre beiratkozni.”

Az egyetemi tanulmányok folytatásának ebben az időszakban felvételi vizsgával nem állítottak korlátot, elégséges volt a megfelelő középiskolai végzettség és az egészségügyi alkalmasság bizonyítása. Csak azok az egyetemek tartottak felvételt, ahol a gyakorlólhelyek szükség-sége határt szabott a hallgatói létszámnak, így védekezésüképpen maguk határozták meg a felvételi keretszámot, amit a vallás- és közoktatási miniszter hagyott jóvá.

A háború előtti időszakhoz képest az **1945/46.** tanévtől kezdve olyan tömegű hallgatóság iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karára, amire addig még nem volt példa. Ennek okai közt a tanulmányaikat a háború miatt megszakítók újrajelentkezése, a diszkri-

minatív törvények eltörlése, a nők felsőoktatáson belüli egyenlőségének megteremtése egyaránt szerepet játszott. Az utolsó békeévek tekinthető 1939-es adatok szerint az egészségügyi felső- oktatásban országosan 1.716 fő vett részt, egészségügyi felsőfokú képesítéssel pedig 15.435 fő rendelkezett. Az 1946-os adatokat tekintve az orvosképzésben már 4.659 főt tartottak nyilván.

A Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karán a háborút befejező évben a következő volt a helyzet:

férfi	nő					
I. évfolyam		cca	1700	ebből	700	1000
II.	"	600	300	300		
III.	"	150	80	70		
IV.	"	100	70	50		
V.	"	60				

A hallgatóság háború előtti szociális összetételéről *Ortutay Gyula* művelődési miniszter írásából kaphatunk képet:

„ a szegény parasztságnak 1,5%-a juthatott be; egy olyan társadalmi csoportból, amely az ország népességének 35%-át tette ki; a 21,4%-ot kitevő munkásságból csupán 3,9%. ... a polgári értelmiségi rétegek gyermekeinek azonban 83,3%-a jutott be a főiskolai oktatás keretei közé, holott ez a réteg 26,8%-át tette ki országunk lakosságának.”

„ ... elmúlt felső oktatásunkat egészen a középosztály és a felső középosztályra alapította, az egyetemi kiválasztás folyamán a parasztság és munkásság gyerekeiből alig egy-két százalék juthatott el az egyetemre.”

A felső- és középosztály oktatási monopóliumának megszűnését követően, nem kisorszt az 1939-ben *Győrffy István* néprajztudós alapította Bolyai Kollégium (1942-ben felvette alapítója nevét) és a hatására létrejött további ún. népi kollégiumok eredményes tevékenységének köszönhetően 1947-re jelentősen nőtt a munkás-paraszt besorolású társadalmi rétegek gyermekeinek aránya a felsőoktatásban.

1946. júliusában ezen demokratikus vezetésű, működésükben a

kollektív döntésekre és önvizsgálatra alapozó kollégiumok létrehozták a Népi Kollégiumokat Tömörítő Országos Szövetséget, a *NÉKOSZ*-t.

A társadalom teherbíró képességének jobban megfelelő, a felvételre kerülő hallgatóság számát korlátok közé szorító intézkedések alapja a **8240/1946. (VII.17.) ME.** sz. rendelet, mely kimondta, hogy:

„... a létszámot – a képzés eredményességét és a szakszerűséget figyelembe véve – maguk az egyetemek és főiskolák állapítják meg...

... A jelentkezőkből a megfelelő létszámú hallgatóságot öt tagú felvételi bizottság választja ki. A felvételre vonatkozó javaslatot a bizottság a felvételre jelentkező egészségi állapota alkalmasságának, érettségi vizsgálatának eredményének és a szükséghez képest megtartható szóbeli vagy írásbeli vizsgálat eredményének, valamint szociális helyzetének együttes mérlegelése alapján határozza el.”

A progresszív egyetemi ifjúság független társadalmi szervezeteként már 1945. nyarán Balatonlellén megalakult a Magyar Egyetemi és Főiskolai Szervezetek Szövetsége, a *MEFESZ* tagjai a felsőoktatás demokratikus fejlesztését tűzték ki célul, melynek megvalósításában jelentős szerepet kívántak a fiatalság képviselőinek.

A hatalmi-politikai harcok az Egyetem falain belül is érzékelhetőek voltak, mind az oktatók, mind a hallgatóság sorain belül. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány közalkalmazottak igazolásáról szóló rendelete, valamint a későbbi B listázások az orvosképzés oktatóit is érintették. Ezen eljárások kapcsán az Orvostudományi Kar 13 professzorát ítélték politikai hovatartozásuk alapján állásvesztésre. A szakma gyakorlását és a szakmai közéletet sújtó intézkedések közé sorolhatjuk a kamarák felfüggesztésére vonatkozó rendeletet is. A **2250/1945 ME.** sz. rendelet felfüggesztette a Kamaráról szóló **1936. évi I. tv.**-t, aminek következményeként megszűnt a szakorvosi cím viselésére és a szakorvosi betegellátás jogosultságára vonatkozó törvényi előírás. A fogorvostársadalmat különösen hátrányosan érintette, hogy a háború alatti megnyilvánulásai miatt politikailag szalonképtelennek ítélték és ezért megszüntették a **Morelli Gusztáv** vezette *Magyar Fogorvosok Ország-*

gos Egyesületét (MFOE). A fogorvoslással foglalkozó orvosok szakmai szervezete a szakszervezeti mozgalom keretein belül megalakult Fogorvos Szakcsoport lett (első elnöke **Simon Béla**).

1947. tavaszán a Magyar Kommunista Párt (MKP) meghirdette az ország újjáépítésére vonatkozó 3 éves tervjavaslatát, mely a felsőoktatás területén a műszaki és egészségügyi szakemberek és a pedagógusok számának növelését írta elő. A jóváhagyott terv (július) felsőoktatási célkitűzései a két munkáspárt (kommunista és szociáldemokrata) elképzeléseit tükrözte. A részleges orvoscépzési reform a vezető orvoskari oktatók ellenvéleményének figyelmen kívül hagyásával a tantárgyak túlzott differenciálását és a tanrenden belüli észszerűtlen elhelyezését eredményezte.

1947-ben *Ortutay Gyula* a Független Kisgazda Párt tagja lett a válás- és közoktatásügyi miniszter. Működése alatt jelentős változások zajlottak le mind a közoktatásban (általános iskolák államosítása 1948. június), mind a felsőoktatásban. 1947. március 17-ei beszédében a felsőoktatás reformjáról a következőket mondotta:

„általános iskola fejlesztése, módszeres kiépítése mellett legfontosabb, elsőrendű kötelességünknek tartjuk a felsőoktatás ügyén és a tudományos képzés ügyén segíteni.”

A Közoktatási Minisztérium felsőoktatásra vonatkozó elképzeléseit ismételte meg **1948.** szeptember 5-én, a *Magyar Orvosok Szabad Szakszervezete* által szervezett Centenáris Orvoscongresszuson is, ahol kifejtette a megváltoztatott képzési struktúrában (a jogi képzés arányának csökkentése) az államilag meghatározott felvételi keretszám bevezetésének szükségességét, az orvoscépzésben a 20 fős kiscsoportos gyakorlati oktatás ésszerűségét, az államilag finanszírozott központi tankönyvellátás indokoltságát. A hallgatóság összetételében kívánatosnak tartotta a munkás-paraszt származásúak arányának növelését.

A kommunista hatalomátvételt követően 1948-ban lényeges fordulat következett be a társadalmi, gazdasági és politikai életben. A tervgazdaságra való áttérés, a bankok és vállalatok államosítása (100 munkás feletti), a két munkáspárt egyesülése új helyzetet teremtett. Az oktatásügy területén az általános iskolai rendszer megteremtése után napirendre került a középiskolai és egyúttal az egyetemi reform kérdése is.

A hatalomra került párt megkezdte a *szocialista kulturális for-*

radalom előkészítését. A Magyar Dolgozók Pártja (MDP) Értelmiségi Osztálya júniusban elkészítette a *felsőoktatási reform* céljait, követelményeit és az egyes képzési ágak speciális szempontjait tartalmazó terveit, melyet az MDP Köznevelési Bizottsága és Tudományos Bizottsága június 22-én elfogadott. A politikai döntést követően a *Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium* (VKM) négy reformbizottsága az egyetemi oktatók széles körű bevonásával a megvalósítandó konkrét célokat a következőkben határozta meg:

1. a népi demokrácia, a szocialista építés szükségleteivel összhangban lévő, a korábbinál színvonalasabb és hatékonyabb szakképzés biztosítása az intézményrendszer átalakítása és a tanrend reformja révén
2. a hallgatók összetételének lényeges módosítása, a munkás- és parasztfiatalok számának emelése
3. az oktatás szellemének és tartalmának megváltoztatása

Az intézményrendszer átalakítása kapcsán a közgazdasági, műszaki és természettudományos intézmények fejlesztése, a felekezeti jogakadémiai államosítása majd megszüntetése (1949) volt a cél. Tanulmányi rendszer reformja kapcsán bevezetésre került a kötött tanulmányi rendszer.

Az **orvosképzés reformjának** fő célja a *gyakorlati jellegű órák* arányának növelése volt annak érdekében, hogy „*az orvostanulmányok idejük jelentős részét a laboratóriumokban és a kórtermekben betegség mellett tölthessék.*” A reform ezen kívül a természettudományi alapképzés erősítésére törekedett, biztosítani kívánta a III. év pre-klinikai jellegét. Az egyetemen belüli képzés idejét 6 évre emelték (a VI. év addig ún. „cselédkönyves év” volt).

A belső szervezet és irányítórendszer átalakítását jelentette a karon a *tanulmányi bizottságok* ill. *tanulmányi osztályok* létrehozása.

A **7870/1948. (VII.16) Korm.** számú rendelet a hallgatók származás szerinti összetételének megváltoztatása érdekében megváltoztatta az addigi *felvételi rendszert*. A felvehető hallgatók létszámát a VKM határozta meg a „*képzés eredményességének és szakszerűségének szempontjait, valamint az ország szükségleteit figyelembe véve.*” A hallgatókat *bizottság* választotta ki az *érettségi* valamint a (szükséghez képest tartandó) *felvételi vizsga* eredményei, a *szociális helyzet* és a választott tanulmányokra való *alkalmasság* alapján. Ennek követ-

keztében a munkás-paraszt besorolásúak aránya 30%-ra emelkedett. A hallgatók összlétszáma országosan közel 5000-rel csökkent, részben a háború miatt kimaradtak hullámának meg-szűnése, részben a felvételi miatt

A hatalom bázisát képező társadalmi rétegek gyermekeinek száma azonban a jelentkezők között a középiskolákban meglévő alacsony arányuk miatt nem érte el a politikailag megkívánt mértéket, s ezért számukra *szakérettségi* bevezetésére került sor 1948-ban. Révai József az MDP kultúrpolitikusa ezzel kapcsolatban a következőket mondta 1948. szeptember 16-án egy munkásgyűlésen:

„Lehetővé kell ...tennünk, hogy a munkásgyerekek a középiskola felső négy osztályát, beleértve az érettségit ne négy esztendő, hanem egy esztendő alatt tehessék le.”

Ennek kapcsán a továbbtanulási szakiránynak megfelelően előbb 1, majd 1951-től 2 éves előkészítő után a legtehetségesebbek bekerülhettek a felsőoktatásba. A tudásszintbeli különbségek miatt azonban a lemorzsolódók aránya köreikben jelentős volt.

Tantervi változtatásokra vonatkozó intézkedések kapcsán kiemelendő, hogy bevezetésre került a marxizmus-leninizmus oktatása. Az Infrastruktúrára jellemző volt, hogy a 3 éves terv kapcsán kijavításra kerültek a háborús károk de a műszerezettség elmaradt a kívánalmaktól.

Oktatók közül politikai okokból országosan 20 professzort nyugdíjaztak.

Ortutay 1948. elején tartott beszédeiben többek között az *egyetemi autonómia* kérdéséről is szólt. Ezzel kapcsolatban megállapította, hogy az lényegében az **1848. évi XIX. tc**-en, továbbá a Bach korszakban kialakult szervezési szabályzaton alapul, ezeket további rendelkezésekkel egészítették ki, de a kérdést száz év alatt sem rendezték megnyugtatóan. Ez burkolt fenyegetésként volt értelmezhető az intézetek vezetői számára. A gyakorlati megvalósítás eszközei az újonnan létesített tanulmányi osztályok/hiva-talok voltak. A hivatal-vezetőknek, mint a minisztérium kihe-lyezett embereinek még a dékánnal szemben is hatalmat biztosítottak. Sok esetben olyan hatalmat gyakoroltak, amely nemcsak az autonómiát, hanem a szakmai irányítást is sértette.

A miniszter vezetésével kidolgozott felsőoktatással foglalkozó reformtervezetnek az orvosi karokat érintő része a következőket tartalmazta:

I. Reform indokai

*A többi egyetemhez képest az orvostképzés aránylag a leg-
kielégítőbb. ...a német rendszer mintájára alakult ki, az
utolsó három évtizedben alig fejlődött. A tanítás túlnyo-
móan elméleti jellegű. A hallgatók idejének háromnegyed
részét a professzor előadásai töltik ki. A gyakorlati
munka teljesen háttérbe szorul.*

III. A reform különleges jellege

*Szervezeti reformok: A professzorok hetenként kétszer
tartanak előadást. A tanulmányi idő többi részét
gyakorlatok foglalják el. A hallgatókat húszas csoport-
tokba osztanak. A kötelező tananyagot a húszas csoport-
toknak ...a betegágy mellett - szeminárium-szerűen -
magántanárok tanítanak.*

*Tanulmányi reform: A jelenlegi egyetem befogadóké-
pesége és a szükségleteknek egyeztetése után megállá-
pítható, hogy a budapesti karon 200, a vidékieken 70-70
hallgató vehető fel évente. A felvétel szigorú felvételi vizs-
ga mellett.*

Ezt ismételte meg a miniszter 1948. szeptember 5-ei, a Magyar Orvosok Szabad Szakszervezetének Centenárius Kongresszusán a felsőoktatás reformjáról elmondott beszédében is:

*„A magyar felső oktatás ... szinte kizárólagosan a német
tudományra épült. ... most vannak folyamatban az
orvosi felső oktatás szervezési munkálatai is, amelyek
remélem, hogy éppen a kongresszussal egyidőben a befe-
jezéshez fognak közeledni. Vigyázunk arra, hogy min-
den népbetegség megkapja a maga tanszékét ... egyete-
meinken. Az orvostképzést lényegesen gyakorlatibbá
kívánjuk tenni.*

*Professzoraink mellett olyan fizetési tanszemélyzet,
segéd tanszemélyzet működik, amely a hallgatókkal 20-
as csoportokban fel tudja venni a kapcsolatot. Elhatáro-*

zott szándékunk komoly tankönyveket a lehető legolcsóbb áron fogunk állami tankönyvkiadás keretében kiadni. ... egyetemi ügyosztályon ... felállított Tudományos Tanáccsal együttműködve”

A politikai irányításon belül a következő években a szélsőséges baloldali irányzatok vették át a vezető szerepet. Ez nagymértékben kihatott a magyar felsőoktatásra is. Az egyetemeken a nyugodt szakmai munka helyett a szervezetlenség, az anarchia jelei mutatkoztak, a tényleges irányítást kivették a szakemberek kezéből. A VKM munkáját a kapkodás, a rendszertelenség jellemezte.

Az **1949**-ben meghirdetett első 5 éves terv nagyarányú szakemberigényét alapul véve az alapvető szempont a szakmberszükséglet kielégítése volt. Az intézményrendszer átalakítása kapcsán megszüntették a Vallás és Közoktatásügyi Minisztériumot, az egyes felsőoktatási intézményeket a szaktárcák irányítása alá helyezték.

Az MDP **1950**-ben új *felsőoktatási reform* bevezetéséről határozott. Ennek célját és feladatait a következőkben határozta meg:

1. a dolgozó nép szükségleteit, az ötéves tervet szolgáló egyetemi és főiskolai oktatás kialakítása
2. a marxizmus-leninizmus oktatásának kiszélesítése
3. a túlterhelés és a lemorzsolódás teljes megszüntetése
4. a képzés minőségi színvonalának emelése
5. az esti oktatás reformja és a levelező oktatás bevezetése

A felülről irányított reform megvalósításának eszközei tekintetében jellemző, hogy miniszteri rendelettel megszüntették az egyetemek autonómiáját, bevezették az ún. egyszemélyi felelős vezetés elvét és a demokrácia korlátozásaként az egyetemi és kari tanácsokat a rektor és a dékán tanácsadó testületévé fokozták le. A hallgatóság demokratikus nevelésében döntő szerepet játszó NÉKOSZ mozgalmat rendeletileg megszüntették.

Az orvosképzés reformjának új szempontok alapján történő felülvizsgálatára már 1949-ben bizottságot hoztak létre, melynek vezetője *Rusznýák István* professzor volt. A bizottságban részt vett az orvostudományi kar dékánja is. A bizottság az 1950. januárjában tartott professzori értekezleten tájékoztatást adott a reform irányelveiről:

1. *A szovjet orvosképzésben szerzett tapasztalatok átvétele*
2. *A szovjet vizsgarendszer lényeges változtatás nélküli átvétele*
3. *A hallgatóság felesleges túlterhelésének elkerülése érdekében úgy az óraszámokat mint a tananyagot a bizottság a lehetséges minimumra csökkentette ... egyes kisebb tárgyakat más fő tárgyakba olvasztott be ... heti óraszámot a lehető minimumban állapította meg (I. évben heti 32, II. évben 33, III. évben 40, IV. évben 39,5, V. évben 42 óra) ... az óráknak körülbelül a fele gyakorlat.*
4. *A tanulmányi időt a bizottság az eddigi 6 év helyett a Párt-határozatának értelmében átmenetileg 5 évre szállította le (1/2 éves beosztással, félévenként 16 heti oktatási időt alapul véve)*
5. *... gyakorlati órák számát növelte az elméleti órák rovására*
6. *... kidolgozta a tervszerű program szerinti előadások rendszerét*
7. *... a betegkezelésre irányuló szemléletet ... elsősorban megelőzésre irányuló szemléletté alakítsa át*

A bizottság javaslata:

1. *táblázatban összeállított kötelező tantárgyak előadási ideje, heti és összórása*
2. *egyres tantárgyak előadási programjai*
3. *nyári kórházi gyakorlat: III. és IV. év nyári szüneteiben 2-2 hónap vidéki kórházakban, semmi esetre sem klinikákon.*
4. *Vizsgák: a kötelező tantárgyakból vizsgát kell tenni.*

Bevezetésre kerül az államvizsga

Elővizsga: tanársegéd vezeti, érdemjegy nincs

Szigorlat: professzor előtti, nem nyilvános vizsga, a klinikumban gyakorlati is, melyet érdemjeggyel (kitűnő, jó, közepes, elégséges, elégtelen) minősítenek

Államvizsga: bizottság (tagjait a miniszter nevezi ki) előtt teendő nem nyilvános vizsga

Államvizsga tárgyai: Marxizmus-leninizmus

Közegészségtan

Belgyógyászat

Sebészet

Szülészet-nőgyógyászat

Gyermekgyógyászat

Az új orvostképzés megvalósításának intézményi feltétele új tanszékek alapítása. A hallgatók létszámára, a felvételi keretszámra vonatkozóan pedig megállapították, hogy: „... egyetemeink mai kapacitása mellett nagyobb létszámú hallgatót megfelelő módon kiképezni nem lehet ... Budapesten ne haladja meg a 250-et.”

A bizottság utasította az intézetvezetőket az egyes tantárgyak tervezeteinek elkészítésére a fenti direktívák alapján. Az MDP Agitációs és Propaganda osztálya a bizottság előterjesztését elfogadta, mely a képzés addigi 5.536 órás idejét 5.160 órára szállította le, míg a múltban az elmélet 3.488 a gyakorlat 2.048 óra volt, most 2.582 illetve 2.578 óra lett. A kisebb tárgyakat más tárgyakba olvasztotta be (ennek a fogászati oktatás szempontjából is jelentősége lesz!), hivatalos tankönyvek (leginkább oroszról magyarra fordított) használatát írta elő és az egyetemi oktatók vonatkozásában a párthűség szempontjait valamint a származást helyezte előtérbe.

A Pázmány Péter Tudományegyetem nevét 1950. szeptemberében *Eötvös Lóránd Tudományegyetemre* változtatták. Az egészségügyi felsőoktatás irányításában igen jelentős változás következett be amikor az orvostképzést az 1950-ben, szovjet javaslatra újonnan létrehozott *Egészségügyi Minisztérium* felügyelete alá helyezték. Az első miniszter *Ratkó Anna* lett.

Az egyetemi orvostképzés vonatkozásában új távlatok nyíltak meg **1951. február 1-én a 27/1951. sz. Minisztertanácsi rendelet (1951. január 28.)** eredményeként önálló felsőoktatási intézményként megalakult **Budapesti Orvostudományi Egyetemen**, mely egyelőre csak egy karral (ÁOK) rendelkezett.

Ratkó Anna egészségügyi miniszter az Egyetemi Tanács **1952. februári** ülésén a reformot a következőképpen értékelte:

„A leglényegesebb ami az oktatás terén történt a tanulmányi reformnak 1950-ben való bevezetése volt. El akarjuk érni vele, hogy a fiatal orvos, amikor oklevelét kézbevette, már a szó szoros értelmében is orvos legyen: rendelkezzen mindazzal a tudással és készséggel, mellyel akár önállóan is tud orvosi funkciót ellátni..... A reform követelményei tették szükségessé, hogy új intézetek, klinikák létesüljenek.”

A tudományos élet területén az európai hagyományokkal ellentétben szintén a szovjet modell átvételére került sor. Az **1950. évi 44.tvr.** rendelkezett a *kandidátusi cím* bevezetéséről, melynek odaítélési jogát a MTA kapta meg. 1951. szeptemberében megjelent rendelet, szintén szovjet mintára, eltörölte az egyetemi doktori címet. A végzősök nem diplomát, hanem oklevelet kaptak.

A szocializmus építésének sztálini modelljét megvalósító politika a lakosság elégedetlenségének egyre jobban érzékelhető megnyilvánulásait eredményezte. Ennek jelei a felsőoktatásban is megmutatkoztak. Az egymást követő, átgondolatlan, irreális terveket tartalmazó, befejezetlen reformok következtében nőtt a bizonytalanság, az egzisztenciális félelem, a kapkodás. A túlfeszített tervek megvalósításához sem a tárgyi sem a személyi feltételek nem voltak kielégítőek. Az 1948-as reform 1950-es, politikai indíttatású felülvizsgálatát követő intézkedések (a felvételik kapcsán a származási szempontok túlzott előtérbe helyezése, a túlterhelés miatti tantárgyösszevonások és óraszámcsökkentések, a szakmai tárgyak rovására bevezetett ideológiai tantárgyak kötelezővé tétele) mind-mind a mi-nőség romlását eredményezték.

A II. Világháború után kialakult szocialista világrendszer hidegháború keretein belüli keményvonalas politikájában némi változást eredményezett Sztálin halála (1953) és a Szovjet Kommunista Párt XX. Kongresszusa, Nyikita Hruscsov főtitkár emlékeztető beszédével. Mindezt azonban a hatalomhoz ragaszkodó magyar pártvezetés önmagától nem akarta figyelembe venni. A társadalmi-politikai elégedetlenség fokozódása azonban **1953-ra** oda vezetett, hogy a MDP Központi Vezetősége 1953. június 27-ei ülésén kénytelen volt szembenézni a hibákkal és levonni azok következményeit. Az oktatás kérdésével *Darvas József* miniszter és *Révai József* a párt kultúrpolitikusa foglalkozott. Előbbi az utópisztikus elemeknek a tervekől való kihagyásáról, utóbbi a felsőoktatás fejlesztésének túlfeszített voltáról szolt. A pártapparátus józanabb része már 1952-ben a következőket állapította meg a felsőoktatással kapcsolatos értekezleten:

„Az égető káderhiány miatt és a szociális összetétel javítása érdekében beiskolázási terveinket túlfeszítettük. ... túlzott arányban vettük fel az egyetemre megfelelő előképzettség nélküli szakérettségiseket, ... az előképzettség követelményét háttérbe szorítottuk.

Az egyetemi beiskolázás ilyen rendszerének a fenntartása alapján fenyegeti egész egyetemi oktatásunk színvonalát.”

Az előterjesztés javasolta a szakmai felvételi vizsga bevezetését, az oktatás szervezettebbé tételét, új vizsgarendszer kidolgozását, rektor-helyettesek kinevezését. Ennek eredményeként született meg május 18-án a minisztertanácsi határozat a felvételi vizsga bevezetéséről („... még nem tűzhetjük ki azt a célt, hogy csak a jó tanulókat vegyük fel, meg kell elégednünk azzal, hogy távol tartjuk a leggyengébbeket”) Ezt erősítette meg az 1952-ben újonnan alakult *Erdey-Grúz Tibor* vezette *Felsőoktatási Minisztérium*, majd az abból 1953-ban átalakult *Oktatási Minisztérium 1/1954 OM.* rendelete is. Ez a szakmai ismeretek jelentőségének növelését hangsúlyozva kimondta, hogy:

„a felvételi vizsgát az egyetemi ... képzés szempontjából alapvetően fontos tárgyakból kell tenni. A felvételi vizsga tárgyait ... az egyetemek ... felett felügyeletet gyakorló miniszterek az oktatásügyi miniszterrel egyetértésben határozzák meg. A felvételi vizsgák a vizsgabizottság előtt folynak.”

A júniusi fordulat eredményeként személyi változásokra került sor az állami vezetés területén. *Nagy Imre* miniszterelnök július 5-én az országgyűlés előtt megtartott programbeszédében a következőket mondta a felsőoktatással kapcsolatosan:

„Óriási áldozatokkal valósággal erőszakoltuk a főiskolai oktatást. Most ezen a téren is sokkal szerényebbnek kell lenni. Ne építsünk légvárakat.”

Az újonnan alakult Oktatási Minisztérium ezzel kapcsolatos értékelése a következőket állapította meg:

„A túlméretezettség a létszámtervekre vonatkozik, ugyanakkor az oktatás anyagi és szociális feltételeinek biztosítása terén komoly lemaradás mutatkozik.” (OM Terv és Pénzügyi Főoszt.)

A szemléletváltást mutatja az MDP Politikai Bizottságának 1954. februári, a közoktatás helyzetéről és feladatairól szóló határozata is:

„Az egyetemeken és főiskolákon a hallgatólétszám mennyiségi növelése és a túlzott specializálás helyett az oktatás színvonalának emelését s az ehhez szükséges tárgyi, személyi és tudományos feltételek biztosítását kell fő feladatnak tekinteni.”

Az MDP májusban megtartott III. Kongresszusa kimondta, hogy:

„... a jelen helyzetben nem a mennyiségen, hanem a minőségen van a hangsúly! Néhány évvel ezelőtt a közép- és felsőoktatás területén a munkás-paraszt többség biztosítása és a szakkáderek minél tömegesebb, minél gyorsabb kiképzése volt a két legfontosabb feladat. E feladatokat ma lényegében megoldottnak tekinthetjük. A főiskolai beiskolázásban most a szociális származás mellett egyre jobban előtérbe kell kerülnie a tehetség és a kiváló tanulmányi előmenetel követelményének ...”

A felsőoktatással kapcsolatosan meghirdetett elveknek megfelelően új tantervek kidolgozására került sor. Nagyobb súlyt kapott a tudományos kutató munka és az egyetemek bekapcsolódtak az aspiránsképzés előkészítésébe is (a felvétel és vizsgáztatás továbbra is az Akadémia Tudományos Minősítő Bizottságának feladata maradt).

A meghirdetett intézkedések hatására rövid időre megnövekedett az oktatók, hallgatók aktivitása, optimista légkör és egészséges kritikai szellem volt a jellemző. Az Oktatási Minisztérium által készített előterjesztések a fejlődést akadályozó körülmények felszámolását, a képzés színvonalának emelését, a túlzott tanulmányi kötöttségek (előadások kötelező látogatása és ellenőrzése) lazítását és a kötelező óraszám csökkentését javasolták. A felvételi rendszer módosítása (a munkás-paraszt származásúak arányának csökkentése 50%-ra: „az értelmiségi származású tanulók a munkás-paraszt származásúakkal egyenlő elbírálásban részesüljenek”). Az oktatók vonatkozásában a tudományos kutatómunka erősítése, külföldi kapcsolatok kiszélesítése került javaslatba. Kezdeményezték a doktori cím visszaállítását, valamint a tudományos fokozatok megszerzése kapcsán (aspiránsképzés) az egyetemek

nagyobb szerepvállalását (MTA elnökének javaslata alapján), valamint az egyes minisztériumi hatáskörök leadása révén az egyetemi önállóság fokozását.

Az ország rossz gazdasági helyzete azonban a beruházások visszafogását és leállítását, számos intézmény megszüntetését, oktatói létszám (16,3%-kal), valamint a hallgatói ösztöndíjak csökkentését (30%-kal) tette szükségessé. A korlátozó intézkedések rendkívül rossz hatást váltottak ki az egyetemeken és főiskolákon. 1954. őszét már a nyugtalanság, az egzisztenciális bizonytalanság és a pesszimizmus jellemezte. A felvételik kapcsán a meghirdetett elvekkel ellentétben a származási kategóriák figyelembe vétele azt eredményezte, hogy a csökkenő felvételi keretszámok mellett számos jó tanulmányi eredményt elért, de szociálisan hátrányosan besorolt gyerek maradt ki a felsőoktatásból, ami a politikai feszültség növekedését eredményezte. Ezt erősítette, hogy egyidejűleg nőtt a diplomát szerzettek elhelyezkedési gondja is.

Az átmeneti politikai enyhülés 1956. tavaszán megszűnt, az ország irányítása újra a szélsőbaloldal kezébe került. (Rákosi Mátyás: „... *véget kell vetni a rothadt liberalizmusnak.*”) Az 1951 óta közalkalmazott egyetemi oktatókkal kapcsolatban az OM. öt éves ún. káderfejlesztési (oktatói utánpótlásra vonatkozó) terv kidolgozását rendelte el, melynek kiemelt szempontja a származás és a párthűség volt. Ezen szempont túlhajszolásának példája volt az a káderfejlesztési terv, melyet a Budapesti Orvostudományi Egyetemen készítettek el 1956 elején, s amely az oktatók körében a 46-48%-os munkás-paraszt származás biztosítása érdekében öt év alatt 230 fő lecserélését tűzte célul. A kerületi pártbizottság megállapítása szerint olyan helyzet alakult ki, „*amelyben mindenki fél*”.

A fenti hibás és elítélendő politikai gyakorlat vezetett el azután az 1956-os eseményekhez.

Ebben a társadalmi-gazdasági környezetben, a fent leírt változékony felsőoktatási körülmények közepette az 1944-ben a Stomatológiai Klinika új igazgatójának választott **Balogh Károly** elsődleges célja és feladata a fogorvosi szakma és a szakképzés egyetemi szintű elismerésének növelése volt. A tantárgynak az orvosképzés tanrendjébe történő felvételének gondolata már 1945-ben a Fogorvosi Szakcsoport októberi ülésén felmerült, de megvalósulására mintegy két évet kellett várni.

A fogászatnak a tanrendbe történő fölvétele (1946-tól mint fakultatív tantárgy) után még mint a sebészetbe beépített tantárgyat hallgatták az általános orvostanhallgatók. 1947-ben **Balogh Károly** elérte, hogy a fogászatot *önálló kötelező tárgyként* felvegyék az Orvosi Kar curriculumába. A megvalósulást nagymértékben segítette, hogy a Népjóléti Minisztérium a Közegészségügyi Tanács javaslatára a fogszuvasodást 1946-ban a népbetegségek körébe sorolta. Ez a lépés a fogászatnak, mint önálló orvosi szakterületnek az alapképzésen belüli elismerését és hivatalos rangra emelését jelentette. Az erről szóló **VKM. 20.534/1947 VI/a (II.8.) sz.** rendelet kimondta, hogy:

„Értesítem a Tanács (Egyetemi T.) útján az orvostudományi kart, hogy a Fogászat c. tárgy (beleértve a Fogászati műtéttant is) az 1946-47. tanév II. félévétől kezdődőleg a klinikai tárgyakat hallgató orvostanhallgatók részére egy féléven át heti öt órában hallgatásra kötelező tárgyként minősítendő.”

A VKM által kiadott, a tudományegyetemek orvosi karainak tanulmányi- és szigorlati rendjére vonatkozó szabályzat a következőket tartalmazta:

3.§. A hallgató a tanulmányok elvégzését igazoló végbizonyítványt csak akkor kaphat

- 1. ha az 5.§.-ban felsorolt valamennyi kötelező kollégiumot tíz szabályszerű félévben hallgatta*
- 2. ha a 17.§.-ban előírt három hónapi gyakorló orvosnövendéki /famulusi/ szolgálatot igazolta*
- 3. ha a stomatológia, orr-fül-gégegyógyászat és gyakorlati radiológia című tárgyakból eredménnyel kollokviumot tett a tanszék tanára, ... előtt.*

5.§. A kötelező kollégiumok a következők

V.tanév

- 1. Stomatológia és stomatológiai gyakorlatok. Egy félévben heti 5 óra*

7.§. Azon tudományegyetemeken, amelyeken a stomatológia című tárgyaknak önálló tanszéke nincs, a tárgyakat megbízott előadók adják elő

A tantárgy oktatása az orvostanhallgatók számára csupán egy fél-éven keresztül folyt, de az elméleti tudás mellé gyakorlati ismereteket is nyújtott. Az V. (majd később a IV.) évben leadott tárgy heti 1 professzori (Balogh Károly) előadás és heti 1 bemutató jellegű gyakorlat keretén belül került ismertetésre. A tárgy kötelezővé tételének az elismerésen túli hozományát a szakma vezetői abban látták, hogy a szakterület megismertetése az orvostanhallgatókkal a végzés utáni szak-választás területén is előrelépést jelenthet. Az orvosi diplomához kötött fogszakorvos képzés ebben az időszakban nem tudta ugyanis pótolni a megnövekedett társadalmi igényeket. A II. Világháborút követően részben az emigráció, részben a véráldozatok következményeként a magyar fogorvosok száma jelentősen lecsökkent, ugyanakkor az orvosok közül egyre kevesebben jelentkeztek fogszakorvos képzésre. Az okokat egyrészt a képzési idő hosszúságában (1948-tól az orvos-képzés idejét hat évre emelték), másrészt a szakma társadalmi presztizsének csökkenésében kereshetjük. A fogszakorvossá váláshoz elő-feltételként még mindig orvosi végzettség kellett, a szakképzés gyakorlati részének megszerzése csak kijelölt intézetekben volt lehetséges. A szigorú követelmények, a hosszú képzési idő nem tette vonzóvá a fogszakorvossá válást, minek következményeként kevés jelentkező akadt. Nem elhanyagolható szempont, hogy ekkor még szakvizsga nélkül is lehetett fogorvosi gyakorlatot folytatni. 1951-ben a jelentkezők száma a nullára csökkent.

A politikai rendszer 1948-as átalakulását követően a szocialista államrendszer fokozatosan kiterjesztette a térítésmentes fogászati ellátást, előbb (1948) a nagyipari munkásságra, majd a szövetkezeti parasztságra (1961) is. Ezzel foglalkozott a Fogorvos Szakcsoport 1952. decemberi „A Párt és a kormányhatározat jelentősége a társadalombiztosítás és a betegellátás fejlesztése terén.” előterjesztése is.

„Életszínvonalunk további emelkedését jelenti a rendeletnek az a pontja, amelyben intézkedik a fogászati ellátás megjavításáról. Míg eddig a társadalombiztosítás csak gyógyító fogkezelést, tömést és szájból kivehető fogpótlást adott, a rendelet lehetővé teszi önköltségi ár megtérítése mellett a korona és hídfog készítését is. Nagy jelentőségű ez a jogkiterjesztés az olyan dolgozók szá-

mára, akiknek csak kevés foguk hiányzott, mert ezek idegenkedtek a kivehető fogsor használatától. Mivel a mágnorvosoknál nagy összegbe került a korona vagy híd elkészítése, sok dolgozó nem csináltatta meg fogait és ez sok esetben károsan befolyásolta egészségüket.”

1949-ben az addig meglévő különböző biztosítóintézetek (MABI, OTBA, MAHABI) beolvadtak az OTI-ba (Országos Társadalombiztosítási Intézet), s az ellátást egységesítették. (A korábban meglévő biztosítóintézeteknek – foglalkozási ágak szerint – más-más volt a betegköre és ebből következően az ellátási igényük és az ellátás színvonala is.) Ennek megvalósítása céljából 1949-ben megkezdődött a körzeti fogszakorvosi ellátás megszervezése, amely azonban a szakemberek hiánya miatt jelentős problémákkal küszködött (A rendelőkben hosszú ideig vizsgázott fogászokat is alkalmaztak). Az első időben az egészségügyi fejlesztés élvo-nalába a korszerű rendelőintézeti hálózat megteremtése került. Egyedül a fővárosban a tervszerű fejlesztés következményeként alig másfél évtized alatt 10 nagyméretű, korszerű rendelőintézet létesült.

Közel egy évtized múlva a következőket írta erről **Balogh Károly**:

„A háborús évek okozta személyi veszteségek, majd pedig a fogorvosképzésnek 1948. és 1952. közötti időben bekövetkezett csaknem teljes szünetelése, nem utolsósorban pedig a fogászati ellátás fokozatos kiterjesztése olyan helyzetet teremtett, hogy ezen az úton már nem volt biztosítható a szükséges számú fogorvos képzése. Az orvosi tanulmányokkal egybekapcsolt fogorvosképzéshez megkívánt 9 év túlságosan hosszú, az állam és a hallgató számára is költséges ahhoz, hogy alapul szolgáljon fogorvos képzésünknek.”

Az első nagy lépés – a fogászat kötelező tantárgyként való elismertetése – nem oldotta meg az országban mutatkozó fogorvoshiányt. A fogszakorvossá válás rendjében ugyanakkor semmiféle előrelépés sem következett be.

A Stomatológiai Klinika vezetését a „fordulat éve”, utáni politikai nyomáson kívül más külső körülmények is a fogorvosképzés megváltoztatására szorították. A politikai hatalom megszerzésének és meg-

tartásának sztálinista (rákosista) eszközei világossá tették a fogorvos vezetők számára, hogy számukra a fennmaradás egyetlen lehetősége az előre menekülés, a külföldön évtizedek óta meglévő oktatási modellek alapul vételével.

Az egészségpolitikai elvárások mellett a másik tényező a fogtechnikusok fogásszá történő átképzésének újbóli elrendelése volt. A lakosság egészségügyi ellátásának széleskörű, a biztosítási rendszerben történő megvalósítására, az ellátási szükséghelyzet gyors, politikai célzatú megoldására a kormányzat 1948-ban (**12.170/1948. Korm. rendelet**) tanfolyamot hirdetett fogtechnikusok számára. A fenti rendelet alapján – a Fogorvos Szakcsoport és a Stomatológiai Klinika közreműködésével – 1949-re mintegy 120 fogtechnikus átképzése történt meg a fogorvosok burkolt, de nagy ellenszenve ellenére is. Ennek történelmi előzménye – jelentősen különböző indíttatásból – az 1911-es tanfolyam és vizsga volt, melyen 96 fogtechnikus vett részt. A tanfolyam elvégzése és a sikeres vizsga letétele után „vizsgázott fogász” minősítéssel oklevelet kaptak, mely feljogosította őket meghatározott fogorvosi tevékenység folytatására. A megnövekedett szakemberigényt azonban a fogtechnikusok átképzése sem tudta kielégíteni.

A harmadik fenyegetettség az egyetemi képzés számára az Egyetemtől elkülönülten létrejövő fogorvosképzés beindulásának reális veszélye volt. Ennek lehetősége egyrészt a Szövetség utcai Poliklinika Fogászati Osztályának átalakításában rejlett, másrészt vidéki fogászfőiskola létesítésében.

Ahhoz, hogy a problémát a mai olvasó is tisztán lássa, egy kis kitérőt kell tennünk a különböző képzési formák ismertetésére. A fogászatnak, mint önálló tudományterületnek az oktatása a XIX. századra nyúlik vissza. A kezdeti időszakot tekintve két fő irányzatot különböztethetünk meg. Kezdetekben az orvosegyetemektől különálló fogorvosi iskolákban történt a fogorvosok képzése. Erre először 1839-ben *Horace Hayden* és *Chapin Harris* által alapított Baltimore-i College of Dental Surgeryben került sor, melyet 1845-ben a Cincinnati College of Dental Surgery, 1867-ben Michigan, 1878-ban Pennsylvania egyeteme követett. Ezt a rendszert számos európai ország is átvette, többek között így jött létre 1859-ben a londoni Royal Dental Hospital of London School of Dental Surgery, majd 1879-ben a párizsi „iskola”. 1881-ben nyílt meg a

genfi „École dentaire”, majd 1891-ben a szentpétervári képzőhely. Ezeket a korábban teljesen független iskolákat a XIX. század végén, a XX. század elején az egyetemek orvosi karai befogadták, függetlenségük nem, de önállóságuk megmaradt. Többek között így alakult 1867-ben a Harvard Egyetemen, 1880-ban a párizsi Sorbonne-on, és 1884-ben a Berlini Egyetemen önálló fogorvosi iskola. A másik lehetőség - s ebbe tartozott a hazai képzés is - az egyetemi oktatás keretein belül megvalósuló egyetemes orvoscépzést követő szakorvoscépzés. Ez egyrészt az általános fogászati ismeretanyagának mint önálló tantárgynak az általános orvosi képzés tanrendjébe történő beillesztését, másrészt az általános orvosi diploma megszerzése utáni specializációt jelentette. Ennek az elképzelésnek a megvalósítása indult el 1821-ben a bécsi Egyetemen, ahol is a *Carabelli* vezette fogászati klinika végezte a hallgatók oktatását. (Ez az intézet foglalkozott egyidejűleg a végzett orvosok fogszakorvosi kiképzésével, többek között itt szerzett képesítést a fogászat egyetemi oktatásának hazai megvalósítója, *Nedelkó Deme-ter* is.)

Az eddig leírtak alapján hazánkban az orvosok fogszakorvossá való képzése – a többi szakterülethez hasonló módon – az orvosi diploma megszerzése utáni postgraduális képzés keretein belül, az egyetemeken illetve az akkreditált képzőhelyeken történt. Csak a szakvizsga letételét követően nyílt lehetőség a szakorvosi cím viselésére. Ez a képzés egyértelműen az Árkövy féle hagyományokon alapuló stomatológus iskola megvalósulását jelentette. A képzés azonban csupán a szakorvosi címhasználat jogát rendezte, ezen túlmenően azonban a tényleges fogorvosi gyakorlatra nézve semmiféle kötelező vagy tiltó jelleggel nem bírt, szakvizsga nélküli orvosok is végezhettek fogorvosi beavatkozásokat, sőt mint láttuk bizonyos keretek között fogtechnikusokból képzett ún. „vizsgázott fogászkodnak” is engedélyezték azt. Már a II. Világháború előtt is, de azt követően még inkább felerősödött azon irányzat hazai képviselőinek hangja, akik egy rövidebb, orvosi elő-képzettséget nem igénylő, főiskolai szintű fogászképzés bevezetését sürgették. Ezen elképzeléseknek nemzetközi példái is voltak, így elsősorban az USA-ban és a Szovjetunióban.

Az 1945-ben alakult szakmai szervezet, a Fogorvosi Szakcsoporthoz számos alkalommal tárgyalta a képzés továbbfejlesztésének különböző

változatait. Még az elnökségen belül is különböző álláspontokkal találkozhatunk.

A szakorvos utánpótlás megoldását célzó különböző javaslatok közül az egyik legmarkánsabb, a hagyományos szakképzési formát képviselő csoport a budapesti klinika vezetése volt, élén Balogh Károllyal, aki egyértelműen az orvostudomány egyetemlegességét képviselte, s aki már 1944. februárjában az MFOE közgyűlésén szorgalmazta, hogy: *„minden vonalon végezzünk propagandát, hogy minél többen lépjenek a fogorvosi pályára”*. Kezdetben a szakképzés idejének lerövidítésével, tanulmányi ösztöndíjak létesítésével kívánta elérni a szakorvos jelöltek számának erőteljes növelését. Ezek a javaslatok azonban nem öltöttek formát, s így a háború utáni időkben a szakorvosjelöltek száma egyre csökkent.

A szakorvosképzés hagyományos rendszerének megjavítását, a szakma vonzóvá tételének fontosságát hangsúlyozta **Balogh Károly** az 1948. október 2-án, mint a Fogorvos Szakcsoport megválasztott elnöke, székfoglaló beszédében:

„A minket foglalkoztató problémák a következők:

- 1. az orvosképzés és szakorvosképzés reformja*
- 2. a fogorvos kiképző helyek számbavétele és reorganizációja. A jelenlegi kiképzőhelyeknek 108 fogorvost kellene évenként kibocsátaniuk, ehelyett azonban 1945–1948 okt. 1-ig csak 110 szakvizsgázott. Ez kétségtelenül a fogorvos kiképzés és utánpótlás csődjét jelenti.*
- 3. a fogorvosok továbbképzése Budapesten és vidéken*
- 4. népi fogászat és iskola fogászat.”*

A különböző nehézségek – köztük a Szakcsoporton belüli személyes ellentétek és feszültségek – azonban nem tették lehetővé tervei megvalósítását, a helyzet rendezését és javítását. Ez kedvét szegte és elnöksége után a tudományos élet szervezése és fejlesztése felé fordult (a Szakcsoport Tudományos Bizottságának elnökeként).

A fogorvos szakmai vezetés megosztottságát mutatja, hogy a Fogorvos Szakcsoporton belül is jelentős hangsúlyt kapott az önálló, sőt az egyetemtől is független fogorvosi iskola létesítésének gondolata. Már

1945. augusztusában **Varga István** felvetette egy vidéken létesítendő főiskola gondolatát, melynek elvégzésével okleveles fogász minősítés szerezhető.

Ezen gondolat szélsőséges megnyilvánulása volt *Enyingi Lajos* beadványa 1945 augusztusában, mely a stomatológiai eszme teljes feladását jelentette:

1. „... eddigi merev és szigorú stomatológiai nézőpontját a fogorvos képzés tekintetében megváltoztatja.... a pillanatnyi fogorvos és orvoshiány miatt a népesség nagy része fogászatilag ellátatlan; szükséges tehát, hogy **rövidebb kiképzési idővel speciális fogorvosképző iskola létesüljön**, melyen a már eddig is fogászzal foglalkozó iparosok ... sajátíthatják el a legszükségesebb fogorvosi tudnivalókat.
2. ... az oktató személyzettől teljesen független bizottságok végzik a vizsgáztatást.
3. Az új fogorvosok nem tartozván a magyarországi orvosokra vonatkozó törvények alá
4. A létesítendő fogorvosi iskolára vétessenek fel, akik a fogász mesterségben már jól ki vannak képezve, de egyébként is rátermettek (felvételi vizsga, nem érettségi).”

Szerencsénkre, ez a politikai háttérrel sem nélkülöző javaslat csupán az elképzelések szintjén maradt, ami elsősorban a szakma bölcsességével magyarázható. Hogy az ilyen típusú elgondolások nem voltak példa nélküliek a kialakuló szocialista tömbben, bizonyítja, hogy az 1949-ben létrejött Német Demokratikus Köztársaság egészségügyi kormányzata hasonló főiskolákat hozott létre (Drezdai Fogorvosi Akadémia), igaz az ott végzettek nem kaptak automatikusan doktori címet.

A fogorvosi szakmán belül az utánpótlás kiképzésének módozatairól folyó parttalan és meddő viták befejezéséhez döntő lökést adott az a szigorúan bizalmas, alig 16 példányban, 1950. júliusában az állampárt megbízásából készített tervezet, mely az orvosképzés reformjával foglalkozott, s amely többek között az orvosképzés tananyagának erőteljes csökkentését tűzte ki célul.

„A tananyagot a bizottság a legszükségesebbre csökkentette. Kisebb tárgyakat más főtárgyakba olvasztott be (pl: tüdőgyógyászat) ... Ugyanaz a helyzet a fogászáttal, mely a sebészet keretében kap helyet.” írta az előterjesztés.

A fogorvosok vezető tisztségviselői, belátva a korábbi elképzelések tarthatatlanságát, félve a szakmai színvonal csökkenésétől valamint vezető szerepük elvesztésétől, a mindezzel járó egzisztenciális és anyagi veszélyeket rejtő következményektől a fogorvosképzés egyetemen belüli megtartása mellett határoztak. Ennek megnyilvánulása volt a Fogorvos Szakcsoport 1951. január 5-ei vezetőségi ülésén elfogadott javaslat:

„A fogorvosi utánpótlás végleges biztosítására a fogszakorvosképzés mai rendszerét nem tartjuk kielégítőnek és hasonlóan a Szovjetunióban fennálló gyakorlathoz, a fogorvosképzés megosztását javasoljuk oly módon, hogy egy magasabb rendű stomatológusi fokozat és egy alacsonyabbrendű fogorvosi fokozat létesüljön. Az előbbi elnyeréséhez az általános orvosi tanulmányok elvégzése után háromévi szakorvosi tanulmány volna szükséges, az utóbbihoz egy 4 évfolyamos Fogorvosi Főiskola, amely vagy a fennálló egyetemi oktatáshoz kapcsolódna, vagy önállóan működne.”

Ezen gondolat folytatásaként a Fogorvos Szakcsoport 1951. szeptemberi Közgyűlésén Kertész Jenő főtitkár a következőket mondta :

„Szakcsoportunk már évek óta nélkülözni kénytelen az egészséges utánpótlást, a fiatal káderekkel való felfrissülést, aminek eredménye a szakma elöregedése, az 52 éves korátlag kialakulása lett. ... A stomatológus utánpótlás ...szakcsoportunknak évekre visszanyúló problémája és megoldása mindinkább sürgetővé válik. Miután utánpótlást az egyetemi szakorvosképzés vonalán ... egyelőre nem kaphatunk, ez a körülmény ismételt és sürgető módon felveti a fogorvosi fakultás létesítésének szükségességét.”

A Közgyűlés határozata egyértelműen fogalmazva kimondta, hogy:

„Az Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete (OEDSz) Fogorvos. Szakcsoportjának Nagygyűlése, tuda-tában az 5 éves terv egészségügyi káderszükségleteinek és a fogorvos utánpótlás teljes csődjének, megbízza a F.Szcs. vezetőségét azzal, hogy sürgősen tűzze napirendre a fogorvosképzés, illetve utánpótlás problémáját és annak megoldására dolgozzon ki megfelelő javaslatot és terjessze azt fel az OEDSz-éhez, illetve az Eü. Min. felé.

A javaslatban tegyen indítványt a fogorvosképzés olyan természetű megoldására, mely lehetővé teszi – miként az a Szovjetunióban fennáll és a Népi Demokráciák közül már Romániában megvalósult –, hogy a jelenleg érvényben lévő stomatológus képzés mellett az Egyetemen fogorvosi fakultás létesüljön.”

A Fogorvos Szakcsoport Vezetősége 1952. januárjában „tekintettel a fogászati ellátás iránt meglévő fokozott szükségletre valamint a különösen vidéken tapasztalható nagyfokú fogorvos hiányra” az évi káder szükségletet 60 főben jelölte meg.

Az önálló fogorvosképzés beindításának az egyetemi oktatók részéről történő elfogadását valószínűleg az is motiválhatta, hogy az 1950-ben bevezetett felsőoktatási reform eredményeként az orvosképzésen belül előadott fogászat tárgy a vizsgaforma megváltoztatása (kollokvumból beszámoló) miatt veszített jelentőségéből, a hallgatók szorgalma jelentősen csökkent. **Balogh Károly** erről az Egyetemi Tanács 1952. januári ülésén a következőkben fejtette ki véleményét:

„Az oktatási színvonal kétségtelenül emelkedett, azonban a jó eredmények mellett rá kell mutatni a kevésbé jókra is. Szakmája szempontjából nagyon rossz eredményekről kell beszámolnia. Formalisztikussá vált a fogászati vizsga, nevetségessé vált a medikusok szemében, egy olyan tárggyé, melynek jelentőségét mindenki ismeri. A tárgy oktatása jól meg volt szervezve, a medikusok nagyon meg voltak elégedve az oktatással,

szükséges-e ilyen nevetségessé tenni egy tárgyat. Többször kifejtette, hogy a vizsgáztatásnak ez a módja nem helyes, mégsem történt semmi. Kéri a dékán szíves közreműködését, hogy állapíttassék meg, hogy ki a felelős azért, hogy a tárgyat ide süllyesztették.”

A fenti társadalmi-politai-szakmai kényszerek vezettek el oda, hogy az önálló fogorvosképzés, először kísérleti jelleggel, az Általános Orvostudományi Karhoz tartozó Stomatológiai Klinikán **1952. szeptemberében** megindult.

AZ OKTATÁS FELTÉTELEI

Tárgyi feltételek

A magyar fogszakorvos képzés legjelentősebb bázisa, az **1909**-ben megnyílt, Árkövy József alapította **Stomatológiai Klinika**, építéskor és berendezésekor az elsődleges szempont az oktatás kiszolgálása volt. Ennek megfelelően az akkori Európa legmodernebb egyetemi klinikájának számított. Az időközben kialakult új tudományterületek (fogászati röntgen, szájbetegségek, bakteriológia) befogadása, számukra terület biztosítása – igaz csak korlátozott mértékben – a harmincas évek végéig megoldható volt. A háború szerencsére csak kisebb károkat okozott az épületben.

A Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Kara háborús kárainak helyreállítása röviddel a harcok befejezése után megindult majd felgyorsult.

A Stomatológiai Klinikán nem sokkal Pest felszabadulását követően elkezdődhetett a gyógyító majd a tudományos munka. Az elkövetkező

9. kép: Árkövy József szobrának koszorúzása a Stomatológiai Klinikán. A koszorúval Balogh Károly (Kóbor A. gyűjteménye)

években, ahogy az ország anyagi helyzete megengedte, valamint külföldi segélyekből származó adományok révén, az oktatás-gyógyítás körülményei egyre javultak, sőt lassan a klinikai tudományos kutatás feltételei is újrateremtődtek.

Miután az Egyetem Tanácsa 1944. őszén megtagadta a nyugatra történő kitelepülésre felszólító parancsot, így a közel 50%-ban sérült, de meglévő gépek, műszerek, berendezések javításuk után rendelkezésre álltak. Így volt ez a Stomatológiai Klinikán is. A fogorvosok a gyógyítás megkezdése végett saját magánorvosi készleteikből biztosítottak anyagokat és kézi műszereket a betegellátáshoz.

A klinika helyiségei a szakorvosképzésre jelentkezők számát tekintve hosszú ideig megfeleltek az elvárásoknak. A fogászat kötelező tantárgyként történt elismertetését követően azonban (1947) a Stomatológiai Klinika 1909-ben átadott épületének első emeletén lévő tanterem elégtelennek bizonyult a nagyszámú általános orvostanhallgatói évfolyamok (közel 200-250 fő) befogadására. A szűkös beruházási keretek ellenére mégis sikerült elérni, hogy a Klinika udvarán **1949**-ben átadásra kerüljön egy mintegy 190 fő befogadására alkalmas *előadóterem*. Miután az orvosképzés kapcsán a hallgatók gyakorlati bemutatásokon és gyakorlatokon is részt vettek, ettől az időtől kezdve a helyhiány jelei már megmutatkoztak. 1952-től, az önálló fogorvosképzés bevezetésének időpontjától kezdődően, különösen amikor az évfolyamok számát emelni kezdték, a zsúfoltság állandósult, ami az oktatás, különösen a gyakorlati képzés minőségét is érintette.

A gyakorlólhely szűkössége miatt már az önálló fogorvosképzés megindulásának kezdetén is gondot jelentett az odontotechnikai és propedeutikai gyakorlati képzés megvalósítása. Szerencsére **1953**-tól, először csak 30 oktatóhellyel és szegényes berendezéssel (honvédségi keretből beszerzett lábhajtásos fűrőgépek), de rendelkezésre állt az I. számú Kórbonctani Intézet földszintjén, a **Földvári Imre** által létesített **Tanlaboratórium**, mely a későbbiekben számos ellentét forrása lett (a Kórbonctani Intézet nagyhatalmú igazgatója többször megkísérelte elérni a Tanlaboratórium kiköltöztetését). Mindezek ellenére a hallgatói létszám növekedése egyre feszítőbbé tette a helyhiány kérdését. A klinika kihasználtságát jelzi, hogy már reggel 1/28-tól kezdődtek az előadások és az oktatás a késő délutánba nyúlt (szombat is volt oktatás, lévén munkanap).

A klinika, majd a Kar vezetői már ebben az időben többször és nyomtatékosan, szóban és írásban is egyértelművé tették, hogy a képzés mennyiségi és minőségi fejlesztésének legfőbb akadálya a helyhiány. A képzőhely területének szűkössége mellett további problémát jelentett a berendezések és anyagok biztosítása, korszerűsítése. A kor felsőoktatására jellemző azon megállapítás, miszerint a hallgatói létszám erőteljes emelésével megvalósuló extenzív fejlesztéssel az oktatás tárgyi feltételei nem álltak összhangban, sajnos a fogorvosképzésünkre is jellemző volt.

A Klinika vezetői mindent elkövettek új képzőhely(ek) létesítése, megszerzése céljából. 1953-ban merült fel először a Stomatológiai Klinika bővítése, melynek lehetőségét a *Szentkirályi utcai Fogászati Rendelőintézet* épületében vélték megtalálni. Az elképzelést a Tervhivatal is támogatta.

A következő lehetőség a bővítésre 1954-ben a *Mikszáth Kálmán tér 5. sz. épület*, melyben ekkor a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium Postaügyi Tervező Intézete működött. Az épület megszerzését melegen támogatta és a Közületeket Elhelyező Bizottságnál (KÖZELBIZ) tevékenyen szorgalmazta *Takó József* egészségügyi miniszterhelyettes is.

Az elképzelés még a minisztériumi támogatás ellenére sem akart sikerrel járni, ezért a Stomatológiai Klinika vezetői újabb javaslatokkal álltak elő az év közepén. Ekkor vetődött fel a Mária utca 52-vel szomszédos épületek igénybevételének lehetősége. Így az 54-es számú házé, az ún. *Heinrich féle Vasudvaré*, mely a Belkereskedelmi Minisztérium raktáraként szolgált. Az 56-os számú épület ugyan az Egyetem tulajdonát képezte, de más célok miatt szintén el kellett vetni megszerzését. Ekkor a Klinika vezetői egy teljesen új fogászati épület létrehozására tettek javaslatot, melynek helyszínéül az Úttörő teret (mai nevén Markosovszky tér) nevezték meg. A különböző elképzelések sorra elutasításban részesültek. Vagy anyagi források hiánya (új épület), vagy a tulajdonjog hiánya (Heinrich féle Vasudvar), vagy a szakmapolitikai környezet változása (A Budapesti Városi Tanács Fogászati Továbbképző és Rendelő Intézete 1951. július 1-én foglalta el a Mikszáth tér Szentkirályi utcai saroképületét, s itt hozták létre 1955-ben Szentkirályi utcai Központi Fogászati Továbbképző Intézetet) okozta az eredménytelenséget.

A sok megvalósulatlan elképzelés és terv után a Kar vezetőinek fáradozásait **1955.** december 23-án siker koronázta. Ekkor született az a

határozat és jegyzőkönyv, melynek alapján a Közületeket Elhelyező Bizottság az Egészségügyi Minisztérium (s így közvetve az Egyetem) tulajdonába adta a Mikszáth tér 5. számú házat. A Minisztérium azonban a szakmai erőviszonyokra való tekintettel az épület III. emeletét a Továbbképző Intézetnek adta át, laboratóriumok létesítése céljából. A laboratóriumok helyett azonban ott orvosszállás létesült. A Kar számára az épület részleges birtokbavételére is csupán 1958-ban kerülhetett sor.

Az oktatók

A Stomatológiai Klinika háború előtti orvosainak jelentős része a felszabadulást követően is a gyógyítás és az oktatás rendelkezésére bocsátotta szaktudását. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány **1.080/1945.ME.** sz. rendelete kimondta a közalkalmazottak, így az egyetemi oktatók igazolásának (a fasiszta eszmékhez való viszonyának meghatározását célzó eljárás) szükségességét. A fogszakorvos képzés budapesti oktatói közül két személyt közszolgálatra alkalmatlannak minősítettek, s így ők elvesztették a Stomatológiai Klinikán lévő állásukat, sőt egyiküktől a magántanári címet is elvették. A Klinika többi orvosa azonban megfelelt a rendeletben foglaltaknak. A korábbi rendelkezéseknek megfelelően a Klinika oktató „tanszemélyzetének” megválasztása a Valás- és Közoktatási Minisztérium rendelkezése szerint évente történt, egészen az 1952/53. tanév kezdetéig.

Az 1949-ben klinikai alkalmazásban állók névsora a következő volt:

Igazgató:	<i>Balogh Károly</i> egyetemi nyilvános rendes tanár
Klinikai főorv.:	<i>Kopár Gerő, Molnár László</i> magántanár,
Adjunktusok:	<i>Földvári Imre, Lőrinczy Ervin</i> magántanár, <i>Papp László, Szokolóczy-Syllaba Béla</i> magántanár,
Tanársegéd:	<i>Huszár György, Jahn Ede, Katona István,</i> <i>Kuchárik (Kohári) Stefánia, Nagy László,</i> <i>Pesthy István, Sághy Endre, Schranz Dénes</i> magántanár, <i>Skaloud Ferenc,</i> <i>Sugár László</i> magántanár, <i>Szabó László,</i> <i>Székely Imre, Sztrilich Pál, Tarnai Károly,</i> <i>Tóth Pál, Wallner Emil, Záray Ervin</i>

- Gyakornokok: *Bartha Miklós, , Bende Károly, Bóna Katalin, Dulovits Ernő, Éberl András, Ézsiás Brunó, Gergely Éva, Herczeg Magdolna, Nitsche Hermin, Péter Viktor, Radványi Lajos, Sallay Kornélia, Takács Ferenc*
- Externisták: *György Izabella, Szabó Imre*
- Fogtechnikusok: *Babai János mester, Raffai László mester, Szabó József mester, Molnár Mihály segéd, Pintér Ernő segéd, Szegedi Béla s. munkás, Töttös Gizella raktáros*

A hivatalos tanszemélyzet által tartott előadások és gyakorlatok mellett a magántanárok önálló előadások meghirdetésére voltak jogosultak. A kormány 1951. december 31-ei hatállyal eltörölte az egyetemi magántanári címet és az ezzel együtt járó önálló - a tanrendtől független - előadások meghirdetésének jogát. Ennek hatására számos intézeti- és magántanár hagyta el a Fogászati Klinikát (pl: *Kopár Gerő*), de többségük továbbra is kitartott az Egyetem mellett (**Molnár László, Szokolóczy-Syllaba Béla, Morelli Gusztáv, Schranz Dénes**). A Budapesti Orvostudományi Egyetem megalakulása az egyetemi intézetek és klinikák személyzeti politikájában is változásokat hozott. Elsők között az Egészségügyi Minisztérium megszüntette a tanszemélyzet tan-évenkénti megválasztásának rendszerét, a kinevezéseket véglegesnek tekintette, melyeket csak a Munka Törvénykönyve alapján lehetett megszüntetni. Amellett, hogy az egyetemi oktatói kinevezéseket véglegesítették, káderutánpótlási stratégiát is kidolgoztak: „*Az Egészségügyi Minisztérium a klinikák és egyetemi elméleti intézetek káderutánpótlását az 1952/53. tanévtől kezdődően szer-vezetten kívánja megoldani.*” (**1400/T/36/1951.II/1. sz. Eü. M. leirat**). Ennek keretén belül hozták létre a *tudományos köröket*, módosították az üres álláshelyek betöltésének rendjét. A munkatársak felvételében a tanszékvezetők addigi kizárólagos jogát korlátozták, az üres álláshelyeket zárolták, s azok betöltéséről a Minisztérium kádercsoportja döntött (1952-ben 2 végzett orvost irányítottak a Klinikára). Az akkori politikai hatalom nem titkolt célja volt, hogy az egyetemi intézetekbe kellő számmal kerüljenek munkás és parasztszármazású oktatók, s ebből adódóan az egyetemi állások betöltésekor nem csupán a szakmai szempontok érvényesültek.

Az Egészségügyi Minisztérium a centralizált irányítás keretein belül a felügyelete alá tartozó munkahelyek és munkaerők vonatkozásában munkaügyi intézkedések sorát adta ki. Meghatározta például az orvosok munkaidejét, mely nem csak a főfoglalkozásban eltöltött időre, de a mellékállásokra (magánrendelésre) is vonatkozott: „Az orvosok fő- és mellékfoglalkozásának napi együttes munkaidejét 11 órában állapította meg”.

Az oktatógárda, mely a tudományterület valamennyi ágát reprezentálta, nagy lelkesedéssel folytatta az általános orvosok (1947-től kötelező) fogorvosi oktatását. Erről tanúskodik *Gegesi Kiss Pál* rektor Balogh Károlyhoz intézett levele, (melyben kifejti, hogy: „A gyakorlati oktatást az idén közel 850 hallgató részére kiválóan szervezte meg, úgy hogy az ifjúság a fogászat terén minden alapvető ismeretet elsajátított.”), valamint az Egyetemi Tanács állásfoglalása is. A kis számú szak-orvosjelöltek kiképzése is tovább folyt, belőlük kerültek ki az oktatógárda új tagjai, de miután a jelentkezők száma egyre csökkent, veszélybe került az oktatói utánpótlás is.

Az oktatói létszám stabilitását veszélyeztették azok, az orvosi jövedelemszerzésre vonatkozó rendelkezések (**199.140/1948.sz.**; a **1.400/1947 és 213.500/1949. VKM.** rendelet), melyek előbb megszüntették a kiskassza rendszert, majd megtiltották magánbetegek kezelését a klinikákon. Ennek ellensúlyozására a **15.600/1947 Korm.** rendelet alapján az egyetemi dolgozók fix fizetést kaptak és az oktatók egy része tudományos pótlékban is részesült.

Mindezen körülmények mellett 1952-re kialakult az a stabil oktatógárda, melyre alapozva az önálló fogorvosképzést el lehetett kezdeni. Az önálló fogorvosképzés helyszínének a minisztérium által történt kiválasztásakor az egyik döntő szempont éppen a budapesti oktatógárda tudományos felkészültsége és oktatásban szerzett tapasztalata volt. Az oktatói létszám a korábbi igényeket még megfelelően ki tudta elégíteni, de hasonlóan az oktatás területi szükségletére, 1952. után oktatói létszámhiány lépett fel. Ennek magyarázata, hogy az általános orvostanhallgatók demonstratív gyakorlati képzésével ellentétben a fogorvostanhallgatók gyakorlati oktatása a hallgatók által végzett tényleges beavatkozásokra épül. A központilag meghatározott 20-25 fős csoportlétszám a gyakorlati fogorvosképzésben nem tartható. A Stomatológiai Klinika vezetése már a kezdetek kezdetén megjelölte az ideális szemé-

lyzeti létszámmra vonatkozó igényét, melynek megvalósításáért folyamatos küzdelmet folytatott.

Az 1950-ben megfogalmazott igény a következő volt:

egy. nyilvános rendes tanár	1 fő
intézeti tanár	2
adjunktus	2
tanársegéd	18
gyakornok	13
demonstrátor	1
tudományos munkaerő	2

Az egyéb beosztottakkal együtt a klinika összes létszámgénye 96 fő volt.

10.kép: A Fogorvosi Kar első oktatói 1955. (Kóbor A. gyűjteménye)

Az oktatás beindulásakor a Stomatológiai Klinika munkatársai közül 30 főt soroltak oktatói státuszba.

Az oktatáshoz szükséges mennyiségi létszámadatok meghatározása mellett az oktatás elengedhetetlen feltétele az oktató személyzet szakmai-tudományos képzettségének szintje is. A vidéki egyetemeken és a szakorvosképzés akkreditált kiképzőhelyein is tevékenykedtek a szakmában elismert egyéniségek, de a magasszintű oktatáshoz szükséges létszámban csak és kizárólag a Stomatológiai Klinikán fordultak elő.

Ennek egyik magyarázata, hogy a tudományos kutatást és annak gyakorlati alkalmazását a klinika vezetője kinevezésének pillanatától kezdődően szorgalmazta. Ezzel is magyarázható, hogy 1949-ben a Tudományos Tanács a klinika 28 munkatársát sorolta tudományos státuszba és adományozott számukra az általa létesített, a tudományos munkát támogató ösztöndíjat, mint kiegészítő juttatást. A tudományos tevékenység további kézzel fogható eredményei azok a kiadványok, melyek már szinte a háború befejezésének pillanatában napvilágot láttak (1945: Máthé Dénes Emlékkönyv, 1946: Salamon Henrik Emlékkönyv, 1947: Árkövy József Emlékkönyv).

A tudományos munka iránya és a publikációk tartalma ebben az időben elsősorban a klinikai alkalmazott kutatás területére összpontosult (esetismertetések), de az alapkutatás területén is felmutathatóak az eredmények (epidemiológiai felmérések, szövettani – morfológiai vizsgálatok). A ma kikerülhetetlen állatkísérletes módszerek megvalósítására sem hely, sem pénz nem jutott.

A kiadványok mellett a tudományos élet más formái is jelentős szerepet játszottak a klinika életében. Az egyes szakterületek művelői a témák közös kutatása céljából 1948-ben létrehozták a kor szellemiségét kifejező ún. tudományos (racionalizálási) munka-közösségeket (RAC). Ezek munkájáról folyamatosan történt a beszá-molás a heti rendszerességgel (hétfő) a klinika orvosainak részvételével megtartott referáló üléseken és a klinikán kiadott írásos összefoglalókban (RAC Körlevél), melyet **Sztrilich Pál** (1951-től **Bartha Miklós**) szerkesztett. Ennek 1949/50-ben kiadott évfolyamában a következőket olvashatjuk:

„Racionalizálási munkaközösségünk körlevele, melynek feladata, többek között, hogy klinikánk működése simábban, automatikusan, időt takarítóan, tudományos és gyakorlati értékeket megörökítően folyjék, második évfolyamába lépett.”

Ennek 11. oldalán olvasható

„A klinika múlt évi tudományos összefüggéseinek rövid tartalma a múlt tanév folyamán 32 tudományos ülés volt. Átlagosan két órai időtartalommal. Ezen szerepelt 24 előadás, 102 bemutatás, 366 hozzászólás.”

Később összefoglalást ad a Klinika teljesítményéről:

„Klinikánk orvosai a felszabadulás óta

*6 könyvvel,
2 monográfiával,
178 tudományos cikkel gazdagították a szakirodalmat.”*

A széles szakmai közvélemény számára szervezték a híres *pénteki tudományos üléseket*, melyek aktív közönsége teljesen megtöltötte az 1949-ben átadott előadótermet. A tudományos vitákra a nyíltság és az objektivitás volt a jellemző. A pénteki ülések sokáig a tovább-képzés szervezett formájának a legsikeresebb fórumai voltak.

A Stomatológiai Klinika orvosainak kezdeményezésére 1952-től kezdődően került megrendezésre az *Árkövy vándorgyűlés* is (első alkalommal Szegeden). Az önálló képzés megindulásának 10. évfordulója alkalmából (újra) alapított *Árkövy emlékérmét* (melynek elődje a háború előtti időkben – *Vastagh László* szobrászművész által megformált – létrehozott Árkövy emléklakett) első ízben Balogh Károlynak ítelték oda 1962-ben.

A hallgatóság

Az ötvenes évek elejére az orvostársadalmat ért társadalmi presztizsesvesztések (pl: a doktori cím használatának eltörlése) következtében csökkent az orvostanhallgatók létszáma (540-ről 250-re), holott a szocialista államhatalom által meghirdetett II. ötéves terv szerint a társadalom orvos-fogorvos igénye megnőtt.

A fogorvosképzés korábban Magyarországon nem létező formájának bevezetését nem előzte meg szélesebb körű ismertetés, propaganda. Ezért a kezdő évfolyamok létszámának biztosítása céljából már májusban utasítás érkezett a Tanulmányi Osztály címére az I.-II. éves általános orvostanhallgatók, illetve a felvételi kapcsán orvostanhallgatónak jelentkezők átirányítására. A egyik fő érvként a levél *szakorvosi diploma* megszerzését jelölte meg. A minisztériumi utasítás a következő szempontokat tartalmazta:

„A hallgatók kiválogatását a legnagyobb gondossággal végezze el. Egyénileg kell felvilágosítania és meggyőzni minden egyes hallgatót arról, hogy milyen előnnyel jár az, ha az egyetemről már szakorvosként kerül ki és nem kell még hosszú éveket eltölteni, míg egy újabb vizsgá-

val szak-orvossá válik, hogy rövidebb idő alatt fejezi be egyetemi tanulmányait.

Ügyeljünk arra, hogy a kiválogatás ne azt eredményezze, hogy a gyenge, politikailag és szakmailag elmaradt hallgatókkal töltsük meg a fent megadott keretet, sőt a jó előmenetelű hallgatók felé ki kell hangsúlyozni a fogorvosi szakma fontosságát, annak jelentős tudományos értékét, a szakma szépségét, annak gyakorlati és köz-egészségügyi fontosságát. A cél az, hogy a fogorvostanhallgatói évfolyamok szakmai és politikai összetételének átlaga ne különbözzék az általános orvostanhallgatói évfolyamok átlagától.”

Ezen utóbbi kívánságot azonban a hallgatóságnak az információhiányon alapuló tartózkodó magatartása miatt még évekig nem sikerült teljesíteni. Ennek eredményeként a fogorvostanhallgatók tanulmányi eredményei elmaradtak a másik kar eredményeitől.

Az első tíz hallgatót az általános orvostanhallgatók közül választották ki, akik fogorvosi tanulmányaikat átmeneti tanterv alapján rögtön a III. évfolyamon kezdték. Így adódhatott, hogy az első *okleveles fogor-*

11.kép: Az 1955-ben elsőként végzett okleveles fogorvosok, középen Balogh Károly (Kóbor A. gyűjteménye)

vosok már 1955-ben végeztek. Ők a következők voltak: **Boda Béla, Jávor Ferenc, Kiripolszky László, Kondár Vilmos, Mészáros László, Oláh József, Pandi Thano (Albánia), Schadt György és Szöllősi Imre.**

Az önálló képzés első két évfolyama még így, átjelentkezés és átirányítás útján került betöltésre. 1954-ben jelent meg az **1/1954. OM.** sz. rendelet a felvételi eljárásról. A felvételi vizsga tárgyait és anyagát a szakminisztérium határozta meg, maga a vizsga bizottság előtt történt. 1954-re már valamennyi évfolyam beindult, az első évre beiratkozottak száma 50 fő.

A hallgatóság létszámának alakulását a következő táblázat mutatja.

Évfolyam oktatók száma hallgatók összlétszáma első évfolyam létszáma

1952/53	30	68	41
1953/54	96	42	
1954/55	145	50	
1955/56	189	56	

Ebből kiderül, hogy a tájékoztatás hiányára is visszavezethető kezdeti idegenkedést a felvételi beindulása ellenére is felváltotta a növekvő érdeklődés, s a jelentkezők száma nemsokára elérte a 300 főt.

A mai egyetemisták okulására itt kell megemlékeznünk az egypártrendszeri viszonyok között akkor működött ifjúsági szervezetről és annak egyetemi csoportjáról. 1950. június 13-án alakult meg a *Demokratikus Ifjúsági Szövetség*, a DISZ. Az ország politikai berendezkedéséből adódóan természetesen az akkori állampárt ifjúsági szervezeteként erőteljesen kommunista befolyással. Mindezek ellenére az egyetemi, majd a kari szervezet elsősorban a hallgatók mindennapi gondjainak csökkentésében, a problémák konstruktív megoldásában játszott nem elhanyagolható szerepet. Részt vett a Kari Tanács munkájában, a tanulmányi rendszer véleményezésében, az ösztöndíjak elosztásában, a tankönyvproblémák kezelésében, sőt az egyetemi doktori cím visszaállításában is. Mint az akkori ifjúságot, a DISZ-t is a lelkesedés és a szolidaritás jellemezte. Az első kari DISZ titkár *Mészáros László* volt, akét *Kovács Sándor*, majd *Thuri János* követett.

Az önálló fogorvusképzés alapjainak lerakása

Az Egyetem vezetői a fentebb vázolt körülmények figyelembe vételével megbízást adtak az *önálló fogorvusképzés* elindítására, tanrendjének a kidolgozására. Ebben a munkában jelentős feladatokat vállalt Balogh Károly mellett **Sugár László**. Az önálló fogorvusképzés első tanterve a következőképpen szólt:

„A fogorvusképzés célja olyan szaktudással rendelkező fogorvosok képzése, akik a szükséges általános orvosi alapismeretek és speciális fogorvosi ismeretek birtokában a diagnosztikában, a gyógyításban, a betegségek megelőzésében, a szervezésben olyan elméleti és gyakorlati jártasságot sajátítottak el, hogy önálló gondolkodás és mérlegelés alapján azt biztosan alkalmazni tudják.”

A tanterv összeállításában hűen visszatükröződött a gazdaságpolitikai követelmények mellett a magyar szakmapolitika stomatológus szemlélete. Eme két tényező szerencsés ötvözésével az akkori Európa fogorvusképzésének egyik leghaladóbb, legkörültekintőbb képzési alapelve fogalmazódott meg. A világ más, egyetemhez csatlakozó fogorvusképző helyeinek tanrendjéhez viszonyítva a magyar tanrend egy ponton jelentős eltérést mutatott, mégpedig az általános klinikum – azaz a fogászaton kívüli klinikai tárgyak – területén. Ennek a területnek jelentőségét mind az oktatott tárgyak sokasága, mind pedig óraszámra kifejezésre juttatta, s elmondható, hogy ebben a vonatkozásban az európai iskolák közül a szélső példát képviselte. Ennek a tanrendnek a gyakorlatban való kipróbálása még az Orvosi Kar keretein belül az 1952/53. tanévben elkezdődött.

Balogh Károly 1951. decemberi Egyetemi Tanács ülésen az oktatásdidaktika vonatkozásában fejtette ki véleményét a következő képen:

„Az első két év átmenetet jelent a középiskola és az egyetem között. A harmadik évben ki kell alakítani a hallgatók önállóságát, a negyedik éven az orvosi gondolkodást.”

Az előkészítő munkálatok fő koordinátora, aki a Minisztériumban szervezte és irányította az önálló fogorvosképzés megteremtését *Doleschall Frigyes* akkori egészségügyi miniszterhelyettes volt.

A Minisztériummal történt egyeztetéseket követően 1952. május 19-én jelent meg a **841/46/1952 II/1 EüM.** rendelet a **fogorvosképzés reformjáról**. Ez a következőket tartalmazta:

12. kép: Doleschall Frigyes

„Az orvoscépzés reformjának továbbfejlesztése és a fogorvosképzés idejének meg-rövidítése érdekében az 1952–53-as tanévtől kezdve a budapesti Orvostudományi Egyetemen elkezdődik a fogorvosképzés különválasztása az általános orvos-képzéstől. A fogorvosképzésre szükséges tanulmányi időt 5 évben állapítom meg. A tanulmányi idő befejezése és a sikeres államvizsga letétele után a hallgató fogorvosi oklevelet kap, amely feljogosítja arra, hogy a száj és fogászati megbetegedések területén orvosi munkát végezzen.

A fogorvosképzésre a négy Orvostudományi Egyetem közül a budapesti Orvostudományi Egyetemet jelölöm ki.

A fogorvostan hallgatók az első évfolyamtól kezdve különleges szakmájuknak és jövő feladataiknak megfelelő oktatásban részesíttetnek. Ennek megfelelően tantárgyaik túlnyomó többsége az általános orvostanhallgatók tantárgyaiktól programjukban és óraszámaikban különbözik már az első évfolyamtól kezdve mind az elméleti, mind a gyakorlati tárgyakat illetően.”

A fogorvosok rövidebb képzési ideje nem jelentette egyidejűleg az orvosi ismeretek elhanyagolását. Tíz évvel később így írt erről **Balogh Károly**:

„A fogorvosképzésben a tisztán szakiskolai képzés helyett az általunk jobbnak és fejlődésképesebbnek ítélt természettudományos és általánosabb orvostudományi alapra épített egyetemi tanítási módszert vezettük be. Azt hisszük, hogy az orvos-fogorvos képzésből átvett tapasztalataink alapján kiépített fogorvos képzésünk igen szerencsés és helyes végrehajtás esetén példamutató módszernek fog bizonyulni.”

Tananyag, elméleti és gyakorlati képzés

A fogorvosképzés kötelező tantárgyainak illetve tanrendjének meghatározása a kor központosítási törekvéseinek megfelelően szintén rendeleti úton történt. A tanrend kialakítását megelőzően a minisztérium illetékesei több elképzelést tanulmányoztak, míg a végleges változatot ki nem dolgozták. Ezt a Minisztérium a **841/46-2/1952 II/1 sz. EüM.** rendeletben tette közzé. A rendelet két tanrendet tartalmaz, egy ideiglenest, azon hallgatóknak akiket az ÁOK-ról vettek át és rögtön a III. évfolyamon kezdték el tanulmányaikat. Ők a fogorvosi tárgyak mellett, csökkentett óraszámban, de továbbra is hallgatták az általános orvosi tantárgyakat is.

A már az önálló fogorvosképzésre felvételt nyert hallgatók tanulmányait a végleges tanrend határozta meg. Ennek első évfolyamra vonatkozó része az akkori képzési alapelvnek megfelelően kizárólag általános alapoató tantárgyakat, míg a második évfolyamon is csak két (odonto-technikai és konzerváló fogászati propedeutikai) tárgyat tartalmazott.

A központilag kiadott tanrend a gyakorlatban való kipróbálást követően a későbbiek során számos vita tárgyát képezte. Erre már 1953. január 19-ei Egyetemi Tanácsülésen sor került, mint azt *Kazár György* eü. minisztériumi főelőadó hozzászólása is bizonyítja:

„A fogorvosi tantervben és vizsgarendben ellentét van a miniszteri leirat és az egyetem javaslata között. Ebben a kérdésben 10 nap előtt tárgyaltunk a min. képviselőjével, aki a múlt évben megállapított és állítólag az egyetem által javasolt tervet küldte le.”

Balogh Károly válaszában elmondta, hogy:

„készítettek egy módosított tantervet és kéri a minisztérium képviselőit, hogy fontolják meg ezt a javaslatot, mert ez tapasztalat alapján és az elméleti tárgyak alapos megtanulásának elvén épült fel. Kéri továbbá, hogy az egyes tanszékek jelöljék ki a fogorvostanhallgatók előadóit, különösen az anatómián van szükség külön előadóra.”

A tananyaggal kapcsolatban még mindig vitás kérdés volt, hogy „azonos óraszámban és az orvosokkal együtt hallgassák-e a fogorvostan hallgatók az elméleti alaptárgyakat, illetve melyeket igen és melyeket nem”. A minisztérium álláspontja szerint a szimultán oktatást (az általános orvostanhallgatóktól függetlenül) meg kell valósítani, ahol a tantermi férőhely elégtelen (nem lehetett egyidejűleg beültetni az általános - és fogorvostan hallgatókat). Az ülés jegyzőkönyvéből az is kiderül, hogy a minisztérium még nem döntött véglegesen a felsőbb évfolyamok fogászati tantárgyai óraszámait illetően sem. Ekkor került sor – a kórtan és a gyógyszeratan áthelyezésével – első ízben az eredeti tanrendi módosításra is.

13.kép: Ünnepi tudományos ülés elnöksége
Huszár György, Balogh Károly, Molnár László, Földvári Imre
(Kóbor A. gyűjteménye)

A fogorvosképzés elrendelését szabályozó rendelet az oktatók vonatkozásában is állást foglalt:

„A speciális fogorvosi tantárgyak oktatását a fogászati klinika professzora irányítja és ellenőrzi. Az egyes fontosabb fogorvosi tantárgyak oktatásának elmélyítése érdekében a fogászati klinika vezetője javaslatot tehet a kari tanácsnak (ekkor még csak az ÁOK létezett!) önálló tanszékek szervezésére. A javaslatot annak megvitatása után a dékán döntés végett a miniszterhez terjeszti fel. Egyébként a fogorvosi tantárgyak előadóinak megbízatásáról a fogászati klinika vezetőjének javaslata alapján és az előadók státusbeli besorolásától függően az egyetemi tanács az általános szabályoknak megfelelően dönt.”

A tanterv ismeretében kerültek kiválasztásra az egyes tantárgyi előadók, de az oktatók személye is befolyásolta a tanrend kialakítását (néhány tantárgy az előadó halálával egyidejűleg meg is szűnt).

Az 1952/53. tanév kezdetére kiválasztott fogorvosi tantárgyi előadók és tantárgyaik listája:

dr. Boros Sándor	fogászati pathológia és diagnosztika
dr. Ferenczy Károly	fogászati röntgen
dr. Földvári Imre	odontotechnika
dr. Huszár György	fogászati fém- és anyagismeret
dr. Molnár László	fogpótlástan
dr. Nagy László	orthodontia
dr. Schranz Dénes	törvényszéki fogászat
dr. Skaloud Ferenc	szájsebészet
dr. Sugár László	szájbetegségek
dr. Szokolóczy Syllaba Béla	fogsebészet
dr. Tóth Pál	gyermekfogászat
dr. Záray Ervin	konzerváló fogászat és propedeutika

A képzés megvalósításának megszervezésére a dékán Balogh Károly vezetésével bizottságot hozott létre, mely már május 27-én összeült. Balogh mellett a bizottság tagjai az általános orvosi oktatás jeles képviselői voltak. Az ülésen már ekkor felmerült a tantárgyak egymás-

ra épülésének és az oktató személyzetnek a kérdése.

A szakmai képzés alapját a Stomatológiai Klinika orvosainak előadásai adták. A tantermi előadásokat az egyes szakterületek jeles képviselői tartották, kik rövid időn belül jegyzet formájában is megjelentették azt. Ezt egészítették ki a háború előtt megjelent szakkönyvek valamint **Balogh Károly** által írt két tankönyv, az **1948-ban** megjelent *Stomatológia tankönyve*, majd az **1950-ben** napvilágot látott *Fogászat*. Még ugyanebben az évben jelent meg **Molnár László**, **Schranz Dénes**, **Huszár György** által írt *Fogpótlástan*, majd ezt követte **1951-ben Földvári Imre** *Odontotechnika* című műve.

14.kép: Balogh Károly által írt fogorvosi könyv (Kóbor A. gyűjteménye)

Az előadások mellett a hallgatóság gyakorlati kiképzésben is részt vett. A gyakorlati oktatásban a korábbi szakorvosképzés kapcsán felhalmozott ismereteket és tapasztalatokat hasznosították. A gyakorlatok egyrészt laboratóriumi odontotechnikai, propedeutikai jellegűek voltak, valamint a felsőbb évfolyamok számára betegkezelésből álltak. Az elvégzett kezelések ún. *tancélos betegellátás* keretén belül, a páciensek számára térítésmentesen történtek. A tanulócsoporthoz létszámának meghatározásakor az oktatószemélyzet létszámnormájáról szóló **210/36/1954. MT.** sz. határozatot voltak kénytelenek figyelembe venni, amely kimondta, hogy gyakorlati foglalkozásokon a csoportok létszáma 20-25 fő, amelyek a laboratóriumi, boncolási gyakorlatokon a felére oszthatóak. A gyakorlati oktatásra vonatkozó elméleti megállapítás szintjén az egyetemi Szakszervezeti Bizottság már 1952. márciusában a következő álláspontot alakította ki:

„A gyakorlatot annál jobban sajátítják el a hallgatók mennél kisebb létszámú csoporttal foglalkozik egy-egy oktató. Az elért eredményeket tüntetik fel a nemrég bevezetett gyakorlati ellenőrző könyvek, melyekben feltüntetik, hogy milyen gyakorlatokat sajátítottak el a hallgatók.”

A fogorvosképzés gyakorlatától teljesen idegen rendelkezés, a fenti álláspont figyelmen kívül hagyásával, noha finomított létszámadatokkal, mind a mai napig feszültségeket okoz a képzésben.

A beteganyag biztosítása a Klinika feladatai közé tartozott (a fogsebészet területén néha fennakadások mutatkoztak). A gyakorlatok a kezdeti időben kizárólag a Klinika helyiségeiben és laboratóriumaiban zajlottak, meglehetősen szűkös körülmények között. A hallgatók, előírt penzum alapján, fokozatosan elérendő önállóságra törekedve teljesítették a feladatokat, oktatóik folyamatos felügyelete mellett. A kezdeti időszakban, amíg a hallgatói létszámot nem emelték meg drasztikusan, a Klinika helyiségei elégségesnek bizonyultak a hallgatók befogadására, később azonban az évfolyamlétszámok jelentős emelkedése miatt az oktatást is megnehezítő zsúfoltság állandósult (Ne feledjük, hogy a fogorvostan hallgatók mellett V. éves általános orvostanhallgatók és szakorvosjelöltek is tanultak a Klinikán), sőt tűrhetetlenné vált.

A kezdeti tapasztalatok és a tantárgyi előadóktól valamint a hallgatóságtól beérkezett észrevételek alapján már **1953/54. tanévben** nagy-arányú változtatásokat hajtottak végre a tanrendben. Ennek következtében a legjelentősebb változás a fogpótlástan óraszámának csökkenése és az V. évfolyamon az ún. *klinikai fogászat* bevezetése volt (lásd jó húsz év múlva az integrált oktatást). A tantárgyak további áthelyezésére, a tanrend további korrekciójára került sor a következő évben is. Ezt pár évig tartó állandóság követte. A következő jelentősebb változtatásokra majd csak a Kar megalakulását követően került sor.

1.2.2. KLINIKÁBÓL KAR

1955–1959

Az egyetemi Stomatológiai Klinika személyzete az 1952-1955. közötti időszakban bebizonyította, hogy a fogorvosképzés területén a nehéz körülmények ellenére is meg tud felelni az új kihívásoknak.

A formájában és tartalmában már önálló, de szervezetileg az akkor még csak egyedülként létező Általános Orvostudományi Karhoz (ÁOK) tartozó Stomatológiai Klinikán zajló fogorvosképzés iránt egyre nagyobb volt az érdeklődés. A felsőoktatás szerkezetében az 1950-es évek elején bekövetkezett változtatások - különálló intézményrendszerrel rendelkező szakok létrehozása - a BOTE-n is realizálódott. Az addig egy karral rendelkező Egyetem a Minisztertanács **47/1955.(VIII.13.) M.T.** számú rendelete értelmében három karra tagozódott.

„1.§.

(1) *A Budapesti Orvostudományi Egyetem (a továbbiakban egyetem) általános orvos-, **fogorvos-** és gyógyszerész **karra** tagozódik.*

(2) *Az egyetem élén a rektor áll*

(3) *A karok élén dékánok állnak*

3.§

Jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról – a pénzügyminiszterrel és az oktatásügyi miniszterrel egyetértésben – az egészségügyi miniszter gondoskodik.

*Hegedűs András s.k.
a Minisztertanács elnöke”*

A történelmi hűség kedvéért: az egészségügyi miniszteri posztot Román József, az oktatási miniszteri posztot Erdey-Grúz Tibor, míg a pénzügy-miniszteri tárcát Olt Károly töltötte be.

Az akkori viszonyokat jellemzi, hogy a Kar egyetlen klinikája azonban még 1959-ig az ÁOK-hoz tartozott.

A frissen alakított kar első Kari Tanácsi ülésére november 20-án került sor. A Kar első dékánjává egyhangúlag **Balogh Károlyt** választották, akinek megbízólevele decemberben érkezett meg. A decemberi KT. ülésen elmondott székfoglalójában a legfontosabb feladatnak az oktatás körülményeinek – elsősorban épületbővítés formájában – javítását jelölte meg.

15. kép: Magyar Közlöny 1955. augusztusi száma

16.kép: A Kar alakuló ülése a Semmelweis teremben. Doleschall Frigyes üdvözlő beszédét mondja (Kóbor A. gyűjteménye)

Az első Kari Tanácsülés jelenléti íve:

dr. Balogh Károly	dékán
dr. Baló József	dékán h., kórbonctan
dr. Bíró János	élettan
dr. Bíró Zoltán	gyermekgyógyászat
dr. Boros Sándor	fogászati pathológia
dr. Fekete László	táplálkozástan
dr. Fornádi Ferenc	ideggyógyászat
dr. Földvári Imre	odontotechnika
dr. Füzi Miklós	mikrobiológia
dr. Huszár György	fogászati fém- és anyagtan
dr. Korchmáros Imre	szemészet
dr. Kubik István	anatómia
Mátrai Zoltánné	fizika
dr. Miskolczy-Fodor Ferenc	orr-fül-gége
dr. Molnár László	fogpótlástan
dr. Nagy Dénes	anatómiai műtéttan
dr. Nagy László	orthodontia
dr. Nitsche Hermin	fogászati röntgen
dr. Pataky István	gyógyszertan
Polgár László	orvosi vegytan
dr. Prékopa Mária	eü. szervezéstan
dr. Ring István	közegészségügy és járványtan
dr. Schranz Dénes	igazságügyi stomatológia
dr. Skaloud Ferenc	szájsebészet
dr. Stefanics János	általános sebészet
dr. Sugár László	szájbetegségek
dr. Szabó Zoltán	szövet- és fejlődéstan
dr. Szokolóczy-Syllaba Béla	fogsebészet
dr. Szőke Antal	belgyógyászat
dr. Thoroczkay Miklós	bőrgyógyászat
dr. Tóth Pál	gyermekfogászat
dr. Záray Ervin	konzerváló fogászat
dr. Pekár Aranka	Szakszervezeti Bizottság
Haas Márton	Orvos Egyetem Szerkesztőség
dr. Dimitrov Athanász	Pártbizottság
Babay János	fogtechnikus

Szabó István
 dr. Novák Károly
 Pál Ferenc
 Somlyai János
 dr. Éberl András
 dr. Kazár György
 dr. Eidus Lili
 Gyenge György
 Kondor Pál
 Karkos Emil

klinikai gondnok
 gazdasági igazgató
 személyzeti osztály

Eü.-i Minisztérium
 Eü.-i Minisztérium

fogtechnikus

Hallgatók: Kovács Endre
 Szöllősi Imre
 Kovách Sándor
 Balogh Magdolna
 Tóth Attila
 Mészáros László

A felvételre jelentkezők növekvő száma - mint ahogy erről a Fogorvos Szakcsoport 1954. decemberi ülésén **Sugár László** elégedetten tett

17.kép: Balogh Károly
 előadást tart
 (Kóbor A. gyűjteménye)

jelentést – fokozatosan növekedett. Másrészről az egészségügyi politika részéről támasztott, a hallgatói létszámra vonatkozó – felvételi keretszámok növelésével – elvárások már nem tették lehetővé a képzésnek egy képzőhelyen történő komplex megvalósítását, a szűkössé vált tárgyi és személyi kapacitások bővítése elengedhetetlenné vált. A Klinika igazgatója így nyilatkozott erről 1956. májusában:

„A Fogorvosi Kar fejlesztése és kiépítése az Egészségügyi minisztériumnak becsületbeli adóssága.”

Első lépésként az oktató-gyógyító helyiségek alapterületének növelése került napirendre. A Mária utcai Klinikán a foghúzás, az érzéstelenítés és az abban a kor-

ban még használatos bódítási technika gyakorlására három kis terem állt a rendelkezésre, mindössze négy műtőszékkel. A szájsebészeti fekvőosztály, melyet Balogh a saját költségén hozott létre a háború után még megfelelő volt, de a műtő mindössze két kis helyiségből állt. Az oktatás szűkös helyellátottságát jelezte, hogy a IV. és az V. évfolyam egy időben és együtt volt kénytelen dolgozni a konzerváló osztályon.

Az eredeti – s csak napjainkra megvalósuló – elképzelés egy új fogászati klinika felépítése lett volna. Hamar rá kellett azonban jönni arra, hogy ennek az elképzelésnek az ország akkori gazdasági körülményei között nincs realitása. Ezért a következő javaslat egy már meglévő épület klinikává történő átalakítása volt. Számos elképzelés született, melyek azonban elvesztek a bürokrácia útvesztőiben. Ezek közül a korábban felsoroltakon túl csak azokat említeném, melyek 1955. után kerültek a tárgyalások középpontjába, akkor amikor a Mikszáth téri épület birtokba vétele kérdésessé vált.

Mária utca 38.sz. épület

Gyógyszerésztudományi Kar Högyes Endre utca 5. sz. alatti épülete

Pápai-Páriz Kollégium Üllői út 80. sz. alatti volt épülete

Ezek a kísérletek is, mint a korábbiak, eredménytelenül zárultak.

Mint korábban már leírtam végül is a kar **1955**-ben megkapta a Mikszáth téri épület egy részét, de annak átalakítása csak nehézkesen haladt előre. Az első beköltözők a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Osztály dolgozói voltak, akik csak vonakodva költöztek el a Stomatológiai Klinika épületéből. **1959.** elején itt kapott helyet a **Röntgen Osztály** és a **Fogsebészeti Ambulancia** is.

Az 1956-os eseményeket követő lassú konszolidáció, a Magyar Szocialista Munkáspárt hatalmának megszilárdulása lehetővé tette, hogy a politika figyelme ismét az oktatásügy, s benne a felsőoktatás felé forduljon. Az MSZMP Felsőoktatási Reformbizottsága 1959. áprilisára ké-szítette el a „*Javaslatok a felsőoktatás továbbfejlesztésére az oktatási reform keretében*” című előterjesztését. Erre az adta az aktualitást, hogy a második ötéves terv kapcsán az ipari termelés növelése (évi 10%), a mezőgazdaság kollektivizálása (termelőszövetkezetek szervezése), az egészségügyi ellátás kiterjesztése fokozott szakemberigényt támasztott a felsőoktatással szem-

18.kép: elsőéves hallgatók és oktatóik 1954. szeptember
(Fenyő Péter gyűjteménye)

ben. Ezzel magyarázható, hogy ismételten a fejlesztés extenzív, a hallgatói létszám növelésében megnyilvánuló formája került előtérbe. A hallgatói létszám erőteljes növelésére (1960: 37.996, nappali: 25.813, eü: 6.609; 1965: 93.957 nappali: 51.002, eü: 7.685) került sor.

A korábbi extenzív szakaszhoz (1948-1953) hasonlóan azonban szinte azonnal feszültségek jelentkeztek az infrastruktúra (előadótermek, gyakorlóhelyiségek, felszerelés) és a megfelelő oktatói létszám vonatkozásában.

1959. december 14-én *Bartha Ferenc* eü. minisztériumi főosztályvezető a dékánnak címzett levelében az Orvostudományi Bizottságnak az orvostudomány továbbfejlesztésével kapcsolatos irányelveit közölte. Ezek szerint a fejlesztés első szakaszában, 1961. szeptemberig, a kevés költséggel járó, míg azt követően a perspektívikus, nagyobb költségű javaslatokat várnak. A levél a felszabadulást követő reform eredményeit a következőkben foglalta össze:

„Megnövekedett a munkás-paraszt származású hallgatók aránya, egységes lett a tanulmányi rend, megszilárdult a tanulmányi fegyelem, emelkedett az oktatás színvonala, a marxizmus-leninizmus oktatásának kötelezővé tételével és a szovjet orvostudomány eredményeinek felhasználásával változott az orvostudomány szemlélete.”

A javaslatok közt fontos szerepet kapott, hogy:

„Az orvostudományi egyetemeknek szoros kapcsolatot kell kiépíteniük a területi egészségügyi intézményekkel, tovább kell fejleszteni a gyakorlati oktatást, meg kell javítani a világnézeti nevelőmunkát.”

A Bizottság javaslatai a középiskolai előképzésre (a biológia, fizika mellett a kémia oktatásának javítására) is vonatkoztak, valamint hangsúlyozták a tanulmányok előtt végzett fizikai munka jelentőségét. A tanrend vonatkozásában az orvoscépzés fő paraméterein (tantárgyak száma, heti óraszám: 33, gyakorlatok aránya: 62%) nem javasolt változtatásokat, de csökkenteni kell az elméleti oktatás túlméretezettségét és kiemelt fontosságot kell tulajdonítani a gyakorlati oktatásnak ezért:

- a. II. év után kórházi ápolástani gyakorlat bevezetését,
- b. felsőbb évfolyamosok járóbeteg rendelésre irányítását
- c. évközi gyakorlati oktatásba a rendelők, kórházak bevonását
- d. laboratóriumok fejlesztését és a
- e. demonstrációk osztályzásának megszüntetését javasolja.

A Kari tanács januárban tárgyalta az oktatás fejlesztésének kérdését.

Berényi Béla az Egyetemi Tudományos Tanács állásfoglalását tolmácsolva fejlesztés helyett reform végrehajtását szorgalmazta. **Balogh Károly** az addig az általános orvoscépzéssel nagymértékben megegyező és összekapcsolódó képzés helyett az elkülönült fogorvoscépzés megvalósítását helyezte a fejlesztés középpontjába. Mindezek után a Kari Tanács a minisztériumi előterjesztéssel kapcsolatosan a következő javaslatot fogadta el:

1. Az előképzés vonatkozásában egyetért a kémia fejlesztésével, de e mellett javasolja a pszichológia, a rajz és a latin nyelv bevezetését a középiskolákban.
2. Az eü. intézményekben végzett fizikai munka kedvező hatásával egyetért.
3. „Az orvoscépzés feladata az általános orvosi alapképzés biztosítása”, ami a fogorvoscépzésben is érvényesüljön.
4. A fogorvoscépzés tanterve és tanmenete módosításra szorul (szövettan, mikrobiológia, gyógyszeratan, élettan, mikrobiológia, konzerváló fogászati propedeutika növelése!)

5. A vizsgarend változtatása: az utolsó 6 hónapban szigorló fogorvosként dolgozna (2 hónap fogpótlástan, 1-1 hónap konzerváló, fog- és szájszészet, parodontológia, fogszabályozás) A tárgyakból a szigorlat a gyakorlati idő utolsó hetében kerülne letételre.
6. A nyári ápolástani gyakorlat helyett fogászati asszisztensi gyakorlat.
7. A kar javasolja a Szájbeteg-Parodontológiai és az Odontotechnikai tanszékek (Fogpótlástani Klinikán belül) felállítását.
8. A laborháttér fejlesztése (elektronmikroszkóp, izotóp).
9. Az oktatóhelyiségek fejlesztése: Tanlabor kis előadójának megszüntetése a gyakorlati helyek számának növelése céljából.
10. A hallgatói létszám növelésének kérdése (59/60: 172 fő I. éves, összesen 426).
11. Új fogászati tömb létesítése (távlati terv).

Az állampárt azon törekvése, hogy a hallgatóságon belül fenntartsa az általa kedvezőnek ítélt munkás-paraszt származásúak arányát az érdeklődés hiánya miatt nem volt megvalósítható. Ennek okát a következőkben foglalmazták meg:

„Egyrészt sok munkás - valamint dolgozó parasztszármazású fiatal anyagi nehézségekre hivatkozva nem tanul tovább ... másrészt a továbbtanulás nem eléggé vonzó a számára ... fizetésük lényegében megegyezik az egyetemi végzettség után ... elérhető kezdő fizetéssel.”

Az elvárások megvalósulásának elősegítése céljából **1959**-ben bevezették a *társadalmi ösztöndíj* rendszert, mely egyidejűleg kettős cél elérését szolgálta. Egyrészt ösztöndíj támogatásban részesítette az anyagiilag rászorulókat, másrészt az ösztöndíj folyósítása fejében a hiányterületek szakemberellátásában remélt előrelépést.

A fogorvosi képzés erőltetett, extenzív fejlesztése ellenére az egészségpolitika a területi ellátás biztosítása ürügyén ismételten a fogtechnikusok átképzésének szakmailag teljesen indokolatlan, de politikailag szükségszerű lépéséhez nyúlt, amikor a **6/1959 (X.24.) Eü.M. sz.** rendelet alapján 150 fő fogász vizsgáztatásáról döntött.

Már a fogorvosképzés bevezetésének időszakában az egyes szakterületek jobb művelése és oktatása miatt felmerült szakklinikák létesítésének a kérdése. A különböző fejlesztési tervekben erről a Kar

vezetése többször kifejtette elképzeléseit, többek között már 1956. június 25-én az Egyetem Tudományos Bizottságának ülésén, melyre a FOK fejlesztésének kérdése kapcsán meghívást kapott **Balogh Károly** is. Aki szerint a FOK-on hat tanszékre van szükség, melyek a következők:

Fogpótlástani
Odontotechnikai
Szájbetegségek és parodontológiai
Fogsebészeti
Konzerváló fogászati

(Balogh természetesnek tartotta a Stomatológiai Klinika fennmaradását)

A megfelelő színvonalú oktatás feltételeinek megteremtésére a minisztérium azután szánta rá magát, hogy a felvételi keretszámot 1959-ben a fokozott társadalmi igényekre hivatkozva 160 főben óhajtotta meghatározni. Egyidejűleg, miután a fogorvostan hallgatók általa-lános orvosi ismereteinek oktatása az ÁOK klinikáin történt, a további zsúfoltság megelőzése végett az ÁOK-ra felveendők létszámát 399-ről 320-ra korlátozta. Az Egészségügyi Minisztérium megbízta a Kar dékánját a fogászati tanszékek felállításának megszervezésével.

A Kar korábbi saját fejlesztési tervét - minisztériumi ajánlásra - részben megváltoztatva (kihagyva belőle az *odontotechnikai* és a *parodontológiai* klinika igényét) a következő tanszékek felállítását javasolta:

– **Általános fogászati- és szájsebészeti Klinika**

(ennek keretén belül került volna sor a klinikai fogászat, a fogászati sebészet, a szájsebészet és traumatológia, a szájbetegségek és parodontológia, a fogászati pathológia, az igazságügyi fogorvostan és az egészségügyi szervezés oktatására)

– **Konzerváló Fogászati Klinika**

(ehhez tartozott volna konzerváló fogászati propedeutika, a gyermekfogászat és a fogászati röntgen)

– **Fogpótlástani Klinika**

(feladata lett volna az odontotechnológia, a fogászati fém- és anyagtan oktatása is)

– **Fogszabályozási Klinika**

Az előterjesztés mellékletéből információkat kaphatunk az akkori létszámadatokról, valamint az oktatás továbbfejlesztéséhez szükséges létszámgényről is.

A miniszter (*Doleschall Frigyes*) a Kar szaktudományosan és oktatásdidaktikai szempontok alapján megfogalmazott javaslatát módosító határozatát 1959. augusztus 7-én adta ki. Ezek szerint az újonnan alapított négy tanszék a következő:

- 1. Szájsebészeti Klinika**
- 2. Konzerváló Fogászati Klinika**
- 3. Fogpótlástani Klinika**
- 4. Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika**

A négy új klinika létrehozásával az addig az ÁOK-hoz tartozó Fogászati (Stomatológiai) Klinikát egyidejűleg megszüntette, jogutódjának a Kart nevezte meg. A szeptember 25-ei Kari Tanács ülés a klinikák vezetésével **Balogh Károlyt** (Szájsebészeti), **Záray Ervint** (Konzerváló Fogászati), **Molnár Lászlót** (Fogpótlástani) és **Nagy Lászlót** (Gyermekfogászati és Fogszabályozási) bízta meg. A Kar ezen javaslatát a kinevezéseket véglegesítő minisztérium a következőképpen változtatta meg:

19.kép: Molnár László gyakorlatot vezet 1958. körül
(*Molnár E. anyagából*)

Szájsebészeti Klinika:

Konzerváló Fogászati Klinika:

Fogpótlástani Klinika:

Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika: **Varga István**

Balogh Károly

Boros Sándor *mb. vezető*

Molnár László

A fogorvosképzés másik sarkalatos pontja a megfelelő szakemberek (oktatók) hiánya volt. 1954-től, a hallgatói létszám növelésétől kezdődően fokozódott az ez irányú igény, különösen ami a gyakorlatok vezetőit illette. Ezzel a problémával már a Kari Tanács első, hivatalos ülése is foglalkozott 1954. november 20-án (Szokolóczy, Skaloud hozzászólásai). Az egyre növekvő hallgatói létszám több fogorvoskari oktató kinevezését tette szükségessé. Az oktatók kinevezésének rendje olyképpen alakult, hogy az egy féléves előadások előadói *docensek* (Földvári Imre, Sugár László, Szokolóczy-Syllaba Béla, Záray Ervin), míg a két féléves tárgyak előadói *professzorok* (Molnár László) lettek. Hasonló volt a helyzet az ÁOK-s intézményekben is. A docensi kinevezés pályázati szabályait oly módon hidalták át, hogy a kinevezést egyszerű „átminősítésnek” tüntették fel. (pl: Kórbonctani Intézet: *Róna György*, Biofizika Intézet: *Turchányi György* kinevezése) A FOK-on docensi állásra pályázat útján először **Nagy László** és **Tóth Pál** lett kinevezve 1953-ban. Miután a Fogászati Klinika az Egyetem egyetlen karához, azaz az Általános Orvosi Karhoz tartozott, dolgozói is ezen Kar alkalmazottai voltak.

A nem fogorvosi tárgyak oktatásánál a fogorvostanhallgatók oktatására az Egyetem klinikáin és intézeteiben sem állt rendelkezésre a megfelelő számú és minőségű oktató. A hallgatók szavára tették, hogy oktatásukat, különösen ami az előadásokat illeti, az alacsonyabb beosztású oktatók végzik, professzori előadás a fogorvostanhallgatók részére csak elenyésző számban fordult elő, amit a hallgatóság képviselője Kari Tanács ülésen tett kifogás tárgyává.

1956-ban a képzésnek a második 5 éves tervhez kapcsolódó tervezése kapcsán dékán által benyújtott előterjesztés szerint:

„A Fogorvosi Kar status igénye a következő:

4 egyetemi tanári állás,

11 egyetemi docensi állás,

20 egyetemi tanársegédi állás a nem fogorvosi tárgyak előadó tanárai mellé,

20 egyetemi gyakornoki állás a nem fogorvosi tárgyak előadó tanárai mellé,

*21 egyetemi tanársegédi állás a Mikszáth Kálmán tér 5 sz. épület
üzemeltetéséhez, ennek fele lehet gyakornok,
26 fogorvosi asszisztensnői állás, 3 adminisztratív dolgozó
14 egyéb alkalmazott"*

Ennek az igénynek a kielégítése csak vontatottan, a Kar vezetőinek ismételt felszólamlásait követően, hosszabb távon valósult meg.

Az egyetemi oktatókkal kapcsolatosan mind a mai napig ható intézkedésekre került sor 1955-ben, majd 1959-ben. Előbb a **192/1955. (Eü.K.24) Eü.M.** utasítás, majd az **1959. évi 14. tv. (határidős rendelet)** és az ehhez kapcsolódó **33/1959. (Eü.K.22.) EüM.** miniszteri utasítás alapján az addig határozatlan idejű oktatói állásokat megváltoztatták. A minisztérium meghatározta az egyetemi oktatás keretein belül a határidős állások körét és a meghosszabbíthatóság szabályait. Az egyetemi tanárok kivételével valamennyi oktatói munkakört a határozott idejű munkakörökbe sorolta. Így a docensi állás 5 évre, adjunktusi állás 3 évre, míg a tanársegédi állás 2 évre szólt.

A docensi állás kivételével a meghosszabbítás lehetőségének jogát a rektor gyakorolta. Az adjunktusokat és a tanársegédeket is kétszer lehetett meghosszabbítani. A docensek meghosszabbításáról a minisztérium döntött, korlátlan lehetőséggel.

A statusok munkaügyi kérdéseinek rendezését *új fizetési besorolási rendszer* követte **1960**-ban. A határidő lejártakor a feltételeknek nem megfelelő oktatókat a tanácsai szakrendelésekre helyezték át. Ezen rendelkezések előzményének tekinthető az Eü. Min. szigorúan titkos előterjesztése 1958. március 4-éről, mely a területi orvos ellátottság elégtelen voltával és annak adminisztratív megoldásaival foglalkozott:

„... klinikákon aránytalanul sok megrekedt – jól képzett – orvos van, akik határozatlan időre vannak kinevezve és nem hajlandók az egészségügyi szolgálat más területére menni. ... ha megvalósul az orvosok egészséges kicserélődése, azaz a klinikákon általában 6-10 évet eltöltő, képzett orvos az egészségügy más területén vállal munkát.”

A végzett hallgatókkal kapcsolatosan jelent meg a **111/1955. (Eü.K.4.) EüM.** utasítás, „az orvosegyetemeken végzett, szakmai gyakorlatra kötelezett orvosok és gyógyszerészek munkahelyének megállapításá-

ról”, mely első ízben rendelkezett a pályakezdők munkába állásának (állításának) kérdéseiről. A vidéki fogorvoshiány csökkentése céljából a paternalista állam azt a megoldást választotta, hogy a szakvizsga megszerzéséhez szükséges két év időtartamára a végzett hallgatókat kötelező „*szakmai gyakorlatra*” vezényelte. Ennek módszere az ún. *álláselosztás* rendszere volt. A minisztérium által az Egyetemre küldött álláslisták alapján a dékán vezetésével alakult „*álláselosztó bizottság*” (1.-2.-3. §.) döntött – a hallgatók meghallgatásával – az állások betöltéséről. A bizottságban a dékán mellett helyet kapott egy vagy két vezető oktató, az állampárt képviselője és a KISZ megbízottja. A tanulmányi eredmények, a tudományos tevékenység mellett a hallgatók minősítésében jelentős szerepet kapott a közösségért végzett munka és a politikai pártállás kérdése is. Az egyetemi állásokra csak kitűnő vagy jeles rendű hallgató volt felvehető (3.§.). A fenti elvek azonban az esetek egy részében sérelmet szenvedtek, a hangsúlyok eltolódtak.

Nem csak az egyetemi, hanem a szakképesítéshez kötött, közszolgálati állásokra (így szinte valamennyi orvosi állásra) általában vonatkozott a **135/1955.(Eü.K.10.) EüM.** utasítás, mely ezek betöltését csak pályázat útján tette lehetővé (1.§). A budapesti állás elnyeréséhez a minisztérium hozzájárulására volt szükség (7.§.).

20.kép: A Mikszáth Kálmán tér 1960 táján
(Kóbor A. gyűjteménye)

A képzés elindulását követő kezdeti időszakban a végzett fog-orvosok elhelyezése nem okozott különösebb problémát. Az elosztó bizottságok munkája a nagyobb létszámú évfolyamok megjelenésével – 1956-tól kezdődően – vált fontossá. Noha már a felvételik kapcsán törekedtek arra, hogy a vidéki hallgatók aránya emelkedjék – abban bízva, hogy közülük a többség a végzés után visszamegy szűkebb pátriájába dolgozni – ez a jelentkezők összetétele miatt (kevés paraszti származású) csak alig javította a vidék szakemberellátását. A végzettek közül (többségében budapestiek) csak kevesen akarták elhagyni a fővárost, de legalább is nagyobb városokban szerettek volna elhelyezkedni. A közösségi és az egyéni érdekek ellentéte végighúzódik az elmúlt időszak egészen és mind a mai napig megfigyelhető.

Néhány évvel később jelent meg az *orvosi rendtartásról* szóló **1959. évi 8. tvr.**, mely előírta az orvosok viselkedési normáit az állami munkahelyeken, többek között megtiltva az ott térítésért folyó betegellátást („*tiltott magánpraxis*”).

1959. szeptemberére elkészült a Mikszáth téri épület átalakítása, s az új tanszékek folyamatosan költöztek át. A legkorábban beköltözött gyermekfogászok mellé előbb a fogsebészeti osztály, majd a konzerváló fogászat illetve a fogpótlástan művelői csatlakoztak. Ekkor alakították ki a fogászati röntgen osztályt is, melynek vezetésével **Ferenczy Károlyt** bízta meg. Az egyes részlegek a következőképpen helyezkedtek el: a földszinten kapott helyet a Gyermekfogászat. Az első emeleten működött a Fogászati Sebészeti Ambulancia, a Fogászati Röntgen, valamint a Fogpótlástani Klinika 10 székkel. Az épület második emeletén a Konzerváló Fogászati Klinika valamint a **Fogtechnikai Laboratórium** osztozott. A harmadik emelet utcai frontján lévő nagy kezelőben a Fogpótlástani Klinika 15 széke kapott helyet, míg az udvari részen továbbra is orvos szállás illetve egy lakás maradt. Az épület földszintjén a valamikori kultúrteremből 105 fős *tantermet* alakítottak ki. E mellett kapott helyet a ruhatár és a ruharaktár. Az egészségügyi dolgozók öltözői a pincében kerültek kialakításra. A Klinikák könyvtárának az első emeleten a csigalépcső melletti szobában jutott hely, egy *orvosi laboratórium* szomszédságában. A helyszűke miatt azonban már a kezdeti időponttól kezdődően sűrűlődségek voltak az egyes klinikák között, melyen csak a gyerekfogászat kiköltözése enyhített 1963-ban.

Az átalakított épületbe részben új gépeket, műszereket is telepítettek, melyek pénzügyi fedezetét a Minisztérium biztosította.

A Kar tevékenységében a korábbi hagyományoknak megfelelően a betegellátással kapcsolatos kutatások és azok publikációja továbbra is fontos szerepet kapott. 1954-ben került kiadásra az addigi jegyzet helyett **Adler Péter, Záray Ervin**: *Konzerváló fogászat* című tankönyve, ezt követte **Nagy László, Rehák Rudolf**: *Fogszabályozás*, majd **Oravec Pál, Varga István, Schranz Dénes, Huszár György**: *Gyermekfogászat – Iskola fogászat* című műve. A Kar megalakulásának évében került kiadásra **Balogh Károly, Skaloud Ferenc, Varga István**: *Szájsebészet* című egyetemi tankönyve. A minisztériumi terv szerint 1959-ben adták ki **Földvári Imre, Huszár György** közös a *Fogpótlástan technológiája* és **Sugár László** *Szájbetegségek* című műveit.

Az oktatáshoz viszonyítva a kutatás feltételei talán még mostohábbak voltak. Ezt mutatja a Kar 1958/59. tanéves munkatervének kutatásra vonatkozó része:

Tudományos munka: laboratóriumi felszerelésünk szintén nagyon fogyatékos, mert beruházás hiányában az utánpótlás csaknem teljesen elmaradt hosszú évek óta. Orvosaink igen nagy felkészültséggel rendelkeznek és komoly tudományos munka végzésére alkalmasak, azonban a felszerelés fogyatékosága miatt a nehézsé-

21.kép: Fogorvosi tankönyvek az 50-es évekből
(Kóbor A. gyűjteménye)

gekkel ma már megküzdeni nem tudnak. Beruházás nélkül tervet ezért nem tudunk készíteni.”

A feltételek javítását szolgálta a minisztérium segítségével az Odon-totechnológiai Tanlaboratórium melletti helyiségben felállított **fémteni és anyagtani laboratórium**, melynek vezetője **Huszár György** volt. A berendezés fő műszerét egy, az Akadémiától kölcsönzött fémmikroszkóp jelentette.

Az oktatói-tudományos utánpótlás biztosítása céljából a felsőoktatáson belül központi utasításra 1951-ben beindított *Tudományos Diákkörök* (TDK) kari tevékenysége ebben az időben indult meg. Elsőként a Patológiai valamint a Fém- és Anyagtani Laboratóriumban hirdettek hallgatók számára kutatási feladatokat. Számos tehetséges és szorgalmas hallgató vett részt ezekben a munkákban, akikből később a Kar vezető tanárai váltak.

1.2.3. FOLYAMATOS ÁTALAKULÁS, A STABILITÁS HIÁNYA

1960–1964

1960. áprilisában látott napvilágot az *„Irányelvek a felsőoktatás reformjához”* c. vitaanyag, melyet valamennyi egyetemen és főiskolán megtárgyaltak, majd ősszel társadalmi vitára bocsátották Ennek következményeként jelent meg szeptember 4-én az *„Irányelvek oktatásügyünk továbbfejlesztésére”* című határozat. Ennek tömör mondanivalója, hogy *„magasabb színvonalon valósuljon meg a kommunista szakemberképzés”*. Hangsúlyozta a felsőoktatásnak a gyakorlattal, a termelőmunkával való kapcsolata erősítését. Ezt az elvet a felvételi eljárásban is érvényesítette az által, hogy a felvételi előtt termelőmunkában résztvetteket támogatta, valamint a tanulmányok folyamán teljesítendő szakmai gyakorlatok idejét 10 hónapra emelte. Nem sokkal ezután került publikálásra *„A felsőoktatás tananyagának és oktatási módszereinek korszerűsítése”* című direktíva, mely az eddigi szemlélettel gyökeresen szakítva a következőkben határozta meg a feladat lényegét:

„A tananyag korszerűsítés munkálatait az eddigi tanterv- és programkészítő gyakorlattal ellentétben analitikus módon kell végezni. Előbb meg kell határozni a képzés célját és abból kiindulva nagy vonásokban az egész tananyagot, annak kötelező és fakultatív részét, azután azt tantárgyakra, kollégiumokra és gyakorlatokra kell bontani, s csak ezután kerülhet sor a tantervek kidolgozására. E munkát több évig tartó alapos elemzés útján 1965-ig kell elvégezni.”

A szemléletbeli váltásra azonban az egyéni érdekekre épülő tanszéki ellenállás miatt nem került sor, a tudományosan megalapozott helyes elmélet gyakorlati megvalósítása elmaradt. A kormány megbízásából ekkor az Országos Tervhivatal első ízben készített távlati szakember szükségleti számításokat.

1960. október 25-én jelent meg a Minisztérium által kiadott *„A felsőoktatás tananyagának és oktatási módszereinek korszerűsítése”* című általános alapelv, mely továbbra is az ideológiai alapon történő képzés fontosságát

gát hangsúlyozta, ugyanakkor elutasította az egyetemen történő speciális képzés és a tudósképzés létjogosultságát. A hallgatóság túlterhelésére hivatkozva a tananyag átdolgozását, egyidejű csökkentését rendelte el. A módszerek közül kiemelte a gyakorlati életre való alkalmazkodásra irányuló törekvést. A tananyagot alaptárgyakra és segédtudományokra, alapvető szaktárgyakra és speciális szaktárgyakra osztotta fel. Az oktatáson belül az előadások számának csökkentését, a vizsgákon a lexikális ismeretek számonkérésének redukálását írta elő.

A megjelent minisztériumi irányelvek egyetemi megvalósításának kezdetét jelentette az a rektori értekezletet követő, 1960. július 16-án a dékánoknak címzett rektori levél, amely reform végrehajtását rendelte el. A *gyakorlati oktatás* megjavítása érdekében elrendelte, hogy:

- a. a hallgatók maguk végezzék a feladatokat
- b. csökkenteni kell a csoportok létszámát
- c. közegészségtan gyakorlatokon 6-8 fős csoportokat alakítsanak ki.

További feladatként határozta meg, hogy:

- a. a karokon az irányelvek vitáját október 30-ig zárják le
- b. november 30-ig nyújtsák be az írásos előterjesztést
- c. 1961. április 30-ig alakítsák ki a nyári gyakorlatok rendszerét
- d. 1961. június 30-ig készítsék el a részletes tanterveket, melyek alapján
- e. '62/63 tanévben az új képzés beindítására kerüljön sor.

A fent elrendelt intézkedések közül a fogorvosképzés vonatkozásában elsősorban a gyakorlati foglalkozások csoportlétszámainak jelentős csökkentése a figyelemre méltó. A másik fontos lépés a nyári gyakorlatok rendszerének megvalósítása.

A Kari Tanács októberi és novemberi ülésén hosszasan foglalkozott a reform kérdésével. A vitaindítót **Sugár László** előterjesztése jelentette. A Kar véleményének és javaslatainak kialakítását széleskörű véleménykérés (36 vélemény érkezett) előzte meg az egyetemi oktatók körében. A javaslatok arra a vezérfonalra fűzhetők fel, mely kimondta, hogy „a fogorvosképzés célja, hogy jó elméleti képzettséggel és kellő gyakorlati tudással bíró, szocialista világnézetű fogorvosokat neveljen.”

A vita kapcsán elhangzott hozzászólások érintették a felvételi eljárást, az oktatás szerkezetét, és a tanrendet is. A felvételi rendszerrel

kapcsolatos legfontosabb megállapítás szerint a FOK évi 80 hallgató kiképzésére alkalmas. A minisztérium jelen lévő képviselője az oktató helyek elégtelenségével kapcsolatos kari észrevételre válaszolva ingerülten jegyezte meg, hogy: „... *nem az Egyetem kapacitása szabja meg, hogy hány fogorvostan hallgatót kell kiképezni, hanem az egészségügyi szükséglet.*” Kifejtette, hogy a felvétel előtt 1 év termelő munkában való részvételre van szükség, amit a jelentkezők lehetőleg az egészségügyben töltsenek el. Az eü.-i végzettségűeket ill. azok gyermekeit támogatni kell. A felvételi kapcsán fokozni kell a gimnáziumi eredmények jelentőségét, a döntésben pedig az egyetem autonómiáját.

A Kari Tanács megállapította, hogy az elméleti tárgyak tananyagát a fogorvosképzés szempontjai szerint át kell tekinteni és megreformálni. Ekkor merült fel a hivatástudat növelése céljából a fogászat történetének az önálló oktatása is. A vizsgák vonatkozásában azok számának csökkentését határozták el. Javaslatként merült fel, hogy a fogászati klinikai tárgyak szigorlatain az elméleti kérdés mellett legyen gyakorlati feladat is. A gyakorlati oktatásba be kell vonni a rendelőket, kórházakat is. A gyakorlati csoportok létszáma 15 főnél nagyobb ne legyen, manuális szakmák esetében 3-5 fő a kívánatos.

Már az októberi Tanácsülésen ismertetésre került a **Sugár László – Béky József** által elkészített *új tanterv*, ami az egyetemi pártbizottság kifejezett rosszallását váltotta ki.

A novemberi Kari Tanács ülésen Sugár által benyújtott új előterjesztés ennek ellenére az alapvető pontok vonatkozásában megismételte a korábban elhangzottakat.

Míg a felvételi kérdésében az ÁOK-val közös elvek alkalmazását és azonos eljárási rend megvalósítását javasolta, addig a képzés vonatkozásában megismételte **Balogh Károly** korábbi álláspontját azzal, hogy kimondta:

„... a fogorvosképzés különválasztása az általános orvosképzéstől helyes irány. A fogorvosképzés mellett fenntartandó az általános orvosokból történő fogorvosképzés.”

Az oktatás tartalmi kérdéseivel foglalkozva a *heti óraszámot* (37 óra), az *elmélet és gyakorlat* arányát (43%-57%) megfelelőnek tartva, a tananyagnak a fogorvosi szempontok alapján történő szelekcióját javasolta az összefüggéseket feltáró szemlélet és gondolkodásmód ki-

alakítása végett. Felvetette egyes tárgyak elhagyását illetve összevonását is.

A korábbi minisztériumi hozzászólásra válaszul megismételte az oktatás körülményeire vonatkozó kari álláspontot:

„... jelenleg 334 I-II. éves és 224 III-V. éves hallgató tanul a Karon Nem áll rendelkezésre elég gyakorló helyiség, munkahely, felszerelés, laboratórium és oktató személy-zet ...”

A túlszűfolttság megszüntetésére átmeneti jelleggel rendelőintézeteknek a gyakorlati oktatásba történő bevonását, míg végső megoldásként – távlati tervként – megfelelő új épület létesítését javasolta.

Az egyetemi oktatásban más területeken is mutatkozó krónikus helyhiány megoldására az egészségügyi kormányzat a fővárosi egészségügyi intézmények képzésbe történő bevonásában látta a megoldást. Ennek első lépéseként **1960**-ban tárgyalások kezdődtek a Fővárosi Tanáccsal még az év elején. Ennek a megbeszélésnek vette hírét **Varga István**, aki ekkor az István Kórház Szájsebészeti Osztályának volt a vezetője és egyben a kórház igazgatóhelyettese. Balogh Károly biztatására, akit mint régi munkatársat ismert, még januárban nekikezdett egy terv elkészítéséhez, mely az István Kórház területén képzelte el a Fogszabályozási részleg kialakítását. Ekkor Varga már a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika tanszékvezetésére – Balogh révén – felterjesztést nyert. 1961. januárjában Varga István főorvos (!) „*Javaslatok*” c. tervezetet nyújtott be az István kórház általa vezetett Szájsebészeti osztályának részleges átépítésére. Sajnos a terv megvalósítására különböző okok miatt nem került sor, a későbbiekben mint akkreditált rendelő vett részt a szájsebészeti gyakorlati oktatás lebo-nyolításában.

A hallgatóság tanulmányainak elősegítése céljából ebben az évben jelent meg az egyetemi tankönyvek sorában terjedelmesnek tekinthető **Molnár László** által írt *Fogpótlástan* című tankönyv.

1960-ban megjelent **22/1960.(Eü.K.13.) EüM.** utasítás megismételte a szakmai gyakorlatra kötelezett pályakezdőkről szóló 1955-ös direktívákat, de egyúttal megszigorította az azokat be nem tartók elleni szankciókat. Aki a kijelölt munkahelyét 21 napon belül nem foglalta el azt az orvosi gyakorlattól való eltiltás fenyegette (5.§.) Az államhatalom ezen szigorát a vidéki orvos-, fogorvos ellátottságban mutatkozó –

a meghirdetett szocialista eszmékkel össze nem egyeztet-hető – nagyfokú elmaradás indokolta. Ezt támasztja alá az egyetem rektorának 1958. márciusi körlevele is, mely a minisztérium leiratára hivatkozva, többek közt a következőket tartalmazta:

„A főváros orvosellátottság szempontjából sokkal kedvezőbb helyzetben van mint a vidék. Vidéken a szervezett orvosi állások viszonylag kisebb száma mellett is sok a be nem töltött orvosi állás.”

1961. október 11-én jelent meg az **1961. évi III. tv. a Népköztársaság oktatási rendszeréről**, mely arról nevezetes, hogy első ízben foglalta össze komplex módon a felsőoktatás kérdéseit, s ebből a szempontból a mai felsőoktatási törvény elődjének tekinthető. Egy év múlva tették közzé az **1962. évi 22. tvr.**-t a felsőoktatási intézményekről. Megjelent az egyetemi szervezeti és működési szabályzat típusterve, mely részletesen tárgyalta az egyetemek felépítését és működését, az egyes szervezetek jogköreit és feladatait. Ez szolgált mintául az egyes intézmények szabályzataihoz.

A felsőoktatásba történő bekerülés korábbi szempontjai közül a származási kategóriák eltörléséhez vezetett a MSZMP VIII. kongresszusának állásfoglalása:

„Egységes szocialista társadalmunk kialakulása és közoktatásunk szocialista fejlődése lehetővé teszi és egyben megköveteli, hogy az iskolai felvételeknél is a jelöltek felkészültsége, rátermettsége, politikai és erkölcsi magatartása legyen a mérce. Nincs szükség többé tanulóifjúságunk származás szerinti kategorizálására. A tehetséges munkás- és parasztfiatalok továbbtanulását – ami művelődési politikánk változatlanul fontos része – nem a szociális korlátozások mechanikus alkalmazásával, hanem a szükséges politikai, anyagi, szociális és nevelési feltételek biztosításával, az oktató- és nevelőmunka fejlesztésével kell elérni.”

Ezt ismételte meg a Politikai Bizottság **1963.** áprilisában a felvételi eljárásokkal kapcsolatosan:

„... az elbírálás alapja a pályázó tehetsége, felkészültsége, rátermettsége és magatartása legyen.”

majd ezt rögzítette a felvételi eljárásról májusban közzé tett **3/1963 (V.19.) MM. sz.** rendelet:

„6§. Felsőoktatási intézmény hallgatójául származásra való tekintet nélkül ... az a jelentkező vehető fel, akinek rátermettsége, tehetsége, felkészültsége és magatartása a felvételi követelményeknek megfelel.”

Az igazsághoz tartozik, hogy az azonos pontszámot elért jelentkezők esetében ez a rendelet is megtartotta a politikai prioritás szempontjait. A származási kategóriák (munkás, paraszt, értelmiségi, egyéb) helyett a termelésben elfoglalt helyzetet (fizikai, közvetlen termelésirányító, alkalmazott) tartva elsődlegesnek.

A felvételi teljesítmény szakmai értékelése 20 pontos rendszerben az érettségi átlagán valamint az írásbeli és a szóbeli vizsgákon elért eredményen alapult.

A kultúrpolitikai változást jelenti az is, hogy a tudományos kutatás elősegítése, a távlati kutatási programok kidolgozásának elősegítése céljából ekkor hozták létre a *Tudományos Kutatási Fejlesztési Alapot* (OTKA) is.

A MTA Biológiai és Orvosi Osztályának **1960.** márciusi levelére, melyben arról érdeklődtek, hogy az egyetemi intézetek közül melyek tudnának kutatási feladatokat vállalni a népbetegségek kutatása terén a Kar dékánja a következő témákat jelölte meg az akadémiai kutatási programban:

1. Balogh K., Petrucz K.: A foglepedék biokémiai vizsgálatai a fogszuvasodás megindulására vonatkozóan és ezzel kapcsolatban a prevenció lehetőségei
2. Molnár L.: A caries és fogpótlás közti összefüggés
3. Záray E., Tóth P.: Az osmótikus és diffúziós tényezők szerepének vizsgálata a fogszuvasodás keletkezésében
4. Sugár L.: A parodontopathiák kóroktana és therápiája

A *Haranghy László* vezette Egyetemi Tudományos Bizottság 1960. augusztusi beszámolója a FOK-on már az *Egészségügyi Tudományos Tanács* (ETT) által 14, egyetemi hitelkeretből 9 támogatott és 16 támo-

gátás nélküli témát sorolt fel. A *Kari Tudományos Bizottság* vezetője ebben az időben **Schranz Dénes** volt.

1961-ben a Kar 10 éves jubileumára készülve a dékán a következőket mondta:

„Jellemző a nagyarányú fejlődésre, hogy egyedül a budapesti Fogászati Klinikáról 23 könyv és 610 közlemény (ebből Magyarországon 452, külföldön 158) és 34 jegyzet jelent meg. A Klinikán kívül megjelent könyvek száma kb. 10, míg a tudományos közlemények száma kb. 500.”

A tudományos kutatás akkori eredményeinek az oktatás szempont-jai szerinti összefoglalását jelentette a **Boros Sándor** által írt, és 1961-ben kiadásra került *Fogászati pathológia* című tankönyv.

1962-ben a Fogorvosi Szemle Jubileumi Száma 290. oldalán megjelent, *„Fogorvosképzésünk és tudományos munkásságunk tíz éve”* című cikkében **Balogh Károly** így írt:

„A Fogorvosi Kar orvosainak 28 könyve és több száz tudományos közleménye jelent meg.”

Ebben a közleményben tételes felsorolást találunk a kutatási területekről és azok művelőiről is. A kutatási témák ebben az időszakban még elsősorban a klinikai betegellátáshoz közvetlenül kapcsolódó gyakorlati problémák megoldását célozták.

1962-től hosszú évtizedeken át minden évben megjelent egy négy-nyelvű kiadvány *„Fogorvoskari Közlemények”* címmel. A kiadványt **Huszár György** gondozta.

A tudományos fokozatok megszerzésének céljából a Kar egyre több oktatója jelentkezett aspiránsnak.

A politikai enyhülés tudománnyal összefüggő jele volt a külföldi kapcsolatok beindulása. Az első időszakban szigorúan ellenőrzött formában, minisztériumi engedélyhez kötve lehetett külföldi kongresszusokra utazni, legfőképpen szocialista országokba. A legelső jelentős nyugati útra 1957-ben az FDI római kongresszusa alkalmából került sor. **Balogh Károly** a Kar mintegy 10 orvosának kiutazását harcolta ki az Eü. Minisztériumban. Az út jelentősége többek között abban állt, hogy alapot biztosított oktatóinknak a tudományos kapcsolatok felvételére. A kiutazások mellett a tudományos kapcsolatok aktívabbá tételét szolgálták a Karra

látogató külföldi vendégek is. Már ebben az időben felmerült szélesebb kutatási kooperációk gondolata. Az egymás szakmai életének megismerését segítette elő az is, hogy a hallgatóság egy része csereegyezmény keretein belül, a nyári szakmai gyakorlatát külföldön tölthette el. Erre első ízben 1962-ben Bratislavában (Pozsony) került sor.

Az oktatáspolitikában meghirdetett és a Kari Tanács által elfogadott és deklarált elvek gyakorlati megvalósítására az oktatásban az **1961/62.** tanév tanrendjében bekövetkezett változások kapcsán került sor.

A változtatások elsősorban a fogászati tárgyakat érintették, de az általános orvosi tantárgyak közül is több megszűnt vagy összeolvadt. Ez történt a szövet és fejlődéstan (beolvadt az anatómiába), a szülészet, a táplálkozástan valamint a mikrobiológia esetében. A fogorvosi tárgyak közül megszűnt az általános fogászati fémtan és anyagismeret, a fogászati érzéstelenítés és fogsebészet (1960-ban hunyt el a tárgy előadója Szokolóczy-Syllaba Béla), valamint a fogászati pathológia önállósága (beolvadt a kórbonctanba). Egyidejűleg új tantárgyak indítására is sor került. A *fogpótlástani technológiát* **Földvári Imre**, míg a *fog- és szájsebészetet* **Balogh Károly** adta elő. A fogpótlástan és a konzerváló fogászat óraszámja emelkedett. Bevezették a *második idegen nyelv* kötelező hallgatását és kollokviumát.

A tanrendi reform a tanszékek (elsősorban az ÁOK-s) és vezetőik lobbizása miatt a további években is folytatódott, ami az akkori erőviszonyokra is utal. **1962/63**-ban visszakerült a szövet- és fejlődéstan valamint a mikrobiológia. Ugyanakkor az orr- fül- gégegyógyászat vizsgája a sebészeten belülre, az ideg és elme kórtan a belgyógyászaton belülre, míg a gyermekgyógyászat a gyerekfogászon belülre került.

A nyári szakmai gyakorlatok vonatkozásában a II. év után négy hetes fogtechnikai, a III. év után négy hetes belgyógyászati, a IV. év után négy hetes szájsebészeti gyakorlatot vezettek be 1960/61-től.

A tanrendi reformmal egyidejűleg az ország fogorvos ellátottságának javítása céljából tárgyalások kezdődtek a szakma és a politika vezetői között. A fogorvosok - elkerülendő a fogtechnikus átképzés újabb lehetőségét - a megoldást a fogorvosképzés átmeneti átalakításában látták. **1962.** május 17-én a fogorvosképzés tantervének módosítása kapcsán így írt erről **Balogh Károly**:

„Az Egészségügyi Minisztérium és a Pártközpont képviselőinek a Fogorvosi Kar és a Fogorvosi Szakcsoporthoz

vezetőivel folytatott tárgyalásain az a kívánság merült fel, hogy az ország fogorvos ellátásának megjavítására nagyobb számú fogorvos kiképzése szükséges.

A különböző lehetőségek alapos mérlegelése alapján ez idő szerint legcélszerűbbnek mutatkozik a fogorvosképzés idejének átmeneti csökkentése.”

E célból a Kar :

„... a fogorvosi tárgyak lehető csökkentése nélkül 9 féléves tantervet állítson össze, úgy, hogy az utolsó félév július 1-től október 15-ig tartson.. Ezáltal elérhető, hogy a hallgatók még abban az évben december 31-ig államvizsgát tethetnek. (A 8. szemeszter vizsgaidőszaka VI.15-ig tart)

A rövidített tanterv szerinti oktatás legfeljebb 1970-ig tart.”

A rövidített tanterv gondolata azon megbeszélésen merült fel először a szakmai vezetők (**Balogh Károly, Berényi Béla, Kemény Imre**) részéről, melyet az ellátási gondok megoldása tárgyában folytattak a miniszterrel.

Az 1962. szeptember 19-ei Egyetemi Tanács ülésen, a felsőoktatási reform addigi eredményeinek megvitatása kapcsán a fogorvoskari dékán a következőket mondta:

„... karunkon már történtek bizonyos változtatások. Ezek a következők: tárgyösszevonások, vizsgaszám csökkentés, óraszám redukció.

A Fogorvosi Kar az Eü. Min. utasítása értelmében az 1962/63 tanév I. félévében, november 1-ig kidolgozza a 9 féléves tantervet, melynek célja az, hogy 1965. végéig összesen 580 helyett 700 fogorvost tudjon adni az országnak.

Meg kell jegyezmem, hogy a karon belül számottevő véleménykülönbség van a tervezett 9 féléves tantervvel szemben.

Számosan aggályosnak tartják annak bevezetését, tartva a színvonalcsökkenéstől. Figyelembe véve a gyakorlati követelményeket, kénytelenek voltunk első sorban az általános orvosi klinikai tárgyak redukcióját terbe venni.

Komoly és fokozódó nehézségek állanak fenn különösen a hallgatóink gyakorlati oktatásának lebonyolítása terén.

Már az év kezdetén kénytelen volt a Szájsebészeti Klinika – az elmúlt tanévhez hasonlóan – első alkalommal pedig a Fogpótlástani Klinika igénybe venni a gyakorlati oktatás számára az SZTK-rendelőintézeteket.”

A rövidített fogorvosképzés elvi kérdéseinek kidolgozására bizottságot hoztak létre. A kérdés fontosságát jelzi, hogy ennek ülésein a politika igen magas szinten képviseltette magát, s az ő tolmácsolásában felvetődött a képzés idejének 3 vagy 4 évre történő csökkentésének gondolata is az ország szükségleteire hivatkozva. Ezt támogatta az Egyetem akkori oktatási rektor-helyettese is. Javaslatuk alátámasztására a párt által a helyzet felmérésére vidékre küldött „brigádvizsgálatok” eredményeit hozták fel:

„.... a jelenlegi fogorvosok nagy része jelentős százalékban idős, nyugdíjba vonulás előtt áll. A másik, hogy 7000 lakosra jut egy fogorvos, ugyanakkor a normális az lenne, hogy 3000-re jusson egy...”

Balogh Károly a több fogorvos gyors kibocsátásának megvalósítására a vidéki egyetemeknek a fogorvosképzésbe történő bevonását javasolta. (A budapesti karon az akkori hallgatói létszám a következő volt: I. évf. 182 fő, II. évf. 199 fő, III. évf. 173 fő, IV. évf. 129 fő, V. évf. 63 fő, összesen: 746 !)

A kialakult vitában éles szóváltás alakult ki a párt képviselője valamint a Kar vezetői között. A dékán véleményét erősítették **Tarján Imre** és **Varga István** professzorok. **Balogh Károly** a kibocsátásnak a hallgatói létszám drasztikus emelése útján történő, a színvonalat erősen csökkentő módjával kapcsolatosan – mint ellenérvet – felvetette a végzősök elhelyezkedésének nehézségeit is, melyre a Központi Stomatológiai Intézet vezetőjétől kapott semmitmondó választ. **Farkas István** az Egyetem Pártbizottságának titkára kompromisszumos javaslattal élt az utolsó évnek gyakorlati szigorló évvé való minősítése kapcsán (hasonlóan az általános orvosképzéshez) Miután az álláspontok nem közeled-

tek egymáshoz, a dékán a szakmát hívta segítségül. 1962. október 18-án a FOK kollégiuma a következő kompromisszumos javaslattal élt, melyet Balogh pár nappal később ismertetett a rektori értekezleten:

1. kérte a terv kidolgozása határidejének meghosszabbítását 1963. március 1-ig,
2. a 10 féléves képzés a szükséges,
3. a 10. félévben a hallgató mint ösztöndíjas foglalja el a Min. által kijelölt munkahelyet, ahol gyakorlati félévet teljesít, majd utána államvizsgát tesz. Ebben a félévben főleg preventív iskolafogászati ellátást végez,
4. az elméleti képzés legnagyobb részét 8 félév alatt kell teljesíteni,
5. elengedhetetlen a fogorvos szükséglet felmérése az ellátásért felelős tanácsoknál.

Az utolsó év szigorlati évvé való átminősítésével, s ezáltal a területen dolgozó hallgatók szakmai felügyeletéről való lemondással a Kollégium sem értett egyet.

A rövidített képzés végleges tervének kidolgozása a fogorvosi igények figyelembe vételével már október végén elkezdődött.

A BOTE Pártbizottsága **1963.** október 25-én értekezett a FOK oktató-nevelő munkájáról. Megállapította, hogy:

„... a feladatok növekedését csak vontatottan követi az anyagi feltételek biztosítása.... Ilyen helyzetben az elért eredmények nem kicsinyelhetők le. ... Eddig 360 fogorvost adtunk az országnak. ...”

Az előterjesztés szerint szükséges az infrastruktúra jelentős fejlesztése, a létszám növelése (Dékáni Hivatal 3 fő, hallgatók 800 fő) Megállapításuk szerint:

„A fogorvoslásban még mindig a merkantil szemlélet látható (pénzforrás) és ezért a Karon nagy a cinizmus, a közösségi élet elutasítása, a tanulás lenézése.

A Kar dékánja és vezetői látszat-együttműködést folytatnak a pártszervezettel, igyekeznek a „közvéleménynek” megfelelni.”

Ez a vélemény az akkori viszonyokat figyelembe véve meglehetősen komoly elmarasztalást jelentett és mindezek a szempontok bizonyára szerepet játszottak Balogh utódjának kiválasztásakor is.

A korábban is bőséges irodalommal rendelkező szakterület új tankönyvvvel bővült a **Tóth Pál** által írt *Gyermekfogászat* című tankönyv kiadása révén.

A fenti események jelentősen megzavarták a Kar tevékenységét, a hagyományos képzés tanrendjének átalakítását is. Ennek követ-keztében az **1964/65**-ös tanévet már a nagy kapkodás, a tantárgyak indokolatlan megszüntetése és átcsoportosítása jellemezte. A megszüntetések első-sorban az általános orvosi klinikai tárgyakat érintették. (pl: **Nagy Dénes** külföldre távozása után, intézetének felszámolásával megszűnt a *fogászati sebészeti anatómia*) Mindezek a változások természetesen fokozták a bizonytalanságot, csökkentették az oktatás színvonalát.

A kedvezőtlen változások ellenére a Kar életében előrelépést jelentett **1963. június 1-én** az új Gyermekfogászati Klinika átadása a Mik-száth tér 4-ben.

1964-ben Balogh Károly utóda a dékáni székben **Varga István** lett.

A hazai fogorvos ellátottság akkori helyzetéről és ezzel összefüggésben a képzés mennyiségi fejlesztéséről kaphatunk képet **Berényi Bélának** 1964. januárjában „*A fogászati ellátás helyzete és problémái*” címmel írt beszámolójából. A rendelőintézetekben, üzemi rendelőkben, körzeti rendelőkben és kórházakban meglévő fogorvosi munkahelyek száma ekkor 769 volt. A megnövekedett igények kielégítésére:

„....közel 1500 fogorvost kellene munkába állítani. Ez a fogorvosképzés jelenlegi üteme mellett 1972-ig valósul-hat meg. ... A végzős fogorvosok elhelyezését azonban nem látjuk kellőképpen biztosítva. Az Eü. Min. saját anyagi erőforrásaival még a helyi tanácsai szervek messzemenő segítségét feltételezve is, képtelen azzal az óriási feladattal megbirkózni, amit megkívánt a nagyszámú új rendelő, fogtechnikai laboratórium és nem utolsó sorban orvosi lakás előteremtése jelent.”

22.kép: A magyar fogorvosképzés vezetői
(jobbról balra) Tóth Károly, Bánóczy Jolán, Zelles Tivadar
(Bánóczy J. gyűjteménye)

A fent leírt problémák eredményeként a fogorvosi ellátás messze elmaradt a kívánatostól, s ezt még tetézte a területi eloszlás (vidék-város, vidék-vidék) egyenetlensége is. Ezen utóbbi csökkentése céljából 1960-ban Szegeden is megindult a szakosított fogorvosképzés, melynek vezetésével *Tóth Károlyt* bízták meg.

1.2.4. FOKOZÓDÓ IGÉNYEK, KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK

1965–1972

Az 1959-ben meghirdetett oktatási reform végrehajtásának tapasztalatait a MSZMP Politikai Bizottsága 1965. június 8-i ülése vitatta meg, majd a témát novemberben az Országgyűlés is napirendjére tűzte. Itt került sor az oktatási rendszeren belül a több (fokozatú) szintű képzés (technikum, főiskola, egyetem) gondolatának kialakítására. Ennek következményeként az egyetemi képzés arányának csökkenésére került sor a főiskolai képzéshez képest. Az egyetemi oktatáson belül az orvosképzés volumene csökkent. Az ország nehezedő gazdasági helyzetében került sor az elaprózódott és ezért rossz hatékonysággal működő felsőoktatás felülvizsgálatára.

Az Országgyűlés Egészségügyi és Szociális Bizottsága 1965. szeptember 23-án megtárgyalta a fogorvosi ellátás színvonalának emelését. *Aczél György* főosztályvezető (későbbi eu. miniszter) szerint az ellátás a fejlett országok szintje alatti. A megyék között nagy az eltérés (Pest 10000 lakosra 2,53; Békés 0,92; Borsod 0,87, Zala 0,83; Nógrád 0,76, Szabolcs 0,57) A területi aránytalanságok megszüntetéséhez a személyi feltételek adottak (1966-70. között 1148 fogorvos végez), súlyos gond azonban az elhelyezés és munkába állítás anyagi feltételeinek hiánya.

A gazdasági mechanizmus elveinek a művelődés terén történő alkalmazásának meghirdetésére s ezzel összefüggésben a művelődésügyi miniszter feladatainak és hatáskörének meghatározására került sor „*Az egyetemek szervezeti és működési szabályzatának alapelvei, az egyetemek hatásköre*” c. 1967. áprilisi minisztériumi előterjesztésben.

A merev szocialista tervgazdálkodás ellentmondásainak feloldása céljából, a gazdaság rugalmasabbá tétele végett 1968-ban a gazdaság-irányítás új rendszerét, közismert nevén „új gazdasági mechanizmust” vezettek be. Ennek egyik alapfeltétele volt azonban az addigi szigorú centralizáció oldása, a hatáskörök szétosztása, az egyes irányító szintek felelősségének fokozása. Az MSZMP IX. kongresszusa ezzel kapcsolatos megállapítása szerint: „*A szocialista demokrácia továbbfejlesztésének fontos eleme a helyi szervek jogkörének kiszélesítése*”. Mindezeket az intézkedéseket egyrészt az életszínvonal emelése, másrészt az európai politikai változások (nyugat-európai diákmozgalmak, a szo-

cialista országokon belüli demokratizálódási igények, Csehszlovákia megszállása a Varsói Szerződés által) váltották ki.

A felsőoktatáson belül megvalósítandó feladatokat az 1968. augusztus 30-ai MSZMP KB Agitprop Bizottsági előterjesztés a következőkben határozta meg:

1. súlypontképzés a tananyag gondosabb szelektálásával,
2. önálló alkotó tanulás előtérbe helyezése,
3. kötelező óralátogatások csökkentése,
4. számonkérés folyamatosságának, hatékonyságának és objektivitásának fokozása (a vizsgák számának csökkentésével egyidejűleg).

Az intézkedések hatására csökkent a marxizmus óraszám, helyette bevezetésre került az *etika* és a katonai szembenállás erősödésének jeleként a *honvédelmi ismeretek*. A tanszékek rosszul értelmezett presztizs szempontjai azonban akadályozták a kötelező óraszám mérséklését és az elavult, vagy csak történeti értékű tananyag elhagyását

Az elvek gyakorlati megvalósításának elősegítésére ekkor hozták létre az *Országos Oktatási Tanácsot*.

Sorra születtek azok a jogszabályok melyek az egyetemek szervezeteiről intézkedtek és előírták a demokratikusabb új intézményi szabályzatok kidolgozását. Az új jogok és köteleességek kodifikálásával részint fokozták az intézmények képzési felelősségét, részint pedig a belső demokratikus fórumok és eljárási módok alakításával új távlatokat nyitottak a kollektív erőfeszítéseknek, a nevelőmunkának. A vezetés a rektor és a dékán illetve a ET és KT között oszlott meg. A rektor megmaradt egyszemélyi felelős vezetőnek, de a tanácsok a korábbi javaslattevő, véleményező jogköre kibővült *döntési jogkörrel*.

Többek között ekkor született a **153/1969. MM. sz.** utasítás alapján az *Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata* (TVSz), mely a hallgatói jogokat és köteleességeket, a számonkérés formáit és az államvizsgák rendjét rögzítette.

Az oktatáson belüli változtatásokhoz hasonló hatást reméltek a magyar tudományos élet átalakítása kapcsán is. **1969.** júniusában látott napvilágot a MSZMP „*Tudománypolitikai irányelvei*”. Ennek az egyetemeket érintő része kimondta, hogy:

„A kutatási bázison belül az egyetemi tanszékeknek a jelenleginél nagyobb súly biztosítandó. A következő tíz évben ezért részben a tanszékeknek adott szerződéses megbízások, részben az egyetemi kutatásokat biztosító állami költségvetés növelésével és a felszereltség javítását célzó beruházások fokozásával - az összes kutatási ráfordításokon belül az egyetemek jelenlegi részesedését fokozatosan növelni kell.”

A tudományos kutatási főirányok és célprogramok kidolgozására hozták létre 1970-ben az *Országos Távlati Tudományos Kutatási Tervet*. A hallgatóság tudományos tevékenységének megalapozására a TDK munka erősítése szolgált.

A társadalmi életben és ezzel automatikusan a felsőoktatáson belül is nőtt az ifjúságnak adott demokratikus véleményalkotás, az események befolyásolásának lehetősége. Ennek törvényi megjelenítését jelentette 1970-ben az MSZMP KB Ifjúságpolitikai határozata, majd az Országgyűlés alkotta az **1971. évi III. tv-t** az ifjúságról (A köznyelvben Ifjúsági törvény néven ismert joganyag megalkotását nagymértékben befolyásolták az 1968-as nyugat-európai diákmozgalmak és lázadások). Az ifjúság képviselői az intézmények Szervezeti és Működési Szabályzataiban (SzMSz) rögzített módon vehettek részt a döntéshozó (ET és KT) és a véleményező szervek (különböző bizottságok) munkájában.

1970-től kezdődően a gazdasági reform megtorpan, a visszarendezés jelei mutatkoztak. A reformlégkör megváltozása átrendezte az oktatás társadalmi környezetét. Ennek egyik megnyilvánulása a Művelődésügyi Minisztérium kettéválasztása, az *Oktatási Minisztérium* létrejötte is. A kultúrpolitikát a kapkodás, a mozaikszerű – rendszerre össze nem álló – részintézkedések jellemezték. Felsőoktatás vonatkozásában a *hallgatók száma* alig emelkedett (szemben a nemzetközi trenddel), a korszerűsítést gátolja az *anyagi-tárgyi feltételek hiánya*. A világnézeti-politikai nevelés elszakadt a valóságtól. A széttagolt tanszéki rendszer helyett a hatékonyabb oktató-nevelő-tudományos munkára alkalmas szervezeti egységek létrehozása jelentette volna a korlátozott pénzügyi források jobb felhasználását, ez azonban az intézetek ellenállása miatt nem valósult meg. Az oktatók-kutatók egészséges fluktuációját szorgalmazó 1969-es tudománypolitikai határozat szintén meg-

bukott a humán erőforrás rotációjában nem érdekelt merev egyetemi struktúrákon. Ennek következtében a fiatal szakemberek elbizonytalanodása és az oktatói utánpótlás biztosításának nehézségei mutatkoztak. A helyzet bürokratikus megoldását volt hivatott elősegíteni a határidős rendelet újabb változata is.

A felsőoktatás megalapozottságát jelentő középfokú képzés kapcsán elkövetett melléfogások és a felvételi pontok számításának megváltoztatása (csak a felvételi tárgyakat vették figyelembe), az érettségi formálissá válása mellett, a jelentkezők többsége általános műveltségének jelentős csökkenéséhez vezetett.

A korlátozott gazdasági lehetőségek körülményei között az MSZMP KB 1972. júniusi „*Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai*” címet viselő határozata alapján az általános iskolák fejlesztését tűzte ki célul. Ennek következtében a felsőoktatás háttérbe szorulása hosszú időre tényként volt megfigyelhető.

1972-ben jelent meg az **1972. évi II. tv. az egészségügyről**, mely kimondta, hogy:

„Az állampolgárok a gyógyító-megelőző ellátás keretében ingyen jogosultak orvosi vizsgálatra, továbbá a szükséges orvosi gyógykezelésre – ide értve a fekvőbeteg-gyógyintézetben történő gyógykezelést is –, valamint a sürgősségi ellátásra és a mentőszállításra.

Az állampolgár megkülönböztetett egészségügyi ellátás érdekében az orvosnak anyagi vagy egyéb előnyt nem nyújthat, és az orvos azt nem fogadhatja el.”

Ehhez kapcsolódóan tette közzé az egészségügyi miniszter az egészségügyi dolgozók rendtartásáról szóló **11/1972. Eü.M. rendeletét**.

Egyetemi vonatkozású hír, hogy az Egyetem **1969. november 7-én** felvette **Semmelweis Ignác** nevét. (SOTE)

A hatvanas évek közepén beindult társadalmi-politikai, de leginkább gazdasági változások a felsőoktatáson belül is az irányítás szemléletének, módszereinek a módosítását követelték meg. Az egyetem és a Kar vezetésében is erre az időszakra tehető az első személycserék. Az intézetvezetők második generációja még a hagyományos fogszakorvosi képzésben résztvevők közül került ki. Balogh Károly 1966-os nyugdíjba vonulását követően - *Skalud Ferenc* egy éves megbízott igaz-

23.kép: A Semmelweis Orvostudományi Egyetem alapításának 200. évfordulójára (1969) készített címer és jelvény

gatói tevékenysége után – **Berényi Béla** foglalta el a klinikavezetői posztot. Személyében továbbra is a stomatológus szemlélet képviselője vette át az irányítást mind a klinikán, mind dékánválasztását követően (1968) a Karon is. Molnár László utódja a Fogpótlástani Klinikán – **Berényi Béla** rövid ideiglenes vezetése után – a Pécsi Egyetemről visszahívott régi munkatársa, a rendet és fegyelmet megkövetelő **Schranz Dénes** lett. Varga István 1969-es búcsúját követően a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika vezetését szintén a Kart alapítók képviselője, a mély hivatásszeretetről híres **Tóth Pál** vette át. A Konzerváló Fogászati Klinika első vezetője – Boros Sándor – köszönt le legutoljára, s katedráját 1973-ban – **Záray Ervin** egy éves megbízását követően – már az új nemzedékhez sorolható, agilis **Bánóczy Jolán** foglalta el, aki nagy munkabírást és jó szervező-készségét később mint dékán is kamatoztatta.

Az 1962-ben elrendelt *rövidített fogorvosképzés* bevezetésére az eredeti terveknek megfelelően **1965/66**-ban került sor. Ennek lényege, hogy az V. évfolyam 10 hónapig (szept. 01-től júni. 30-ig) tartó *szakmai gya-korlatból* állt, melyből 4 hónapot az egyes klinikákon, vagy kijelölt szakrendeléseken, 6 hónapot pedig az Egészségügyi Minisztérium által kijelölt munkahelyen kellett eltölteni.

Az **1966/67.** tanévtől az V. évfolyam már csak egy félévig tartott. A négy hónap alatt klinikai-szakrendelői gyakorlatot végeztek a hallgatók.

A klinikai-szakrendelői gyakorlat szájsebészeti osztályon 1 hónap, konzerváló fogászati osztályon 1 hónap, fogpótlástani osztályon 1 hónap, fog-

24.kép: A Konzerváló Fogászati Klinika vezetői: Bánóczy Jolán és Záray Ervin 1974-ben (Bánóczy J. gyűjteménye)

szabályozó osztályon 1 hónap volt, mely idő alatt a hallgatók naponta 6 órát kötelesek voltak részt venni az osztály munkájában.

Államvizsgát

Fog- és szájszsebészetből (ideértve a fogászati sebészeti anatómiát és műtéttant)

Konzerváló fogászatból

Fogpótlástanból

Fogszabályozásból

kellett tenni az adott gyakorlat idejének utolsó öt napja valamelyikén.

1967/68-tól a képzési idő lerövidítése mellett tantárgyak megszüntetésére is sor került. Megszűnt a Fogpótlástani technológia, a Gyermekfogászat előadás, a Konzerváló fogászati propedeutika. Az első két tanévben fogászati tárgy oktatása nem folyt.

1968/69-ben az általános orvosi tárgyak csökkentése tovább folytatódott. A nyári gyakorlatokban nagyfokú változást jelent, hogy a III. évfolyam utáni 4 hetes belgyógyászat gyakorlat megszűnt, helyette 4 hét rendelőintézeti (*extractiós*) gyakorlat volt kötelező, melyet a IV. év után 4 hét kórházi szájszsebészeti gyakorlat követett.

1970/71. tanévet az eredeti képzési időhöz történő lassú visszatérés jelle-

25.kép: Fogorvosi tankönyvek a 60-as, 70-es évektől
(Kóbor A. gyűjteménye)

mezte azáltal, hogy az V. évfolyam első felére ismét egyetemen belüli, órarendszerű tanításból állt. A többi félév tanrendjében semmiféle változást nem hajtottak végre.

A Kar későbbi tudományos életére gyakorolt hatását tekintve jelentős esemény történt **1965**-ben. A **Sós József** által vezetett Kórélettani Intézetben – a modern fogorvosi elméleti kutatások megalapozásának első lépéseként – ekkor alakult meg a „**Fogorvosi Tanszéki Csoport**”. Vezetője **Zelles Tivadar** - akkor még tanársegéd - lett, aki 1961-ben, fogorvos diplomával elsőként kapott állást egyetemi elméleti intézetben.

A korszak szakirodalmi terméséből mindössze két mű érdemel említést. Mindkettő még 1965-ben látott napvilágot. Az egyik a **Balogh Károly, Huszár György, Sugár László** által írt *Fog és szájbetegségek megelőzése*, a másik *A nyelv* címmel kiadott könyv, melynek szerzői **Balogh Károly** és **Lelkes Kornél** voltak.

A végzős hallgatók munkába állásával kapcsolatosan az addigi merev irányítási rendszerben jelentős változás állt be a **18/1968.(Eü.K.) EüM.**

utasítás „*az orvostudományi egyetemeken végző hallgatók munkába lépésének elősegítésére*” megjelenésével, melynek már a címe is eltért a korábbi rendelkezésektől. Technikailag továbbra is az Egyetemen kellett a pályázatokat benyújtani, de a pályázat végleges elbírálását már nem a minisztérium, hanem a kinevező szerv (tanácsok) hatáskörébe tartozott (6.§.). Az egyetemi bizottságok feladata - a minősítések alapján - a hallgatók közti sorrend felállítására korlátozódott. A legjobbaknak egyetemi ajánlást adtak ki (5.§.) Akik az első körben nem pályáztak illetve nem nyerték el az általuk megjelölt állást azok a második fordulóban, *egyéni pályázóként* már közvetlenül fordulhattak az álláshelyhez. Ez a lehetőség a későbbiekben számos visszaélés melegágyául szolgált. Az ellátás korábbi hiányosságain ezen liberálisabb rendelkezés sem tudott segíteni.

1970-ben a hazai fogorvoshiány, valamint az ellátás területi egyenetlenségének megszüntetése céljából a Pécsi Orvostudományi Egyetemen is elkezdődött az új típusú fogorvosképzés, melynek vezetésére **Schranz Dénest** kérték fel.

1.2.5. GENERÁCIÓVÁLTÁS A VEZETÉSBEN, TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG ERŐSÖDÉSE, NEMZETKÖZI NYITÁS

1973–1984

1973. május 4-én 78 éves korában elhunyt **Balogh Károly** az önálló fogorvosképzés egyik megalapítója, a Fogorvostudományi Kar első dékánja. A fogorvos oktatáson belül az *orvostudomány egyetemlegességét* hirdető irányzat képviselője, aki mindig az általános orvosi ismeretek jelentőségét hangsúlyozta.

1973-ban került sor az 1968-ban bevezetett *kinevezési rendszer* alapján az oktatók, köztük az intézetvezetők *minősítésére*, megbízatásuk meghosszabbítására. Az ezzel kapcsolatosan összehívott egyetemi professzori értekezleten, június 5-én a miniszterhelyettes értékelésében a következőket mondta:

„Ha az Egyetem hármaskörű funkcióját értékeljük, első helyen az oktatási munka szerepel. Szem előtt kell tartani az oktatás-nevelés kérdését. Egy ember oktatóként akkor jó, ha nem csak oktat, hanem nevel is. Ahhoz, hogy valaki jó oktató legyen, korszerűen oktasson, tudományos kutató munkával is kell foglalkoznia.”

Már ebből a felszólalásból is kitűnik, hogy az egyetemi oktatókkal kapcsolatos követelmények között jelentős hangsúlyt kapott a tudományos kutatói tevékenység. Az oktatói követelményrendszer hangsúlyainak meghatározásával kapcsolatban érdekes a fentiekkel összevetnünk **Huszár György** által 1961-ben mondottakat:

„Az egyetemi fokozattal felruházott szakember tudományos munkásságát leggyakrabban a nyomtatásban megjelent művei alapján ítélik meg. De ez nem az egyedüli mérce, az oktató, gyógyító és szervező tevékenység is megérdemli a figyelmet.”

A beosztott egyetemi oktatók státuszát érintette az **1974. évi 5. tvr.** és annak végrehajtására kiadott **4/1974.(V.15) MM.-MüM. sz.** együttes rendelet alkalmazása, mely az oktató gárda (tanársegéd, adjunktus) sta-

bilitását, de ugyanakkor az egészséges fluktuációját kívánta biztosítani. A rendelet értelmében az oktatókkal kapcsolatban meghatározott időszakonként minősítést, valamint *képzési tervet* kellett készíteni. A munkaviszony meghosszabbítását, az esetleges elutasítást is indokolni kellett. Eltérő álláspontok esetén az intézményi tanács véleményét kikérve az intézetvezető döntött. A határidős rendelet alóli mentességet méltányosság gyakorlásával a miniszter adhatta meg az intézetvezető indokolt felterjesztése alapján. A docensi állásokat a határozatlan idejű munkaviszonyok közé sorolták.

26.kép: Kar dékánjainak megbeszélése:
Vámos Imre, Bánóczy Jolán, Berényi Béla
(Vámos I-né gyűjteménye)

A klinikák élén újabb vezetőcserékre került sor, s ennek követ-keztében az intézetvezetők közt már az önálló fogorvosképzés kapcsán diplomát szerzettek is megjelentek. A Szájsebészeti Klinika vezetését a hagyományoknak megfelelően sebész előképzettséggel bíró szakember, a

tragikus sorsú **Vámos Imre** nyerte el (1976). Schranz Dénes utóda **Fábián Tibor** lett (1975), míg Tóth Páltól **Dénes József** vette át a klinika vezetését (1980). Vámos Imre hirtelen halálával a Szájsebészeti Klinikán bekövetkezett űrt - *Csiba Árpád* közel egy éves megbízása után – a Szegedről pályázatot nyert **Szabó Györggyel** töltötték be (1981). A Kar életének következő húsz évét ezen vezetők tevékenysége határozta meg. Huszár György 1976-os nyugdíjba vonulását követően az odonto-technikai Tanlaboratórium vezetését közeli munkatársa, **Götz György** vette át.

A személyi változásokkal egyidejűleg, dékán javaslatára **1979.** januárjában az alábbi szervezeti-működtetési változtatásokról döntöttek a Karon:

1. A Karon oktató ÁOK-s megbízott oktatók kinevezésének feltétele legyen a tudományos minősítés, ezen oktatók közvetlen előljárója a Kar dékánja.
2. A Kar a rendelkezésére álló személyi és pénzügyi keretekkel önállóan gazdálkodik.
3. A kari központi célú feladatok megvalósításakor a felosztás az egységek között változhat.
4. A Kari Tanács nagy létszáma ellenére valamennyi oktatott tárgy előadója szavazati joggal rendelkezzen.
5. Kari Elnökség jogkörét szélesíteni kell költségvetés honosítás területén döntési jog a káderutánpótlási terv vonatkozásaiban, véleményezési és javaslattevési jog kitüntetések, tanulmányutak, oktatói létszám esetén.
6. *Kari Bizottságok* létrehozása (Oktatási-Nevelési; Tudományos, Diákjóléti; Fegyelmi; Ellenőrzési).
7. *Orálbiológiai Csoport* önálló szervezeti egység legyen.

1973. március 21-én a négy orvosegyetem részvételével vezetői értekezlet megtartására került sor, melyen az oktatás korszerűsítésének kérdéseit tárgyalták meg. Megállapították, hogy az 1972-ben elkezdett fejlesztés eredményeként nőtt a betegellátás színvonala, összefogottabbá vált a tudományos kutatás, bővültek a nemzetközi kapcsolatok. Az oktatással kapcsolatosan szükségesnek tartották a tananyag további koordinálását, a hallgatók felkészülésének elősegítése céljából a kötelező irodalmak megjelölését, a képzés fejlesztése kapcsán az audiovizuális eszközök bevezetését.

27.kép: A fogpótlástani Klinika B. kezelője 1975.körül
(Kóbor A. gyűjteménye)

Ezen egyetemek közötti egyeztetést követően a SOTE Egyetemi Tanácsa 1973. szeptember 20-án megtárgyalta a *SOTE oktatáskorszerűsítési irányelveinek* ütemtervét az 1973-1978 közötti időszakra vonatkozóan. A *Stefanics János* által vezetett *Reformbizottság* a következő javaslatot terjesztette elő:

- 1973-74:**
- tananyagok koordinálása az I.-II. éven
 - külső helyszíneken folyó gyak. oktatás fejlesztése
 - tan- és órarend egyeztetés
 - nyelvoktatás korszerűsítése
- 1974-75:**
- második kötelező nyelv bevezetése
 - Oktatástechnikai Csoport megszervezése
 - Vizsgakövetelmény kidolgozása valamennyi tanszéken
 - Tankönyvigény felmérése és kielégítése
 - Tantárgyak oktatási idejének revíziója (anatómia)
- 1975-76:**
- A koordinált képzésről át kell térni a szinkronizált képzésre

Az egyetemi terv ismeretében került sor novemberben a kari Oktatási Bizottság ülésére, melyen a fogászati tárgyak gyakorlatainak integrációjáról tárgyaltak. Az ülésről készült jegyzőkönyv megállapította, hogy:

„Bevezetőben a Bizottság kénytelen megállapítani, hogy a Fogorvosi Kar jelen helyzetében ezen célkitűzés ideálisan nem valósítható meg.

... a fogorvosképzésben az első két évben komolyszintű elméleti alapképzést, a harmadik évben elmélyült pre-klinikai képzést és a IV.-V. évben általános fogorvosi képzést kell biztosítani. úgynevezett általános fogorvostant kell tanítani....”

1. „ Mind a négy klinika oktatásilag azonos feladatkört töltsön be a hallgató egységes szemlélettel találkozzék.”

2. „Az V. évben „Oralis medicina” c. új tárgy keretében szintetizálná a fogorvosi klinikai ismeretanyag.”

3. „Az integrációs törekvések részben a nyári gyakorlatok keretében realizálnának, amikor a hallgatók 2-3 fős csoportokban, különböző poliklinikai egységekben, tutoriális szisztéma szerint nyernének általános fogorvosi kiképzést.”

Tárgyalta még a bizottság a 2. idegen nyelv bevezetését. Véleményük szerint már a felvételi követelménybe is be kellene venni egy idegen nyelv ismeretét. Döntöttek kérdőív kibocsátásáról végzett fogorvosoknak, melyben az oktatásról kérnek véleményt.

A fogorvosképzés ideje ebben az évben 4914 óra volt, melyből a szakmai tárgyak oktatására 45%, elméleti alapozó és a klinikai tárgyakra 44,8%, míg egyéb tárgyakra 10% jutott. Az oktatás humánerőforrás oldalának tervezése kapcsán az Egyetem gazdasági rektor-helyettese körlevélben fordult a karok vezetőihez. A levélben a minisztériumi állásfoglalásnak megfelelő normatív előírásokat is közölte. Ennek megfelelően a Fogorvostudományi Kart leginkább érintő gyakorlati oktatás kapcsán:

„A gyakorlati foglalkozásokon I.-III. évfolyamú hallgatóknál elméleti tárgyaként 15 fős, klinikai tárgyaként 10 fős csoportlétszámot; IV-V. évfolyamnál pedig a fogá-

szati klinikai gyakorlatoknál 5 fős csoportlétszámot kell figyelembe venni.”

Mint korábban már írtam a gyakorlati képzés engedélyezett hallgatói csoportlétszáma állandó vita tárgyát képezte és képezi ma is. A szakmai követelményeknek megfelelő szintű gyakorlati képzés csak egészen kis (2-3 fő) létszámú csoport esetén oldható meg. Ezen álláspontot képviselte **Balogh Károly** is, s kérte ezen igénynek a minisztérium felé történő továbbítását. Hasonlóan vélekedett a kérdésről *Tóth Károly* is amikor a Magyar Fogorvosok Egyesülete (MFE) 1970-ben tartott ülésén a szakosított fogorvosképzés néhány aktuális problémájával kapcsolatosan nyilatkozott:

„Jó fogorvosokat csak kis létszámú csoportokkal lehet képezni. Igen alapos elméleti felkészültségre kell ráépíteni a...gyakorlati tudást. A fogorvosképzésben nem lehet... a gyakorlat megszerzését az egyetemről való kibocsátás utáni néhány esztendőre bízni.”

Ennek kiegészítéseként hangzott el ugyanezen az anketon *Csillag Zoltán* hozzászólása is:

„A fogorvoslás olyan ága az orvostudománynak, melynek megtanulásához a legfőbb segítséget és a legbiztosabb alapot a gyakorlati oktatás adja.”

Sajnos a gazdasági kényszerek ennek az optimális aránynak a hivatalos elfogadását és megvalósulását mind a mai napig nem tették lehetővé.

1976-ban, az Egyetem önállósodásának 25-ik évfordulóján **Vámos Imre** dékán cikket jelentetett meg a Népegészségügy című lapban „A magyar stomatológia helyzete és fejlesztésének távlati feladatai” címmel. A korszakosnak tekinthető írás a képzés és a gyógyítás területén összefoglalta az elmúlt évtizedek eredményeit és kijelölte a fejlődés lehetséges irányát. Az oktatással kapcsolatban megállapította, hogy:

„Oktatásunkra, a társadalmi tudati változások területén általánosan észlelhető lassúság, konzervativizmus jellemző. Kétségtelen, hogy ezen a területen gyors, forradalmi változások nem is kívánatosak. Ugyanakkor a társadalmi elvárások, az egészségügyi igények távlati

28.kép: A Szájsebészeti Klinika munkatársai 1974.
Az első sor bal szélén Vámos Imre intézetvezető
(Bánóczy J. gyűjteménye)

biztosítása érdekében, a jövőben az oktatás területén állandó, tudatos korszerűsítésre van szükség. ... az egyetemi adottságok, az elhelyezési körülmények által meghatározott, a társadalmi teljesítőképesség, a nemzeti jóvedelem alakulása, a demográfiai változások által kialakult kompromisszumok figyelembevételével kell megoldani."

A fogorvosképzésről a következőket írta:

„...a gyakorlati oktatás az átlagosnál lényegesen nagyobb szerepet kap. Mindezek mellett a fogorvosi curriculumnak az orvostudomány elméleti tárgyainak az alapos ismeretét is tartalmaznia kell ... Jelenleg az ... első két elméleti éve azonos az általános orvoscépzés tantervével arra kell törekedni, hogy ennek a rendelkezésnek a merevségét minél előbb felváltssuk egy rugalmasabb formával. ... a fogorvosképzés elméleti tananyagát az oktatási célkitűzések érdekében módosítani kell,

mégpedig úgy, hogy ebben az elméleti orvostudomány fontos eredményei mellett, arányban és hangsúlyban elsősorban a stomatológiai fejezetek domináljanak.”

A gyógyító munka területén bekövetkező változásokról így írt:

„A századforduló táján a fogorvosi munka fele valószínűleg prevenció lesz. ... A fogászati kezelések legnagyobbobbrészt vagy narkózisban vagy elektroanalgesiában folynak. A jelenlegi csiszoló és forgácsoló eszközöket felváltja a gyengeáramú mikromotor, esetleg az ultrahang vagy a lézersugár. Az is elképzelhető, hogy a fogak preparálása teljesen megváltozik, mert a jelenlegi anyagokat felváltják a dentinophil adhesiv tömőanyagok.”

1978-ban az Európa Tanács 78/687/ECC direktívája az Európai Közösség (Európai Unió) tagországaiban az önálló fogorvosképzés bevezetését ajánlotta. (23 évvel a hazai képzést követően!!!) Ezen direktíva a képzés folyamán a következő tárgyakat írta elő: protetika, fogászati anyagtan, konzerváló fogászat, preventív fogászat, fogászati anaesthesia, speciális patológia, speciális sebészet, gyerekfogászat, fogszabályozás, parodontológia, fogászati radiológia, gnathológia, praxis-szervezés, klinikai gyakorlatok, szociológia.

1982. szeptemberében fogadta el a Kari Tanács **Bánóczy Jolán** dékán által előterjesztett *távlati fejlesztés szakmai koncepcióját*. A terv alapját Vámos Imre 1975-ban beadott középtávú terve képezte, melynek megvalósítása azonban elmaradt. A 2000-ig szóló terv oktatásra vonatkozó részének középpontjában a megfelelő számú fogorvos biztosítása állt, tekintettel a rossz fogorvos/lakosság arányra. Ennek infrastrukturális és személyi feltételeit biztosítani kell. Törekedni kell a kiscsoportos gyakorlati oktatásra (1 oktatóra 4 hallgató), a felsőbb évfolyamokon az integrált gyakorlati képzés megteremtésére és új szervezeti-működési egységek létrehozására, melyek a speciális alapképzést biztosítják. Ezek közt kiemelkedő fontosságú a *Parodontológiai Klinika* létrehozása. A gyógyítás területén a terv javasolja a klinikáknak a területi betegellátásba való belépését, a technikai feltételek biztosítását. A kutatómunka elősegítése céljából tudományos munkatársi státuszok létesítése a fontos, míg a gazdasági vonalon az *önálló kari gazdálkodás* megvalósulása. A létesítmények vonatkozó-

29. kép: A parodontológiai Osztály munkatársai 1974-ben,
elől közepén az osztály vezetője Sugár László
(Bánóczy J. gyűjteménye)

sában felvetette a II. sz. Szemészeti Klinika épületének átvételét, de a Kari Tanács új épület megépítésének gondolatát támogatta.

A korszak tanrendi változásai visszatükrözték a tudomány fejlődését, új tudományterületek kialakulását. **1972/73.** tanévben két új tantárgy bevezetésére került sor. Kötelező tárgyként jelent meg a *társadalmi orvostan* (előadója **Béky József**), melynek keretein belül orvosi szociológiát, biometriát és egészségügyi felvilágosítást oktattak. Fakultatív tárgyként hirdették meg a *psychológiát*. Az első évet követő asszisztensi gyakorlat megszűnt, a IV. évet követő kórházi szájsebészeti gyakorlattal együtt, melynek helyébe *általános fogászati gyakorlatot* vezettek be.

1974/75-ben az Oktatási Bizottság vezetésével a Kar elvégezte a tananyag súlypontosítását, a horizontális és vertikális jellegű koordinálását és integrálását. Alapos egyeztetésre került sor az elméleti és klinikai tárgyak között. A tanrendben kisebb változtatásokat hajtottak végre. A fontos szakmai tárgyak a képzési idő végére kerültek, bővebb gyakorlati idővel.

1975/76-ban az addigi fakultatív psychológia a IV év második félévében kötelező tantárgyként került bevezetésre.

1977/78-ban az egyetemi oktatásba újra visszakerült a második idegen nyelv.

1979. májusában Oktatói értekezleten tárgyalták a Kar helyzetét. Az oktatással kapcsolatosan sajnálattal állapították meg, hogy klinikák bezárása miatt a belgyógyászat tanítása szétszórttá vált, a szájsebészet gyakorlati oktatása az István kórházban megszűnt. A helyhiány a szakmai tárgyak gyakorlati oktatása területén nem teszi lehetővé a fő cél, a 3 fős csoportok kialakítását és a legmodernebb fekvő kezelési eljárás bevezetését, még demonstrációs szinten sem. Az elméleti tárgyak területén már megvalósult reformot jövőre a preklinikai és klinikai tárgyak reformja követi. A végzős évfolyamon nem sikerült megvalósítani az integrált oktatást. A friss diplomásokat érintő állaspályázati rendszer nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. 1980-ban a KISZ is negatív véleményt nyilvánított a jogszabállyal kapcsolatosan:

„a pályázati rendszer betölti a neki szánt funkciót, de célját – vidéki orvosellátás javítását, a szakmai aránytalanságok megszüntetését, a hiányszakmák felszámolását maradéktalanul nem valósította meg.”

Míg az **1/1977 EüM.** rendelet a szakmai és területi igények direktebb kielégítését kívánta kielégíteni, addig a **2/1978. EüM.** módosítás a munkáltató és a munkavállaló érdekeinek szorosabb egyeztetését szolgálta.

1980-ban a négy magyar fogorvos képző hely vezető oktatóinak bevonásával augusztusban elkészült a fogorvosképzés céljait tartalmazó minisztériumi anyag, mely kimondta, hogy:

„A fogorvostan hallgató a képzési idő befejezésekor rendelkezzen olyan általános orvosi és differenciált fogorvosi elméleti és gyakorlati ismeretekkel, készségekkel és magatartás formákkal, amelyek alkalmassá teszik a fogorvostudomány szakterületeinek önálló művelésére és amelyek továbbképzésének alapját képezik.”

Ezzel egyidejűleg hangsúlyozásra került, hogy a hallgatók teljes képzése – az egységes szakmai elvek érvényre jutása céljából – az egyetemi klinikákon történjen. Ez az elv érvényesült, amikor a 10. félév rendelőintézetekben eltöltött államvizsga gyakorlatai helyett a hallgatók a kép-

30. kép: Az Odontotechnikai Tanlaboratórium 1980. körül
(Kóbor A. gyűjteménye)

zöhelyeken, órarendi elfoglaltság keretein belül tanulhattak tovább a szigorlatok májusi letételéig, az abszolutórium megszerzéséig. A teljes képzési idő, a nyári gyakorlatokat is beszámítva 5175 órára emelkedett. Már ekkor felmerült az ezredforduló társadalmi igényeinek kielégítése céljából a képzés idejének és a hallgatói létszám növelésének gondolata is.

1981/82-ben a III. évtől kezdve, felmenő rendszerben elkezdődött az a *tanulmányi reform*, mely egyrészt a tananyag korszerűsítését, az elméleti tudásanyag specializálását, valamint a gyakorlati képzés modernizálását jelentette. A nyári gyakorlatok vonatkozásában I. év után négy hét ápolástani, III. év után 2 hét extrakciós gyakorlat került bevezetésre.

1982/83-ban a Kórélettan keretén belül megkezdődött az *oralis biológia* önálló oktatása, melynek lehetőségét és háttérét az **Orálbiológiai Kutatócsoport** önállósá válása (1977) teremtette meg.

1983/84-ben befejeződött és valamennyi évfolyamra kiterjedt a tantervi reform. Új tantárgyként került bevezetésre a *szociológia*. Az V. évfolyamon az addig klinikai határterületek néven összevontan oktatott tárgyakat (orr-fül-gége, szemészet, bőrgyógyászat) önálló tárgyként

hirdették meg. Az utolsó év második felében a korábbi államvizsga rendszer helyett szakmai tárgyak oktatására került sor jelentősen növelve azok gyakorlati óraszámát. A konzerváló fogászat valamint a fogpótlástani gyakorlatok összevonásával megvalósult az *integrált oktatás*. A hallgatói teljesítmény nyilvántartására bevezetésre került a gyakorlati ellenőrző könyv. Az 1984-ben végzettek számára az államvizsga részeként rendelet írta elő *szakdolgozat* elkészítését és védését.

A Kar oktatóitól jelentős energiákat igénylő tanulmányi reform megvalósítása közben is volt idő tan- és szakkönyvek írására. Ezek eredményeként látott napvilágot 1975-ben a **Sugár László, Bánóczy Jolán, Rácz István, Sallay Kornélia** által írt *Szájbetegségek*, 1977-ben a **Csiba Árpád, Vámos Imre** által írt *Odontogén daganatok*. Egy évvel később jelent meg **Csiba Árpád** *Szájpathológia* című munkája, mely egészen a legutóbbi időkig a szakterület tankönyveként szolgált. 1981-ben a szakmai önállóvá válás eredményeként került kiadásra **Sallay Kornélia, Gera István** szerzőpáros tollából a *Parodontológia* című tankönyv.

31. kép: Fogorvos avatás elnöksége a NET Dísztermében 1980-ban
Beszédet mond Szécsény Andor rektor,
mellette Bánóczy Jolán dékán (Kóbor A. gyűjteménye)

Az *Oktatásdidaktikai Csoporttal* való jó együttműködés eredménye az oktatás – különösen az előadások – színvonalának növekedése. A hallgatók körében mind népszerűbbé vált a nyári szakmai gyakorlatok – csereegyezmény alapján történő – külföldön való eltöltése (Moszkva, Szarajevó, Novi-Sad).

1981. februárjában született meg az MSZMP Politikai Bizottságának határozata „*a felsőoktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól*”. Ennek mellékleteként számos táblázat mutatta a felsőoktatás fejlődését és akkori állapotát.

A nappali tagozatos hallgatók számának alakulása intézménytípusonként a felszabadulástól:

Orvostudományi Egyetemek	1937/38	1624	Összes: 11.747
	1946/47	–	24.036
	1950/51	4462	26.509
	1955/56	5778	30.665
	1960/61	6609	29.344
	1965/66	7685	51.002
	1970/71	7378	53.821
	1975/76	8148	64.319
	1979/80	7971	64.447

A keretgazdálkodás alá vont szakokon végzők létszáma és a meghirdetett álláshelyek száma 1977-1980. években (orvostudományi egyetemek)

Végzősök		Pályázatra kötelezettek	Meghirdetett állások
1977	1195	942	1134
1978	1436	1110	1353
1979	1477	1134	1386
1980	1483	1094	1250

Az MSZP határozatot nem sokkal követte a Minisztertanács **2015/1981. (VI. 19.) MT.** számú határozata a *felsőoktatás fejlesztésének egyes állami feladatairól*.

1984. áprilisban került az Országgyűlés elé a „*Felsőoktatásunk*

távlati fejlesztési terve”, mely egészen az ezredfordulóig kívánta meghatározni a fejlesztés irányát.

A társadalmi változások és elvárások mutatkoztak meg az Egyetemi Tanácsnak a felvételi eljárást tárgyaló és véleményező 1973. decemberi ülésén elhangzottakban is:

„... a legjobb képességű, az egyetemi tanulmányok szempontjából legalaposabb felkészültséggel rendelkező, az illető pályára legrátermettebb és megfelelő politikai és társadalmi magatartású fiatalok kerüljenek.

A társadalomban az utóbbi években bekövetkezett fejlődés megkívánja, hogy a minisztériumi szabályzatban felsorolt fizikai dolgozó kategóriát vizsgálják felül és pontosítsák.”

A 70-es évek végén csökkent a Karra felvételizők száma, noha az ország fogorvos szükséglete, különösen a területi aránytalanságok feloldása, nagyobb számú szakembert kívánt. Az akkori adatok szerint a fogorvos/lakos arány Budapesten 1:3.597, ezzel szemben vidéken 1:5.253 volt. A probléma súlyosságát jelzi, hogy az MSZMP PB. 1979. szeptemberében az országos *felvételi keretszám* 50-nel történő emeléséről döntött. Ennek elosztása a budapesti (30) és a szegedi (20) képzőhelyek közt történt. Ezen határozatot azonban két évvel később, az elhelyezkedési nehézségekre hivatkozva visszavonták. Ekkor az erő-sődő gazdasági gondok következtében a vidéki tanácsok már nem tudták biztosítani az ellátás alapvető feltételeit (felszerelt rendelők) és megszűntek a korábban meglévő szolgálati lakásajánlatok valamint a letelepedést segítő hozzájárulások is. A növekvő nehézségek az állás-pályázati rendszer megváltoztatását is maguk után vonták. A **16/1980. (XII.30) EüM.** rendelet megszüntette a betegellátásban érintett tanácsok és egyéb munkáltatók szabad álláshirdetési jogát. A meghirdethető állások számát a minisztérium a hozzá benyújtott munkáltatói igények alapján éves keretszám formájában határozta meg (2.§.). A pályakezdők csak szakképesítést nem igénylő állásokat pályázhattak (3.§.), melynek elnyerése esetén 1 évig – miután nem nyújthattak be újabb pályázatot – nem hagyhatták el azt (10.§.). A pályázatokat a végzősök közvetlenül a munkáltatónak nyújtották be.

A rendeletekkel meghatározott, *irányított elhelyezkedési rendszer*

különböző változatai - melyek hol a szakmai és területi igények direk-
tebb kielégítését, hol a munkáltató és a munkavállaló érdekeinek szo-
rosabb egyeztetését voltak hivatva elősegíteni – nem oldották fel az
egyéni és a társadalmi érdekek közti ellentmondásokat és ennek ered-
ményeként a hazai fogorvosi ellátás problémáit sem. Továbbra is meg-
maradt a Budapest centrikusság, annak ellenére, hogy a vidéki képzés
volumene összességében közel azonos volt a fővárosiével. **Dénes**
Józsefnek, a Kar dékánjának 1981. szeptemberi beszámolója foglal-
kozott a pályakezdők elhelyezkedésének kérdésével. Összefoglaló írása
elemzi a fogorvos ellátottságot (fogorvos/lakos országos átlag 1:4065,
Budapesten 1:2670, városokban 1:3129 és vidéken 1:7203). Megállapít-
ja, hogy a munkáltatónál történő közvetlen pályáztatás a *protekcio-
nizmus* erősödését vonja maga után. A probléma súlyosságát jelzi, hogy
1981-ben a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság (KNEB) is napirendjére
tűzte a kérdést, sőt az állás nélküli fogorvosok ügye még a vezető újsá-
gok címlapjára is került (Magyar Hírlap 1980. január 6.)

1981-ben került bevezetésre a *120 pontos felvételi rendszer*, mely
a középiskolák III. és IV. osztálya év végi eredményeit is beszámította,
szemben a korábbi, csak szakirányra vonatkozó osztályzatok figyelem-
bevételével. A Kar a felvételi tárgyak (fizika, biológia) körének bőví-
tésével nem értett egyet, egyidejűleg a szakma elnöiesedésének meg-
akadályozása céljából a férfi jelentkezők preferálását javasolta.

A felvételi eljárás kapcsán a Kar Balogh Károly egy régebbi javaslatát
alapul véve az írásbeli és a szóbeli vizsgák kiegészítéseként *kézügyes-
ségi vizsgálatok* bevezetéséről döntött az alkalmasság jobb megítélése
céljából. A fogorvostudomány az általános orvoslás át-lagához képest
fokozott követelményt jelent a gyors és célirányos cselekvés, a szen-
zomotoros manipulációk biztonsága valamint a moz-gáskoordináció
szintjét tekintve. A korábbi és a mai egyetemi felvételi eljárás azonban
semmiféle információt sem ad ezen készségeket és képességeket ille-
tően a felvételre jelentkezők vonatkozásában. A budapesti fogorvos-
képzés történetében több próbálkozás is történt, tudományosan mega-
lapozott, gyakorlatban kipróbált alkalmassági vizsgálatok bevezetésére.
Ezen vizsgálatok felhasználták a korábbi évek kézügyességi vizsgálá-
tainak eredményeit, valamint a társtudományok ismeretanyagát.

Az első vizsgálatokra **1963**-tól került sor **Pesthy István** vezetésével.
Az egyszerű kézügyességi feladatok elvégzését a már felvételre került

hallgatók körében végezték. A mért eredmények a felvételi kimenetelét nem befolyásolták, így a vizsgálatok végül érdektelenségbe sülyedtek.

1974-től kezdődően **Molnár Ferenc** javaslata alapján és vezetése mellett kísérleti jellegű (a felvételi eredményét nem befolyásoló) de kötelező gyakorlati felvételi vizsgát vezettek be a Karra jelentkezők körében. Az ún. *manipulációs teszt* kapcsán egyszerű, könnyen kivitelezhető, viszonylag gyorsan lebonyolítható, mégis adekvát eredményeket adó feladatokat hajtattak végre a felvételizőkkel. A vizsgálati eredményeket egyénenként összehasonlították a hallgatók későbbiekben szerzett gyakorlati érdemjegyeivel. Megállapítható volt, hogy a gyakorlati felvételi vizsga és az oktatás során elért eredmények között összefüggés van.

Az alkalmassági vizsgálatok harmadik, technikai körülményeiben és az eljárások objektivitásában fejlettebb szakasza sajnos nem valósult meg. A fogorvosképzés kapcsán a ma is indokoltnak tekinthető alkalmassági vizsgálatok nem kerültek be a hivatalos felvételi eljárásba, noha erre meg lett volna a lehetőség.

A fogorvosi kutatások hazai – ezen belül az egyetemi – állapotáról így írt **Vámos Imre** korábban idézett cikkében:

„... a tudomány jelenlegi helyzete, valamint a helyenként már felbukkanó társadalmi szükségletek talaján nyugvó, reális fejlesztési elképzelés.”

„Karunk ma sem rendelkezik önálló kutató bázissal, ezért nálunk az elméleti kutatás területén, összehasonlítva a nemzetközi szinttel, évről-évre nagyobb a lemaradás.”

A korábban már hivatkozott MSZMP PB. határozat öt évvel később a következőket mondta a témával kapcsolatosan:

„Az utóbbi években a felsőoktatási, elsősorban az egyetemi kutatómunka feltételei javultak, az egyetemek tudományszervezési tevékenysége átgondoltabb lett.

A szerződéses munkák rendszere hasznos kapcsolatot biztosít a felsőoktatás és a gyakorlat között. Az egyetemi kutatómunka fejlesztésére vonatkozó határozatok megvalósítása terén az elmaradás mégis jelentős: a meglévő szellemi kapacitás egy része kihasználatlan, helyenként a kutatómunka és a kutatásban kiemelkedő oktatók

megbecsülése is kívánnivalókat hagy maga után, a gép- és műszerellátottság terén tapasztalható hiányok pedig nemcsak a kutatómunka hatékonyságát, de a korszerű szakemberképzés színvonalát is veszélyeztetik. Az elmaradás okai nagyrészt az ellátottság hiányosságaiából fakadnak, de helyenként szervezetlenségből, meggondolatlanságból eredő pazarlás is előfordul. Nehezíti a kutatómunkát az egyetemi könyvtárak beszerzési lehetőségeinek csökkenése, szolgáltatásaik színvonalának elmaradottsága. Gátolja a tudományos tevékenység fejlődését az egyetemek szervezetének nehézkessége, túlzott belső tagoltsága, az irányító apparátusok bürokratikus munkastílusa is.”

„A tudományos kutatóhálózat fejlesztésével kapcsolatos felsőszintű határozatokkal összhangban támogatni kell az egyetemeken folyó tudományos munkát, mind az oktatás színvonalát megalapozó elméleti jellegű kutatások, mind pedig a közvetlenebb gazdasági, társadalmi szükség-letekhez kapcsolódó kutatások terén, beleértve a szerződéses munkák keretében folyó kutatásokat.”

Ilyen körülmények közt is, a korábbiakhoz viszonyítva, a Kar kutatómunkáját ebben az időszakban az erőteljes fejlődés, a nemzetközi tudományos életbe történő bekapcsolódás jellemezte. Erre egyrészt a politikai enyhülés, a nyugati országok Magyarország irányába mutatott érdeklődése, s nem utolsósorban a kari vezetés új generációjának ambíciója adta meg a lehetőséget. A kapcsolatfelvétel szintjét jelzi, hogy 1976-ban a Kar dolgozóinak 39 tanulmányútja közül már 12 nyugati volt. A tapasztalatszerzés ezen módjának dinamikáját mutatja, hogy 1984-ben a tanulmányutak száma már 63-ra (37 nyugati) emelkedett. Az utazások eredményeként együttműködési szerződések jöttek létre. A Szájsebészeti Klinika és a szovjet Sebészeti Kutató Intézet (1976), valamint a varsói Orvosi Akadémia Stomatológiai Tanszéke (1978), a Konzerváló Fogászati Klinika és a Turku Egyetem Cariológiai Intézete (1978), illetve az Erfurti Orvosi Akadémia Stomatológiai Részlege (1980), Connecticut Egyetem (1981) között.

32.kép: Az Orálbiológiai Csoport kutatólaboratóriuma, előtérben Zelles Tivadar (Kóbor A. gyűjteménye)

A belföldi kutatások területén a pénzeszközök minél jobb felhasználása érdekében számos együttműködés jött létre a Kar klinikái és a hazai termelő vállalatok között. Ezek közül említést érdemel a Fogpótlástani Klinika és az Állami Fogtechnikai Vállalat, az EGYT Gyógyszervegyészeti Gyár, a Konzerváló Fogászati Klinika és a Vasipari Kutató Intézet, a Magyar Édesipari Kutató Intézet, Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat (Caola KHV), a Szájsebészeti Klinika és az Orvosi Műszer Szövetkezet, az EGYT közt létrejött szerződések.

A karon folyó tudományos munka fejlesztésére, személyi, tárgyi és anyagi feltételeinek megteremtésére, az alapkutatások és klinikai kutatómunka közötti kollaboráció kialakítására és összehangolására **1977-ben** újjáalakult a *FOK Tudományos Bizottsága* (TB), melynek vezetésével a dékán **Bánóczy Jolánt** bízta meg. A Bizottság munkájának és a Kar tudományos teljesítményének értékelésére 1981. májusában került sor, mely kapcsán megállapították, hogy a kitűzött tervek sikeresen teljesítették.

A kutatások újfajta lehetőségei nyíltak meg 1977-től amikor az addig a Kórélettani Intézetben belül működő Orálbiológiai Csoport önálló tan-

széki kutató csoporttá szerveződött **Zelles Tivadar** vezetésével. Ennek előzménye, hogy már 1975-ben egy minisztériumi megbeszélésen **Tóth Károly** tolmácsolásában felmerült egy „stomatológiai kutató intézet” gondolata. Erről értekezett 1975-ben **Adler Péter** a „*A magyar stomatológiai kutatásról*” a Magyar Tudomány lapban. Ezt hangsúlyozta **Vámos Imre** is 1976-ban a Népegészségügy nevű lapban megjelent „*A magyar stomatológia helyzete és fejlesztésének távlati feladatai*” című cikkében is.

A Kar korábbi tudományos tevékenységéből az alapkutatások hiányoztak, illetve súlyuk elenyésző volt. **Vámos Imre** dékán és a Kórélet-tani Intézetet Sós József halálát követően vezető **Hársing László** együttes erőfeszítése eredményeként az addig tanszéki csoportként működő – néhány oktató-kutatóból álló – kicsi, de igen lelkes társaság **1979-ben a Fogorvostudományi Kar Orálbiológiai Csoportja** néven önálló szervezetté vált. A Csoport kutatási témájának középpontjában a nyálmirigy és nyálszekréció vizsgálata állt. A nemzetközi szinten is elismert laboratóriumi és állatkísérletes kutatás feltételeit az biztosította, hogy a Csoport 1978-ban, még a Kórélet-tani Intézettel együtt, a Nagyvárad téri Elméleti Tömbbe (NET), annak 15. emeletére költözött. Ez nem csak a saját kutató tevékenység kiteljesedését tette lehetővé, hanem lehetőséget biztosított az *aspiránsképzés* (tudományos fokozat megszerzése) új alapokra helyezéséhez is.

A Kar klinikái által megjelölt kutatási témák közt szintén megjelentek az *elméleti alapkutatási* programok. Ezek közül kiemelendő a mesterséges édességpótlók, a szénhidrátok cariest előidéző hatásának vizsgálata állatkísérletekben (**Bánóczy Jolán**), és a diffúziós vizsgálatok humán zománccsiszolatokon (Gyermekfogászati Klinika).

A klinikummal szorosabb kapcsolatot mutató témák közt a nyálmirigybetegségek diagnosztikája, állcsontdaganatok klinikopathológiája (**Vámos Imre**) egyaránt szerepelt. Az előbbieket mellett az ETT által támogatott a klinikákon folyó kutatások témái közé tartozott még a Leukoplakiás betegek katamnesztikus vizsgálata, epidemiológiai vizsgálatok a fogszuvasodás és fogágybetegségekre vonatkozóan Budapesten (Konzerváló Fogászati Klinika), a maxillofaciális tájék daganatos betegségeinek protetikai rehabilitációja (Fogpótlástani Klinika).

Az ambiciózus oktatók egyre nagyobb számban jelentkeztek a tudo-

mányos fokozat megszerzése céljából TMB aspirantúrára (**Bakody Rezső** 1973, **Orosz Mihály** és **Tarján Ildikó** 1976, **Fejérdy Pál** és **Fazekas Árpád** 1977, **Hidasi Gyula** 1978, ifj.**Tóth Pál** és **Kóbor András** 1983, **Végh András** 1984, **Kivovics Péter** 1985).

A Magyar Fogorvos Egyesület (MFE) keretén belül sorra alakultak meg az egyes fogorvosi tudományterületek szakosztályai (szekciók). 1972-ben a Gyermekfogászati, 1976-ban a Parodontológiai, 1978-ban a Fogpótlástani, 1981-ben a Konzerváló fogászati Szakosztály, melyek vezetői mind egyetemi oktatók voltak (**Tóth Pál**, **Sallay Kornélia**, **Fábián Tibor**, **Bánóczy Jolán**).

A fiatal szakemberek munkáját segítő *MFE Ifjúsági Bizottságának* alapító tagjai közt is számos egyetemi oktató volt található (**Blazsek József**, **Kóbor András**, **Takách Andrea**, **Tóth Zsuzsa**). A fiatal munkatársak önálló kutatásainak megmérettetésére adott lehetőséget a KISZ KB. által meghirdetett „*Alkotó Ifjúság Pályázat és Kiállítás*”-on való részvétel. Az Egyetemi KISZ Dolgozói szervezete rendezésében 1976-tól a március 15-ei ünnepségek keretén belül került megrendezésre több szekcióban a *Fiatalkor Oktatók Tudományos Fóruma* (FOTUF) poszter kiállítás a NET-ben, melyet felkért zsűrik díjaztak.

Ezen időszak tudományos munkájának összefoglalóját olvashatjuk a dékán **1981. október 22-én** a Kar tevékenységéről szóló beszámolójában:

„A Fogorvostudományi Kar tudományos munkája az utolsó tervidőszakban erősen fellendült. Ennek oka egyrészt az a generációváltás, mely a Kar vezetésében bekövetkezett, és egyúttal szemléletváltozást és a klinikai kutatómunka fellendülését hozta magával, másrészt az Orálbiológiai Csoport megalakulása, illetve az Anatómiai és Mikrobiológiai Intézetben megindult speciális fogászati kutatások eredményei... A nemzetközi kapcsolatok terén az utóbbi években sikerült jó kapcsolatokat kialakítani, hazánkban több olyan nemzetközi rendezvény kapott helyet (Centenárius Kongresszus 1978., a nemzetközi Élettani Társaság kongresszusához csatlakozó Satellita Symposion 1980.), ami tudományos munkánk megbecsülését jelenti. Professzoraink közül többen (Fábián, Szabó, Bánóczy) elismert nemzetközi társaságok tisztségviselői.”

A tudományos kutatás jelentőségét mutatja a Kar elnöksége által **1982.** májusában elkészített „*A Fogorvostudományi Kar távlati fej-lesztési szakmai koncepciója*” című anyag, melynek alapját Vámos Imre 1975-ben elkészített koncepciója szolgáltatta. A kutatómunkára vonatkozó megállapítások a következők:

„3. Kutatómunka

A fogorvosi kutatómunka fejlesztéséhez szükséges

- a. *az elméleti intézetekben a speciális fogászati alapkutatások megfelelő profilizozása ill. támogatása,*
- b. *tudományos munkatársi statusok (jelenleg egy van) számának növelése,*
- c. *a tárcaszintű főirányok és egyéb témák elbírálásánál a fogászati kutatások jelenlegi hátrányos helyzetének a megszüntetése,*
- d. *korszerű műszerezettség,*
- e. *nemzetközi kapcsolatok fejlesztése.”*

A Kar oktatóinak sikeres tudományos tevékenységével egyidejűleg azonban a hallgatók korábban igen aktív TDK munkája erőteljesen visszaesett. Ennek okait egyrészt a fogorvostan hallgatók tanrendjében, az érdeklődés csökkenésében, a nem megfelelő propagandában, a szervezettség hiányában kereshetjük. **Keszler Péter**, a FOK TDK megbízottjának 1982. szeptemberi beszámolója a következőket mondta erről:

„A 1981/82 tanévben a Karon 33 TDK tag dolgozott. Ebből 17 elméleti intézetben (Anatómia 5, Biofizika 1, Eü. Szervezés 1, Élettan 1, Gyógyszertan 2, Biokémia 2, Kórbonctan 1, Orálbiológia 4) 16 klinikákon (Fogpótlástan 6, Konzerváló 7) dolgozott. „a Gyermekfogászati és a Szájsebészeti Klinikán TDK munkáról nem lehet beszélni.” Ebben az évben a TDK Konferencián 1 első hely és 3 rektori dicséret született.”

„Összefoglalóan tehát azt lehet elmondani, hogy a TDK munka helyzete a Fogorvoskaron jelenleg egyáltalán nem megnyugtató és a néhány évvel ezelőttihez képest mind a diákköri munka tartalmi szintje, mind színvonala elmarad a kívánatostól.”

Ugyanerről, az okok mélyebb feltárása mellett így írt **Donáth Tibor** (a kari Tanulmányi Bizottság elnöke) **1983.** májusában:

„A FOK hallgatók gyengébb TDK munkájának legfőbb oka az érdektelenség: elhelyezkedés, állásszerzés szempontjából mindegy, hogy TDK-t végzett-e vagy sem a hallgató. A klinikai állások, ahol számítana a TDK, egyre kevésbé vonzóak, mert kevés a fizetés, nincs lakás, bizonytalan a meghosszabbítás és ha el kell mennie a fiatal orvosnak a klinikáról, bizonytalan, hogy hol kap állást, így hátrányosabb helyzetbe kerül, mint az aki mindjárt tanácsai állást foglalt el.”, a Kar oktatási intézményeinek jelentős részében csak névlegesen tartanak nyilván diákkörös hallgatókat, ... a diákkörösökkel való foglalkozás a fogorvoskari oktatók számára nem vonzó, ennek oka pedig az, hogy a klinikákon az oktatás objektív feltételei a korszerűtlen épületekben nem megfelelőek és az abból adódó zsúfoltság az oktatási leterheltséget fokozza. Ezért számos oktató erre való hivatkozással csak szerény keretek között folytat kutatómunkát.”

Ezek az elmarasztaló kemény szavak még hosszú ideig megőrizték aktualitásukat, s bizonyos kérdésekben még ma is jelentős feladatokat adnak a Kar vezetésének.

1984. májusában a dékán beszámolót tartott az Egyetemi Tanácsnak a Kar munkájáról. Az előterjesztés beszámolt a stagnáló hallgatói létszámról, az elhelyezkedés nehézségeiről, az oktatás színvonalát negatívan befolyásoló helyiséghiányról. Az eredmények között említette a tantervi reform valamennyi évfolyamon végbement megvalósítását, a speciális fogászati-elméleti alaptantárgyak bevezetését, az integrált gyakorlati oktatás megvalósítását, az államvizsga rendszerének átalakítását, valamint az Orálbiológiai Csoportnak a Karhoz való integrálását. A tudományos munka területén kiemelte külföldi egyetemekkel meglévő kapcsolatok bővülését. (Példaként említhető, hogy 1983-ban 12 külföldi szakember látogatott a Konzerváló Fogászati Klinikára.)

Egy 1981-es párthatározat valamint egy 1984-es minisztertanácsai határozat alapján a felsőoktatásban dolgozó oktatók fokozatos előregedése, a professzorok és docensek arányának indokolatlan gyors

33.kép: Kawamura professzor, vendéglátói – Boros Ildikó, Zelles Tivadar, Bánóczy Jolán és Keszler Péter – társaságában
(Bánóczy J. gyűjteménye)

növekedése miatt 1984-ben megszigorították a vezető oktatói pályázatok kiírásának rendjét. Ezeket csak nagyon indokolt esetben engedték meghirdetni és betölteni. Az adjunktusok és tanársegédek kinevezési joga még mindig a rektorhoz tartozott, de azzal a megkötéssel, hogy azt csak a társadalmi szervezetek és a Kari Tanács véleményének kikérésével gyakorolhatja.

Mint korábban utaltam rá a fogorvosképzés keretszámának megemelésére vonatkozó párthatározat megvalósítása elmaradt. Az ekkor Európában a 18. helyet elfoglaló magyarországi 1/4.000 fogorvos/lakos arány miatt a Kar dékánja elsősorban a vidéki képzőhelyek fejlesztését támogatta, amikor Budapesten 20 fővel, Szegeden pedig 30 fővel javasolta a létszámbővítést. A magyar hallgatók helyett ebben az évben 20, magyar nyelven tanuló, valutában fizető hallgatót vettünk fel. Ezen év őszén megindult a Karon az *idegen nyelvű (német) képzés is*.

1.2.6. KEZDETI LÉPÉSEK AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ FELÉ

1985–1989

1985. április 18-án jelent meg az **1985. évi I. tv. az oktatásról**. Az 1961. évi oktatási tv. óta nem volt általános, összefoglaló szabályozás. Az új törvény, nem változtatva az iskolaszervezeten, annak demokratizmusának és önállóságának fokozását célozta meg. A korábbi erősen centralizált (emlékezzünk, hogy a fogorvosképzés tanrendjét is rendelet írta elő) szakmai irányítás megváltoztatását jelentette amikor kimondta, hogy szakmai tekintetben a nevelési-oktatási intézmények önállóak. Ezáltal növekedett az *intézményi autonómia* és bővült a rektor hatásköre. A felsőoktatás a fejlesztési lehetőségek tekintetében az oktatási rendszer elemei közül már 1972-ben a rangsor végére sodródott, s ez az állapot a mai napig tart. Az ebből származó negatív hatások a tartósan bizonyuló gazdasági megszorítások közepette tovább halmozódtak.

A gazdasági folyamaton belül előtérbe került az emberi tényező, s ezzel kapcsolatosan megindultak az oktatás fejlesztését szolgáló közép-távú kutatások is. Ezek közt találjuk a magyar oktatás és tudomány történetének kutatását is, melynek vezetője a későbbi miniszterelnök *Antall József* volt.

A Kar 1985-ös állapotáról, a megtett intézkedésekről, az elért sikerekről és egyidejűleg a meg nem valósult tervekről olvashatunk a dékán öt évet felölelő 1985. áprilisi beszámolójában. Az írásos anyag megállapítja, hogy az országos igények ellenére nem nőtt az államilag finanszírozott magyar hallgatók létszáma, de örömdetesen javult a külföldi hallgatóké. A végzősök elhelyezkedésében mutatkozó problémák ugyan úgy fennállnak, mint az oktatói mobilitás hiánya. Az infrastrukturális háttér vonatkozásában a helyiségproblémák megoldása nem haladt előre. Az oktatás területén végrehajtásra került a tantervi reform, új fogászati elméleti alaptárgyak kerültek a curriculumba, megvalósult az integrált oktatás. Új szervezeti egységként folytatta munkáját az Orálbiológiai Csoport. A tudományos élet területén nőtt az egyetemközi együttműködés, több tárcaszintű kutatási téma megvalósítása folyt a Karon. A gazdálkodásban az önállóság megteremtésének kidolgozása elkezdődött.

Az oktatási törvény bázisán **1986**-ban sorra jelentek meg a miniszteri rendeletek a felsőoktatási intézményekkel kapcsolatosan. Ezek szabályozták az intézményi önállóság kiterjesztését, az intézmények szer-vezetét és működését, intézmények tanulmányi és vizsgarendjét, a hallgatók tanulmányi és vizsgaszabályzatát, az állami támogatásokat, a hallgatói képviselőket és jogokat, és az *oktatók hallgatói véleményezését*. A hallgatókat érintő legfontosabb rendelkezés a *tandíj* bevezetése volt, mely 3,0 alatti átlageredmény esetén vált kötelezővé.

Szintén az oktatási törvényben leírtak tették szükségessé, hogy az alig befejezett tantervi reformot ismételten felülvizsgálják és korrigálják. Az 1986-ban kiadott tantervi irányelvek meghatározták a fogorvosképzés alapvető célját, majd tételesen az „*alapozó évek*” és a „*klinikai szakasz*” képzési céljait is. Ezt követte a képzés kereteinek és az oktatás formáinak taxatív meghatározása. A képzés összideje 5 év, a kötelező óraszám 5060 óra, a heti óraszám 35 óra, a gyakorlatok aránya 60%-nál kevesebb nem lehetett. Az államvizsgára bocsátás feltétele az abszolutórium megszerzése és a szakdolgozat elkészítése illetve eredményes megvédése volt. A megszerzett diploma fogorvosi munkakör betöltésére jogosított fel.

A miniszteri rendeletnek megfelelően a fogorvostan hallgatók képzése az I.-II. éven mind a tematikában, mind az elméleti és gyakorlati órászámában teljesen azonos volt az általános orvostanhallgatókéval. Ekkor került bevezetésre a *számítástechnikai alapismeretek* oktatása. A felsőbb évfolyamokon az általános orvosi tárgyak oktatása már eltért az ÁOK-étól. A fogorvostan hallgatók számára speciális igényeket kielégítő jegyzetek készültek (sebészet, belgyógyászat, biokémia, stb.). A caries prevalencia elleni küzdelem nemzetközi fő irányvonalának átvételét jelentette amikor a konzerváló fogászat tantárgy neve konzerváló és *preventív fogászatra* változott. Sajnálatos módon az infrastruktúra hiányosságai miatt az V. évben megvalósított integrált oktatást a két klinika megszüntette. 1986-ban a tananyagok jobb egymásra épülése érdekében egyes tantárgyak tanrenden belüli átrendezésére került sor. Szintén csere következett be a nyári gyakorlatok rendjében is.

A képzés eredményét jelentősen befolyásolták a végzetek elhelyezkedése körüli anomáliák. Az 1986-ban diplomát kapott fogorvosok közül egy éven belül 18-nak még nem volt állása.

Ebben az évben változás állt be a Kar vezetésében. **Dénes József** személyében új dékánt választottak és átalakult a Kari Tanács is, melyben 1/3-os hallgatói képviselet valósult meg és először kapott szavazati jogot a szakdolgozók képviselője.

Az orvosképzés tantervi reformjának tapasztalatait tárgyalták meg az Országgyűlés Egészségügyi Bizottságának az Egyetemre kihelyezett ülésén **1987.** februárjában.

A Kar Oktatási Bizottsága ezzel egyidejűleg terjesztette a dékán elé a fogorvosképzés új tantervi irányelveit. Ebben javasolta az alapozó tárgyakon belül a tananyag módosítását, a fogorvosok számára fontos anyagrészek további kiemelését, ugyanakkor a III.-IV.-V. évben az orvosi tárgyak óraszámának további csökkentését elutasította. Felmerült a képzés teljes időtartamának egy szemeszterrel történő növelése is. A képzés akkori 5329 óra időtartamának törvényileg előírt csökkentését a nyelvtanulás és a testnevelés fakultatívvá tételeiben és az ideológiai tárgyak redukálásában látta megoldhatónak. Javasolta a képzés országos egységesítését, valamint a vizsgakérdések előzetes nyilvánosságát. A gyakorlatok arányának szakmailag indokolt emelését az anyagi források szűkössége megakadályozta.

Az ország romló gazdasági helyzetét jelezték a költségvetési keretek megkurtításai. A képzés költségeinek rohamos növekedése oda vezetett, hogy a kar deficitessé vált. Az oktatásra szánt költségvetési keretek szűkülése a saját bevételek fokozására ösztönözte az Egyetemet, melynek egyik lehetősége az idegen nyelvű oktatás volt. A Karon 1984-ben indult meg a német nyelvű képzés, egyenlőre csak a III. évfolyamon. A devizabevételek (oktatás, betegellátás) terhére lassú fejlesztésekre kerülhetett sor. Ezek közül kiemelkedik a Tanlaboratórium fantomfejeinek cseréje. Ekkor merült fel a Központi Fogtechnikai Laboratórium létesítésének gondolata is, melynek helyét a Mária utca 40. épületében találták meg.

Az országban lassan bekövetkező politikai változásokat mutatja, hogy az egyetemi diplomához kötött állások többségének (oktatói-kutatói) elnyerése már csak pályázat útján volt lehetséges, de a vezetői munkakörök egy része (rektor, rektor-helyettes, dékán, dékán-helyettes, gazdasági főigazgató) továbbra is pályázat nélkül betölthető maradt.

1988. politikai értelemben már a rendszerváltás előszobájának tekint-

hető. A demokratikus ellenzék fellépéseinek következtében az államhatalom is a demokratizálás irányába mutató lépésekre kényszerült. Az áprilisban megtartott *Országos Ifjúsági Parlamenten* a fiatalok már politikai tevékenységet folytató ifjúsági szervezetek létrehozásának jogát követelték. Ennek engedve született meg az MSZMP júniusi állásfoglalása a diákszervezetek létrehozásáról.

Az egyetemi önállóság erősödését mutatták az oktatók kinevezési rendjében beállt változások (a docenseket már nem a miniszter, hanem a rektor nevezte ki, a határidős rendeletet megszüntették). A hallgatók képviseleti rendszerében a KISZ addigi kizárólagos szerepét felváltotta a sokszínűség. Megalakult a *Fiatal Demokraták Szövetsége* (mai FIDESZ) *Medikus Csoportja*, létrejött a *Hallgatói Kari Tanács* (a HÖK elődjeként).

Amíg Európában már az orvosképzés egységesítésének lehetőségéről tárgyaltak az egészségügyi és oktatási miniszterek és aláírták a „**Liszszaboni és Edinburghi megállapodás**”-t, melyek keretétül szolgáltak a további együttműködésnek. Ezen politikai nyilatkozatok alapján született meg a „**Bolognai nyilatkozat**”, az európai egyetemek magna chartája. Ez a ma is sűrűn emlegetett alapidokumentum az egyetemeket a „*tanárok és diákok együttműködésének kivételezett helye*”-ként jelöli meg, melyek „*erkölcsi és szellemi vonatkozásban független*”-ek. Az egyetemek alapvető feladatának „*az egymástól elválaszthatatlan oktatási és kutatási tevékenység*”-et jelöli meg. Az azonos elven működő egyetemeken kiadott diplomákat egymás közt kölcsönösen elismerik.

Az Egyetemen a *demokrácia* erősödésének következménye volt a nagy létszámú új Kari Tanács létrehozása, melynek működése azonban szep-temberre kritikussá vált. A demokratizmus parttalan kiterjesztése működési elégtelenséget és anarchiát okozott. A Kar vezető oktatói ezért a régi rendszer visszaállítását javasolták.

Az oktatás területén a nehezedő gazdasági körülmények következtében fellépő forráshiány itthon már az anyagigényes gyakorlati oktatást veszélyeztette. Újabb fejlesztésekre gondolni sem lehetett. Az Egyetem által kiadott Tanrend részletesen tartalmazta a fogorvosképzés módszerét, az elérendő célokat és az alkalmazott módszereket. A heti óraszám az I-II évfolyamokon heti 32, míg a II-IV-V évfolyamokon 35 óra volt hetente. A gyakorlati képzés órászáma elérte a 60%-ot. A képzés tananyagát te-kintve tovább folyt a vertikális koordináció. Az új I.-II. éves tanrend ősztől került bevezetésre. Fakultatív tárgyként jelent

34. kép:

A megújult Mikszáth Kálmán tér
(*Fejérdy P. gyűjteménye*)

meg az *oxyológia*. A nyári gyakorlatok kapcsán az ápolástant két hétre csökkentették, míg az extrakciós gyakorlat idejét megduplázták. Az államvizsga írásbeli részével kapcsolatos problémák (tesztkérdések kidolgozatlansága) miatt a karok dékánjai a csak szóbeli államvizsgát javasolták.

Az államvizsgával kapcsolatosan a differenciál diagnosztikai tudás, valamint a részismeretek integrálásának és szintetizálásának hiánya mutatkozott, ami a képzés felülvizsgálatának gondolatát vetette fel. A végzős hallgatók elhelyezkedését – a hatályos 1984-es jogszabályok betartásával – nehezítette, hogy orszá-

gosan kevesebb álláshely került meghirdetésre mint a friss diplomások száma. Ennek megnyilvánulása volt, hogy egyetemi klinikán hivatalos alkalmazás nélkül dolgozhattak fiatalok. A probléma megoldására már ekkor felmerült a csak magánpraxisban végzett fogorvosi tevékenység engedélyezésének gondolata.

A tudományos kutatás területén jelentősnek tekinthető a fluoridterhelés a szervezet működésére gyakorolt hatásának valamint a fluoridprevenció különböző módszereinek komplex vizsgálata. Kísérletek történtek egy modern *anyagvizsgáló laboratórium* felállítására is, ez azonban anyagiak hiányában mind a mai napig nem valósult meg. A kutatási témák közül számos nemzetközi kollaborációban folyt, egyrészt egyetemek, másrészt klinikák közti szerződések alapján. A tanulmányutak köre is bővült, 88 kiutazásból 40 tőkés országba irányult. Az akkori politikai hangulatot jellemzi, hogy a hallgatók közül senki nem jelentkezett a moszkvai nyári szakmai gyakorlatra.

A pénzhiány ellenére a betegellátás területén a legmodernebb eljárások kerültek alkalmazásra.

1989. január 1-én lépett hatályba a **25/1988. (XII. 22.) MM.** rendelet a felsőoktatási intézményekbe történő *felvétellel* kapcsolatban.

A jogszabályban foglaltak szerint a felvételi eljárás szabályait az adott intézmény határozta meg. A másoddiploma megszerzése államilag finanszírozott volt, sőt a diplomások ilyen esetben mentesültek a felvételi alól is. A továbbtanulási szándékot jelző jelentkezési lapot azonban egyidejűleg csak egy intézményhez (karhoz) lehetett benyújtani.

A jogszabály alapján került megfogalmazásra az *Egyetem Felvételi Szabályzata* is. Mindezek ellenére a felvételi eljárások kapcsán a korábbiaktól eltérően számos ellentmondásos eseményre került sor a Karon. A végzősök munkába állásával kapcsolatos, a területi ellátás egyenlenségeinek megszüntetése céljából hozott korábbi jogszabályokkal teljesen ellentétes elv alapján kiadásra került a **81/1989. (VII.20.) MT. sz.** rendelet, mely eltörölte a kötelező pályázati rendszert.

A nehezedő gazdasági körülmények közt 1989-ben a felsőoktatási intézményeknél is sor került az állami feladatvállalás felülvizsgálatára, a normatív finanszírozás részleges bevezetésére. Az új finanszírozási rendszer teljeskörű bevezetését 1992-re tervezték. *Glatz Ferenc* művelődési miniszter levélben tájékoztatta *Kovács Ferenc* akadémikust, a rektori konferencia elnökét a pénzügyi megszorítások következményeiről, melyből kiderül, hogy a Kormány a felsőoktatásnak juttatandó összegek emelését a hallgatói létszám drasztikus (20%) növeléséhez kötötte, aminek infrastrukturális háttere azonban hiányzott. Az egyetemi ifjúság aktivizálódását jelezte, hogy az 1983-as Ifjúsági Parlament döntése alapján létrehozott Ifjúsági Bizottság helyébe az 1988-as országos Ifjúsági Parlament *Országos Felsőoktatási Tanács* létrehozását javasolta, mely egy évvel később, mint a miniszter mellett működő érdekvédelmi szerv alakult meg, s beleszólást kapott a felsőoktatással kapcsolatos döntések meghozatalába.

A Kar sem vonhatta ki magát a forráshiányos gazdálkodás negatív következményei alól, noha ennek kompenzálására erején felül vállalt részt az idegen nyelvű oktatásból, amikor 43 fővel *angol nyelvű képzést* is indított. Ennek ellenére a korábbi fejlesztési tervekről sorra le kellett mondani. A klinikák elhelyezésével kapcsolatos elképzelések napról-napra módosultak. Az egyetlen említést érdemlő pozitív változás volt, hogy **1989. szeptember 1-én** az Orálbiológiai Csoport bázisán megalakult a Kar egyetlen elméleti tanszéke, az **Orálbiológiai Tanszék**, vezetőjévé

Zelles Tivadart nevezték ki. A Tanszék megalakulásakor már jelentős eredményekkel büszkélkedhetett mind az oktatás, mind a kutatás területén. A fogorvostanhallgatók kórélettan oktatását ekkor már több mint 15 éve, az orális biológia önálló tárgy tanítását pedig 1986-tól végezték a tanszék munkatársai. Az oktatást a „*Kórélettani előadások*” című jegyzet segítette.

A politikai változás tükröződött a tanrendben is. Az orosz nyelv kötelező oktatása megszűnt, helyette szabadon választott világnyelv tanítására került sor (I.-II. év). A 2. idegen nyelv helyett középfokú nyelv elnevezést vezettek be, de az oktatás rendszere nem változott (III.-IV. év). Hasonló indíttatásból megváltozott a társadalomtudományi ismeretek tanítása is, óraszámuk jelentősen csökkent. A honvédelmi ismeretek megszűnt önálló tárgynak lenni.

Az idegen nyelvű oktatás iránt megnövekedett igény szükségessé tette az Egyetemen a *Külföldi Hallgatók Titkárságának* létrehozását, melynek vezetője – *Fonyó Attila* professzor – fontosnak tartotta a hallgatókra vonatkozó szabályok mindenkre egyformán érvényes betartását.

A tudományos élet területén a Kar a minisztérium által meghirdetett több tárcaszintű témához csatlakozva a caries primer prevenció, a protetikai prevenció, a fej-, nyak- és szájüregi daganatok modern terápiája, valamint a nyálmirigyvizsgálatok területén végzett kutatásokat. Ezeken kívül az *Országos Tudományos Kutatási Alap* (OTKA) támogatásával a kemény fogszövetek struktúrájával és a nyálmirigyek szekreciójával kapcsolatos vizsgálatok zajlottak.

A fogorvosi tárgyak klinikai oktatásának elősegítése, a színvonal emelése céljából, a társegyetemekkel történt összefogás eredményeként látott napvilágot a **Fábián Tibor, Kaán Miklós, Szabó Imre** által írt *Klinikai fogpótlástan* tankönyv 1989-ben.

1.2.7. MEGÉRKEZTÜNK

1990–2005

Hazánkban **1990.** a rendszerváltás éve volt a felsőoktatásban is. Április 10-én jelent meg az **1990. évi XXIII. tv. az oktatásról**, mely már az új politikai elveket tükrözte. Ezzel kapcsolatosan látott napvilágot a II. Országos Egyetemi Fórum felsőoktatás átalakulásáról szóló összefoglaló anyaga április 23-án. A konferencia résztvevői az autonómia és a kompetencia elvéből kiindulva a haladéktalanul megindítandó átalakítást támogatták, melynek egyetlen lehetőségeként a nyugat-európai országok közösségéhez való csatlakozást jelölték meg. A Nyugat-Európában felerősödő kooperáció, valamint a hazai demokratikus átalakulások kedvező feltételeket teremtettek ehhez. Ellenkező esetben a gyors perifériára kerülés veszélye realizálódik. Az elemzők szerint a magyar felsőoktatás a rendszerváltás idejére *„mély válságba került, mely éppúgy színvonalbeli, morális, mint anyagi, finanszírozási tekintetű”*. A napi teendőik szintjén az előterjesztés alapjaiban kívánta

35.kép: Konzerváló Fogászati Klinika kezelője 2000-ben
(Somogyi E. felvétele)

megváltoztatni a felsőoktatásba való bekerülés rendszerét azzal, hogy „a felsőoktatási képzésben való részvétel az előírt előtanulmányokkal rendelkezők számára állampolgári jog”. Ennek megvalósítsa érdekében „többszörösére kell növelni elsősorban az egyetemisták számát. A be-válás a felsőoktatáson belül dőljön el”. A mennyiségi növekedéssel párhuzamosan a követelmények növekedéséből adódóan az egyetemi képzés színvonalának emelését irányozták elő. Az egypártrendszer tervgazdaságra épülő tézise helyett a cél megjelölésekor kimondták, hogy:

„A hallgatókat nem „oktatni” kell, az egyetemek célja nem a gazdaság igényeit ellátó „szakemberképzés”, hanem a hallgatók az oktatók irányításával tanulmányokat folytatnak, alkalmassá válva ezáltal a társadalomban felmerülő, szakismeretet és értelmiségi intellektust igénylő feladatok ellátására.”

Az egyetemek másik kiemelt feladatával, a tudományos kutatással kapcsolatosan a doktorandusz képzés kiemelt feladatot kapott, de annak célja szintén teljesen különbözött a megelőző politikai rendszer nézeteitől.

„A doktoranduszok a képzés befejezése után automatikusan elhagyják a felsőoktatást és a gyakorlati szférában hasznosítják tudásukat. ... Szakítani kell azzal ... a felfogással, hogy a képzés feladata a tudományos utánpótlás kinevelése.”

A képzés személyi feltételeinek biztosítására kis létszámú, a költségvetésből fizetett oktatógárda állna rendelkezésre, a többiek bérét pályázatokon elnyert pénzből fedeznék.

Az Egyetemen belül a politikai változás struktúrát érintő része volt az Egyetem testületeinek újraválasztása, az új Szervezeti és Működési Szabályzatok kidolgozása és elfogadtatása. Az egyetemi szervezet korszerűsítését és a gazdasági nehézségek teljes körű feltárását szolgálta az az átvilágítás, mely májusra készült el. Az ebben megfogalmazott vezetői felfogás szerint:

„A SOTE alapvető feladata a jövőben is az oktatási tevékenység végzése, valamint a gyógyító munka és a tudományos kutatói tevékenység folytatása az oktatás szolgálatában. ... Az oktatás területén a mai tömegoktatás

helyett a minőségi orvosképzés és az értelmiségi képzés a megvalósítandó.”

Az anyag egyértelműen megállapította a képzés állami finanszírozásának elégtelenségét.

A Kar szintén elkészítette a saját Szervezeti és Működési Szabályzatát, mely alapján megválasztásra került – a korábbi működésképtelen létszámú helyett – az új Kari Tanács. Az elvi és gyakorlati döntések meghozatalára hivatott testületen belül a hallgatóság aránya 25% lett. Felmerült a Kari Elnökség, mint operatív szerv létrehozása is, ami azonban a mai napig nem került legitimálásra.

1990-ben az Európai Közösség Miniszteri Tanácsa abból a felismerésből kiindulva, hogy az új demokráciák felzárkóztatása nem valósítható meg a felsőoktatás jelentős fejlesztése nélkül, döntött a *Trans-European Mobility Scheme for University Studies* (TEMPUS) program létrehozásáról. A Kar klinikái közül a Fogpótlástani Klinika három évre nyert el jelentős összegeket, melyek felhasználásával munkatársai jelentős idejű külföldi tanulmányúton vehettek részt, és számos, az oktatást szolgáló eszközt szerezhettek be.

A program magyarországi koordinátora **ifj. Tóth Pál** volt.

36.kép: Odontotechnikai Tanlaboratórium 2000-ben
(Somogyi E. felvétele)

A Kar egészségpolitikával is foglalkozó munkatársai országos adatok felhasználásával már ebben az időszakban szorgalmazták a felvételi keretszámok jelentős emelését abból a célból, hogy Magyarország 2015-re a WHO által optimálisnak (1:1200), de legalább is elfogadhatónak ítélt (1:2000) fogorvos/lakos arányt elérje illetve megközelítse. A szakmai indokokkal alátámasztott javaslatot a MOK Fogorvosi Tagozata is támogatta. Mindezek ellenére a felvételi keretszámok nem növekedtek az államilag finanszírozott képzés területén.

A költségvetési keretek intézményeken belüli, a kari autonómiát szem előtt tartó elosztására született megállapodás az egészségügyi felsőoktatásban részt vállaló öt intézmény vezetői és a minisztérium képviselői közt.

A kari gazdasági autonómia létrejötte, a finanszírozás új módszere (normatív finanszírozás) sem segített a pénzügyi nehézségeken. Noha a Kar pályázaton elnyert pénzből (80.000 DM) az oktatás és betegellátás feltételeinek javítása érdekében a II. Szemklynika épületében számára biztosított helyiségeket felszerelhette, a feltételek összességében nem javultak. Ennek alapján **Dénes József**, a Kar dékánja indítványozta az államközi (túlnyomó részt volt szocialista és fejlődő országgal megkötött) szerződések alapján fogadott hallgatók számának csökkentését. Hasonló indokkal első körben elhárította az angol nyelvű képzésbe történő belépést is, melyet azonban a fejlesztési ígéretek hatására később felvállalt. A Kar vezetőinek nyomatékos kérése eredményeként az Egyetem támogatta a Mária utca 40. számú épületben egy új, oktatótermelő fogtechnikai laboratórium létrehozását. A munkák koordinálásával **Götz György**, egyetemi docens lett megbízva.

A tanrend kialakítása kapcsán a hallgatóság politikai indíttatásból nyomatékosan követelte az ideológiai tárgyak további, drasztikus csökkentését, melyet mind az Egyetem, mind a Kar vezetése támogatott. Felmerült a testnevelésnek, mint kötelező tantárgynak a megszüntetése is. A felszabaduló órákat a szakmai tárgyak oktatására szánták. Az 1986/87. tanévtől a konzerváló fogászaton belül oktatott *preventív fogászat* 1996/97-től önálló tantárggyá vált.

A tankönyvek közül ekkor jelent meg a legújabb ismereteket összegző, **Bánóczy Jolán** által szerkesztett *Cariologia és endodontia* című mű.

1990-ben a Kar szembe találta magát egy sem azelőtt, sem azóta elő nem forduló problémával. A romániai forradalom következtében tömeges bevándorlási hullám indult meg, melyen belül jelentős számú fogorvosi végzettséggel rendelkező személy is akadt. Diplomájuk hazai elismerésének lebonyolítása a Kar feladatává vált. Az 1990-1991-ben honosított diplomák száma elérte a 150-et, ami több mint az éves hazai képzés. A bevándoroltak révén a kezdeti időszakban javult a vidéki ellátás személyi feltétele, de egyidejűleg munkaerőpiaci problémák is jelentkeztek.

Az egyes tudományterületek fejlődése, valamint a megelőzés szakmai szempontjainak előtérbe kerülése vezetett a külső munkatársakkal közösen írt **Bánóczy Jolán, Dénes József, Fazekas András, Szőke Judit: *Preventív fogászat*** című könyv **1992**-ben történt kiadásához.

A gyors társadalompolitikai és ezzel együtt az oktatáspolitikai változások eredményeként már **1993**-ban megjelent a **LXXX. tv. a felsőoktatásról**. A törvény meghatározta az egyes feladat- és hatásköröket, rögzítette a résztvevők jogait és rendelkezett a képzés finanszírozásával kapcsolatosan. A törvény megszüntette a több évtizede meglévő centralizációt. Az addigi közigazgatási jellegű minisztériumi irányítás helyett a minisztereknek csupán jogi felügyeletet biztosított. Ez a megjelenése óta folyamatosan (több mint 10 alkalommal) módosított törvény számos további jogszabály alapjául szolgált. A jogi környezet politikai okokra visszavezethető bizonytalansága azonban jelentős mértékben megnehezíti a felsőoktatási intézményekben folyó mindennapi munkát.

A felsőoktatás fejlesztésével kapcsolatosan a legnagyobb hangsúlyt a hallgatói létszám növelése kapta. A lakosság létszámához viszonyított felsőfokú tanulmányokat folytatók száma alapján hazánk ekkor az európai országok sorában a legutolsók közt foglalt helyet. Ennek feloldásaként jelentős mértékben csökkentették a felvételi kötött-ségeket és új felsőoktatási intézményeket alapítottak. Ennek következtében azonban a széttagoltság tovább fokozódott, finanszírozási nehézségek jelentkeztek. A felsőoktatás expanziójának pénzügyi feltételei nem álltak rendelkezésre, különösen nem az államilag finanszírozott képzés vonatkozásában. A helyzetet tovább rontották a kilencvenes évek közepén bekövetkezett költségvetési elvonások is.

1994-ben jelent meg a **1994. évi XXVIII. tv. az orvosi kamaráról**, az orvosok önkormányzattal rendelkező szakmai, érdekképviselési köztestületéről. A *Magyar Orvosi Kamarán* (MOK) belül nemsokára meg-

alakult a *Fogorvosi Tagozat*. Ennek első és mindmáig egyetlen elnöke **Gerle János**. Magyarországon az orvosi-, fogorvosi tevékenység folytatásának egyik alapfeltétele a kamarai tagság, mely kötelező jellegével azonban számos kolléga nem ért egyet.

1994-ben az Európai Unió és az *Association for Dental Education in Europe* (ADEE) által támogatott, a fogorvosképzéssel foglalkozó bizottság látogatott a Karra. A több napig tartó igen alapos, minden részletre kiterjedő konzultáció eredményeképpen született meg a fogorvosképzésünk új curriculumja, mely 1996-tól folyamatosan került bevezetésre. Amíg ezidőtájt az egységesen közel 5.000 óra időtartamú európai képzésből az EU országaiban az alaptudományok és általános orvosi ismeretek elsajátítására 1416 óra jutott, addig a hazai képzésben erre 2206 órát szántak. A megvalósult reform kapcsán elsősorban a fogászati tárgyak területén következtek be jelentős változások, növekedett arányuk a képzés egészét illetően. A szaktárgyi ismeretanyagok összevonása megszűnt, önálló tárgyként kerültek meghirdetésre. A tematika megalkotásakor a legmodernebb nemzetközi kutatási eredmények kerültek felhasználásra. Az a mintegy negyven éven keresztül megvalósuló tanrend, melyben a fogorvostanhallgatók az első két évben az általános orvosokéval mindenben megegyező képzésben részesültek (még akkor is ha azon belül a fogorvosokat érintő részek súlyozottan kerültek előadásra), 1996-tól alapjaiban változott meg.

Ebben az évben került sor a hazai klinikai gyakorlatban is egyre inkább terjedő új tudományterület, az implantológia eredményeinek magyar nyelvű összefoglalására, a **Divinyi Tamás** által írt *Fogászati implantológia* című könyv kiadása révén.

1995-ben a fogorvosi ellátás hozzáférhetőségének jelentős korlátozását eredményezte a betegbiztosítási rendszerben beállott változás. Az addig a térítésmentes szolgáltatások körébe tartozó fogmegtartó valamint a helyreállító kezelések csaknem teljes körét kivonták az Országos Egészségügyi Pénztár (OEP) finanszírozása alól. Ezzel egyidejűleg hatott a fogászati anyagok területén bekövetkezett jelentős árrobbanás. Annak ellenére, hogy a fogorvos/lakos arány 1/3800 volt, a hozzáférhetőség csupán potenciális lehetőségként volt megállapítható, a lakosság jelentős része nem tudta megfizetni a jelentős részben már privatizált rende-

lők piaci árait. A kormányzati döntés meghozatalakor a szakmai érdekvédelmi szervezet (MOK) érdekérvényesítő képessége alul maradt a fiskális politikával szemben. Ezen hátrányos intézkedések következményei az azóta megvalósult módosítások ellenére sem csökkentek.

1996-ban törvényileg módosították a felsőoktatás finanszírozási rendszerét. Az oktatás vonatkozásában bevezetésre került a képzési és fenntartási normatíva, a tudománnyal kapcsolatosan pedig a kutatási normatíva. Mindezek azonban az egészségügyi felsőoktatásra jutó állami támogatás egészét csekély mértékben módosították. Az ebben az évben megjelent **1996. évi LXI. tv.** meghatározta az egyetemek és főiskolák alapításának és működésének feltételeit, jelentős változásokat hozva az intézményrendszerrel kapcsolatosan is. Az intézményhálózat racionalizálása már 1998-ban megkezdődött, nagyobb, szélesebb képzési profilú egyetemek, főiskolák létrehozásával. 2001. január 1-ére az államilag finanszírozott felsőoktatási intézmények száma a korábbi 55-ről 30-ra csökkent.

A Karon ettől az évtől kezdődően az európai uniós ajánlások elfogadása alapján már az első szemesztertől fogva szerepet kaptak a fogorvosi szaktárgyak. Ezek közt elsőként az általános *fogászati anyagtan* valamint a *preventív fogászat* került a tanrendbe, melyet egy évvel később az *odontotechnológia* követett. Ezen utóbbi óraszama a két hetes, kötelező nyári gyakorlat idejével is növekedett. A preventív fogászat oktatását **Nyárasdy Ida**, míg a másik kettőét **Götz György** vállalta magára.

1997-ben egy régi terv valósult meg. Közel negyven évvel az első felvetés után létrejött az önálló **Parodontológiai Klinika**, mely szakterületét tekintve egyetlen az országban. A klinika vezetésére kiírt pályázatot az új generáció tagja, **Gera István** nyerte el.

A tananyagok hazai egységesítését szolgálta a tankönyvkiadás területén a **Fábián Tibor, Götz György, Kaán Miklós és Szabó Imre** által írt *A fogpótlástan alapjai* című, ma is hivatalos tankönyv.

1998-ban a Kormány szerződést kötött a Világbankkal a felsőoktatás struktúrájának átalakításáról. A finanszírozó a gazdaságosság szigorú előírásait erőltette, ezen belül elsősorban az intézményhálózat elaprózottságának megszüntetését. A támogatás egészen 2001. tavaszáig tartott. A strukturális átalakítás mellett a hallgatói létszám erőteljes növelése volt a cél, de ezen belül az államilag finanszírozott képzésben

résztvevők száma nem emelkedett számottevően. Az állami támogatás intézményi szintű elnyerésének feltételévé az oktató intézmény akkreditációját tették. E nélkül államilag elismert diploma kiadására nem kerülhet sor.

Az államilag finanszírozott képzéssel kapcsolatban **Fejérdy Pál** és munkatársai, megismételve korábbi álláspontjukat, több publikációjukban a felvételi keretszám emelését sürgették. A szakmai indokokat figyelmen kívül hagyó 1995-ös, a Népjóléti Minisztérium által jegyzett „Az egészségügyi ellátás modernizációja” című anyag ugyanis a következő, elgondolkodtató állításokat tartalmazta:

*„... a fogorvosok optimális száma nem prognosztizálható
... feltehetően a beiskolázások keretszámcsökkentése
indokolt, sőt egy-egy vidéki egyetemen, ahol igen alacsony
a hallgatói létszám, a fogorvosi szak átmeneti vagy rész-
leges szüneteltetése is szóba jöhet.”*

Úgy gondolom a fentiekhez nem szükséges kommentár, önmagában minősíti a felelős minisztérium és annak munkáját segítő szakértők hozzáértését.

A fent érzékeltetett szakmapolitikai környezetben került sor az új dékán, **Zelles Tivadar** megválasztására és beiktatására.

Ebben az évben vált a Kar önálló szervezeti egységévé a Kútvölgyi Kórház területén működő fogászati részleg, mely az integrált gyakorlati képzés egyik fő helyszíne. A részleget 2004-ben érthetetlen okokból részben leválasztották a Karról, noha oktatási feladatait továbbra is ellátja.

A hosszú ideje önálló tantárgyként oktatott orális biológia tárgy addig csak jegyzet formájában meglévő tananyagát váltotta fel a **Zelles Tivadar** által szerkesztett *Oralbiológia* című tankönyv.

1999-ben jelent meg a **125/1999. (VIII.6.) Korm.** rendelet az orvosok szakképzésével kapcsolatosan, mely államilag finanszírozott *rezidensi rendszert* hozott létre. A kötelező jellegű képzés egyrészt az egyetemeken, másrészt szigorú feltételek alapján akkreditált magánre-delőkben folyt. A rendszer az EU országaiban ismert „vocational training” hazai körülményekre adaptált formájának tekinthető.

Itt kell szólnunk a rendszerváltás azon következményeiről, melyek a végzett hallgatók munkába állásának körülményeit alapjaiban vál-

toztatták meg. A pártállami – hol szigorúbb, hol megengedőbb – központosított állaspályázati rendszerrel szemben a pályakezdők a piaccgazdaság viszonyai közt maguk kénytelenek munkahelyük megszerzésére (a pályázati rendszer a rezidensképzés kapcsán megmaradt). Ennek eredményeként – más szakmák képviselőihez hasonlóan – körükben nőtt a kiszolgáltatottság, ami számos visszaélés forrásául is szolgált. Az egyéni érdekek érvényesülésének erőteljesebb megvalósulása következtében a korábban meghirdetett, a társadalmi érdekként megfogalmazott területi ellátás kiegyenlítése, s ezáltal a gyógyító ellátáshoz való egyenlő hozzáférés elve tovább sérült. Ezt erősítette az ellátás finanszírozásában történt változás is, mely a lakosság hozzáférését az ellátáshoz már nem csak területileg, de a jövedelmek alapján is tovább tagolta, nehezítette.

Az Európai Közösséghez való csatlakozás kapcsán a Magyarországon szerzett orvosi-, fogorvosi diplomák korlátozás nélkül érvényesíthetők a közösség országaiban. Ennek következtében az idegen nyelv ismeretekkel már a diploma megszerzésekor (a diplomakiadás alapfeltétele) rendelkező fiatal pályakezdők egyik lehetősége a külföldi munkavállalás. Ennek következményei ma még nem láthatóak, de bizonyos, hogy a hazai ellátás szempontjából kedvezőtlen tendenciájúak.

Ebben az évben a felsőoktatás nehéz anyagi helyzete ellenére az egészségügyi tárca segítségével megkezdődött a Szájsebészeti és Fogászati Klinika rekonstrukciója.

A képzés európai integrációjának újabb lépéseként bevezették az *oralis diagnosztika* tantárgyat, melynek előadója az Orálbiológiai Tanszék munkatársa, **Nagy Gábor** lett.

Régóta várt hiánypótlásként jelent meg a tantárgy előadójának, **Suba Zsuzsának** a könyve, *A szájüreg klinikai patológiája* címmel.

Változás következett be a Fogpótlástani Klinika élén, amikor Fábián Tibor közel huszonöt éves irányítása után a dékáni megbízásról leköszönt **Fejérdy Pál** került az igazgatói székbe. A váratlan hirtelenséggel elhunyt Dénes Józsefet – *Hidas Gyula* rövid megbízotti vezetését követően – pályázat útján **Tarján Ildikó** követte a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika tanszékvezetői székében. Bánóczy Jolán utódja a Konzerváló Fogászati Klinika élén **Fazekas Árpád** lett.

37. kép: A Kar címre és a kari jelvény

2000. január 1-én az európai alapelvek valamint a gazdasági kényszerek figyelembe vételével létrejött az új magyar felsőoktatási intézményrendszer. Ennek a folyamatnak a részeként hosszas egyeztetéseket követően jött létre a Semmelweis Orvostudományi Egyetem, a Testnevelési Egyetem, és a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem összehívásával a **Semmelweis Egyetem** is. Az egyesülés már a kezdeti időpontban feszültségekhez vezetett, melyek az idő előrehaladtával csak fokozódtak. A súlyos anyagi gondok a pár évvel korábban meghirdetett teljes körű kari autonómia korlátozását eredményezték. A szembenállás oda vezetett, hogy az Egészségtudományi Kar egy része Országos Gyógyintézeti Központ néven kivált az Egyetem szervezetéből. Ennek azonban súlyos pénzügyi következményei lettek, melyek mind a mai napig fennállnak.

Mindezen nehézségek ellenére a Fogorvostudományi Kar régóta tervezett infrastruktúrális fejlesztésének lehetőségére csillant fel a remény a Világkiállítás magyarországi megrendezésével egyidőben. A ferencvárosi malom üresen álló épületének megszerzése módot adhatott volna egy új kari klinikai tömb létrehozására. Sajnos mint ahogy a kiállítástól, ebből sem lett valóság.

Ebben az évben jelent meg a **200/2000. Korm.** rendelet a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (*kreditrendszer*) bevezetéséről. A más tudományterületek oktatásának többségében jól alkalmazható mód-

szer az orvostudományi- és fogorvostudományi képzés kapcsán azonban jelentős akadályokba ütközött. Ennek okai közt a tantárgyak képviselte ismeretanyag igen szoros egymásra épülése, a képzés folyamatának egységessége, az infrastruktúra (elsősorban a számítógépes nyilvántartási rendszer: NEPTUN) hiánya, és nem utolsósorban az oktatók konzervativizmusa található. Mindezek összessége oda vezetett, hogy az Egyetemen a kredit alapú képzés bevezetése csak több éves késéssel indult meg.

Az oktatásban újabb, az ismeretek szintéziséen alapuló tantárgy került bevezetésre, *oralis medicina* néven. A tárgy előadója **Kövesi György** lett.

A kari önállóság valamint a megváltozott gazdasági-oktatáspolitikai környezet a Kar vezetésére a korábbiaktól jelentős mértékben eltérő, minőségileg és mennyiségileg is különböző feladatokat rótt, melyek az addig csupán hallgatói tanulmányi ügyek intézésével megbízott Dékáni Hivatal átszervezését követelték meg. Ennek első lépéseként új, impozáns irodahelyiségek kialakítására került sor. A dékán kezde-ményezésére a Dékáni Hivatal korábbi vezetőjének távozása után **Kóbor András** lett megbízva a feladatok ellátásával. A megnövekedett elvárások teljesítéséhez megújította az apparátust., átszervezte az ügymenetet. Ezen feladata mellett a Fogpótlástani Klinika tanszékvezetője az Odontotechnikai Tanlaboratórium megüresedett vezetői feladatára is felkérte.

2001-ben a Kar infrastruktúrájának javulását eredményezte a kilencven éves **Szájsebészeti és Fogászati Klinika** rekonstrukciója, melyhez a pénzügyi fedezet nagy részét a klinika vezetője **Szabó György** professzor szerezte meg. A beruházás eredményeként egy kibővült (emeletráépítés) és külsejében illetve szerkezetében is megújult, európai színvonalú klinika jött létre. A Kar számára különös jelentőséggel bír, hogy a régi helyén egy átalakított és a technika mai szintjén is kiválóan felszerelt tanterem áll az oktatás szolgálatában, melynek megvalósítása **Simon Gábor** lelkesedését és kitartását dicséri.

Súlyos veszteségként kellett elkönyvelnünk **Götz György** előző évben bekövetkezett hirtelen halálát követően a Kar alapító tanárai egyikének, **id. Tóth Pálnak**, valamint fiának **ifj. Tóth Pálnak** az eltávozását körünkből.

2002-ben az Európai Közösség megbízásából az oktatási rendszerek

38. kép: Kari Tanács tagjai 2002. őszén

ülnek balról: Gera István, Tarján Ildikó, Szabó György, Kövesi György dékánh., Zelles Tivadar dékán, Fehér Erzsébet dékánh., Fazekas Árpád, Fejérdy Pál, Bánóczy Jolán

1. álló sor: Gábris Katalin, Kádár László, Ambrus Szilvia, Ábrám Emese, Linninger Mercedes, Nyárasdy Ida, Nemes Júlia, Kecskeméti Valéria, Fidy Judit, Staub Mária, Anderlik Piroska, Marschalkó Márta, Pozsonyi Teréz, Morava Endre, Barabás József

2. álló sor: Szűcs Attila, Révész Bence, Gál Péter, Korchmáros Réka, Tóth Enikő, Suba Zsuzsanna, Gyulai-Gaál Szabolcs, Orosz Mihály, Rajna Péter, Kóbor András, Spät András, Regöly-Mérei János, Balaton Péter, Esztári Imre

3. sor: Markotányos Péter, Steinhof Péter, Nagy Rozália, Oestereich-er Alex, Kiss Gábor, Kivovics Péter, Nagy Gábor, Dobó Nagy Csaba, Blazsek József, Dőry Ferenc, Keglevitch Tibor, Tóth Miklós, Hidasi Gyula, Kovács Péter, Ferentzi Balázs.

egységesítését elősegítendő a DENTED nevű szervezet delegációja látogatott a Karra. A teljes képzési rendszer áttekintését követően írták meg véleményüket, mely túlnyomó részt elismeréssel nyilatkozott a budapesti képzés színvonaláról. Ismételten javasolták azonban az elméleti alapo- és az orvosi elméleti tárgyak arányának felülvizsgálatát. Az észrevételek ellenére a budapesti fogorvosképzés kiváltotta a látogatók elismerését, melynek eredményeként ma a magyar fogorvosi diploma teljes egészében ekvivalens a nyugat-európaival. A postgraduális képzés területén mintaeértékűnek tartották a jól szervezett és példásan nyilvántartott szakorvosképzést és továbbképzést. Ugyanakkor jelezték, hogy az európai rendszerben a szakvizsga megszerzése nélkül is lehet önálló tevékenységet folytatni. A későbbiekben a harmonizáció a magyar szakképzésben is azonos változtatást eredményezett.

A jogszabályban meghatározott életkor betöltésével lemondott intézetvezetői megbízásáról Zelles Tivadar, aki megalapítása óta vezette az orálbiológiai kutatások egyetlen hazai elméleti intézetét (a tanszéki csoport 1965-ben, a kari önálló csoport 1977-ben, a tanszék 1989-ben alakult). A vezetői széket a jelentős tudományos eredményekkel büszkélkedő biológus, **Varga Gábor** foglalhatta el.

A Kari Tanács októberi ülésén emlékezett meg az önálló fogorvosképzés megindulásának ötvenedik évfordulójáról. A Dékáni Hivatal vezetőjének kezdeményezésére ekkor merült fel a kari jubileum méltó megünneplésével kapcsolatosan egy *Emlékbizottság* létrehozásának gondolata. Ezen javaslatot a Kari Tanács elfogadva, az Emlékbizottság elnökének **Bánóczy Jolánt**, titkárának **Kóbor Andrást** választotta.

Sajnos haláluk miatt nem érhetette meg az ünnepi készülődést a Kar két nagy öregje, az alapításban is tevékeny részt vállaló **Huszár György** és **Schranz Dénes** professzor.

2003. szeptemberében felmenő rendszerben került bevezetésre a *kredit alapú képzés*. Ennek előfeltételeként a Kar Oktatási Bizottsága, hosszas és alapos tárgyalások alapján kidolgozta az új, kredit alapú tanrendet. A hallgatók tanulmányi és szociális ügyeinek intézése céljából egységes számítógépes program, a NEPTUN rendszer került bevezetésre.

A nehezedő gazdasági helyzet ellenére, **Zelles Tivadar**, a Kar dékánja hosszas tárgyalások és ügyes lobbizás eredményeként elérte, hogy a hármas feladatok ellátására ötven év után megfelelő, európai

színtű új klinikai tömb épüljön. A korábbi elképzelésekhez képest a Szentkirályi utca 47-ben, a volt PÁTRIA nyomda telkén felépítendő komplexum terve rövid idő alatt a megvalósítás küszöbére érkezett.

A Kar Tanácsa a fogorvosi tudományterületek fejlődése alapján, azok művelésének jobb feltételeit megteremtve a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika kettéválasztásáról döntött. A megvalósulás időpontját azonban kénytelen volt az új klinikai tömb megépüléséig elhalasztani. Az 1959-ben a Mikszáth Kálmán téren létrehozott, két klinika felügyelete alá tartozó **Röntgen Osztályt** önálló szervezeti egységgé alakították át, vezetésével **Dobó Nagy Csabát** bízták meg.

Ebben az évben a Debreceni Tudományegyetemen az 1976 óta működő fogorvosi szak bázisán, a budapesti társkar erőteljes támogatásával létrejött a Fogorvosi Kar, melynek vezetője *Márton Ildikó* lett.

2004. május 1-én hazánk teljes jogú tagjává vált az Európai Uniónak. A Kar új dékánt választott **Gera István** személyében. A Szájsebészeti Klinika vezetését több, köztük külföldi pályázó közül **Barabás József** nyerte el.

Az Emlékbizottság elfogadta a nagyszabású jubileumi emlékünnepegy végső időpontját, melyet **2005. szeptember 23-án** jelölt meg.

Budapest, 2004. november

===== 2. RÉSZ =====

**A fogorvosképzés tanrendje az 1955/56-os
valamint a 2004/2005-ös tanévben**

A fogorvosképzés tanrendje az 1955/56-os valamint a 2004/2005-ös tanévben

1955/56

2004/05

Tantárgy neve	elméleti óraszám	gyakorlati óraszám	vizsga- forma	Tantárgy neve	elméleti óraszám	gyakorlati óraszám	vizsga- forma
I. Évfolyam							
I. félév:							
fizika	2	3		biofizika és biostatiztika	2,5	2,5	koll.
kémia	5	4		orvosi kémia	3	3,5	koll.
biológia	1	2		orvosi biológia	1,5	1,5	koll.
anatómia	3	3		anatómia szövet és fejlődéstan	3	6	koll.
szövet és fejlődéstan	2	2		elsősegélynyújtás	0	1	aláírás
marxizmus	2	0		preventív fogászat	0	1	gyak. jegy.
orosz nyelv	0	2		orvosi informatika	1	2	koll.
testnevelés	0	2		latin nyelv	0	2	gyak. jegy.
honvédelmi ismeretek	2	0		testnevelés	0	0,5	aláírás
				polgári védelem			aláírás
összes óra:	35	17	18	összes óra:	31	11	20

II. félév:

fizika	2	2	szig.	biofizika és biostatiztika	2	2,5	szig.
kémia	4	4	szig.	orvosi kémia	2,5	3	koll.
biológia	2	2	szig.	orvosi biológia	1	2	koll.
anatómia	3	2		anatómia, szövet és fejlődéstan	3	6	koll.
szövet és fejlődéstan	3	3		fogászati általános anyagtan	1	0	koll.
marxizmus	4	0		immunológia alapjai	1	0	koll.
orosz nyelv	0	2		latin nyelv	0	2	gyak. jegy.
testnevelés	0	2		testnevelés	0	0,5	aláírás
honvédelmi ismeretek	2	0		polgári védelem			aláírás
összes óra:	35	18	17	összes óra:	26,5	10,5	16

1955/56

2004/05

Tantárgy neve

elméleti gyakorlati vizsga-
óraszám óraszám forma

Tantárgy neve

elméleti gyakorlati vizsga-
óraszám óraszám forma

II. Évfolyam

III. félév:

biokémia	2	2		orvosi biokémia	3	3	koll.
élettan	6	4		orvosi élettan	6	5	koll.
anatómia	2	3	szig.	anatómia szövet és fejlődéstan	3	5	koll.
odontotechnika	1	5		odontotechnológia	1	2	gyak. jegy.
konz. fog. propedeutika	1	3		polgári védelem			
fogászati fém és anyagtan	1	0		testnevelés	0	0,5	aláírás
marxizmus	4	0					
orosz nyelv	0	2					
testnevelés	0	2					
honvédelmi ismeretek	2	0					
összes óra:	39	12	27	összes óra:	28,5	13	15,5

IV. félév:

biokémia	2	1	szig.	orvosi biokémia	3	3	szig.
élettan	4	4	szig.	orvosi élettan	6	4,5	szig.
mikrobiológia	3	3	szig.	anatómia, szövet- és fejlődéstan	1	4	szig.
konz. fog. propedeutika	1	2		konz. fog. propedeutika	1	3	gyak. jegy.
odontotechnika	1	5		odontotechnológia	0	5	gyak. jegy.
marxizmus	2	2		polgári védelem			aláírás.
orosz nyelv	0	2		testnevelés	0	0,5	aláírás
testnevelés	0	2					
összes óra:	35	14	21	összes óra:	31	11	20

1955/56

2004/05

Tantárgy neve

elméleti óraszám gyakorlati óraszám vizsga-
forma

Tantárgy neve

elméleti óraszám gyakorlati óraszám vizsga-
forma

III. Évfolyam

V. félév:

gyógyszertan	2	1	általános és orális patofiziológia	2	2	szig.
kórbonctan	2	2	patológia	4	2	koll.
belgyógyászat	3	1	orális patológia		2	0
koll.						
kórélettan	3	2	általános és orális mikrobiológia	2	3	szig.
sebészeti műtéttan	1	2	konz. fog. propedeutika	1	3	koll.
fogászati pathológia	1	0	fogpótlástani propedeutika	1	3	szig.
konzerváló fogászat	1	6	szájsebészeti propedeutika	0	2	gyak. jegy.
fogászati rtg.	1	2				
marxizmus	2	2				
orosz nyelv	0	2				
honvédelmi ismeretek	3	0				

összes óra: 30 19 20

összes óra: 27 12 15

VI. félév:

gyógyszertan	3	1	szig.	oralis biológia	3	2	szig.
kórbonctan	3	2	szig.	patológia	1	2	szig.
belgyógyászat	3	1	szig.	oralis patológia	1	1	szig.
kórélettan	3	2	szig.	belgyógyászat	2	2	gyak. jegy.
fogászati pathológia	2	0		szájsebészet	1	3	gyak. jegy.
konzerváló fogászat	1	8		ált. és fogászati rtg.	2	2	szig.
fogászati sebészeti érzést	1	3		konzerváló fogászat	1	3	gyak. jegy.
marxizmus	2	2		fogpótlástan	1	3	gyak. jegy.
orosz nyelv	0	2		preventív fogászat	1	2	aláírás

összes óra: 40 19 21

összes óra: 33 13 20

1955/56

2004/05

Tantárgy neve

elméleti gyakorlati vizsga-
óraszám óraszám forma

Tantárgy neve

elméleti gyakorlati vizsga-
óraszám óraszám forma

IV. Évfolyam

VII. félév:

sebészet	2	1	gyógyszertan, méregtan	1	2	koll.
belgyógyászat	2	1	belgyógyászat	2	2	koll.
orr-fül-gégészet	1	1	konzerváló fogászat	1	3	gyak. jegy.
gyermekgyógyászat	2	1	fogpótlástan	1	6	koll.
érzéstelenítés fogseb.	2	4	szájsebészet	1	3	gyak. jegy.
konzerváló fogászat	0	12	sebészet	2	2	szig.
gyerekfogászat	1	4	fogorvosi etika	2	0	koll.
fogpótlástan	2	0	közegészségtan	1,5	2	szig.
marxizmus	3	3	preventív fogászat	1	0	szig.
honvédelmi ismeretek	2	0				

összes óra: 44 17 27

összes óra: 32,5 12,5 20

VIII. félév:

sebészet	2	1	szig. gyógyszertan, méregtan	1	2	szig.
belgyógyászat	2	1	szig. belgyógyászat	1	2	szig.
bőrgyógyászat	2	1	ideg- és elmegyógyászat	1	1	koll.
érezéstelenítés fogseb	0	3	konzerváló fogászat	1	3	gyak. jegy.
konzerváló fogászat	0	12	fogpótlástan	1	3	gyak. jegy.
orthodontia	2	2	szájsebészet	1	3	koll.
parodontológia	2	4	parodontológia	1	2	gyak. jegy.
marxizmus	2	2	oralis diagnosztika	1	1	gyak. jegy.
honvédelmi ismeretek	3	0	fogorvosi pszichológia	1	0	aláírás
			fogorvosi szociológia	2	0	szig.

összes óra: 41 15 26

összes óra: 28 11 17

1955/56

2004/05

Tantárgy neve	elméleti óraszám	gyakorlati óraszám	vizsga- forma	Tantárgy neve	elméleti óraszám	gyakorlati óraszám	vizsga- forma
V. Évfolyam							
IX. félév:							
közeg. szervezéstan	2	0		bőrgyógyászat	1	1	szig.
szemészet	1	0		fül-orr-gégegyógyászat	1	1	szig.
ideg-elmegyógyászat	2	0		szemészet	1	1	szig.
szájsebészeti traumat.	2	2		igazságügyi fogorvostan	1	0	koll.
parodontológia	1	4		gyermekgyógyászat	1	1	koll.
konzerváló fogászat	0	14		fogpótlástan	0	3	gyak. jegy.
orthodontia	1	4		konzerváló fogászat	0	3	gyak. jegy.
igazságügyi stomat.	1	0		szájsebészet	1	2	gyak. jegy.
fogpótlástan	1	0		gyermekfogászat	1	4	gyak. jegy.
honvédelmi ismeretek	2	0		fogszabályozás	1	4	gyak. jegy.
				parodontológia	1	2	gyak. jegy.
				oxyológia	1	0	koll.
				oralis diagnosztika	0	1	koll.
				oralis medicina	1	0	aláírás
				klinikai fogászat	0	6	gyak. jegy.
összes óra:	37	13	24	összes óra:	40	11	29

X. félév:

közeg.szervezéstan	3	0		fogpótlástan	0	3	szig.
szemészet	1	1		konzerváló fogászat	0	3	szig.
orr-fül-gégészet	1	1		szájsebészet	1	5	szig.
szájsebészeti traumat.	1	3		gyermekfogászat	1	5	szig.
parodontológia	2	4		fogszabályozás	1	5	szig.
konzerváló fogászat	0	14		parodontológia	1	1	szig.
orthodontia	1	2		szülészet és családtervezés	1	0	aláírás
klinikai fogászat	2	0		praxisszervezés	1	0	aláírás
marxizmus	2	0		oralis medicina	1	1	szig.
				klinikai fogászat	0	6	gyak. jegy.
összes óra:	38	13	25	összes óra:	36	7	29

===== 3. RÉSZ

A Fogorvostudományi Kar Klinikáinak/intézeteinek rövid története

A Fogorvostudományi Kar klinikáinak/intézeteinek rövid története

3.1. Fogpótlástani Klinika

A Fogpótlástani Klinika tanszékvezetői

NÉV	BEOSZTÁS	IDŐTARTAM
Molnár László	egyetemi docens, mb. tanszékvezető egyetemi tanár	1959–1961* 1961–1968* 1931–1969**
Berényi Béla	egyetemi tanár, mb. tanszékvezető	1968–1969*
Schranz Dénes	egyetemi tanár	1969–1975* 1935–1975**
Fábián Tibor	egyetemi tanár	1975–1999* 1962–2004**
Fejérdy Pál	egyetemi tanár	1999–* 1969–**

*klinikaigazgató

**klinikán eltöltött idő

Infrastruktúra - a Klinika kezdetei

A Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogpótlástani Klinikája 1959. szeptember 1-én jött létre, a Kar három másik klinikájával egyidejűleg. A tanszék vezetésével az addig a Stomatológiai Klinika Fogpótlástani Osztályát vezető *Molnár László* docenst, magántanárt bízták meg.

A klinika elhelyezésére az Egyetem a Mikszáth Kálmán tér 5. alatti épületet jelölte ki, melyben korábban a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium Postaügyi Tervező Intézete működött. A területhiány miatt a Gyermekfogászati és Fogszabályozási valamint a Konzerváló Fogászati Klinikákkal társbérletben foglalhatta el az épületet. Ekkor még a Központi Stomatológiai Intézettel is osztoznia kellett a III. emeleten.

A Fogpótlástani Klinika a III. emelet udvari részén 1963-ban kezdte meg az oktatást, a II. emeleti oktatótermének kialakítására pedig 1970-ben került sor.

Az eredetileg nem fogászati klinika céljaira tervezett épület födém-szerkezete a fogorvosi kezelőegységek folyamatos és túlzott igénybevételétől életveszélyes helyzetbe került. Statikai megerősítésére az 1980-as évek elején került sor.

A Fogpótlástani Klinika megújulására 1998-ban került sor. A Fogtechnikai Laboratórium elköltözésével valamelyest javultak az infrastrukturális feltételek. Az alagsorban Központi Sterilizáló és szociális helyiségek, a földszinten a megújult hallgatói ruhatár, Könyvtár és Tárgyalóterem kialakítására került sor, melyet az épületben elhelyezkedő két klinika közösen üzemeltet és használ. Megújultak az oktatótermek és pályázati pénzekből (TEMPUS) az egységkészülékek cseréje is folyamatosan történt. A kor diktálta követelményeknek megfelelően a Klinikán elsők között alkalmazták széles körben a szá-mítógép adta lehetőségeket, már 1990-ben lokális hálózat segítette az oktatást és a betegellátást. Mára hála a folyamatos korszerűsítésnek a legmodernebb eszközök biztosítják az adminisztrációt, a multi médiás oktatást, a képi betegdokumentációt és a tudományos kutatást.

Az oktatást szolgáló terület nagysága azonban nem nőtt, a zsúfolt-ság továbbra is megmaradt. A helyzeten némileg javított az idegen nyelvű oktatás bevezetésével egy időben a Mária utca 40. számú épület földszintjén kialakított új kezelőhelyiségek, melyek 2000-óta a Fogpótlástani Klinika „D” Osztályaként működnek.

A klinika berendezése eredetileg a magyar gyártmányú „Doriot” meghajtású Dentaform Super gépekkel történt, melyeket az 1970-es évektől fokozatosan váltottak fel a csehszlovák Chirana gépek, majd a 1990-es közepén-végén Anthos és KaVo gépek következtek.

Az újonnan alakult klinika munkatársai, alapító tagjai a Stomatológiai Klinika Prothetikai Osztályának és az Odontotechnikai Laboratóriumának állományából került ki. *Molnár Lászlón, Földvári Imrén és Huszár Györgyön* kívül a klinikára került *Dimitrov Athanáz* adjunktus, *Papp László, Gergely Éva, Katona István, Kovács D. Géza, Szirmák Fe-renc, Hercska Veronika* tanársegédek, *Kiss Dezső és Csukás Sándor* egyetemi gyakornokok valamint *Trischler Mária, Fehér Tibor, Szőke Ágnes, Götz György* központi gyakornokok.

A megalakult Klinika szervezeti részeként működött a – Kari Központi Fogtechnikai Laboratórium megalakulásáig – a Fogtechnikai Laboratórium, mely elsősorban a hallgatók gyakorlati oktatásának kiszolgálásában és az odontotechnológiai oktatásban vett részt. Az alapító fogtechnikusok körét *Babai János* fogtechnikus mester vezetésével *Hegedűs Ferencné, Horváth Csaba, Kálóczi László, Kovács Béla, Lászlai Ede, Lőrincz László, Máthé Gábor, Molnár István, Molnár Mihály, Pintér Ernő, Sarudi Gyula, Tóth Tivadar, Tóttós Gizella, Wellinger István* alkották.

A Klinika szerves részét képezi a megalakuláskor hozzácsatolt és a már 1953-ban az I. sz. Patológiai Intézet épületében, a valamikori Sebészeti Anatómiai és Műtéttani Intézet helyiségeiben kialakított Odontotechnikai Tanlaboratórium. Első vezetője *Földvári Imre* adjunktus volt. Az elavultnak és szegényesnek nevezhető berendezések a honvédség tartalék keretéből származtak. Már ekkor felszerelték azonban magyar gyártmányú fantomfejekkel, melyek közel 30 évig bírták a megpróbáltatásokat. A „Tanlaboratórium” mellett kapott helyet az Anyagtani Laboratórium is, melyet létrehozásakor *Huszár György* mű-ködtetett. Sajnos e helyiségek 1978-ban elkerültek a Klinikától.

A jelenleg „Propedeutikai és Anyagtani Részleg” néven működő egység teljes felújítására – szintén pályázati pénzekből – a '90-es években került sor. Elkészültekor Közép-Európa egyik legkorszerűbb „fantom gyakorlója” volt.

Oktatás

A Fogpótlástani Klinika oktatta - az akkori curriculumból – a II. évfolyamon az odontotechnológiát (*Földvári Imre*), a fogászati fémtant és anyagismeretét (*Huszár György*), valamint III.-IV.-V. éven a fogpótlástant (*Molnár László*), viszonylag alacsony gyakorlati óraszám-ban.

1961-ben megszűnt önálló tantárgyként a „fogászati fémtan és anyagismeret”, s az odontotechnológiával összevonva, fogpótlástani technológia néven került az első évben oktatásra. A klinikai fogpótlástan oktatása e tanterv szerint csak a IV. évben kezdődött el.

A fogpótlástani ismeretek ellenőrzésére – az 1965-ös oktatási reformig – csupán szigorlat szolgált. A tárgyak elnevezése és órászáma egészen az 1996-97-ben bevezetett, ma is érvényes tantervi reformig nem változott. Ekkor ismét visszakerült a curriculumba az általános fogászati anyagtan, az odontotechnológia és új tárgyként a fogpótlástani pro-pedeutika. A Fogpótlástani Klinika részt vesz a klinikai fogászat, az orális diagnosztika és 2004-ig a fogászati radiológia oktatásban is.

A tantermi előadásokra épülő gyakorlati oktatása ún. kiscsoportos képzés keretén belül valósul meg. A szemeszterenként meghatározott tanmenet szerint kell a hallgatóknak az előírt „penzum”-nak megfelelő eseteket megoldani.

A graduális képzés mellett klinikánk jelentős szerepet vállal a szak- és továbbképzésből is. A rezidens képzés bevezetése óta a szakvizsgára készülő jelöltek száma minden évben messze meghaladta a fogadó-képességünk határát. Rezidenseink legkiválóbbjai szakvizsgája után a klinikai oktatógárda utánpótlásaként maradtak nálunk.

A klinikán 1989 óta, évente kétszeri rendszerességgel továbbképző tanfolyamot tartunk a fogorvoslás aktuális kérdéseivel kapcsolatban. A meghirdetett előadássorozat nagy érdeklődésre tart számot a szak-mán belül. A klinika orvosai számos továbbképzésen, meghívott elő-adóként tartanak előadásokat, illetve önálló továbbképzési kurzusokat hirdetnek.

A Fogpótlástani Klinikán az oktatás, gyógyítás és kutatás tevékenység irányítása – 2001-óta – ISO 9001:2000 Minőségügyi Rendszer szerint működik.

Az oktatás-tanulás folyamatát segítették a klinika orvosai által írt

tankönyvek és jegyzetek. Ezek közül még az önálló képzés megindulása előtt 1950-ben került kiadásra *Molnár László, Schranz Dénes, Huszár György*: Fogpótlástan című könyve, valamint Földvári I: Odontotechnika című műve.

1959-ben hivatalos tankönyvként jelent meg *Földvári Imre* és *Huszár György* munkája Fogpótlás technológiája címmel.

A következő tankönyv kiadására csupán egy évet kellett várni, ekkor jelent meg *Molnár László* Fogpótlástan című könyve. A szakmai köznyelv csak „kis Molnár”-ként emlegette.

A tankönyvkiadásban jelentkező nehézségek áthidalására könyv helyett egyetemi jegyzetek megjelentetésére került sor. Ezek közt elsőként említendő a *Schranz Dénes* és *Kaán Miklós* által 1973-ban írt A klinikai fogpótlástani gyakorlatok vezérfonala című, majd ezt követte 1981-ben a Klinikai fogpótlástan *Fábián Tibor* és *Kaán Miklós* tollából.

Azonos címmel jelent meg 1989-ben a *Fábián Tibor, Kaán Miklós* és *Szabó Imre* által jegyzett új tankönyv. A legutolsó protetikai tárgykörben íródott tankönyv kiadására 1997-ben került sor. Címe A fogpótlástan alapjai, szerzői *Fábián Tibor, Götz György, Kaán Miklós* és *Szabó Imre*.

Új tankönyv írására 2004-ben kaptunk megbízást.

Tudományos tevékenység

A klinika munkatársai a tankönyvek megírásán túlmenően számos dolgozatban, előadásban tették és teszik közzé kutatási eredményeiket. A témák között mind az alap kutatások, mind az alkalmazott kutatások egyes területei megtalálhatóak. Az 1970-80-as években az alap kutatások a táplálék fehérjetartalma a fog-keményszövetekre – a nyomelemek keményszövetekre gyakorolt hatására irányultak. Az alkalmazott kutatások a hangképzés, az implantológia, gerostomatológia, epidemiológia, szisztémás betegségek és a fogpótlástan összefüggései mellett a pszichikum fogászati vonatkozásainak kérdésköre folyamatosan érdeklődésünk homlokterében áll.

A hazai és nemzetközi irodalomban a „Részleges foghiányok protetikai osztályozása” címmel is ismertté vált a részleges fogpótlások tervezését és kivitelezését új elméleti alapokra helyező tudományos diagnosztikus rendszer, segíti a terápiás lehetőségek megválasztását,

útmutatást ad a részleges foghiányok rehabilitációjára. Mind a „Módszertani körlevel”-ek, mind a finanszírozási jogszabályok e rendszert alkalmazzák.

A hallgatók kutatómunka iránti érdeklődését felkeltendő TDK működik klinikánkon. Bár változó intenzitással és eredményességgel, de hallgatóink mindig ott vannak az egyetemi és országos megmérettetésen.

Betegellátó-gyógyító tevékenység

Az oktatás keretén belül a kiscsoportos gyakorlati képzés megvalósításaként hallgatóink a komplex betegellátás szabályai szerint, szigorú oktatói irányítással és felügyelettel végzik tevékenységüket az ún. „tan-célos betegellátás” keretein belül. A preklinikai képzést követően már a III. évfolyamon kezdődik ez a tevékenység, mely kap-csán a klinika által meghatározott fogpótlásokat (penzum) kell a hallgatóknak teljesíteniük. A gyakorlati képzés a teljes lemezes fogpótlások készítésével kezdődik, s folyamatosan jutnak el a hallgatók a „kombinált” fogpótlások készítéséhez. A hallgatók számára a beteg-anyag szervezett biztosításáról a klinika gondoskodik.

Az infrastruktúrális kapacitásokat jelentős mértékben lekötő hallgatói betegellátás mellett a klinika orvosai számos, speciális ismereteket igénylő, az országban egyedülnek tekinthető kezelést végeznek. Ezek közé sorolhatók többek között az arc- és arctájék postoperációs helyreállító beavatkozásai, a szájpadhasadékosok protetikai ellátása, az epilepsziások és a pszichésen érintettek kiemelt ellátása. Az „emelt szintű” betegellátáson belül pácienseink az egész országból érkeznek hozzánk.

Fejérdy Pál

3.2. Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika

A Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika tanszékvezetői

NÉV	BEOSZTÁS	IDŐTARTAM
Nagy László	egyetemi docens mb.tanszékvezető	1959–1961 1959–1970**
Varga István	egyetemi tanár	1961–1970* 1959–1972**
Tóth Pál	egyetemi docens mb.tanszékvezető	1970–1980* 1959–2001**
Dénes József	egyetemi tanár	1980–1999* 1963–1999**
Hidasi Gyula	egyetemi tanár mb.tanszékvezető	1999–2000* 1959–2005
Tarján Ildikó	egyetemi docens tanszékvezető	2000–* 1970–**

*klinikaigazgató

**klinikán eltöltött idő

A Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika 1959-ben alakult két önálló osztállyal, melyek tevékenységi körükben és területi elhelyezkedésükben is elkülönültek. Az alapító tagoknak számító orvosok a fogszabályozási osztályon *Nagy László*, *Tamásy Lenke*, *György Izabella*, *Balogh Magdolna*, a gyermekfogászati osztályon *Tóth Pál*, *Csörögi Irén*, *Muzslay József*, *Kovács Zoltán* és *Hidas Gyula*. A gyermekfogászati osztály ekkor még a Mikszáth K. tér 5. földszintjén működött, 1963-ban költözött át a Krúdy u.1-be, ahol lehetőség nyílt a munkahelyek, kezelőegységek számának megduplázására. Az ortodontiai osztály a Mária u. 52-ben, a Szájsebészeti Klinika épületében maradt *Nagy László* vezetésével, aki egyben az új klinika megbízott igazgatója is volt 1961-ig. A kinevezett tanszékvezető 1961-1970-ig *Varga István* az István kórház Szájsebészeti Osztályának addigi vezetője lett. 1970-ben nyugdíjba vonulása után, az akkori dékán *Tóth Pált* bízta meg a klinika igazgatói feladatainak ellátásával, *Dénes Józsefet* a klinikán belül az ortodontiai osztály vezetésével. 1980-ban *Dénes József* kapott tanszékvezetői kinevezést. 1989-ben az ortodontiai osztály átköltözött a Mária u. 39-be, a II. sz. Szemészeti Klinika két emeletén kialakított új osztályra.

Az intézet jelenleg is két épületben működik két önálló osztállyal: a gyermekkorban előforduló fog és szájbetegségekkel, interceptív ortodontiával foglalkozó Gyermekfogászati Osztály (Budapest, VIII. Krúdy u. 1.), valamint a dentális, occlusalis és szkeletális rendellenességekkel foglalkozó Fogszabályozási Osztály (Budapest, VIII. Mária u. 39.).

Oktatómunka

Jelenleg a klinika V. éves fogorvostan-hallgatók oktatását végzi gyermekfogászatból és fogszabályozásból 2 féléven keresztül meghatározott tematika alapján, heti 1 elméleti és 4 ill. a második szemeszterben 5 gyakorlati órában. A két tantárgy oktatása eleinte kerestféléves rendszerben (IV. évf. második félév, V. évf. első félév) történt, majd a szigorló félévben 1-1- hónapot töltöttek a klinikán a hallgatók. Több év tapasztalatainak felhasználásával alakult ki a ma is érvényes forma, mely szerint a fogorvosjelöltek csak V. évben, a társklinikákon már megszerzett gyakorlat és javuló manualitás birtokában kerülnek kapcsolat-

ba a gyermekpáciensekkel. A 10. szemeszter végén, szigorlaton adnak számot tudásukról. A gyermekfogászati tematika magában foglalja a tej- és a maradófogak fejlődési rendellenességeit, a fogváltás mechanizmusát, az ambuláns narkózt, az általános gyermekbetegségeket kísérő fogazati elváltozásokat, valamint a gyermekfogászati komplex prevenciót. Kiemelten foglalkozunk a traumás sérülések komplex ellátásával. Fogszabályozásban megkülönböztetett figyelmet fordítunk a craniofacialis komplexum növekedésére és fejlődésére, a fogszabályozó kezelés alapelveire, és a biológiai és mechanikai adottságokra, az ajak- és száypadhasadék komplex kezelésére, a fogszabályozó kezeléseknél a parodontiumra gyakorolt hatására, a felnőttkori fogszabályozásra, valamint a fogazati rendellenességek megelőzésének lehetőségeire. Az oktatás magyar, a nyolc-vanas évek végétől német és angol nyelven is történik. A hallgatók a gyakorlatokon először fantomfejekon dolgozhatnak, majd gyakorlatvezetői ellenőrzéssel és irányítással az effektív betegellátó munkában is részt vesznek.

A hallgatók szívesen választanak szakdolgozat témát az általunk oktatott két szaktárgy területéről, így klinikánkon évente 15-20 hallgató védi meg diplomamunkáját. Ugyanakkor a végzős hallgatók 20-25%-ának szervezzük, ill. tartjuk a záróvizsgát, ahol a diagnózis és a kezelési terv elkészítésén túlmenően, a hallgatóktól az egész fogászat területét érintő szintetizáló jellegű ismereteket várunk el.

A klinika kiveszi a részét a posztgraduális képzésből is, lévén, hogy Magyarországon a két oktatott témakörből 1979 óta ráépített szakvizsga, 2004-től szakvizsga létezik. Évek óta részt veszünk a gyermekfogászati és a fogszabályozási szakvizsga bizottságok munkájában, melyeknek elnöke a mindenkori intézetigazgató.

Tudományos munka

A klinika dolgozói az oktató és betegellátó tevékenység mellett tudományos munkát is végeznek, melyet a megszerzett tudományos fokozatok, kiadott tankönyvek, valamint a megjelent publikációk és elhangzott tudományos és továbbképző előadások minősítenek.

Disszertációk:

1970-es években védte meg kandidátusi értekezését *Dénes József* „A rágóizom-működés elektromyografiás vizsgálata a fogazati rendellenességekkel kapcsolatban” témakörben és *Bögi Imre* a „Diagnózis, prognózis és a kezelés irányelvei a dysgnathiák sebészi orthodontiai gyógyításában” címmel. A nyolcvanas évek elején három újabb disszertáció született: *Hidasi Gyula* „Fiziológiás és patológiás jelenségek a tejőrlők gyökérfelszívódásában”, *Tarján Ildikó* „A kemény fogszövetek permeabilitásának vizsgálata”, és *Bakody Rezső* „A fogak numerikus kongenitális abnormalitásának epidemiológiai- és genetikai vizsgálata” Évek teltek el, míg 2000-ben újabb disszertáció született, *Gábris Katalin* védte meg PhD dolgozatát „Caries-rizikó tényezők vizsgálata gyermek-, serdülő és felnőttkorban” címmel.

Tankönyvek:

Az első gyermekfogászati tankönyv 1962-ben jelent meg *Tóth Pál*: „Gyermekefogászat” címen. Részletesen kitér a megelőzésre, a gyógyításra és az iskolafogászat kérdéseire. 1973-ban új tankönyv készült *Tóth Pál* és *Dénes József* szerkesztésében: *Gyermekefogászat- Fog-szabályozás* címen, amely már mind a gyermekefogászat, mind az ortodonciai ismereteket részletesen tárgyalja. A tankönyv második átdolgozott kiadása 1978-ban jelent meg.

Dénes József „A fogazati rendellenességek (fogazati anomáliák) fogalma, etiológiája és a megelőzés módjai” című fejezete, 1983-ban a *Preventív fogászat* (Szerk. Bánóczy J.) c. egyetemi jegyzetben, majd 1988-ban a *Gyakorló orvos könyvtára* sorozatban, 1992-ben egyetemi tankönyvben jelent meg. 1986-ban két egyetemi jegyzet: *Dénes J.*, *Hidasi Gy.*: *Gyermekefogászat* 86', valamint *Dénes J.*, *Domokos Gy.*: *Fogsabályozás „86”* került kiadásra. 1994-ben írta meg *Dénes József* a „Gyermekefogászat. Fogsabályozás” fejezetet a fogászati asszisztensek és dental higiénikusok számára készült tankönyvben (Szerk.: *Orosz M.*). Új *Gyermekefogászat – Fogsabályozás* egyetemi tankönyv megírására *Dénes József* és *Hidasi Gyula* szerkesztésében 1995-ben, majd 1998-ban került sor. A tankönyv gyermekefogászati részét 1995-ben angol

nyelvre is lefordítottuk. (Dénes, J., Gábris, K., Hidasi, Gy., Tarján, I.) angol nyelven tanuló diákjaink felkészülésének megkönnyítése céljából. 2004-ben kiadtuk a tankönyv harmadik átdolgozott változatát Dénes József, Gábris Katalin Hidasi Gyula és Tarján Ildikó szerkesztésében. A tankönyvek írását – néhány nem egyetemünkön dolgozó szakteknitely bevonása mellett – a szerkesztők és a klinika jól képzett szakemberei végezték.

1959 óta a klinika dolgozói 266 tudományos közleményt publikáltak. 1971-ben Tóth Pál, klinikánk akkori igazgatója megalapította és vezette a MFE Gyermekfogászati Szekcióját. 1997-ben a szekció a Magyar Fogorvosok Egyesülete keretein belül működő Magyar Gyermekfogászati és Fogszabályozási Társasággá alakult. 1973 óta a szekció, majd a társaság két évenként rendezte, illetve rendezi kongresszusait, melyek számos tudományos eredmény közzétételét tették lehetővé. 2003-óta „Tóth Pál” vándorgyűlés címen rendezzük kongresszusainkat.

Betegellátó munka

A klinika a két kiemelt szakterület, országosan elismert központja. Ennek megfelelően a betegellátásban, megalakulása óta az ország egész területéről fogad speciális gyermekfogászati és fogszabályozó kezelést igénylő pacienseket.

A mindennapi rutin feladatok mellett, kiemelt szakambulanciát működtetünk a fogazati sérülések komplex ellátására. Ezen belül elsőként végeztük és ismertettük a még fejlődésben lévő elhalt maradó fogak gyökérkezelését az 1970-es években.

Az országban másodikként 1981-ben vezettük be klinikánkon a fogatékos gyermekek általános érzéstelenítésben történő kezelését, amelyet ma a II.sz. Gyermekklinikával kooperációban végzünk. Az ellátás kiterjed szinte minden fogászati beavatkozásra. Az altatásban végzett kezelésekkal párhuzamosan indítottuk be és alkalmazzuk ma is a szedációs technikákat, a félelem miatt kezelhetetlen gyermekek esetében.

A fejlődési rendellenességgel született, illetve szisztémás betegségben szenvedő gyermekek komplex ellátását végezzük (pl. ajak-szájpadhasadék, ectodermalis dysplasia, hypodontia, amelogenesis imperfecta stb.).

Elsők között alkalmaztuk Magyarországon a 70-es évek elején az akkor újnak számító multiband, majd később a multibond technikákat. A klinikán a fogsabályozás teljes spektrumát átfogó kezeléseket végzünk. Teameket szerveztünk a prognathia, a progenia és a hasa-dékos gyermekek komplex ellátására. Az ajak-és szápadhasadékos gyermekek komplex kezelésében a mélyhúzott lemez alkalmazásával úttörő munkát végeztünk.

Mindkét tevékenységünkben az elsődleges szempont a korai kezelés, a gyermekfogászati és ortodonciai anomáliák komplex megelőzése. Gyógyító-megelőző tevékenységünk alapfeltétele a jól képzett szakembergárda. Oktatóink jelentős része három szakvizsgával (fog- és szájbetegségek, gyermekfogászat, fogsabályozás) rendelkezik.

Klinikánk 2003. 10. 08.-án ISO minősítést szerzett, amit 2004-ben is sikerült megőriznie.

Tarján Ildikó és Hidasi Gyula

3.3. Konzerváló Fogászati Klinika

A Konzerváló Fogászati Klinika tanszékvezetői

NÉV	BEOSZTÁS	IDŐTARTAM
Dr. Boros Sándor	egyetemi docens mb. tanszékvezető	1960–1973* 1960–1974**
Dr. Záray Ervin	egyetemi docens mb. tanszékvezető	1973–1974 1960–1976**
Dr. Bánóczy Jolán	MTA doktora, egyetemi tanár tanszékvezető	1974–1993* 1974–1998**
Dr. Fazekas Árpád	MTA doktora egyetemi tanár tanszékvezető	1993–* 1973–**

* klinikaigazgató

** klinikán eltöltött idő

A Fogorvosi Kar 1955. évi megalakulását követő legfontosabb esemény a négy budapesti fogászati szakklinika felállításának elrendelése volt 1959-ben. Ezek egyike a Konzerváló Fogászati Klinika, melynek megnyitására végül is 1960-ban került sor. Működését a Mikszáth Kálmán tér 5 szám alatti egykori lakóházban kezdte meg. Élére *Boros Sándor* egyetemi docens került. Lényegében vezetésének kezdeti időszakára esett az oktatott tantárgy elméleti és gyakorlati anyagának összeállítása, az oktatási rend, a Klinika betegellátó funkciójának, valamint az oktatáshoz nélkülözhetetlen infrastruktúra kialakítása.

A Konzerváló Fogászati Klinika alapításától kezdve a Kar egyik legmeghatározóbb tanszéke. Pozícióját, a fogorvosképzésen belüli tekintélyét az adta – s adja mind a mai napig – hogy gyógyítási területe a közel 150 éve az orvostudomány elismert ágaként elfogadott stomatológiai praxis fő tevékenységi körét képezi. E tevékenység lényege a fogszuvasodás, valamint következményes betegségeinek gyógyítása. Szélesebb körben magában foglalja a kemény fogszövetek, valamint a fogból megbetegedéseinek megelőzését is. Gyógyító beavatkozásai során helyreállításra kerül a beteg fog eredeti formája, funkciója, a környező kemény – és lágy szövetekkel alkotott harmonikus egysége. A konzerváló fogászati tevékenység tehát része a rászorultak egészségének, fizikális jólétének biztosítására irányuló általános orvosi/szakorvosi erőfeszítéseknek.

A Klinika alapításakor összeállított konzerváló fogászati tananyag megismertetése a hallgatókkal már a második évben elkezdődött. Az elmélyült elméleti ismeretek mellett igen kifinomult manuális gyakorlatot igénylő szakterület elsajátításához az első lépcső az ún. praeklinikai (propedeutikai) tanulmányok folytatása. E stúdium kinevezett előadója *Záray Ervin* egyetemi docens, a gyakorlatok helye a mai I. sz. Patológiai és Kísérleti Rákkutató Intézet épületében kijelölt néhány oktatóterem lett. Itt fogászati modelleken (ún. fantomokon) végzett kezeléssel tettek szert a hallgatók az egyes beavatkozásokhoz szükséges kézügyességre. Gyakorolták a helyes diagnózis felállítását, a használandó műszerek, eszközök kiválasztását, az operatív beavatkozás elvégzésének technikáját, ill. a fog rekonstrukciójára rendelkezésre álló különböző anyagok alkalmazását. Ha a hallgató a fantom kurzuson elsajátítottokról sikeres vizsgát tett, azaz bizonyította, hogy a humán beteganyag gyógyításához szükséges elméleti és gyakorlati tudásnak egy adott szinten a birtokában van, akkor konzerváló fogászati tanulmányait klinikai beteganyag gyógyításával folytathatta. Erre döntően a curriculum két utolsó tanévében került sor, a Klinika oktató személyzetének szigorú ellenőrzése és útmutatása alapján. A klinikai gyakorlatok a Mikszáth téri klinikai épületben folytak. Két emeleten, összesen négy gyakorlóteremben kaptak helyet a fogászati egységkészülékek. A kezeléshez szükséges röntgenfelvételeket az ugyancsak a Konzerváló Fogászati Klinikához tartozó, *Ferenczy Károly* egyetemi docens által vezetett Röntgen osztály biztosította. A Klinika oktatói, ill. asszisztensi

gárdájához fogtechnikusok is tartoztak, akik az oktatásban való részvétel mellett a hallgatók/orvosok által preparált fogakra betéteket, koronákat, hidakat készítettek.

Az oktatási, valamint gyógyítási feladatok ellátásával párhuzamosan a Klinika több munkatársa végzett aktív kutatómunkát. A tanszékvezető *Boros Sándor* docens mellett – a teljesség igénye nélkül – *Záray Ervin*, *Kohári Stefánia*, s *Bóna Katalin* neve érdemel említést, akiknek publikációs tevékenysége az akkori időkben élenjáró volt. A hallgatók tanulmányi előmenetelét ugyancsak a klinikai oktatók által írt korszerű tankönyvek, mint például a „Konzerváló fogászat” (*Adler Péter-Záray Ervin*), valamint „Fogászati pathológia” (*Boros Sándor*) segítették.

Boros Sándor nyugdíjba vonulása után a Klinika élete, személyi állománya jelentősen megváltozott. *Záray Ervin* egyetemi docens egy-éves (1973–74) vezetői megbízatását követően 1974-ben *Bánóczy Jolán* egyetemi tanár, a Szájsebészeti Klinika Szájbeteg osztályának adjunktusa nyerte el a Klinika igazgatói posztját.

A tudomány, a kutatás, a publikálás, a nemzetközi kapcsolatok szükségessége mellett elkötelezett új vezető egyénisége meghatározta, kijelölte a Klinika fejlődésének irányát. Tanszékvezetői időszaka alatt jó kapcsolatot sikerült kiépíteni az egykori NDK számos fogorvosi fakultásával. Ez napi munkakapcsolatok kiépítésében, közös publikációk megjelentetésében, jól szervezett, gyümölcsöző tanulmányúti programok biztosításában manifesztálódott. A kemény munka eredményeként a klinika ismertté vált a caries kutatásban, valamint a fogszuvasodás megelőzésének témakörében. Egyidejűleg több munkatársa számára tette vonzóvá a tudományos kutatást, melynek eredményeként sokan szereztek tudományos fokozatot. Az évek során a német kapcsolatok más országokban dolgozó kutatókkal folytatott kollaborációkkal bővültek, s ez a Klinikának a már megszerzett jó oktatói reputáció mellett immáron előkelő nemzetközi tudományos reputációt is teremtett. Kiindulási helye lett azoknak a kutatásoknak, melyek a cukrok helyettesítésére használt cukorpótló anyagok tulajdonságait és caries prevencióban való felhasználhatóságát vizsgálták. A primer prevenció hatékony módszerei közül a fluoridprevenció témakörében számos kísérletet és epidemiológiai vizsgálatot végeztek. Szerteágazó, kiterjedt publikációs, valamint könyvszerzői aktivitásának reprezentatív példája az oktatást is szolgáló tankönyvek megjelentetése. A „Cariologia és endodontia” szerzői *Adler*,

Záray, valamint Bánóczy voltak. A későbbiekben megjelent, több kiadást megért hasonló című tankönyv szerkesztői feladatait azonban már egymagában vállalta. *Bánóczy Jolán* professzor a Konzerváló Fogászati Klinika immáron közel félévszázados történetében meghatározó egyéniség, sikeres tanszékvezető volt. Sokat tett a fogorvos hallgatókért, munkatársaiért, sokat tett a Klinikáért, s mint a Kar két periódusra is megválasztott dékánja, sokat tett a Fogorvostudományi Karért is.

1993-tól a Klinika megbízott, majd 1994-től kinevezett tanszékvezetője jelen krónikás, *Fazekas Árpád* egyetemi tanár lett. Nem volt könnyű feladata. Noha neves elődje megmutatta az utat melyen járva a Klinika sikerrel megfelelt az egyetemi klinikákkal szembeni hazai és nyugat európai elvárásoknak, a Magyarországon 1990-ben létrejött társadalmi-politikai megújulás, az ú.n. rendszerváltozás új környezetet teremtett a klinikai munka számára is. A lehetőség, hogy főállású fogorvosi magánpraxis folytatható közalkalmazotti foglalkoztatás nélkül is, valamint az egyetemi oktatók szerény anyagi megbecsülése a klinikai munkatársak nagyfokú fluktuációját eredményezte. Ebben a környezetben az orvosoktól elvárt oktatói, betegellátói, valamint kutatói követelményrendszer kielégítő teljesítése merőben új vezetői stratégiát igényelt. Változás történt az egyetemek, karok, klinikák teljesítményének megítélésében is. Akkreditációs követelményrendszerek körvonalazódtak, egyetemek, karok keresték helyüket az új/régi Universitasokban, rektorok, dékánok, klinikaigazgatók, de valamennyi egyetemi munkatárs jelentős erőfeszítéseket téve igyekezett munkájával megfelelni az újonnan megfogalmazott igényeknek.

Várva és remélve az európai egyetemek közötti hallgatói átjárhatóságot, szükségessé vált a konzerváló fogászat eddigi oktatási anyagának áttekintése. A Klinika képzési feladatkörén belül elkülönített oktatási óraszámmal, *Nyárasdy Ida* docens személyében önálló, kinevezett előadóval rendelkező tantárgy, a „Preventív fogászat” került bevezetésre. Minthogy e tárgy órái már a fogorvosi curriculum első évének tanrendjében szerepelnek, a Konzerváló Fogászati Klinika egyikévé vált azon klinikáknak, melyek oktatási feladatai mind az öt fogorvosi tanévre kiterjednek. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem, illetve a jogutód Semmelweis Egyetem három nyelven oktató intézmény. Ezért a Klinika fent körvonalazott oktatási ténykedése is három nyelven, magyarul, angolul és németül folyik. Átalakult az endodontia képzés követelményrendszere is.

Olyan eljárások, kezelési módok, következésképpen olyan új szemlélet került bevezetésre, melyek jól megfelelnek az infekció kontroll medicinában előírt nemzetközi követelményeinek, s a kor, a betegek funkcionális, esztétikai igényeinek.

A fogorvostanhallgatók oktatásával járó feladatok mellett új képzési munkában is helytáll a Klinika. Munkatársai rendszeres előadói a postgradualis szakorvosképzés számára összeállított tananyagnak, mentorként, tutorként oktatják, segítik felkészülésüket, vizsgáztatóként ellenőrzik szakmai előrehaladásukat, minősítik alkalmasságukat a szakorvosi feladatok ellátására. Minthogy a fogorvosképzés a szakképesítés megszerzése után sem fejeződik be, az élethosszig tartó oktatás tananyagának biztosítása ugyancsak az egyetemi, ill. klinikai oktatóhelyekre hárul. Mintegy 10-12 kurzus évenkénti szervezésével e feladatkörben is megtalálta a helyét a Klinika.

Az egyetemi feladatok átstrukturálásával ismét egyetemi jog, egyetemi köteleesség lett a tudósképzés. Doktori tanács, doktori iskolák alakultak avval a céllal, hogy a fiatal diplomások számára kutatási témát, témavezetőt, kutatóhelyet biztosítsanak tudományos előmenetelük, Ph.D. minősítésük megszerzéséhez. A Kar „Fogorvostudományi kutatások” című önálló programmal csatlakozott az egyetemi doktori programok sorához. A program vezetője *Fazekas Árpád* professzor, a feladattal járó adminisztráció helye a Konzerváló Fogászati Klinika. A program eredményességét az abban résztvevők (41 fő), valamint a fokozatot szerzők (10 fő) jelentős száma meggyőzően bizonyítja. Az új minősítési rendszerben a Klinikáról immáron négy munkatárs nyert Ph.D. címet.

A korábbiakhoz képest bővült, s némiképpen átalakult a Klinikán a kutatott témák száma. Előtérbe került a fogból, a fogat tartó szövetek, valamint egyéb szájjüregi struktúrák keringésszabályozásával foglalkozó kutatás. Ennek a munkának jelentős része egyetemi elméleti tanszékekkel, így pl. a Kórélettani, I. sz. Élettani, ill. Mikrobiológiai Intézetekkel való együttműködéssel valósult meg. Kollaborációs munka folyt, s folyik e témákban stockholmi, bergeni munkacsoportokkal is. A humán vizsgálatok helyét, paciens háttérét a Klinika biztosítja. Természetesen nem szakadt meg az általános betegségben nem szenvedő egészséges, illetve rizikópáciensek bevonásával az immáron tradicionális carieskutatás folyamatossága sem. Fontos szerepe van a Klinika munkatársainak a fogászati anyagok szájjüregen belüli viselkedésének, ellenálló képességének, kopásállóságának vizsgálatára irányuló klasszikus kutatásokban is.

A mai követelményeknek, lehetőségeknek megfelelően fenti kutatások költségeinek fedezésére forrásul pályázati pénzek szolgálnak. A tanszék-vezetőn kívül *Nyárasdy* docens asszony, de a közelmúltban tudományos fokozatot szerző fiatal klinikus munkatársak, Vág János és Iványi Iván doktorok is sikerrel pályáztak pénztámogatásra. Az elmúlt 12 évben 10 OTKA, 10 ETT, 2 AMFK, FKFP, PFP, valamint belső kari pályázatok segítették a Klinika orvosait új tudományos eredmények elérésében.

A Klinika vezetőjének, *Fazekas* professzornak, mint a Kar akkori dékán helyettesének nevéhez fűződik az úgynevezett FEFA (Felsőoktatási Fejlesztési Alap) III (1994) pályázat kidolgozása. A sikeres pályázat eredményeképpen lehetővé vált a Kar valamennyi klinikáján az elmúlt félévszázad legnagyobb anyagi beruházásával épületgépészeti kor-szerűsítéseket, valamint a fogorvosláshoz használt gép/műszerpark meg-újulását szolgáló beszerzéseket eszközölni. Ennek során a Klinika amortizálódott, elavult kezelőegységeinek egy része helyett nagy értékű, a modern ergonómiai, valamint az infekció kontroll követelményeinek megfelelő, új fogorvosi munkahelyek kerültek kialakításra. Ezek, valamint az épületben létesített központi levegő és elszívó rendszer segítségével lehetővé vált a hazai fogorvos társadalom számára új kezelési mód bevezetése: a betegek a kezelés alatt fektetett helyzetet foglalnak el, ami javítja a munkaterület áttekinthetőségét, a fogorvos számára csökkenti a munkával járó stresszt, s lehetőséget teremt a pácienseknek a kezelés alatti tökéletes relaxációra. A Konzerváló Fogászati Klinikán e munka pozíció előnye hamar nyilvánvalóvá vált, ezért úgy az oktatók, mint a klinikai gyakorlaton résztvevő hallgatók számára kötelező. Ugyancsak a fenti pályázati támogatással – a fogászati intézményekben először – olyan központi sterilizáló részleg létesült, mely jól dokumentált, ellenőrizhető módon, tálcás rendszerben szolgálja ki a kezelőtermek napi műszerigényét.

Az egykor oly nagy örömmel elfoglalt Mikszáth téri épület a Klinikával együtt öregedett. Noha az elmúlt közel 50 év alatt számos belső átalakítást ért meg, a korszerűsítések ellenére mára mégis jogos a felvetés: itt ünnepeljük a következő fél évszázadot is?

Fazekas Árpád

3.4. Orálbiológiai Tanszék, a Kar elméleti tanszéke

Az Orálbiológiai Tanszék tanszékvezetői

NÉV	BEOSZTÁS	IDŐTARTAM
Zelles Tivadar	egyetemi tanár	1989–2002* 1961–**
Varga Gábor	egyetemi docens egyetemi tanár	2002–2003* 2003–* 1997–**

* klinikaigazgató

** klinikán eltöltött idő

Egy orvos-/fogorvosképzéssel foglalkozó egyetemi kar szervezeti egységeinek létrehozásakor elsődleges követelmény a betegellátás alapvető szakterületeinek oktatását végző klinikák megszervezése. A gyógyítás magasszintű művelésének igénye ezzel párhuzamosan elengedhetetlenné teszi az orvosbiológiai alaptudományokat oktató és művelő elméleti háttér megteremtését is. Ez az orvosképzési és történeti alapgazság Karunk, a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Karának esetében is érvényesült.

1989-ben alakult tanszékké az akkor már mintegy negyedszázados oktatási és kutatási multtal rendelkező Orálbiológiai Csoport. A valamivel később alakult Parodontológiai Klinikával együtt a Karnak ez a két szervezeti egysége már nem „rendeleti úton, szinte a semmiből”, hanem szerves fejlődés révén jött létre, mert adott személyi állománnyal, vezetővel, oktatási, tudományos és betegellátási munkában összekovácsolódva, quasi tanszékként működtek már korábban is. Amikor a Fogorvostudományi Kar megalakulásának 50-éves jubileumát ünnepeljük és az egyes tanszékek létrejöttének történetét közreadjuk, nem elsősorban azokkal a statisztikai adatokkal kell foglalkoznunk, amelyek az évenkénti tanévkönyvekben is megtalálhatók, hanem azzal a fejlődés-

történeti eseménysorral, amely tanulssággal szolgálhat a jelen számára, de visszaemlékezést jelent a végül is még nyugdíjkorba sem került Kar egész közössége számára, amelynek nem egy tagja maga is megélte a Kar születését és a gyermekbetegségek korát. A „történetet” közreadó és megélő alapítók számára nagyon nehéz kívülállóként, harmadik személyben írni. Emiatt többször előfordul az első személyben történő megfogalmazás.

Csak néhány év telt el a Kar 1955-évi megalakulását követően, amikor a fogorvostanhallgatókat is oktató elméleti intézetekben megjelentek az első fogorvos-diákkörösök. A jelen írás szerzőjét a kórélettan szigorlatot követően a tantárgy előadója *Kemény Tibor* diákkörösnek hívta laboratóriumába. Az intézet igazgatója *Sós József* akadémikus, későbbi rektor – aki elkötelezett híve volt a határterületi kutatásnak – két évvel később gyakornoki állás létesítését kérte az akkori dékántól, *Balogh Károlytól* és a minisztériumtól. Nem kevés félreértés, meg nem értés és harc után *Sós professzor* aláírhatta a Kórélettani Intézet első fogorvos oktatójának kinevezését 1961-ben.

1965-ben az akkor már tanársegéd *Zelles Tivadar* azzal a kéréssel fordult Sós professzorhoz, hogy a Tanszék azévből üresen maradt gyakornoki állásának betöltésénél fontolja meg egy „Szigetvárra száműzött”, előző évben végzett kiváló volt fogorvoshallgató Budapestre való visszahozásának lehetőségét (abban az időben az ú.n. Hallgatói Személyzeti Osztály ma már hihetetlennek tűnő szempontok alapján évekre kötelezően jelölte ki a munkahelyeket). *Sós professzor* komoly befolyása ezt az akadályt is legyőzte és *Keszler Péter* gyakornok megjelent az Intézetben, mint a második fogorvos oktató. Két fő már akár csoportot is alkothat, így ez az időpont tekinthető a „Fogorvos Tanszéki Csoport” megalakulási időpontjának. Az első időkben egzotikus lényeknek tartott fogorvos-kórélettanszerek rövid idő alatt megkülönböztethetetlen tagjai lettek az Általános Orvostudományi Kar egyik intézetének, mind az oktatás, mind a kutatás területén. A tanszéki hierarchiában *Sós* és *Gáti* professzorok felügyelete alatt anyagcsere-, keringés- és ulcus-kutatásban vettek részt éveken keresztül. A „mélyben” azonban már elindult a nyálmirigy- és nyálszekréció kutatás, amelyet az intézet legendás liberális kutatási felfogása inkább támogatott, mint akadályozott. Hallatlanul aktív tudományos diákköri élet indult meg az egyre nagyobb intézeti önállósággal rendelkező fogorvosok körül. Az akkori diákok ma már egyetemi tanárok, docensek, főorvosok

és megbecsült, a kutatást továbbra is művelő, fontosságát elfogadó és értő szakemberek.

Valódi „nagy ugrás” történt a 70-es évek elején, amikor először *Boros Ildikóval*, majd néhány évvel később *Vaskó Annamáriával* és *Blazsek Józseffel* kiegészülve már nemcsak a Kórélettani Intézet egyik csoportjaként, hanem a Fogorvostudományi Kar által hivatalosan is elismert, önálló költségvetéssel gazdálkodó oktató-kutató csoportként kezdett a Csoport működni. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy 1972-ben *Sós József* javaslatára a Kari Tanács az akkor már adjunktus, kandidátus *Zelles Tivadart* megbízta a kórélettan oktatásával, aki ezt a tantárgyat a fogorvostanhallgatók számára azután kerek 30 éven keresztül oktatta. Ő volt az első fogorvosi szakon végzett oktató, aki tantárgyi előadói megbízást kapott.

Sós József váratlan halálát követően *Hársing László*, a Kórélettani Intézet új igazgatója mindent megadott az Orálbiológiai Csoport fejlődéséhez. Az Intézetnek az 1978-ban, a Nagyvárad-téri Elméleti Tömbbe (NET) való költözését röviddel követően *Hársing László* és *Vámos Imre*, a Kar akkori dékánjának javaslatára az Egészségügyi Minisztérium önálló státust adott a Csoportnak, amely a Fogorvostudományi Kar Orálbiológiai Csoportja nevet vette fel. A Csoport oktatói állománya az önállósuláskor: *Dr. Zelles Tivadar* egyetemi docens, csoportvezető, *Dr. Boros Ildikó* tanársegéd, *Dr. Keszler Péter* adjunktus, *Dr. Vaskó Annamária* tanársegéd, *Dr. Blazsek József* gyakornok.

Az Orálbiológiai Csoportnak a NET-be való költözését követő években az előzőekben már felsoroltakon kívül munkatársai voltak: *Nyoszoly Tamás*, *Zibriczky Éva*, *Török Krisztina*, *Bródy Andrea*, *Fabián Tibor Károly*, *Végh András*, *Offenmüller Katalin* és *Molnár Lajos* elektromérnök.

A Csoport az Elméleti Tömb 15. emeletét foglalta el, ahol az akkori viszonyok között optimális kutatási feltételekkel is rendelkezett, amely már lehetővé tette a Kar klinikái számára is a laboratóriumi és állatkísérletes kutatómunkát. Ezt a lehetőséget elsősorban a Kon-zerváló Fogászati Klinika és a Fogpótlástani Klinika használta ki. Az előbbi számos munkatársa aktívan működő és színvonalasan felszerelt saját kutatólaboratóriumokat működtetett az Orálbiológiai Csoport területén. A Kórélettani Intézet, majd az Orálbiológiai Csoport adott lehetőséget az úgynevezett aspiránsképzésre (a mai Ph.D. képzés akkori megfelelője),

amely az addig ilyen lehetőségekkel nem rendelkező Fogorvostudományi Kar számára korszakos jelentőségű volt. Itt szerezte meg kandidátusi tudományos minősítését többek között *Fábián Tibor*, *Fejérdy Pál*, *Orosz Mihály*, ifj. *Tóth Pál*, *Végh András*, *Kóbor András*, *Kelentey Barna*, *Fábián Tibor Károly*.

A Csoport fő kutatási témája a nyálmirigyek élettana, kórélettana, illetve a szervezet fluorid-forgalma volt. Az előbbi témát *Zelles Tivadar*, az utóbbit *Boros Ildikó* vezette. A növekvő hazai és külföldi ismertség eredményeképpen a Nemzetközi Orálfiziológiai Társaság „Saliva and Salivation” című kongresszusának 1980-ban az Orálbiológiai Csoport volt a házigazdája. A száznál több külföldi – döntően nyugateurópai, japán és amerikai – résztvevő és a kongresszus anyagának a Pergamon Press által, könyv formájában történt publikációja ugrásszerűen növelte a Csoport külföldi kapcsolatainak számát (a későbbiekben még két hasonló, kisebb nemzetközi szimpoziумot is szervezett a Tanszék). Az ezt követő neves külföldi kutatók látogatásai és viszont-meghívásai nagyban segítették a Csoport tevékenységének magasabb szintre emelését. A hosszabb-rövidebb tanulmányutak és együttműködések közül az Alabama- és a Florida Egyetemmel való közös kutatási munkákat kell kiemelnünk.

Az Orálbiológiai Csoport 1989-ben tanszékké alakult. A tanszék vezetésére, az Orálbiológiai Csoport addigi vezetője *Zelles Tivadar* kapott megbízást. Az ezt követő évtizedben a Tanszék munkáját jelentős számú, nemzetközi lapokban megjelent közlemény, együttműködés jellemezte. Nagy megtiszteltetés volt a Tanszék számára az, hogy *Hársing* professzor nyugdíjba menetelét követően mint emeritus professzor az Orálbiológiai Tanszéken kívánt dolgozni, ugyanígy *Bánóczy Jolán* professzorasszony is az Orálbiológiai Tanszéket választotta emeritusként.

Az oktatás területén jelentős változást hozott már 1972-ben is az, hogy a kórélettant fogorvos végzettségűek oktatták. Számukra nem jelentett nehézséget a fogorvoslás számára fontos kérdések kiemelése. A fogorvostanhallgatók számára írt „Orálbiológiai előadások” című jegyzet megkönnyítette a hallgatók munkáját. 1984-ben javaslatunkra a Kari Tanács jóváhagyta az Orális Biológia c. tantárgy bevezetését a III. tanévben. Az orális biológia szisztematikus oktatása világszerte nélkülözhetetlen feltétele a színvonalas fogorvosképzésnek. A Tanszék az általa oktatott két szigorlati tantárgy – a Kórélettan, majd új nevén az

Orális patofiziológia és az Orális biológia – tematikáját koordinálta és modernizálta, amely jelentős előrelépést jelentett a hallgatók képzésében. 1998-ban a Tanszék megjelentette az Orálbiológia c. tankönyvet. 2001-ben Karunkon bevezetésre került az Orális diagnosztika tantárgya. A tantárgy oktatása az Orálbiológiai Tanszék szervezésében történik. A megbízott előadói feladatokkal a Kari Tanács *Nagy Gábor* egyetemi docenst bízta meg.

Az Orálbiológiai Tanszék alapító vezetőjének Zelles Tivadarnak 65 éves korában a tanszékvezetői beosztásáról való leköszönésekor, 2002-ben, a Tanszék oktatói:

Zelles Tivadar egyetemi tanár, tanszékvezető,
Boros Ildikó egyetemi tanár, tanszékvezető helyettes,
Simon György egyetemi tanár,
Nagy Gábor egyetemi docens, az Orális Diagnosztika megbízott előadója,
Keszler Péter tudományos főmunkatárs,
Blazsek József egyetemi adjunktus,
Gresz Veronika egyetemi tanársegéd,
Nagy Ákos egyetemi tanársegéd, valamint
Bánóczy Jolán professor emeritus

2002-ben a Tanszék vezetését *Varga Gábor* vette át, előbb egyetemi docensi, majd 2003-tól egyetemi tanári kinevezéssel. Az alapvető cél továbbra is a Tanszék által oktatott Orális Biológia, Általános és Orális Patofiziológia és az Orális Diagnosztika akkreditált tananyagának oktatása, a *Zelles* professzor tanszékvezetése alatt elért szakmai színvonal fenntartása, s a változó igényeknek megfelelően a tananyag folyamatos fejlesztése. Mindezekre az Orálbiológiai Tanszék oktató-gárdájának nagy szakmai tapasztalata és oktatói elhivatottsága adja meg az alapot. Ezt az időszakot alapvetően a Nagy Gábor egyetemi docens által szerkesztett Orális Diagnosztika, valamint a *Zelles Tivadar* professzor szerkesztésében megjelenő új Orális Biológia tankönyvek készítése jellemzi. A Tanszék fő kutatási területei mellé a legutóbbi időkben felzárkózott az orális differenciációs és transzportfolyamatok sejt és molekuláris szintű vizsgálata, az őssejtkutatás. A kutatást jelentős mértékben segíti, hogy 2003-ban *Varga Gábor* megbízást nyert a Magyar Tudományos Akadémia – Semmelweis Egyetem Egyesített Kutatási Szervezetének

keretei között a Molekuláris Orális Biológiai Kutatócsoport megalapítására és vezetésére. Fentiek mellett a Tanszék több klinikai kutatási projekt laboratóriumi háttérét biztosítja a Fogorvostudományi Kar klinikáival együttműködésben.

Az Orálbiológiai Tanszék létrejöttének az a legnagyobb jelentősége a fogorvosképzésben, hogy oktatómunkájával kitöltse azt az ismeretanyagbeli rést, amely az elméleti alaptárgyak és a fogorvosi klinikai tárgyak között van. Más szavakkal, az orálbiológia oktatásának az a célja, hogy az általa felölelt tananyag alapját képezze annak az orvosbiológiai tudásnak, amelyre a klinikai tantárgyak támaszkodhatnak, valamint amelyen a tudományosan megalapozott fogorvosi gyakorlat alapulhat. A klinikai tantárgyak oktatásakor a Tanszék létrejöttét megelőzően is történtek utalások az adott problémák elméleti háttérére és magyarázatára, ezek azonban többnyire sem teljességükben, sem mélységükben nem pótolhatták egy a fenti célokat szolgáló önálló tantárgy oktatási rendszerességét és átfogó voltát.

Az oktatási cél megvalósítása mellett ugyanolyan jelentőséggel bírt az, hogy az Orálbiológiai Csoport, majd a Tanszék létrejöttével Egyetemünk Fogorvostudományi Kara egyidejűleg kutatóbázist is kapott. Az általános orvosokat képző karok mind hazánkban, mind külföldön elméleti intézeteik mellett gyakran rendelkeznek a klinikákon működő kutatólaboratóriumokkal. Ilyenek és az egyetemektől független fogorvosi kutatóintézet hiányában a magyar fogorvosi szakmától nehezen várható el az orvostudomány más ágaival való lépéstartás. Annak az elképzelésnek az irrealitása világszerte bizonyítódott, hogy más orvosi szakterületek folytassanak érdemi fogorvosi kutatásokat. Emiatt is van kiemelkedő jelentősége annak, hogy Egyetemünk Fogorvostudományi Karán, a közép-európai régióban „egyedülálló módon”, önálló oktató-kutató tanszék létesült.

Zelles Tivadar és Varga Gábor

3.5. Parodontológiai Klinika

A Parodontológiai Klinika tanszékvezetői

NÉV	BEOSZTÁS	IDŐTARTAM
Gera István	egyetemi tanár	1997–* 1971–**

* klinikaigazgató

** klinikán (ill. egyetemen) eltöltött idő

Előzmények:

A Parodontológiai Klinika 1997-ben alakult, de gyökerei több mint 60 évre nyúlnak vissza. A parodontológiát és orális medicinát – kezdetben „Szájbetegségek” név alatt – a Fogorvostudományi Kar megalakításától kezdve oktatják az egyetemen.

A Parodontológiai Klinika a Pázmány Péter Tudományegyetem Stomatológiai Klinikájának „Szájbeteg Osztály”-ából nőtt ki, melyet *Morelli Gusztáv* alapított és melynek első vezetője volt. Őt *Lőrinczy Ervin*-, majd még a háború alatt *Sugár László* egyetemi docens követte, aki az újrarendszerű fogorvosképzés megindulásától kezdve nyugdíjba meneteléig a „Szájbetegségek és parodontológia” tantárgy előadója volt. A Fogorvostudományi Kar megalakulása után mint a Szájsebészeti és Fogászati Klinika egyik osztálya működött. *Sugár László* vezetése alatt *Bánóczy Jolán* és *Sallay Kornélia* voltak a parodontológia és orális medicina úttörői, és az akkori osztály meghatározó személyiségei, ahol – még a Szájsebészeti Klinika keretein belül – komoly gyógyító, tudományos és oktatói tevékenység folyt. Az osztályt nyugállományba vonulásáig, 1975-ig, *Sugár László* vezette.

A Klinika önállóvá válása előtti időszakban több kandidátusi disszertáció született (*Sugár László*, *Bánóczy Jolán*, *Sallay Kornélia*, *Kövesi György* és *Gera István*) és több tankönyv és jegyzet fémjelezte az osztály tudományos és oktatási tevékenységét. Itt látott napvilágot hazánkban

az első, *Sugár László* által írt „Szájbetegségek” tankönyv 1959-ben, melynek később több kiadása jelent meg *Sugár László* és *Sallay Kornélia* szerkesztésében, sőt az Akadémiai Kiadó gondozásában 1980-ban oroszul is megjelent. Az első önálló „Parodontológia” tankönyv 1981-ben jelent meg *Sallay Kornélia* és *Gera István* tollából.

Bánóczy Jolán 1953-tól 1974-ig, a Konzerváló Fogászati Klinikára történt tanszékvezető professzori kinevezéséig dolgozott és kutatott a szájbeteg osztályon. Ez alatt a két évtized alatt nemzetközi rangot vívott ki az oralis praecancerosisok és ezen belül a leukoplakia kutatásában. Ebből írta meg kandidátusi disszertációját is, ami akkor a klinikán az első ilyen, önálló kutatómunkán alapuló minősítést szerezte meg számára. „Oral Leukoplakia” c. monográfiája 1982-ben angolul, 1986-ban japánul is megjelent. Már a hatvanas években jelentős nemzetközi kollaborációkban vett részt és számtalan nemzetközi publikációja jelent meg. Abban az időben a „vasfüggöny mögül” ez lényegesen nagyobb energiát igényelt, mint ma.

Sugár László nyugállományba vonulása után 1975-ben *Sallay Kornélia* egyetemi docens vette át az akkor már „Parodontológia és Szájbeteg osztály” nevet viselő részleg vezetését, egyetemi tanári kinevezést 1985-ben nyert. *Sallay Kornélia* kiváló kutató, nagyszerű oktató, de egyben politikus is volt. Ragyogóan festett, rajzolt, verseket és színdarabokat írt és élete végén műfordításokkal is foglalkozott. Tudományos tevékenysége kezdetben az orális immunológia és virológia területére korlátozódott, disszertációját az aphtha patogeneziséből írta. Később, amint az osztály profilja egyre inkább a parodontológia irányába fordult, *Sallay Kornélia* érdeklődése is a fogágygyulladás immunológiai kutatása felé terelődött. Amerikai tanulmányútja során Philadelphiában *Novotny* professzorral végzett több olyan laboratóriumi állatkísérletet, amelyek később neves nemzetközi lapokban jelentek meg, közlemény formájában.

Sallay Kornélia nyugdíjba vonulása után, 1990-ben *Gera István* egyetemi docens vette át az osztály vezetését, aki akkor már több mint három évet töltött el az USA-ban és nyert parodontológiai képzést, valamint az USA-beli Connecticut Állam egyetemén végzett kutató munkájából írta meg az osteoporosis tárgykörében kandidátusi disszertációját. Vezetése alatt az osztály profilja még inkább a parodontológia irányába tolódott el, bár *Kövesi György* egyetemi docens, aki közel négy évtizedes kutatói és oktatói tevékenységét a szájbetegségeknek, az orális immunológiának és

praecancerosisok kutatásának szentelte, tovább vitte a *Sugár-Bánóczy* féle szájbeteg iskolát. *Kövesi György* az önállóvá vált orális medicina tárgy előadója lett.

A Parodontológiai Klinika megalakulása:

A Parodontológiai Klinika megalakulásakor 1997-ben *Gera István* egyetemi tanár lett a klinika tanszékvezető professzora. A parodontológiát három szemeszterben, az orális medicinát pedig két szemeszterben oktatják a fogorvostan-hallgatók számára magyar, német és angol nyelven. A Klinika jelenleg a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Karának legkisebb klinikája. Ennek ellenére a betegforgalom igen jelentős. A klinika hét oktatója, a rezidensek és a hallgatók évente közel 14-15.000 esetet látnak el. A klinika tudományos teljesítménye jelentősen javult a Ph.D. programok megindulásával. Már ennek keretében született meg *Windisch Péter Ph. D.* disszertációja amely komoly nemzetközi kollaborációs munkák és több mint 15 angol nyelvű, impakt faktoros közlemény szintézise. A disszertáció azt a – hazánkban elsőként elkezdett – irányított szövetregenerációs kutatást tükrözi, melynek révén ezen a területen a munkacsoport ismertté vált egész Európában. Később *Dőri Ferenc* az irányított szövetregeneráció biológiai szabályozásának kutatásával szélesítette a palettát. A klinika jelenleg is részt vesz a Kar akkreditált Ph.D. programjaiban. Jelenleg három Ph. D. hallgató folytat kutató munkát két különböző témában (A bioanyagok alkalmazása a fogászatban, valamint molekuláris biológiai és genetikai kutatások).

A klinika profilja: fogágybetegség,
szájnyálkahártya betegségek

Főbb tudományos kutatási területek:

parodontális irányított szövetregeneráció,
parodontális bio-anyagok kutatása,
parodontális epidemiológia,
mucogingivális sebészet,
oralis praecancerosisok,
oralis immunológia

Jelenleg a hét oktató közül négynek van tudományos minősítése.

Gera István

3.6. Szájsebészeti és Fogászati Klinika

A Szájsebészeti és Fogászati Klinika tanszékvezetői

NÉV	BEOSZTÁS	IDŐTARTAM
Balogh Károly	egyetemi tanár tanszékvezető	1944–1966*
Skaloud Ferenc	egyetemi docens mb. tanszékvezető	1966–1967* 1946–1969**
Berényi Béla	egyetemi tanár tanszékvezető	1967–1976* 1956–1976**
Vámos Imre	egyetemi tanár tanszékvezető	1976–1980 * 1953–1980 **
Szabó György	egyetemi tanár tanszékvezető	1981–2004 *
Barabás József	egyetemi tanár tanszékvezető	2004–* 1977–**

* klinikaigazgató

** klinikán eltöltött idő

A klinikát 1908-ban *Árkövy József* alapította. Abban az időben ez volt Európában az első olyan Stomatológiai Klinika, mely fekvőosztállyal is rendelkezett. *Árkövy* munkássága és elismertsége messze túlnyúlt az ország határain. A nemzetközi orvos-fogorvos szövetség elnökeként, majd később örökös tiszteletbeli elnökeként szerzett világszerte megbecsülést. A klinika felépülésével egy időben igen aktív betegellátó és tudományos munka indult: 1909-ben már évi 12 ezer beteget kezeltek. A klinikán megtartott előadások anyaga felölelte az összes elméleti és gyakorlati tananyagot. Az általános orvoscépzés mellett már a fogor-

vosi szakképzés is megkezdődött, bár önálló Fogorvostudományi Kar csak jóval később, *Balogh* professzor kezdeményezését követően alakult.

Árkövy örököseként 1919-ben *Szabó József* vette át a klinika vezetését, aki szintén nemzetközileg elismert szaktekinvélye volt a fogászatnak, tankönyvét olasz és spanyol nyelvre is lefordították. Míg *Árkövyt* a magyar fogászati iskola megalapítójának, addig *Szabót* a magyar fogászati iskola fejlesztőjének tekinthetjük, aki a klinika kapuját minden érdeklődő és tanulni akaró orvos előtt megnyitotta.

1937-ben, *Szabó* halálát követően, *Máthé Dénest* nevezték ki a klinika élére, aki – korai halála miatt – sajnálatos módon csak rövid ideig lehetett a klinika vezetője. Igyekezett szoros összeköttetést kiépíteni a rokon orvosi szakmákkal és ápolta a külföldi tudományos kapcsolatokat is. Működésének nagy része a II. Világháború idejére esett.

1944-től *Balogh Károly* irányította a Klinikát, aki igen nehéz időben foglalta el tanszékét. Amint a háború közeledett az ország határaihoz, a klinikákat budai és főváros környéki intézetekbe akarták telepíteni. A terv szerint a Stomatológiai Klinikát egy hűvösvölgyi villában akarták elhelyezni. A kitelepítés végrehajtását *Balogh* sikerrel szabotálta. Még ugyanebben az évben, 1944-ben, Szálasi kormánya elrendelte a Budapesti Egyetem Németországba telepítését. *Balogh Károly* a budapesti Orvosi Kar egy részével együtt ellenszegült a kitelepítési parancsnak és a Stomatológiai Klinika műszer- és felszerelés-állománya, könyvtára nagyobb veszteség nélkül vészelt át Budapest ostromát, az épület azonban károsodott.

A háború után 1946-ban, több évtizedes törekvés eredményeként sikerült az Orvosi Karon a Fogászat tantárgynak a tanrendbe illesztése. *Balogh Károlynak* az 1950-ben megjelent Fogászat c. könyvéből ismertették meg a fogorvosi alapismereteket az orvostanhallgatók. Később szájsebészeti tankönyvet is írt, amely több kiadást is megért és német nyelvű fordításban is megjelent. 1955-ben az ő irányítása mellett kelt életre az Egyetem Fogorvosi Kara.

Balogh 1946-47 tanévben az Orvosi Kar és 1955-64 között a Fogorvosi Kar dékáni tisztét töltötte be. Mint a Fogorvosi Kar dékánja szervezte meg 1959-ben a négy fogászati tanszéket. 22 éven át volt a Stomatológiai, majd a Szájsebészeti Klinika vezetője, 1966-ban vonult nyugállományba.

Balogh Károly nyugdíjbavonulása után rövid ideig *Skaloud Ferenc*

egyetemi docens vezette a Klinikát, aki rendkívül jó sebész, nagyszerű orvos és tanítómester volt.

1967 és 1976 között a klinika élére *Berényi Béla* professzor került. Az ő működése alatt indult fejlődésnek a maxillofaciális sebészet. Új műtéti módszereket vezetett be, és a nagyobb beavatkozásokat már általános érzéstelenítésben végezték, anaesthesiológiai csapatot hozott létre és a lehetőségekhez képest bevitte az intézetet a nemzetközi szájszabészeti világába.

Berényi Béla és *Skaloud Ferenc*, majd *Vámos Imre* által írt szájszabészeti tankönyvek több kiadásban jelentek meg, jól tükrözték a szájszabészeti fejlődését.

Nyugdíjba vonulása után *Vámos Imre* vette át a klinika vezetését 1980-ig, váratlan haláláig. *Vámos* professzor vezetése alatt kezdett szétválni a dentoalveoláris és maxillofaciális sebészet. Hirtelen halála a klinika átépítésére szőtt nagyszabású tervét megakadályozta.

1981-től *Szabó Györgyöt* nevezték ki intézetvezető egyetemi tanárnak.

1981 és 2004 között eltelt 23 év alatt a Szájszabészeti és Fogászati Klinika felszereltsége, orvosi kara, oktatási rendszere, műtéti repertoárja teljesen megújult.

Az 1999 és 2001 között elvégzett épületrekonstrukció során sikerült elérni, hogy az épület „európai színvonalú” legyen, a betegek, orvosok és hallgatók jól érezzék benne magukat. A ráépített emelet és a felújított alagsor kitágította az eredeti épületet. 2003-ra a klinika az Egyetem egyik büszkesége lett.

A Semmelweis Egyetem Szájszabészeti és Fogászati Klinikája szájszabészeti vonatkozásban az ország egyetlen független egyetemi oktató és gyógyító intézménye. A többi egyetemen működő szájszabészeti osztály a fogászati klinikáktól, illetve a klinika vezető fogorvos professzorától függ. Intézményünk ennek megfelelően fontos szerepet tölt be a szájszabészeti osztályok között. Országos szintű, magas fokú betegellátás folyik a klinikán.

A Szájszabészeti és Fogászati Klinika alapvetően az „önellátás”-ra szerveződött. Annak ellenére, hogy a Semmelweis Egyetem része, a Klinika egy önálló épületben működik néhány száz, vagy ezer méterre minden „külső segítségtől”. Gyakorlatilag országos intézmény, az ország bármely pontjáról küldhetnek arc-állcsont-szájszabészeti jellegű betegeket. Csaknem minden másnap egész Budapest területére baleseti

ügyeletet lát el. Naponta végeznek súlyos műtéteket. Ezeket a betegeket a legkritikább esetben helyezik át más intézet intenzív osztályára. Tehát csaknem mindent „otthon” kell elintézni.

2004-től *Barabás József* egyetemi tanár vette át a Klinika irányítását.

A Szájsebészeti és Fogászati Klinika egyik legerősebb oldala a nemzetközi kapcsolatok fejlesztése, ápolása volt. Az intézet ismertségét, elismertségét a következő legfontosabb tényezők jellemzik:

1. A külföldi vendégek, látogatók száma, minősége és a velük való kapcsolatrendszer.
2. Azoknak az orvosoknak a száma, akik külföldön hosszabb rövidebb időt töltöttek, és az általuk ott elért eredmények.
3. Az intézet által rendezett nemzetközi kongresszusok, találkozók, ezek sikerei.
4. Az intézet orvosainak, vezetőinek nemzetközi elismertsége.

1. A külföldi vendégeket a klinikán csak 1981 óta regisztrálják pontosan. Ezért számszerű adatok csak ettől az időtől állnak rendelkezésre. 1981 és 2004 között a klinikán 30 országból több mint 200 neves külföldi vendégelőadó volt. Ebbe a számba csak az egyéni látogatásokat számoltuk. A vendégelőadók mind a magyar, mind a külföldi diákok és természetesen orvosok számára is tartottak előadásokat. Közülük az Egyetem a Semmelweis emlékéremmel 21 professzort tüntetett ki. Az intézetvezető javaslatára ketten kapták meg az Egyetem „Honoris Causa” kitüntetését. A klinika javaslatára a Magyar Arc-Állcsont-Szájsebészeti Társaság (illetve ennek elődje) 14 kollegát a Társaság tiszteletbeli tagjává választott.

2. 1981 óta 15 orvos volt hosszabb ideig külföldön ösztöndíjjal, munkavállalással, vagy vendég professzorként tartottak előadásokat. Számos intézménnyel építettek ki szorosabb kapcsolatot, melyeknek közös dolgozatok, előadások projektek lettek az eredményei. (1. 8. Rész).

3. A Szájsebészeti és Fogászati Klinika az utóbbi 23 évben sok nemzetközi kongresszust rendezett. Ezek között a legkiemelkedőbbek:
– a Magyar-Osztrák szájsebész kongresszusok, ebből négyet rendezett a klinika (1985, 1987, 1989, és 1991)
– a Danubius International Symposium melyeket Sopronban (1993),

Pozsonyban (1997), Hévízen (1999), Rovinjban (2002) és Budapest 2004 rendeztek meg.

- az Association Stomatologique Internationale kongresszus Buda-pes-ten (1987). Ez főleg az olasz, francia, spanyol és portugál kollégákat hozta hazánkba.
- a XII International Conference on Oral and Maxillofacial Surgery, talán az utóbbi volt a legjelentősebb (és egyik legsikeresebb) mert ezt a világ kongresszust kelet-európai országban se előtte, se utána nem rendezték még meg.

4. A nemzetközi szájszabó társaságokban a klinikáról többen kerültek vezető pozícióba (*Szabó György, Barabás József, Németh Zsolt*). Ezek a társaságok a következők voltak:

- International Association of Oral and Maxillofacial Surgeons
- Association Stomatologique Internationale
- European Association of Cranio-Maxillofacial Surgery
- Confederation of European Oral and Maxillofacial Surgeons

Nemzetközi folyóiratok szerkesztőbizottságában részt vettek *Szabó György* és *Barabás József*, valamint számos szakmai társaság tiszteletbeli tagságát nyerték el.

Szabó György és Barabás József

== 4. RÉSZ ==

A Fogorvostudományi Kar tisztségviselői 1955-2004 között

A Fogorvostudományi Kar tisztviselői 1955–2004 között

dékán	dékánhelyettes(ek)	Dékáni Hivatal vezetője
1955 –1964 Balogh Károly egyetemi tanár	1955–1959 Baló József egyetemi tanár	1955–1981 Pintér Imre
	1955–1964 Boros Sándor egyetemi docens	
1964–1969 Varga István egyetemi tanár	1964–1969 Tóth Pál egyetemi docens	
1969–1975 Berényi Béla egyetemi tanár	1969–1972 Donáth Tibor egyetemi tanár	
	1972–1975 Turchányi György egyetemi tanár	
1975–1980 Vámos Imre egyetemi docens	1975–1977 Harsányi László egyetemi docens	
	1977–1983 Zelles Tivadar egyetemi docens	
1980–1986 Bánóczy Jolán egyetemi tanár		1981–1999 Solti Albert

dékán**dékánhelyettes(ek)****Dékáni Hivatal
vezetője**

Ettől az időszaktól kezdve két dékán-helyettes működött.

1983–1989**Bartha Jenő**

egyetemi docens

1983–1986**Dénes József**

egyetemi tanár

1986–1992**Dénes József**

egyetemi tanár

1986–1992**Fejérdy Pál**

egyetemi docens

1989–1991**Boros Ildikó**

egyetemi docens

1992–1998**Fejérdy Pál**

egyetemi tanár

1992–1998**Fazekas Árpád**

egyetemi tanár

1992–1998**Gera István**

egyetemi docens

1998–2004**Zelles Tivadar**

egyetemi tanár

1998–2004**Kövesi György**

egyetemi docens

1998–**Fehér Erzsébet**

egyetemi tanár

dékan**dékánhelyettes(ek)****Dékáni Hivatal
vezetője****1999–2000****Péter Imre****1999–2000****Kóbor András**

egyetemi docens

2004–**Gera István**

egyetemi tanár

2004–**Gábris Katalin**

egyetemi docens

===== 5. RÉSZ =====

A Kar alapítóinak, professzorainak és tantárgyi előadóinak rövid életrajza

A Kar professzorainak, tisztségviselőinek és tantárgyi előadóinak rövid életrajza

BALOGH KÁROLY

(Krasznacsegény, 1895. február 13. –
Budapest, 1973. május 4.)

Szakmai életútja

Középiskoláit Zilahon, a református főgimnáziumban (Wesselényi Kollégium) végezte, 1912-ben tett érettségi vizsgát. Ugyanabban az évben kezdte meg tanulmányait a Budapesti Tudományegyetem Orvosi Karán, de négy fél-év után tanulmányai félbeszakadtak az első világháború kitörése miatt. Önként jelentkezett frontszolgálatra, két és fél éven át a fronton orvosi beosztásban működött, mint a 21. gyalogezred egyik zászlóaljának orvos főnöke. Számos háborús kitüntetést kapott (bronz és II.o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt), melyek alapján később, 1942-ben vitézzé avatták.

A háború utolsó évében folytatni tudta orvosi tanulmányait, és 1920-ban avatták orvosdoktorrá. Végzése után egy évet a *Buday Kálmán* professzor által vezetett I. sz. Kórbonctani Intézetben dolgozott díjtalan gyakornokként – ahol patológiai alaptudását és a technikai ismereteket megszerezte, – majd sebészi pályára készült. Hely hiányában azonban *Szabó József* magántanár, – 1921-től az *Árkövy József* által alapított klinika professzora – hívására a budapesti Stomatológiai Klinika kötelékébe került mint díjtalan gyakornok. Itt bejárva a klinikai ranglétra fokait 1932-ben adjunktus lett. Az ambulancia és a fog-és szájsebészeti osztály vezetése mellett berendezte és vezette a klinika szövettani laboratóriumát is. A tudományos munkát is hamarosan megkezdte, 1924–1935 között 27 közleménye jelent meg, és 1924-ben elnyerte a jelentősnek számító Billing díjat. Együttel számos hazai és nemzetközi kongresszuson vett részt, 1926-ban három hónapos tanulmányúton volt Párizsban és Londonban. Emellett tevékeny részt vett az oktatásban: az orvostanhallgatók, a fogorvos szakorvos jelöltek, és a fogorvos továbbképzés oktatási rendszerében. 1933-ban a budapesti Pázmány Péter

Tudományegyetem Orvosi Karán magántanári képesítést nyert a „*Fogbetegségek kór- és gyógytana*” tárgykörből. Klinikai kinevezését azonban Szabó 1935-ben nem hosszabbította meg, így 1935–1940 között csupán magángyakorlatot folytatott. 1940 júliusában kinevezték a Székesfővárosi Szent István Közkórház „Fogbeteg osztályának” főorvosává, ahol 1942-ben 17 ágyas szájszészeti fekvő osztályt alakított ki, melyet 1944 májusáig vezetett. 1944 május 6-án, nyolc pályázó közül a Stomatológiai Klinikára tanszékvezető egyetemi tanárrá nevezték ki.

A háborús károk rendbehozatala után a klinikán új osztályokat, laboratóriumokat hozott létre: biokémiai, mikrobiológiai, fém- és anyagtani-, valamint odontotechnikai tanlaboratóriumot létesített. Ezzel párhuzamosan bővítette a klinika személyi állományát, visszahívta a régi orvosokat, és új kitűnő szakembereket vett fel. A hazai fogászati tudományos élet fel lendítésére tanulmánygyűjtemény köteteket adott, ill. adatott ki munkatársával, így 1945-ben a „*Máthé Dénes Emlékkönyv*”, 1946-ban „*Stomatologia haladása*” címmel „*Salamon Henrik Emlékkönyv*”, majd 1947-ben „*Gyakorlati eredmények a stomatológiában*” címmel „*Árkövy József Emlékkönyv*” jelent meg. E szaktudományi könyvek rendszeres megvitatásából alakult ki a Stomatológiai Klinika ún. pénteki tudományos ülése, melyet 1945 szeptember óta sok évtizeden keresztül rendszeresen megtartottak, s mely fórumként szolgált nemcsak a klinikai, hanem azon kívül működő fogorvosok számára is.

A háború befejezése után támogatásával számos munkatársa szerzett magántanári címet és rangot, mint: *Rehák Rudolf*, *Schranz Dénes*, *Sugár László* és *Varga István*. A későbbiekben az új tudományos fokozatok bevezetése során 1952-ben *Balogh Károly* értekezés és vizsgák nélkül megkapta az orvostudományok doktora fokozatot. E periódus munkájának elismerését jelzi, hogy az 1946/47 tanévben a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karának dékánja lett, s mint ilyen létrehozója volt a Pápai Páriz Kollégiumnak. Több munkatársával együtt 1948-ban miniszteri elismerésben részesült.

Oktatói munkáját közben változatlan energiával folytatta, kezdeményezésére a Vallás és Közoktatási miniszter rendelete alapján az 1946/47 tanév II. félévétől a „Fogászat” c. tantárgy hallgatása az orvostanhallgatók számára kötelező lett. Továbbra is vezette a fogorvos-szakorvos jelöltek oktatását, valamint a továbbképzést is. Így kellő háttérrel rendelkezett annak felismerésére, hogy a hazai fogorvosképzés megújításra szorul.

A fogorvosképzés reformja, a Fogorvostudományi Kar alapítása

A hazai fogorvoshiány megoldására, a fogtechnikusok vizsgáztatásának meggyátolására és a külföldi önálló fogorvosképzés mintájára a helyzetet értékelve feladta a magyar fogorvosok hagyományos, „stomatológiai” elven nyugvó álláspontját, és előkészítette a mai, új rendszerű fogorvosképzési rendet. Az átállás 1952-ben az új rendszerű képzésre nem volt könnyű feladat, *Balogh Károlynak* fogorvosképző iskolát kellett alapítania, előadói gárdát kialakítania a Mária utcai Stomatológiai Klinika szakembereiből, majd a képzés helyi és tárgyi feltételeit megteremtenie. Ehhez megszerezte a VIII. kerület Mikszáth Kálmán tér 4. és 5. sz. alatti épületeket is. 1955-ben alakult meg az Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Kara, melynek élére mint dékán *Balogh Károly* került, ezt a tisztséget 1964-ig, kilenc éven át töltötte be. A régi és új épületekben 1959-ben kialakult a Kar négy klinikája: a Szájsebészeti és Fogászati-, a Fogpótlástani-, a Konzerváló Fogászati-, és a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinikák.

Az új fakultásnak nem voltak tankönyvei, a hiányt kezdeményezésére előbb jegyzetek pótolták, majd az 1950-es évek közepétől megjelentek a nyomtatott tankönyvek, amelyeknek szerzői túl-nyomórészt a fogorvostanhallgatók előadói voltak. *Balogh Károly* maga is több tankönyvet írt, ezek egy részét szerzőtársakkal együtt, így pl. *Skaloud Ferenc*, *Varga István* és *Berényi Bélával* együtt írt „Szájsebészet” c. könyve, mely négy kiadást ért meg, és német fordításban is megjelent. Az ezt követő évtizedben munkatársainak, a fogorvostanhallgatók előadójának tollából mintegy nyolc tankönyv jelent meg, melyek mind több kiadást értek meg.

Tudományos munkássága

Balogh Károly 1924 és 1972 között 175 tudományos közleményt publikált, ezekből 32-t német-, és 21-et angol nyelven. Kilenc magyar- és németnyelvű könyvnek volt szerzője. Munkatársaival több jelentős monográfiát írt: 1962-ben jelent meg németnyelvű „Gerostomatologie” c. műve, mely világviszonylatban is az első ilyen tárgyú összefoglaló munka. *Lelkes Kornéllal* együtt írt „Nyelv” c. monográfiája úttörő munka volt e témakörben. *Huszár Györggyel* és *Sugár Lászlóval* 1965-ben

megjelent „A fog- és szájbetegségek megelőzése” c., monográfiája hézagpótló, preventív szemléletével messze megelőzte korát. Különösen fontosnak tartotta a daganatos betegségek megelőzését, hangsúlyozva a stomato-onkológiai hálózat kiépítésével megvalósítható korai diagnózist, és az első vizsgáló orvos szerepét a daganatos betegségek megelőzésében.

Kiterjedt külföldi tudományos kapcsolatokkal rendelkezett. Mihelyst lehetett, megnyitotta a magyar fogorvosok számára az utat a nemzetközi fórumokhoz. Tizenöt magyar fogorvosnak lehetővé tette a részvételt a *Fédération Dentaire Internationale* (FDI) római kongresszusán, 1957-ben. Nemzetközi kapcsolatait, melyeknek a politika sokszor szűk határokat szabott, munkatársai érdekében kamatoztatta.

Tudományos munkásságát külföldön is méltányolták. Európa legrégebben alapított természettudományi akadémiaja, a Halle-i Academia Leopoldina tagjai sorába választotta. Tiszteletbeli tagja volt az Osztrák Fogorvos Egyesületnek. A Magyar Tudományos Akadémia 1963-ban az akadémiai jutalom I. fokozatával jutalmazta munkásságát.

Nyugalomba 1966 nyarának végén vonult, de továbbra is naponta bejárt a klinikára mint szaktanácsadó. Töretlen tudományos érdeklődését és munkakedvét bizonyítja az 1967–1972 között megjelent kilenc közlemény. Rövid betegség után 1973 május 4-én hunyt el.

BARABÁS JÓZSEF

(Kántorjánosi, 1951. április 9. –)

Az általános iskolát falujában, a gimnázium első évét Nagyecsedén, majd a továbbiakat Mátészalkán végezte.

Érettségi után rögtön felvételt nyert a Budapesti Orvostudományi Egyetem Általános Orvostudományi Karára. Az egyetem elvégzése után 1975-től a Sümegi Kórház sebészeti osztályán kapott állást, ahol két évet töltött segédorvosként.

1977 szeptemberében a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Szájsebészeti és Fogászati Klinikájára került, ahol *Vámos Imre* professor és *Inovay János* vezették be az arc-állcsont szájsebészet rejtelmeibe. *Vámos professzor* korán felismerte az Európában már akkor erőteljesen jelentkező igényt a kiterjesztett maxillo-facialis beavatkozásokra.

Idehaza a nagykiterjedésű szájüregi tumorok kezelésére akkor az irradiáció volt az elfogadott kezelési mód. A 70-es évek vége felé kezdtek végezni kiterjesztett műtéteket, melyekhez átfogó sebészeti gyakorlatra volt szükség. Ennek az igénynek a kielégítése érdekében a Szájsebészeti Klinikán is erősíteni kellett a sebészeti vonalat. Ezen koncepció keretében került több általános orvos is akkor a klinikára. *Vámos professzor* korai halálával sem szűnt meg ez a tendencia. Egyre több általános orvos tevékenykedett a klinika arc-állcsont sebészeti osztályán.

1989–90 között másfél évet a tübingeni Eberhard – Karls Universität Arc-állcsont-szájsebészeti osztályán töltött asszisztensként *Schwenzer* professzornál.

2000–2001 között ugyancsak másfél évet a *Gattinger* professor vezette linzi arc-állcsontsebészeti osztályon töltött, mint másodfőorvos.

2003-ban 3 hónapot a bécsi egyetemen vendégprofesszorként dolgozott *Ewers* professor mellett. Rövidebb tanulmányutakon Európa szinte valamennyi számottevő klinikáján volt, pl.: Berlin, Jéna, Drezda, Ulm, Hamburg, Stuttgart, az említett Tübingen, Linz, Bécs mellett. Munkájára nagy hatással voltak ezek a külföldi tanulmányutak, melyek szakmai érdeklődési körét is lényegesen befolyásolták.

1982-ben egy 1 hónapos egyetemek közötti csere tanulmányút alkalomával találkozott a jénai egyetemen a mikrosebészeti kutató laboratórium vezetőjével, itt tanulta meg a mikrosebészet lehetőségeit. Ezen idő alatt elvégzett egy mikrosebészeti tanfolyamot és ez meghatározta munkáját akkor és most is. Ennek köszönhető, hogy már 1984-ben, a világon elsőként végeztek mikrosebészeti szájpadrekonstrukciót a Semmelweis Egyetem Szájsebészeti és Fogászati Klinikáján.

Ez a munka azóta is folytatódik, ez lett tudományos érdeklődésének középpontja, kandidátusi értekezését is ebből a témából írta. Közleményeinek száma 44, a tudományos előadások száma 52, könyvben, illetve tankönyvben írt fejezetek száma 5.

A nagykiterjedésű szövethiányok pótlása, fejlődési rendellenességek, arcdeformitások korrekciói, posttraumás deformitások helyreállító kezelése, szájüregi daganatok sebészete, valamint szájüregi szövetek, mint donorszövetek felhasználása egyéb testtájakon (szemészet, urológia) alkotják legfőbb tudományos érdeklődési területét és mindennapos munkájának nagy részét.

1995-ben védte meg kandidátusi disszertációját „*Modern helyreállító sebészet a maxillo-faciális régióban*” címmel – 1996-tól egyetemi docens, 2003-ban habilitált. Általános sebészeti, szájsebészeti, valamint fog- és szájbetegségek szakképesítéssel rendelkezik.

2004. július 1-től tanszékvezető egyetemi tanár, a Semmelweis Egyetem Szájsebészeti és Fogászati Klinika igazgatója.

Több nemzetközi és hazai tudományos társaság tagja – a Magyar Fogorvosok Egyesületének elnökségi tagja – főtítkárhelyettes, a Magyar Arc-Állcsont- és Szájsebészeti Társaság elnöke. Tagja a Fog- és Szájbetegségek Szakmai Kollégiumának.

BARTHA JENŐ

(Budapest, 1936. május 2. –)

Középiskoláit a budapesti Apáczai Csere János gimnáziumban végezte, majd általános orvosi diplomát nyert a Budapesti Orvostudományi Egyetemen *summa cum laude* minősítéssel, 1961-ben. Utána három évig a miskolci Városi Kórházban dolgozott segédorvosként, majd 1964-ben a budapesti Egyetem Élettani Intézetébe került, mint tanársegéd 1964-től, adjunktus 1974-től, docens 1980-tól 2001-ig, nyugállományba vonulásáig, ahol jelenleg is szaktanácsadóként dolgozik. Szakképesítést szerzett belgyógyászatból (1967) és fízsiológiából (1980).

Tudományos tevékenység: Kutatási területe a vese és az intrarenális vérkeringés szabályozásának tanulmányozása, különös tekintettel a só- és vízháztartásra, a szervezetben termelődő egyes endogén vegyületekkel (prostaglandinok, thromboxánok, EDRF/NO) való kapcsolatukra, az értónust meghatározó humorális tényezők in vivo tanulmányozása. Az orvostudomány kandidátusa fokozatot 1980-ban nyerte el. Közlemények száma: 69, (első vagy utolsó szerző 48 közleményben), idegen nyelvű folyóiratban: 64 cikke jelent meg. Tudományos előadásainak száma: 149, ebből külföldi, ill. nemzetközi fórumon tartott előadás: 51

Tudományos kapcsolatok és tanulmányutak. Tanulmányutak: W. Pick Orvosi Akadémia, Rostock, 1970, Charité, II. Belgyógyászati Klinika, Berlin, 1970, Lengyel Tudományos Akadémia, Alkalmazott Élettani Intézet, Varsó, 1974, Szovjet Orvosi Akadémia, Szecszenov Intézet, Leningrád, 1976, 1979, F. Schiller Egyetem, Gyógyszertani Intézet, Jena (1977, 1980, 1982, 1984 1987), Csehszlovák Tudományos Akadémia, Élettani Intézet, Prága, 1978, Szlovák Tudományos Akadémia, Experimentális Endokrinológiai Intézet, 1981, Collège de France, Sejtleletani Laboratórium, Párizs, 1982.

Kutatási kapcsolatok: W. Pick Orvosi Akadémia, Rostock (1970–1972), F. Schiller Egyetem Gyógyszertani Intézete, Jena (1977–1988), Semmelweis Egyetem Konzerváló Fogászati Klinika.

Oktatási és egyéb tevékenység a Fogorvostudományi Karon: Az orvosi élettan tantárgy megbízott előadója 20 tanéven keresztül (1981–2001),

Kari Tanács tagja (1981–2001), dékánhelyettes 2 periódusban (1983–1989), a Tanulmányi Bizottság elnöke (1987–1990 és 1998–2001), Oktatás-nevelési Rektori Bizottság tagja (1986–1990), az idegennyelvű oktatással foglalkozó Operatív Bizottság tagja (1990–2001), az Alkotmányozó és Választási Bizottság tagja (1991-től).

Posztgraduális képzésben való részvétel: a Budapesti Műegyetemen (Országos Munkavédelmi Képző- és Továbbképző Intézetben) a munka-élettan tárgy előadója (1978-tól).

Tudományszervező tevékenység: az Acta Physiologica Hungarica folyóirat szerkesztője (1976-tól), a Lege Artis Medicinae folyóiratnál tudományos főmunkatárs és Szerkesztőség tagja (1991-től), a Hypertonia-Nephrologia folyóirat Szerkesztőbizottságának tagja, a SOTE, majd a Semmelweis Egyetem Habilitációs Bizottságának titkára 1997-től.

Tudományos társasági tagságok: Magyar Élettani Társaság (1967-től), a MÉT Vezetőségének tagja (1984-től), Magyar Nephrológiai Társaság (1976-tól), a Számvizsgáló Bizottság tagja (1984–1987), az Ellenőrző Bizottság elnöke (1994-től). European Renal Association (1995-), International Society of Nephrology (1996-).

Kitüntetései: Kiváló Munkáért (Művelődésügyi Miniszter, 1983), Kiváló Munkáért (SOTE, 1989), Semmelweis Orvostudományi Egyetem Kiváló Oktatója I. fokozat, (1992), Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett (Oktatási Miniszter, 2001).

BÁNÓCZY JOLÁN

(Budapest, 1929. március 2. –)

Középiskoláit Budapesten végezte, majd 1953-ban a Budapesti Orvostudományi Egyetemen nyert általános orvosdoktori diplomát *summa cum laude* minősítéssel. Fog- és szájbetegségekből szerzett szakképesítést 1956-ban a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Fogászati és Szájsebészeti Klinikáján, ahol 1953 és 1974 között gyakornokként, tanár-segédként majd adjunktusként dolgozott. Csaknem 20 évet töltött a *Sugár László* vezette „Szájbeteg Osztályon”, ahol elsősorban orális medicina témakörben, a praecancerosus betegek klinikai ellátásával, a téma kutatásával és a fogorvostanhallgatók gyakorlati oktatásával foglalkozott. 1970–1972 között elvégezte a Felsőoktatási Pedagógiai Akadémia két éves kurzusát.

Több külföldi tanulmányútja során Dániában és Svédországban töltött hosszabb időt, 1967–1980 között a száj praecancerosus laesiói témakörében WHO kollaborációs centrumot vezetett Koppenhágával együttműködésben. 1971-ben nyerte el az orvostudományok kandidátusa fokozatot „*A szájnyálkahártya elszarusodásának vizsgálata élet-tani és kóros körülmények között*”, 1978-ban az orvostudomány doktora (MTA Doktora) fokozatot „*A leukoplakia kliniko-pathologiai jelentősége*” témában írt disszertációjával.

1974-ben tanszékvezető egyetemi tanári kinevezést nyert a Fogorvostudományi Kar Konzerváló Fogászati Klinikájára, ebben a minőségében 1993-ig működött, fő tudományos érdeklődési köre ekkor a cariesprevenció, fluoridok és cukorpótlókkal végzett klinikai vizsgálatok (szintén WHO együttműködésben) voltak.

1980 és 1986 között a Fogorvostudományi Kar dékánja volt.

1999: nyugdíjba vonulása óta professor emeritusként a Fogorvostudományi Kar Orálbiológiai Tanszékén dolgozik.

Szakmai szűkebb munkaterülete a szájnyálkahártya betegségek, parodontológia, konzerváló fogászat, caries prevenció. Ezen belül tudományos érdeklődési területe a száj-praecancerosisok kliniko-

pathológiai vizsgálata, klinikai és experimentális cariológia, a szájüregi daganatok és a caries prevenció lehetőségei és módszerei. E témakörökből mintegy 370 tudományos közleménye van, melyek közül angol nyelven 176-, németül 50-, francia, spanyol és román nyelven 10-, magyarul 176 munka jelent meg. Angolul, németül, franciául és olaszul beszél, ezeken a nyelveken mintegy 400-, nagyrészt felkért előadást tartott Európa csaknem valamennyi országának-, továbbá az USA-nak több egyetemén, Kubában és Indiában.

Könyveinek, könyvfejezeteinek száma 27. Ebből 1960 és 1997 között 12 magyarnyelvű tankönyv fejezete, nagyrészt általa szerkesztett tankönyvekben (Konzerváló fogászat, Szájbetegségek, Preventív fogászat), egy tankönyvrészlet orosz nyelven (Szájbetegségek, 1980) jelent meg. Magyarnyelvű szakkönyvekben hat könyvrészletet- (1988, 1989, 2002, szerk.), angolnyelvű szakkönyvekben öt könyvrészletet (1985–1995), francia nyelven egy könyvrészletet (1990) publikált a szerkesztők felkérésére. 1982-ben jelent meg angolnyelvű monográfiája „*Oral leukoplakia*” címmel az Akadémiai Kiadó és Martinus Nijhoff Publishers (The Hague, London, Boston) gondozásában, majd 1986-ban ugyanez a monográfia japánul, Ishikawa Publishers, Tokyo kiadásában. Több egyetemi jegyzetet, és számos népszerű tudományos közleményt is írt.

Hat ízben volt aspiráns-, ill. PhD vezető, ebből két esetben külföldi (kubai és finn) jelölteket segített a fokozathoz.

Szakmapolitikai aktivitása széleskörű: 1990–1996 között a MTA Orvosi Tudományok Osztályának tanácskozó -, azóta állandó meghívott tagja. Elnöke volt 1991–1999 között a Magyar Fogorvosok Egyesületének, 1992–1994 között az „Association for Dental Education in Europe” egyesületnek, melynek jelenleg is tiszteletbeli tagja. 1998 óta tagja, 2000 óta elnöke az angliai székhelyű „The Borrow Foundation” jóléti alapítványnak. Tiszteletbeli tagja továbbá az „American Dental Association” és a „European Organisation for Caries Research” egyesületeknek, a Finn Fogorvos Egyesületnek, a Német és a Kubai Fogorvosegyesületeknek. A Zágrábi Egyetem vendégprofesszora. Az Egészségügyi Világszervezettel (WHO) 1967 óta kollaborál, 1967–1980 között mint kollaborációs központ vezető, 1981–2000 között mint WHO szakértő működött. Ezen kívül számos hazai és külföldi egyesületnek volt tisztségviselője, ill. tagja, valamint mintegy 15 akadémiai és egyetemi bizottságnak, és a Magyar Ösztöndíj Bizottság Egészségügyi Szakkollégiumának tagja.

Mintegy 10 hazai és külföldi folyóiratnak volt, ill. jelenleg is szerkesztőbizottsági tagja, ezek közül három nemzetközi európai, egy USA folyóirat. Ezekben és más külföldi, angol és németnyelvű folyóiratokban rendszeresen lektorál is.

Főbb kitüntetései: MTA jutalom (1972), Árkövy emlékérem (1979), Nizza város bronz- és aranyérme (1978, 1986), Markusovszky díj (1979), Munka Érdemrend Arany fokozat (1987), SOTE aranygyűrű (1994), Belváros-Lipótváros Díszpolgára (1999), MTA Szentágothai János szakkuratóriumi díj (1999), MTA Eötvös József koszorú (2001), Magyar Ösztöndíj Bizottság 10 éves emlékérmé (2001), Batthyány-Strattmann László Díj (2002).

BERÉNYI BÉLA

(Debrecen, 1911. október 26. –
Budapest, 2005. május 2.)

Debrecenben végezte középiskolai tanulmányait, orvosi diplomáját is itt szerezte 1935-ben. Ezután két és fél évet Bécsben töltött, itt sebészen és fogászaton dolgozott. 1938-tól Budapesten magánpraxisban dolgozott 1949-ig. 1941–1942-ben munkaszolgálatosként a nagybányai kórház sebészetén dolgozott.

1949-től Budapesten a Honvéd Kórház szájsebészetén osztályvezetőként dolgozott, majd 1957-től a Központi Stomatológiai Intézet igazgatója lett, s közben a Szájsebészeti Klinika fekvőbeteg osztályának vezetője is volt.

Életének és munkáságának meghatározó része volt az az egy év, melyet Koreában töltött, mint a magyar orvos-csoport vezetője. Itt nagy sebészi rutint szerzett amit a későbbiekben bőven kamatoztatott.

1967-ben a Szájsebészeti és Fogászati Klinika intézetvezető egyetemi tanárának nevezték ki.

Modernizálta a szájsebészeti műtéti technikákat, új szint adott az egyetemi oktatásnak. A klinikát az akkor kialakult lehetőségek segítségével bevezette a nemzetközi szájsebészet vérkeringésébe. A klinika minden orvosa számára elérhetővé vált, hogy külföldi tanulmányúton vegyen részt. Több nemzetközi szájsebész társaság alapító, illetve vezetőségi tagja volt.

A klinika profilja így lassan megváltozott. A nagyobb műtéteket egyre gyakrabban végezték intratrachealis narcosisban, majd anaesthesiologus szakorvos került az intézetbe. A tudományos kutatás eredménye, hogy számos, újabb kandidátusi disszertációt (*Bánóczy J., Lelkes K., Sallay K., Vámos I.*) írtak. A szájbeteg osztály tovább fejlődött és már országos továbbképző, gyógyító funkciót is ellátott. A röntgenosztály a különböző speciális koponyafelvételek, sialografiás vizsgálatok segítségével egyre fontosabb szerepet töltött be a daganat, trauma, nyálmirigy diagnosztikában. *Berényi professzor* vezette be rutinszerűen a klinikán pl. a parotissebészetet és a dysgnathiák korszerű sebészeti ellátását, ami abban az időben úttörő jellegű volt.

1967 és 1976 között eltelt közel tíz év alatt négy tankönyvet, több jegyzetet és több mint 200 dolgozatot írtak a klinika orvosai, ami híven tükrözi az intenzív tudományos munkát.

Berényi Béla hat éven keresztül látta el a Fogorvostudományi Kar dékáni feladatait is. 1976-ban ment nyugdíjba.

Berényi professzor nemzetközileg ismert és elismert ember volt. Főként angol, német, francia nyelvtudásának köszönhetően egész Európában ismerték és elismerték. Tudományos munkái nagymértékben előrevitték a magyar szájsebészet fejlődését.

BOROS ILDIKÓ

(Budapest, 1946. október 3. –)

A Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán 1970-ben szerzett *summa cum laude* minősítéssel diplomát. Az Egyetem Kórélettani Intézetének munkájába 1968-ban diákkörösként kapcsolódott be és végzését követően az intézet addigi két fogorvosból álló oktatói-kutatói teamjének lett a tagja. 1970-től tanársegéd (Kórélettani Intézet), 1981-től adjunktus (Kórélettani Intézet Orálbiológiai

Csoport), 1989-től docens (Orálbiológiai Tanszék), 2000-től pedig egyetemi tanár.

A kezdetektől fogva részt vesz a fogorvostanhallgatók oktatásában. Mind a kórélettan tárgy oktatásának fogorvosi szempontból fontos részterületeit megcélzó, a hatékony és a speciális képzés igényeit figyelembe vevő célkitűzéseinek megvalósításában, mind pedig az orális biológia tárgy bevezetésében, témaköreinek kiválasztásában, az oktatás folyamatos fejlesztésében, korszerűsítésében tevékeny szerepet vállalt. Számos, az oktatás hatékonyságát növelő, korszerű segédanyagot és eszközt készített magyar ill. angol nyelven. Az Orális biológia jegyzet, majd az azt követő tankönyvek több fejezetének szerzője. Oktatómunkában szerzett tapasztalatainak bővítéséhez hozzájárul korábban egészségügyi szakközépiskolában, később a szakképzésben, néhány évig a preventív fogászat oktatásában, a továbbképzésben, legújabban pedig a PhD képzésben vállalt szerepe. Egyetemi pályafutása kezdetétől tart tantermi előadásokat, vezet gyakorlatokat, tanulmányi felelős és szigorlatoztat általános és orális patofiziológia és orális biológia tárgyakból. Jelentős számú sikeres államvizsga szakdolgozat és rektori pályamunka készült irányításával. 1989-1991-ig a Fogorvostudományi Kar oktatási dékánhelyettese volt. Oktatómunkájának elismeréseként két kitüntetés (Kiváló Munkáért 1983, a Semmelweis Egyetem Kiváló Oktatója 2001) birtokosa.

Már diákkörös hallgatóként bekapcsolódott a nyálmirigykutatásba. 1979-től a fluorid anyagcserét befolyásoló tényezők szerepének, valamint

a csontszövet, a plazma és a nyál fluoridkoncentráció közötti összefüggések vizsgálata képezte önálló és fő kutatási irányvonalát.

Az orvostudomány kandidátusa fokozatot 1985-ben szerezte meg. A hazai elméleti fogorvostudományi kutatás önálló intézményének, az Orális Biológia Tanszéknek (1989) alapító tagja. Orális biológiából 1994-ben szerzett habilitációt az egyetemen. Az elmúlt tíz évben nyolc kutatási pályázatnak volt témavezetője, több nemzetközi kongresszus felkért előadója, szekcióelnöke ill. azok szervezésének aktív résztvevője. Tudományos diákkörösei közül többen kerültek végzésük után a tanszékre vagy az egyetem klinikáira. 1998-2000 között a KSH Népeségtudományi Kutatóintézetével és a Procter&Gamble bevonásával 17000 óvodáskorú gyermek szájhygiénés szokásairól szervezett és készített felmérést.

A fluorid preventív hatásainak és toxikológiájának témakörébe tartozó kutatások mellett 1998 óta intenzíven foglalkozik a szájüregi kismirigyek szerepének (palatinális, labiális) a vizsgálatával is. A labiális mirigyek szekréciójának kvantitatív mérésére és a szekrétaum analízisére is alkalmas speciális mintavételi módszeréért elnyerte a Bán Zoltán Alapítvány Pályadíjának I. fokozatát 1998-ban. A szakirodalomban elsőként közölt a labiális nyál fluorid koncentrációjáról adatot és kimutatta, hogy a beszéd során az ajakmirigyek szekréciója fokozódik, ami elősegítheti a szájnyálkahártya ilyenkor fokozottan szükséges lubrikációját. Számos egyetemi és szakmai testületben és több alapítvány kuratóriumában tölt be vezető tisztséget. Az Orális Biológia Tanszéknek 1984–1992-ig és 1998-tól 2004-ig helyettes vezetője.

BOROS SÁNDOR

(Karánsebes, 1907. augusztus 11 –
Budapest, 1988.)

Orvosi diplomáját 1931-ben szerezte Budapesten. Hét éven át a szegedi és budapesti Anatómiai Intézetekben dolgozott, mint gyakornok és tanársegéd. Közben 1936-ban fogszakorvosi vizsgát tett. Igen alapos elméleti tudás birtokában került 1938-ban a Budapesti Fogászati Klinikára, 1945 és 1960 között a Szövettani Laboratoriumot vezette. Mint kiváló pathologus 1950-ben

egyetemi docens, és az 1954-ben megalakult Fogorvostudományi Karon a fogorvostanhallgatók előadója lett „Fogászati pathologia” tárgyból.

1960-ban a Konzerváló Fogászati Klinika vezetésével bízták meg, és annak nyugdíjazásáig, 1973-ig igazgatója volt. Közben hat évig a Fogorvostudományi Kar dékánhelyetteseként működött.

Számos tudományos közleménye jelent meg, részben morfológiai, részben klinikai tárgykörben, elsősorban a fog kemény szöveteinek pathológiai problémáival foglalkozott, s új szövettani megismerésekhez jutott. A „*Fogászati pathologia*” c. egyetemi tankönyve hazai vonatkozásban első volt e témakörben és generációk merítették belőle pathológiai tudásuk alapjait.

Negyvenkét éves aktív munkája nyugdíjazásával nem fejeződött be. A klinika általa megszervezett és felszerelt szövettani laboratóriumába naponta bejárt továbbra is, és pótolhatatlan tudását igyekezett átadni az azt igénylőknek: szövettan iránt érdeklődő hazai fogorvosoknak, külföldi – rövidebb és hosszabb ideig itt tartózkodó – vendégkollégáknak, aspiránsoknak. Szerény, visszavonult egyéniségét, elmélyült tudását környezete tisztelettel övezte.

CSIBA ÁRPÁD

(Csorna, 1928. október 19. –
Budapest, 2004. július 24.)

Általános orvosi diplomáját 1953-ban nyerte el a Budapesti Orvostudományi Egyetemen. Ezt követően a Stomatológiai Klinikára került, ahol hét évig a szájsebészeti osztályon dolgozott, majd elsajátította a szövettani tudományokat, különös tekintettel az oralis patológiára. Ezen ismereteit az Egyetem I. sz. Kóronctani és Kísérleti Rákkutató intézetében, majd a Koppenhága-i Egyetem Oralpathológiai tanszékén szerezte.

1956-ban szakvizsgát tett fog-és szájbetegségekből, 1963-ban kóronctan és kórszövettanból, 1973-ban Koppenhágában orális patológiából. Kandidátusi értekezését „*Az ameloblastomák patomorfológiája (klinikai, morfológiai és experimentális vizsgálatok)*” címmel 1976-ban, Budapesten védte meg.

Az egyetemen központi gyakornokként kezdte, majd tanársegédként, adjunktusként, valamint egyetemi docensként működött. 1980-tól 1981-ig a Szájsebészeti és Fogászati Klinika megbízott vezetője volt. 1964-től a klinika szövettani laboratóriumát vezette, és az orális patológia tárgy előadójaként működött egészen nyugdíjba vonulásáig (1993).

1963-tól 1980-ig a Klinika Tudományos Diákkörének vezetője volt. Saját kutatási területe az odontogén daganatok kóroktana és klinikuma volt, ezirányú munkásságát 125 tudományos cikk (amelyből 24 német, hét angol, négy francia, egy-egy pedig orosz-, spanyol-, és finn szaklapban is megjelent) fémjelzi, valamint 142, részben külföldön tartott tudományos előadás. Évi rendszerességgel 1984-1991 között a Szlovák Fogorvostársaság meghívására Dunaszerdahelyen (Dunajská Streda) szájpatológia előadásokat tartott.

Megjelent könyvei:

- Odontogén daganatok. Monográfia, Budapest, 1977.
- Szájpatológia. Egyetemi tankönyv, Budapest, 1987.
- Fogászati asszisztensek és dentálhigiénikusok könyve: Általános és szájpatológia fejezet, Budapest, 1994.

- Orofaciális tünetcsoportok az általános szindrómák tükrében. AduPrint Kiadó és Nyomda Kft. Budapest, 2002.

Egyetemi jegyzetek:

- Szájpatológiai egyzet, Budapest 1974.
- Szájsebészeti jegyzet: Maxillo-faciális onkológia c. fejezet, Budapest, 1975.
- Kérdések és feleletek a szájpatológia tárgyköréből. Egyetemi segéd tankönyv, Budapest, 1983.
- Mi a véleménye? Egyetemi segéd tankönyv, Budapest, 1990.
- Oralpathologie und Grenzgebiete c. német szájpatológiai jegyzet, Budapest, 1991.
- Hatnyelvű cseh-szlovák fogorvosi szótár németből magyarra fordítása, Pozsony, 1991.

A Magyar Fogorvosok Egyesületének 1969-től 1980-ig főtitkári tisztségét töltötte be, 20 éven át a Fogorvosi Szemle szerkesztőbizottságának tagja volt. Tagja a Magyar Patológusok és a Magyar Biológusok Egyesületének.

Kitüntetései:

- Munka Érdemrend bronz fokozat 1969
- Szakszervezeti kitüntető oklevél 1974
- Pármai díszoklevél 1977
- Miniszteri dícséret 1986
- Kiváló Munkáért 1986
- Kiváló Orvos 1989
- Semmelweis Emlékérem 1993
- Népjóléti Miniszter díszoklevele 1994
- A finn, szlovák és bolgár fogorvos egyesületek tiszteletbeli tagja

Munkássága alapján szerepel a Fogorvosi Almanachban (1995), az International Biographyban (2000), Révai Új Lexikonban (2000), Fontos emberek lexikonában (2001).

CSOMA MIHÁLY

(Galgahévíz 1939. október 20. –)

Az általános és középiskola befejezése után 1958-ban felvételt nyert a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvosi Karára, ahol 1963-ban szerzett fogorvos-doktori diplomát. Az utolsó két egyetemi év alatt a Konzerváló Fogászati Klinikán díjas demonstrátorként dolgozott. A diploma megszerzése után a Fogpótlástani Klinikára került. 1965-ben szakorvosi képesítést nyert fog- és szájbetegségekből, ezt követően egyetemi tanársegédi, majd 1976-ban egyetemi adjunktusi kinevezést kapott. 1965-től a fogpótlástan gyakorlati oktatása mellett időnként tantermi előadásokat is tartott és vizsgáztatott is.

1973–1975 között nemzetközi egyezmény alapján Szudánban, a Khartoumi Egyetemen dolgozott mint senior lecturer. A teljes lemezes fogpótlástan előadója volt. 1986-ban a finnországi Turkuban volt két hetes tanulmányúton.

1979-ben felkérték a Konzerváló Fogászati Klinika Röntgenosztályának vezetésére. Felújította a gépparkot, ami azonban 20 év alatt amortizálódott, de finanszírozási okok miatt újabb modernizálásra már nem nyílt lehetősége nyugállományba vonulásáig.

1983-ban megbízást kapott az Általános és Fogászati Radiológia tantárgy előadói munkakörére. Rendszeresítette a tanulmányi versenyeket, megszervezte az angol és német nyelvű oktatást, bevezette a számítógépes tételhúzást magyar, angol és német nyelven egyaránt. A tanulmányi versenyek iránt mindig nagy volt az érdeklődés; az évfolyamok 30-40%-a vett részt rajtuk. Mind az elméleti, mind a gyakorlati anyagot rendszeresen gazdagította új esetek bemutatásával és a tananyag bővítésével, figyelembe véve az új külföldi szakirodalmat.

Az Egyetem Akkreditációs Bizottsága részére kidolgozta az „Általános és Fogászati Radiológia” tantárgyra vonatkozó részt.

Tudományos dolgozatok száma: 14 (magyar, angol, német nyelven)

Tudományos előadások száma: 18 (magyar, angol)

Kitüntetései: Az Oktatásügy Kiváló dolgozója (1973)

Munka Érdemrend ezüst fokozata (1985)

SOTE Kiváló dolgozója (1999)

DÉNES JÓZSEF

(Szolnok, 1939. január 10. –
Budapest, 1999. május 22.)

Fogorvosi tanulmányait a Budapesti Orvostudományi Egyetemen végezte, ahol 1963-ban fogorvos doktorrá avatták *summa cum laude* minősítéssel. Hallgató korában a Biokémiai Intézetben mint demonstrátor dolgozott és részt vett a koleszterint vizsgáló munkacsoport vizsgálataiban. 1963-ban a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinikán lett gyakornok és

1965-ben tanársegéd. 1965-ben szakorvosi vizsgát tett fog- és szájbetegségekből. 1979-ben kapta meg két ráépített szakorvosi képesítést gyermekfogászatból és fogszabályozásból.

1972-ben védte meg kandidátusi disszertációját „*A rágóizomműködés elektromyographiás vizsgálata a fogazati rendellenességekkel kapcsolatban*” témakörben. Először alkalmazta Magyarországon az electromyografiás diagnosztikát. Új módszereket dolgozott ki és alkalmazott a dysgnathiák sebészi-fogszabályozási kezelésére. Kidolgozta az amerikai eredetű multiband technikák hazai alkalmazási módszereit. Bevezette a 70-es években a „direct bonding” technikát. Ajak- és szápadhasadékos gyermekek kezelésében is résztvett az ezzel foglalkozó teamben.

Három egyetemi tankönyve, 4 egyetemi jegyzete és 3 könyvrészlete jelent meg. 86 közleményt publikált magyar és idegen nyelven, ill. 105 előadást tartott hazai és nemzetközi fórumokon. Több mint 15 éven át rendszeresen tartott tantermi előadásokat német egyetemeken (Erfurt, Rostock, Jena, Würzburg, München).

Klinikai munkája mellett 1969-től 1974-ig a Központi Stomatológiai Intézet osztályvezető főorvosaként is tevékenykedett. 1970-ben egyetemi adjunktusi, majd 1974-től docensi kinevezést nyert. 1980 július 1-től egyetemi tanár és a klinika igazgatója lett haláláig. 1983-tól 1986-ig dékánhelyettes, majd 1986-tól 1992-ig a Fogorvostudományi Kar dékánja volt.

A Magyar Fogorvosok Egyesületének főtítkára volt 1982-től 1986-ig. 1975 óta tagja az Országos Stomatológiai Szakmai Kollégiumnak. A Magyar Fogorvosok Egyesületében elnökségi tag és a Magyar Gyermekfo-

gászati és Fogszabályozási Társaság elnöke. A Fogorvosi Szemle Szerkesztő Bizottsági tagja volt. Az állami záróvizsga rendszer bevezetése óta a bizottság elnökeként dolgozott. 1994-től a Kar Klinikai Bizottságának elnöke. Mind a Gyermekfogászat, mind a Fogszabályozás tárgy szakvizsga bizottsági elnöke volt.

Tagja volt a Fogorvosok Nemzetközi Szövetségének (FDI), és több külföldi szakmai társaságnak.

Kitüntetései:

Ifjúságért Érdemérem (1984), Árkövy Emlékérem (1985),
Kiváló Orvos (1988), Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett (1992).

DOBÓ NAGY CSABA

(Debrecen, 1961. március 10. –)

Egyetemi tanulmányait a Debreceni Orvostudományi Egyetem (DOTE) Fogorvostudományi Szakán végezte 1979-84 között. A diploma megszerzése után körzeti fogorvosi ellátásban dolgozott két éven keresztül. A Fog-és Szájbetegségek szakorvosa szakvizsga (1986) megszerzését követően, 1987-től a DOTE Stomatológiai Klinikáján dolgozott, mint tanársegéd, 1996-tól mint egyetemi adjunktus. A Konzer-

váló Fogászati osztályon cariológia és endodontia tárgyak oktatásában vett részt, majd külföldi útjain szerzett tapasztalatok alapján kezdeményezte az endodontiai curriculum európai normák szerinti átalakítását.

A Pécsi Orvostudományi Egyetem Fogászati és Szájsebészeti Klinikájával kollaborációban endodontiai kutatásokat végzett. Az ottani kutatási eredmények alapján vetődött fel annak szükségessége, hogy a Kossuth Lajos Tudományegyetem Komputergrafika tanszékével közösen objektív gyökércsatorna morfológiai leírást és osztályozást alkossanak meg. Oktatást segítő szoftverek készítésében részt vett. A Magyar Tudományos Akadémia levelező ösztöndíjasaként elkészítette kandidátusi disszertációját, melyet 1996-ban védett meg. A Magyar Endodontiai Társaság alapító, vezetőségi tagja 1994-től. A Dentomaxillofaciális Radiológia Európai Akadémiája Kutatási és Tudományos Bizottságának 2004-től tagja. Külföldi kollaborációkat alakított ki a Brüsszeli Szabadegyetemmel, az Amszterdami Fogorvosi Akadémiai Központtal, a Zürichi Egyetemmel és a Bristoli Egyetemmel. Több nyertes kutatási pályázat témavezetője és résztvevője. A Bolyai János ösztöndíjat indításának kezdetén elnyerte, a Békésy György posztdoktori ösztöndíj jelenleg is támogatja oktató-kutató munkáját. Számos hallgató végzett tudományos diákköri munkát irányításával, melynek eredményeképpen két külföldi és öt hazai publikáció született.

Eredményei alapján 2000-ben a Semmelweis Egyetem Fogpótlástani Klinikájára kapott meghívást, egyetemi adjunktusi státusra. Először az Általános és Fogászati Radiológia tárgy előadója, majd 2003-tól, az Önálló Radiológiai Részleg megalakulásától, annak vezetője lett. A hallgatói

önképzés segítésére több száz digitalizált röntgenképet szerkesztett tematikus elrendezésben, melyet CD-n tett hozzáférhetővé. Tudományos kollaborációs munkáit a Semmelweis Egyetemen is bővítette az Anatómiai Szövet-és Fejlődéstani Intézet, a Klinikai Kísérleti Kutató, II. sz. Élettani intézet, a Mikrobiológiai Intézet, a Központi Immunológiai Diagnosztikai Laboratórium, a KUT diagnosztika, a Konzerváló Fogászati Klinika, és az Orálbiológiai Tanszék munkatársaival. Ezen túl az MTA Pszichológiai tanszék és az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézetével is kapcsolatot épített ki. Docensi kinevezést 2003-ban kapott. A DOTE 11. és a Semmelweis Egyetem 2/5. Doktori Iskolákban témavezetőként tevékenykedik, ahol három levelező PhD hallgató tudományos munkáját irányítja.

Kitüntetései:

Kiváló Orvos (1988), Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett (1992).

DONÁTH TIBOR

(Budapest, 1926. november 13. –)

Orvosi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi karán végezte (1945–1950), orvosi diplomájának kelte: 1950 augusztus 25. Az ELTE Bölcsésztudományi karán 1969-ben pszichológiai szakon neveléslélektanból kiegészítő diplomát nyert.

A Budapesti Anatómiai Intézetben 1946 óta megszakítás nélkül dolgozik. Medikus éveit alatt, mint díjas gyakornok, 1950-től tanár-segéd, 1953-tól adjunktus, 1957-től docens és 1969-től mint egyetemi tanár 1996-ig, nyugdíjba vonulásáig. 1996-ban az első között kapta meg a professor emeritus címet, azóta változatlanul részt vesz az Intézet és az Egyetem munkájában. 1961–1963 között két évre az Intézet megbízott tanszékvezetője, 1969–1972 között a Fogorvostudományi Kar dékán-helyettese volt. Intézeti tevékenysége mind az Általános Orvos-tudományi Karra, mind a Fogorvostudományi Karra kiterjedt.

Általános orvoscari tevékenység: 1957 és 1986 között intézeti igazgatóhelyettes. Részt vesz az általános orvoscari hallgatók oktatásában (előadás, szigorlat), továbbá a Magyarországon tanuló kezdetben kelet-német (1964-től), majd nyugatnémet, ill. az egyesülés után a német orvostanhallgatók német nyelvű előadásában és vizsgáztatásaiban (Verdienst Medaillon 1969, német kormánykitüntetés). Ezenkívül az ELTE pedagógiai és pszichológiai szakán negyven éven keresztül az Anatómia – Élettan című tárgy megbízott előadója.

Fogorvoscari tevékenység: 1957-től 1996-ig az Anatómia -, Szövet és Fejlődéstan előadó tanára. Ezen közel negyven évben kidolgozta a tárgy programját, tematikáját, továbbá vizsga kérdéseit. *Fogorvosi anatómia* címmel jegyzetet írt, mely mindmáig használatos. 1969–1972 között dékánhelyettesi funkciót töltött be a Karon. 1972–1991 között a FOK Oktatási Bizottság elnöke, 1991–1996 között a FOK Tanulmányi Bizottság elnöke. 1989–1991 között az Országos FOK Írásbeli Államvizsgateszt-bizottság elnöke. 1992-ben feladata volt az országos FOK írásbeli államvizsgateszt normál morfológiai kérdésanyagának összeállítása és az

elméleti kérdésanyag lektorálása. A Felvételi Vizsgabizottságban kezdettől fogva a mai napig elnökként működik. Fontos eredménynek tartja, hogy laboratóriumában számos FOK tudományos diákköri hallgató nyert kiképzést, akik közül sokan maradtak, mint oktatók és kutatók az Intézetben.

Tudományos munka: Az ötvenes évek elején Magyarországon elsőként kezdett foglalkozni a szöveti és sejtszintű fluoreszcencia kérdéseivel. Kandidátusi értekezését is e tárgykörben: „*A nyálkahártya epithel, az exfoliált hámsejtek kvalitatív és kvantitatív fluoreszcenciájának elemzése*” címmel védte meg (1963). 1964-től fő témája a központi és a perifériás idegrendszeri katekolaminok fluoreszcens-hisztokémiai kutatása lett, mind a mai napig.

Másik kutatási területe az egyetemi oktatás, nevelés kérdései, az előadás szerepe az oktatásban. E téren számos publikációja jelent meg. Számos tankönyvet írt: *Az emberi test felépítése* című egyetemi tankönyv (az év legszebb könyve kitüntetés 1967) *Anatómia – Élettan* (2003, 7. kiadás), *Anatómiai Atlasz* (Nívódíj 1984, 9. kiadás 2003).

A harmadik kutatási terület: az anatómiai terminológia értelmezése nevezett egész életpályáját átszövi. *Anatómiai Nevek Magyarázata* címmel, első munkája 1952-ben jelent meg, az utolsó ilyen irányú munka: *Lexicon Anatomiae, Négy nyelvű Anatómiai Szótár* 2002-ben. Jelentős nemzetközi sikert hozott a Pergamon Pressnél (Oxford) 1969-ben megjelent *Anatomical Dictionary with Nomenclatures and explanatory notes* című 636 oldalas munka. Eddig megjelent tudományos közleményeinek száma: 176, tudományos előadásainak száma: 180.

Egyéb jelen feladatai: A Semmelweis Egyetem újság Szerkesztőbizottságának elnöke és a lap felelős kiadója, a Magyar Anatómus Társaság főtitkára (1986–1991) elnöke (1991–1997), jelenleg vezetőségi tagja, a MBT Mozgás -, és Viselkedésbiológiai Szakosztály elnöke. A Magyar Orvosírók és Képzőművészek Köre alelnöke, a Mihálikovics Alapítvány kuratóriumának elnöke, az OSC Elnökségének tagja, az RSG szakosztályelnöke, a MOTESZ Felügyelő Bizottságának tagja, a Semmelweis Egyetem Baráti Kör Vezetőségének tagja.

Fontosabb kitüntetések: Oktatásügy kiváló dolgozója (Miniszteri kitüntetés), Markusovszky díj, Huzella díj, MOTESZ díj, Egészségügyi Miniszteri Díszoklevél.

Fontosabb nemzetközi elismerések: Fellow of the International Academy of Cytology (FIAC), Member of the Main Committee of International Anatomical Nomenclature Committee (IANC), Councillor of International Federation of Association of Anatomists (IFAA 1991-97), a szovjet, a keletnémet, a bolgár Anatómiai Társaság tiszteleti tagja, a Purkynje Társaság Doctor Honoris Causa választottja.

Tudományos szaklap szerkesztés: a Z. für mikr.anat. Forschung, továbbá a Gegenbaur's morph. Jahrbuch szerkesztőbizottsági tagja (1980–1992, a lap megszűnéséig), a Magyar Orvosi Nyelv című lap szerkesztőbizottsági tagja.

Jelenleg az Anatómiai Nevek (1994, 6.kiadás) c. könyvének átdolgozását végzi, mely már tartalmazni fogja a hivatalos anatómiai nevezéktanban az utóbbi tíz évben bekövetkezett változásokat.

FÁBIÁN TIBOR(Salfa, 1934. május 22. –) *2013. május 1.*

Középiskolai tanulmányait 1944-ben kezdte a szombathelyi Premontrei Gimnáziumban. A háború majd 1948-ban a gimnázium államosítása miatt csak 1954-ben két év késéssel fejezhette be gimnáziumi tanulmányait és érettségizett a szombathelyi Nagy Lajos Gimnáziumban, kitűnő eredménnyel. Érettségi után nem nyert felvételt semmilyen felsőoktatási intézménybe, ezért a Sárvári Cukorgyárban dolgozott segédmunkásként 1957-ig. Közben 1954-1956 között két év sorkatonai szolgálatot teljesített. A három év kihagyása után 1957-ben nyert felvételt a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karára. Egyetemi tanulmányait jeles és kitűnő eredménnyel végezte. Három éven át „Népköztársasági Ösztöndíj”-ban részesült. 1959–1962 között az Anatómiai Intézetben díjas demonstrátorként tevékenykedett, és részt vett a hallgatók gyakorlati oktatásában. Ötöd éves korában „Idegrendszeri elváltozások fogorvosi vonatkozásai” című pályatételével első díjat nyert.

1962-ben kapott diplomát *summa cum laude* minősítéssel. Ettől kezdve a Fogpótlástani Klinikán dolgozott. 1964-ben szakvizsgázott jeles eredménnyel, ekkor tanársegéddé, 1970-ben adjunktussá nevezték ki. 1969-től osztályvezető, 1973-tól igazgatóhelyettesi feladatkört látott el. Az egészségügyi miniszter 1975-ben – a Fogorvostudományi Karon diplomát szerettek közül elsőként – egyetemi tanárrá nevezte ki és megbízta a Fogpótlástani Klinika igazgatói teendőinek ellátásával.

Tudományos kutatómunkával már hallgató korában is foglalkozott. 1968–1972 között levelező aspiráns volt dr. Sós József akadémikus vezetésével. 1974-ben védte meg „A táplálék fehérjetartalmának hatása a fehér patkány fogazatára és caries-fogékonyságára” című kandidátusi értekezését és elnyerte az „orvostudomány kandidátusa” tudományos fokozatot.

Tanszékvezetői megbízatása 65 éves korában 1999-ben lejárt. 2004. június 30-án nyugállományba vonult. Ettől kezdve Professor Emeritusként tovább tevékenykedik a Fogpótlástani Klinikán.

Egyetemi tanári kinevezése után kutatási témája a „protetikai prevenció megvalósításának lehetőségei”. E területen jelentős, nemzetközileg is elismert eredményeket ért el. A közel 100 (magyar, angol, német és lengyel nyelven) megjelent közleményéből több mint ötven ezzel a témakörrel foglalkozott. „A részleges foghiányok pótlásának tervezése” címen monográfiát is írt. A részleges fogpótlások preventív szemléletű tervezésében és készítésében igen jelentős szerepet tulajdonított a biomechanikának. Munkatársával – *Fejérdy Pállal* – a maradékfogak által meghatározott biomechanikai feltételekre alapozva készítették el a részleges foghiányok protetikai osztályozását. Az osztályozásra alapozva a részleges fogpótlások tervezésének teljes rendszerét dolgozták ki, amely nem csak a magyarországi oktatásban és gyakorlatban terjedt el, hanem külföldön is ismertté vált.

A klinika fő feladatának a fogorvostanhallgatók oktatását tekintette és annak színvonalas megvalósítása érdekében szorgalmazta az oktatók tudományos tevékenységét. Vezetése alatt a klinika oktatói több mint 300 tudományos publikációt (közleményt, könyvet, könyvrészletet, monográfiát, jegyzetet) jelentettek meg. Munkatársai közül heten szereztek kandidátusi tudományos fokozatot és közülük hárman nyertek egyetemi tanári kinevezést.

A tankönyvírásban kifejtett aktivitása is mutatja, hogy a klinika fő feladatának az oktatást tekintette. Munkatársaival *Götz*, *Huszár* és *Kaán* professzorokkal, valamint *Szabó Imre* (Pécs) professzorral három tankönyvet írt és szerkesztett, amelyek két kiadásban is megjelentek.

Aktívan részt vett a hazai és nemzetközi tudományos életben. Több mint 100 tudományos előadást tartott hazai és nemzetközi fórumokon, és részt vett a hazai és nemzetközi szakmai szervezetek munkájában.

A MFE vezetőségének megalakulásától, 1966-tól tagja. A MFE Fogpótlástani Szakosztálynak alapító elnöke 1978–92, az European Prosthodontic Association (EPA) vezetőségének 1982–89-ig volt tagja, 1983–84-ben elnöke. A Fogorvosi Szemle Szerkesztőbizottságának tagja 1980-tól, főszerkesztője 1981-ig, a Protetyka Stomatologiczna (Lengyelország) szerkesztőbizottságának tagja 1982-től.

Kitüntetései: „Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója” (1974), „Árkövy Emlékérem” (1981), „EERO TAMMISALO” emlékérem (Helsinki Egyetem, 1988), „Magyar Felsőoktatási Emlékplakett” (1999), SOTE aranygyűrű (1999), az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter DÍSZOKLEVELE (2004).

FAZEKAS ÁRPÁD

(Budapest, 1942. augusztus 28. –)

Egyetemi tanulmányait a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán végezte 1963-1968 között. Az Egyetem I. sz. Élettani Intézetében diákkörös hallgatóként dolgozott, majd ugyanott díjas demonstrátor lett. Diplomája megszerzése után (1968) a Konzerváló Fogászati Klinikán lett egyetemi gyakor nok. 1970-ben fog- és szájbetegségekből szakorvosi vizsgát tett, majd munkáját az egyetem I. sz. Élettani Intézetében folytatta egyetemi tanársegédként. Az intézet profiljának megfelelően a vese élettanával, keringésével és a vesekeringés szabályozásával foglalkozó munkacsoport tagjaként dolgozott. Első társszerzős közleményei az itt töltött időszak kutatási eredményeit foglalják össze. 1973-ban ismét a Konzerváló Fogászati Klinikára került egyetemi tanársegédként. Munkája lényegében a fogorvostanhallgatók gyakorlati oktatása, ill. a betegellátás volt. Mindezek mellett érdeklődése a humán fiziológia, ill. az állatkísérletes vizsgálatok felé változatlan maradt, így 1976-ban MTA ösztöndíjas aspiránsként a Kórélettani Intézetbe került. Felhasználva korábbi keringésélettani ismereteit, ill. a Kórélettani Intézet által nyújtott lehetőségeket, tanulmányozni kezdte a fogbél keringés élettanát, ill. a nyelv vérellátását és annak szabályozását.

Kutatási eredményeit feldolgozó kandidátusi értekezését 1978-ban védte meg. Értekezése több vezető nemzetközi, ill. hazai fogorvosi lapban megjelent közleményen alapult. A Konzerváló Fogászati Klinikára visszakerülve egyetemi adjunktusi, majd egyetemi docensi beosztást nyert. Noha intenzív munkát vállalt a fogorvostanhallgatók oktatásában, kapcsolata a Kórélettani Intézettel változatlanul megmaradt, és új munkatársak bevezetésével az experimentális munkába jelenleg is fennáll. E kutatási kollaboráció eredményeként számos közleménye jelent, ill. jelenik meg.

Az 1980-90-évek között három alkalommal töltött 5-5 hónapot a stockholmi Karolinska Egyetem Gyógyszertani Intézetében mint „visiting scientist”. 1991-ben Fulbright ösztöndíjasként a Kentucky Egyetem Fogorvostudományi Karán (USA) végzett ugyancsak keringésélettani kutatá-

sokat a szájnyálkahártya vérellátásával kapcsolatban, ill. a neurogén gyulladás szájüregi manifesztációjának témakörében. Doktori disszertációját 1993-ban védte meg. Tudományos érdeklődése változatlanul a szájképletek keringésének elsősorban peptiderg szabályozása, valamint a neurogen gyulladás szájüregi megjelenése maradt, ill. kiegészítette azt klinikai endodonciai vizsgálatokkal, endodonciai kutatással, továbbá érdeklődési köre kiterjed az endodonciai mikrosebészeti beavatkozásokra, valamint az esztétikus fogászatra is.

Tudományos közleményeinek száma 91, ezek nagyrésze nemzetközi folyóiratokban jelent meg. Két könyvrészletet írt, és mintegy 129 előadást tartott, belföldön és külföldön.

1992-től egyetemi tanár, majd 1994-től a Konzerváló Fogászati Klinika igazgatója. Feladata az intézet irányításán túl a fogorvostanhallgatók konzerváló fogászati (endodonciai) oktatása magyarul, angolul és németül. Három nyelven tart tantermi előadásokat. 1992-től 1998-ig a Fogorvostudományi Kar dékánhelyettese. Erre az időre tevődik sikeres pályázata, melynek során lehetősége volt a Kar valamennyi klinikáján lévő elöregedett kezelőegységek egy részének újra cserélésére, a Mikszáth téri klinikákat kiszolgáló központi sterilizáló osztály kialakítására. E pályázathoz kapcsolódnak az oktatásba bevezetett változtatásai. Klinikáján a fogorvostanhallgatók a betegeket azok fektetett pozíciójában kezelik, a műszerek – beavatkozástól függő – tálcás rendszerben való csoportosítása a betegek számára folyamatban van. Megváltoztatta, modernizálta az endodonciai kezelést is, és munkája eredményeként a jelenlegi endodonciai oktatás megfelel a világszínvonalnak. Programvezetője az egyetemi Doktori Iskolában a „Fogorvostudományi kutatások” című programnak, ugyanott alprogram- ill. témavezető is. Vezetésével több fiatal fogorvos szerzett Ph.D fokozatot, ill. jelenleg is több ösztöndíjas doktorandusza van.

Tanszékvezetőként beosztottjait tudományos munka végzésére ösztönzi. Korábbi kollaborációs kapcsolatait felhasználva, munkatársai számára lehetőséget teremt külföldi tanulmányutakra (Karolinska Egyetem, Stockholm, Bergeni Egyetem, Norvégia). Több folyóirat szerkesztőbizottságának, számos egyetemi ill. akadémiai bizottság tagja. Témavezetőként ugyancsak számos kutatási pályázatot (FEFA, FKFP, FPPF, OTKA, ETT, AMFK) nyert el.

Kitüntetései: Széchenyi Ösztöndíj 1998.

FEHÉR ERZSÉBET

(Kisbarátfalu, 1940. augusztus 25. –)

Egyetemi tanulmányait a Budapesti Orvostudományi Egyetem Általános Orvosi Karán végezte 1958-64 között. Diplomáját *summa cum laude* minősítéssel kapta. Már hallgató korában az Anatómiai Intézetben volt tudományos diákkörös és demonstrátor, majd a végzés után egyetemi gyakornok. 1966-ban egyetemi tanársegédi, 1977-ben egyetemi adjunktusi, 1985-ben egyetemi docensi és 1996-ban egyetemi tanári kinevezést kapott ugyanabban az intézetben. Az intézetben az anatómia oktatása mellett 1967-től a szövettan és fejlődéstan oktatását is végzi. 1994-ben szerezte meg a habilitációt (Dr. med. habil.) anatómia szaktárgyból.

1998-tól a Fogorvostudományi Kar dékánhelyettese.

1961 óta folyamatosan részt vesz az egyetemi oktatómunkában. Rendszeresen tart gyakorlati oktatást anatómia, szövettan és fejlődéstan tárgyakból az általános orvos- és a fogorvostudományi karon. 1984-től folyamatosan német nyelven is vezet gyakorlatot. 1970-től rendszeresen tart tantermi előadásokat magyar és német, alkalmanként angol nyelven.

1973–1974 között Utrechtben angolul oktatott anatómiát és fejlődéstant. 1996 óta a fogorvostanhallgatók számára az anatómia, szövet- és fejlődéstan tantárgy kinevezett felelős előadója. A „*Maxillofacialis Anatómia*” könyvével specialis morfológiai alapot igyekszik biztosítani a fogorvosi klinikai és más elméleti tárgyakhoz. 1964-től rendszeresen részt vesz az egyetem Felvételi Bizottságában, dékánhelyettesként irányítja a Felvételi Bizottságok munkáját. A Fogorvostudományi Karon a szakdolgozatok és rektori pályamunkák értékelésében és lebonyolításában aktívan vesz részt. A Mihálkovics Alapítvány számára az anatómiai preparátumokból készült pályamunkák Értékelő Bizottságának állandó aktív tagja. Szakorvosok számára kiírt továbbképző előadássorozatonál meghívott előadó. 1968 óta rendszeresen foglalkozik TDK-s hallgatókkal, a PhD program keretében öt PhD hallgató témafelelőse, akik közül már 3 hallgató sikeresen megvédte doktori értekezését.

Kutató munkájának fő témája a vékonybél és húgyhólyag működésért felelős neuronhálózatok szerkezete és transzmitter tartalma, melyet fény- és elektronmikroszkópos szinten különböző ellenanyagok alkalmazásával vizsgált.

Folyamatosan vizsgálja más hasi zsigerek beidegzésében résztvevő idegelemek szerkezetét, neurotranszmitter és neuropeptid tartalmát. Kiemelkedő eredményeket ért el a máj beidegzésében résztvevő neuropeptid tartalmú idegrostok szerkezetének és lokalizációjának kimutatásában, valamint a nitrogén monoxid tartalmú idegelemek identifikálásában és lokalizációjában. 1976-ban az orvostudomány kandidátusa *„A vékonybél idegelemeinek szerkezete és funkciója”* című értekezés védeése alapján, majd 1985-ben az orvostudomány doktora a *„A vékonybél és a húgyhólyag beidegzése”* című doktori értekezés sikeres védeése alapján. Számos kandidátusi, MTA doktori és PhD értekezés bírálója és bíráló bizottsági tagja volt.

2001-ben a Fogorvostudományi Karon megalakult Orális Morfológiai Csoport vezetője. Számos kollaborációs munkában vesz részt, ahol a nyálmirigyek, a gingiva, a fogpulpa, a nyelv, a szív m. papillárisa, az erek, különösen az a. és v. saphena magna beidegzését vizsgálta. Ezen munka egy része jelenleg is folyik.

Eddigi tudományos munkájának eredményeiből 1 könyv, 25 könyvfejezet, 179 lektorált közlemény jelent meg nemzetközi szaklapokban. 241 tudományos előadást tartott hazai és nemzetközi kongresszusokon. Az összesített impakt faktor száma: 139,845 közlemény + 98,5 idézhető abstract. Citációs indexe (önidézet nélkül): 958.

Elismerések, kitüntetések:

Rektori Dicséret (1976),

Kiváló Munkáért (1982),

Kiváló Oktató (hallgatói) (1987),

Kiváló Oktató (egyetemi) (1997).

FEJÉRDY PÁL

(Budapest, 1945 december 23. –)

Középiskolai tanulmányait Budapesten a II. Rákóczi Ferenc gimnáziumban végezte. A Buda-pesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán 1969-ben szerzett – *summa cum laude* – eredménnyel fogorvosi diplomát. Egye-temi évei alatt a Tudományos diákköri munkába a Kórélettani Intézet *Zelles Tivadar* által veze-tett munkacsoportjába kapcsolódott be. Díjas demonstrátorként már hallgató korában elkötelezte magát az oktatói hivatás mellett.

Diplomája megszerzése óta a Fogorvostudományi Kar Fogpótlástani Klinikáján dolgozik végigjárva az akadémiai „grádicsokat”: 1971-ben tanársegéd, 1981-ben egyetemi adjunktus, 1986-ban egyetemi docens lett. 1989-ban nevezték ki egyetemi tanárrá. 1999 óta a Fogpótlástani Klinika igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanár.

1986–1992 között a Fogorvostudományi Kar dékánhelyettesi teendőit látta el, majd 1992-ben megválasztották a Kar dékánjává. Ezt a tisztséget 1998-ig viselte. Ebben a minőségében több sikeres, nagyjelentőségű pályázatot koordinált, a fogorvosképzésben curriculum reformot indított el.

2003 óta – elsőként a Fogorvostudományi Karon – a Semmelweis Egyetem oktatási és informatikai rektorhelyettese.

Szakvizsgát „Fog- és Szájbetegségekből” 1971-ben szerzett, 1978-tól három évig ösztöndíjas aspiráns volt, 1982-ben védte meg disszertációját „*Nyomelemek és fehérjehiányos táplálás hatása a fehérpatkányok keményszövetekre*” címmel, mellyel kandidátusi fokozatot nyert.

Tudományos érdeklődési területe: Gerostomatologia, fogpótlástani epidemiológia, preventív fogpótlástan. 1970 és 2003 között több mint 120 dolgozat, tanulmány, könyv és jegyzet-rész írásában, elektronikus alkotások létrehozásában vett részt.

A FOK Szak és Továbbképzési Bizottság elnökeként az Egészségügyi Szakképzési és Továbbképzési Tanács fogorvos tagjaként szerepet vállalt az új szakképzési és továbbképzési rendszer kialakításában és bevezetésében.

Szakmapolitikai tevékenysége: Fog- és Szájbetegségek Szakmai Kollégium elnöke, Magyar Fogorvosok Egyesülete vezetőségi tagja, Magyar Fogorvosok Egyesülete Fogpótlástani Szakosztályának elnökségi tagja, Fogorvosi Szemle felelős szerkesztője.

Kitüntetései:

Körmöczy Zoltán Pályadíj (1981) és (1982),
Apáczai Csere János-díj (1998),
Árkövy József Emlékérem és Jutalomdíj (1998),
Széchenyi Professzori Ösztöndíj (1998)
Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje (2004).

FERENCZY KÁROLY

(Szeged, 1901 –, Budapest, 1972)

Általános orvosi diplomáját 1924-ben nyerte el a budapesti Egyetemen. 1924-1926 között a bécsi Kórbonctani Intézetben dolgozott, majd 1926–27 között, ugyancsak Bécsben, fogászati tanulmányokat folytatott. 1930-ban szerzett fogszakorvosi vizsgát. Több éven keresztül működött *Kelen Béla* és *Szabó József* egyetemi tanárok intézetében a röntgenológiai és fogászati ismeretek megszerzése céljából. 1930 és 1951 között az Országos Társadalombiztosító Intézet-, majd 1951–1955 között a Központi Stomatológiai Intézet fogászati röntgen rendelését vezette.

1944-ben a tárgykörből magántanári képesítést szerzett.

1955-ben a megalakult Fogorvostudományi Kar docensévé, és a fogászati radiológia tárgy előadójává nevezték ki. 1959-ben a Konzerváló Fogászati Klinikán helyet kapott fogászati radiológiai osztály vezetője lett, itt működött 1972-ig, nyugdíjba vonulásáig.

1937-ben jelent meg „*A fogak röntgenvizsgálata*” c. könyve, Magyarországon úttörőként e témakörben. A könyv két részre oszlik. Az első részben a röntgenfelvételek elkészítését, a második részben a röntgenképek olvasását ismerteti, figyelemmel a gyakorlati szempontokra, és pedig elsősorban a röntgenfelvételeket maga készítő fogorvos igényeire, melynek igen nagy fontosságot tulajdonít. – A különböző eseteket szemléltető röntgenképeket külön atlaszban csoportosította, az egyes röntgenképek eredeti fényképmásolataival, melyek ma, csak-nem 70 év után is teljesen élesek és szemléltetőek.

1963-ban *Fogászati röntgenológia* jegyzetet, 1967-ben pedig *Fogászati röntgenológia* tankönyvet írt és adott ki, melyen fogorvostanhallgatók és fogorvosok generációi nevelődtek. Szerény és nagytudású egyéniség, példás oktató volt.

FÖLDVÁRI IMRE

(Budapest, 1894. szeptember 4. –
1976. december 5.)

Budapesten született, elemi iskolái után osztályelsőként a Regnum Marianum (ma Szent István) Gimnáziumba vették fel, ahol összesen egy osztályt végzett el, tanulmányait polgári iskolában folytatta. Néhány próbálkozás és kitérő (hivatalnok, fényképész) után véletlen szerencse folytán az ország legkiválóbb fogtechnikusi mesterének, *Schmidt Gyulának* a laboratóriumába vették fel inasnak. 1912-ben szabadult fel, és továbbra is a *Schmidt* laboratóriumában maradt. A szakmát itt szerette meg, és ezzel egyidőben a másik „szerelem”, a futball sem szorult háttérbe. Az N.S.C. csapatával első osztályban játszott.

Az első világháború alatt Szerbiában, Belgrádban pathológián dolgozott olyan fiatal orvosok társaságában, mint *Entz Géza*, *Johan Béla* és *Waltner Károly*. Talán itt kapta meg az első indítékot az orvosi pályához.

1920-ban önálló laboratóriumot kapott.

1926-ban munka és családfenntartás mellett tette le az érettségi vizsgát, és még ugyanebben az évben beiratkozott a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultására, ahol 1935 szeptemberében avatták doktorrá. *Salamon* professzor személyes ajánlására felvették a Stomatológiai Klinikára, ahol 1937-ben szakorvosi vizsgát tett. Még ugyanebben az évben *Szabó* professzor Essenbe küldte tanulmányútra a Wipla és a Vitallium ötvözetek, valamint az abból készült fogművek tanulmányozására.

1945-ben tanársegéd, 1950-ben adjunktusnak nevezték ki.

1949-ben az akkori egészségügyi kormányzat a fogorvoshiány enyhítésére fogtechnikusok részére „vizsgázott fogász” címre jogosító tanfolyamot szervezett, melynek vezetője és oktatója volt.

1955-ben megalakult a Fogorvostudományi Kar, ahol az odontotechnikát tanszékvezető docensi rangban oktatta. Megtervezte, és felszerelte az új Kar tanlaboratóriumát. Hozzáértő szemmel válogatta ki munkatársait, mindenekelőtt *Kondor Pál* és *Babai János* fogtechnikusokat. Kiváló tanítványai voltak *Götz György* és *Kiss Dezső*. Orvosi diplomájuk

mellé mindketten megszerezték a fogtechnikai-fogműves mesteri oklevelet.

Tudományos munkáját száznál több tudományos közlemény, az *Odontotechnika* ill. *Odontotechnológia* tankönyv számos kiadása fémjelzi. Érdeklődése természetesen elsősorban a fogpótlástan felé irányult, ezen belül is elsősorban az artikuláció problémája foglalkoztatta. Ebben a témakörben írta, majd védte meg kandidátusi értekezését 1962-ben.

Magyarországon először tervezett és kivitelezett középértékű artikulátort. A nemzetközi szakirodalom ma is számon tartja újszerű, és a gyakorlati szempontoknak a korábbiaknál jóval megfelelőbb foghiány beosztási rendszerét, melyet *Lőrinczy Ervin*nel közösen dolgoztak ki.

Bár személyesen sohasem találkoztak, csak levelezés útján tartották a kapcsolatot, magát *Gysi* professzor tanítványának tartotta.

A fogpótlástan jeles magyarországi képviselőjeként sohasem feledkezett el fogtechnikus múltjáról, a szakmát élete végéig támogatta és patronálta, amelyre a hálás utódok minden évben „Földvári Imre tudományos ülés”-sel emlékeznek, és amelynek csúcsa 2004-ben a „Nemzetközi Tudományos Földvári Imre Fogtechnikus Találkozó” volt.

GÁBRIS KATALIN

(Budapest, 1947. október 12. –)

Általános iskolai tanulmányait a Gorkij Fasori Általános Iskolában, középiskolai tanulmányait a budapesti Eötvös József Gimnáziumban folytatta, ahol 1966-ban kitüntetéssel érettségizett. Ugyanebben az évben felvételt nyert a SOTE Fogorvostudományi Karára, ahol 1971-ben kapott fogorvosdoktori diplomát.

Az egyetem befejezése után a SOTE Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinikájára került, ahol azóta is dolgozik, 2002-től egyetemi docensként. Fog- és szájbetegségekből, gyermekfogászatból és fogszabályozásból rendelkezik szakvizsgával.

34 éve vesz részt a klinika oktató, gyógyító és tudományos munkájában. Önálló gyakorlatvezetőként magyar, angol, német hallgatók gyakorlati oktatását végzi. Tantermi előadásokat magyar, angol és német nyelven tart gyermekfogászatból és fogszabályozásból. Előadásokat tart fogorvosok és gyermekgyógyászok szakvizsga előkészítő tanfolyamainak keretében is. Fogszabályozásból és gyermekfogászatból konzulensként eddig 32 alkalommal segítette az említett nyelveken végzős hallgatók szakdolgozatainak elkészítését. Rendszeresen vizsgáztat (szigorlat, szakdolgozat védelem, záróvizsga, szakvizsga, rezidens részvizsga). Aktív résztvevője a postgraduális képzésnek.

Hazai és külföldi szaklapokban megjelent dolgozatainak száma több mint 50. Magyar, angol és német nyelven tartott előadásainak száma 71, melynek körülbelül fele külföldi nemzetközi kongresszusokon hangzott el (Göteborg, Buenos Aires, Szöul, Ankara, Helsinki, Dublin, Orlando, Varsó, Padova, Párizs). Több cikkével nyert Körmöczy Pályadíjat, tudományos előadásért elsőként kapta meg a Tóth Pál Emlékérmet. Tanulmányúton volt a moszkvai és a havannai egyetemeken.

Társszerzője az 1995-ben és 1998-ban megjelent *Gyermekfogászat, fogszabályozás* c. egyetemi tankönyvnek; a 2004-ben megjelent 3. bővített kiadásnak társszerkesztője is. Társszerkesztője és társszerzője az angol nyelvű *Pedodontics* c. egyetemi jegyzetnek. Fejezeteket írt a *Gyermekfogászat 86'* c. egyetemi jegyzetbe és a *Fogorvosi ismer-*

reték (Egészségügyi Felsőoktatási Záróvizsga Tesztkérdés Gyűjtemények) című kiadványba.

PhD fokozatot 2000-ben szerzett, disszertációjának címe: „*Caries-rizikó tényezők vizsgálata gyermek-, serdülő- és felnőttkorban.*”

A klinikán több éve osztályvezető és az intézetvezető helyettese, a karon a Kari Tanács és a Klinikai Bizottság, valamint az egyetemi KK Bizottság (külső kutatási pályázatokat elbíráló bizottság) tagja. Tagja a Magyar Fogorvosok Egyesülete Vezetőségének, a Fog- és Szájbetegségek Szakmai Kollégiuma Gyermekfogászat Szakbizottságának, elnökségi tagja és titkára a Magyar Gyermekfogászati és Fogszabályozási Társaságnak. A Fogorvostudományi Kar Szak- és Továbbképzési Titkárságának helyettes vezetője. Tagja a Budapesti Orvosi Kamara és a Magyar Orvosi Kamara Küldöttgyűlésének.

2004. szeptember 1-től a Fogorvostudományi Kar dékánhelyettese.

Kitüntetései:

Rektori Dícséret (1979),

Művelődésügyi Miniszter Kiváló Munkáért (1986),

SOTE Kiváló Dolgozója (1993),

Semmelweis Egyetem Kiváló Oktatója (2001).

GERA ISTVÁN

(Szeged, 1949. május. 20. –)

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán 1972-ben végzett *summa cum laude* minősítéssel. Egyetemista éve alatt a Gyógyszertani Intézetben volt diákkörös és díjas demonstrátor. 1972-től a SOTE Szájsebészeti Klinikájának Parodontológiai Osztályán dolgozott 1996-ig a Parodontológiai Klinika megalakulásáig. 1975-től 1983-ig tanársegéd, 1983 és 91 között adjunktus, 1991-től

1997-ig docens volt. 1990. január 1-től a Szájsebészeti Klinika Parodontológiai Osztályának vezetője és a Parodontológia és Szájnyálkahártya betegségek c. tárgy kari előadója. 1997 szeptemberétől a megalakult Parodontológiai Klinika igazgató professzora.

Fő kutatási és oktatási területe a parodontológia. Ebben a tárgykörben öt egyetemi jegyzetnek és öt tankönyvnek ill. szakkönyvnek szerzője vagy társszerzője. Eddig 45 hazai tudományos közleménye és 14 angol nyelvű impakt faktoros folyóiratokban közzétett publikációja jelent meg. Közel 110 tudományos előadást tartott magyar és angol nyelven itthon és külföldön. Angol nyelvből felsőfokú állami nyelvvizsgával rendelkezik. Több angol nyelvű szakkönyv fordítója.

1991 óta rendszeresen részt vesz az angol nyelvű fogorvostanhallgatók és általános orvostanhallgatók elméleti és gyakorlati képzésében és vizsgáztatásában és 1991 óta az idegennyelvű fogorvosképzés kari irányítója. 1992-1998 között a Fogorvostudományi Kar dékánhelyettese volt két cikluson keresztül.

Tudományos és gyógyító tevékenysége a fogágybetegség kezelésével kapcsolatos. Hazánkban a legelsőek között vezetett be modern parodontális műtétechnikákat és munkatársaival együtt honosították meg hazánkban az „Írányított Szövetregenerációs” parodontális műtéti technikákat.

Három alkalommal töltött hosszabb időt külföldi tanulmányúton és több 1-2 hetes rövidebb tanulmányúton vett részt. Az első amerikai tanulmányút során 1983-85 között az USA-béli University of Connecticut Fogorvosi Fakultásán residentként két évet töltött el. Itt fo-

gászati és parodontológiai szakképzésben részesült és megszerezte az amerikai általános fogorvosdoktori szakképesítést (certificate). Itt kapcsolódott be a *Dr. Lawrence Raisz* vezette csontkutató munkacsoport munkájába. Ennek folytatásaképpen két alkalommal, 1986-ban és 1988-ban mint visiting professzor egy-egy szemesztert töltött ugyanezen egyetemen. Az osteoporosis-kutatás területén végzett munkából született meg „*A hPTH-1-34 csonton kifejtett anabolikus hatásmechanizmusának vizsgálata patkányon*” c. kandidátusi disszertáció 1990-ben. 1996-ban „*A parodontális tapadásvesztéséget befolyásoló tényezők klinikai és experimentális vizsgálata*” című tézisek alapján habilitált. 2000 decemberében parodontológia szakorvosi képesítést szerzett.

1994-óta tagja a SOTE, majd a Semmelweis Egyetem Egyetemi Tanácsának. 1996 októberétől az MFE főtitkára. Elnöke a Magyar Parodontológiai Társaságnak. Tagja IADR-nak (International Association for Dental Research) az European Federation of Periodontology-nak, és az FDI-nak (Federation Dentaire International). Ezen felül tagja több egyetemi és szakmai testületnek és bizottságnak.

2004. szeptember 1-től a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar dékánja.

GÖTZ GYÖRGY

(Budapest, 1935. október 31. –

Budapest, 2001. április 26.)

Középiskolai tanulmányait a Budapesti Református Gimnáziumban, majd annak megszűntetése után az Apáczai Csere János Gimnáziumban végezte, ahol 1954-ben érettségi vizsgát tett.

Egyetemi tanulmányait, NB I-es kézilabdázói pályafutását előnyben részesítve, csak két év után, 1956-ban kezdte a Budapesti Orvostudományi Egyetem (BOTE) Fogorvosi Karán, ahol 1961-ben végzett.

1961. szept. 1-től klinikai orvosként a Fogpótlástani Klinikán dolgozott. Szakvizsgára való felkészülése alatt, az általa tanítómesterének tartott Földvári Imre tanár úr sugallatára és odontotechnológia iránti érdeklődése folytán elvégezte a fogtechnikusi szakiskolát és fogtechnikusi vizsgát tett

1963-ban jeles eredménnyel szerzett szakvizsgát Fog és Szájbetegségekből. Ebben az évben nevezték ki egyetemi tanársegéddé. Oktatói munkáját kezdetektől fogva két helyen, a Mikszáth téri Fogpótlástani Klinikán, illetve az I.sz. Pathológiai Intézetben található, Odontotechnológiai Tanlaborban végezte. Oktatói tevékenysége során, annak nemcsak szakmai, hanem emberi oldalára is nagy hangsúlyt fektetett, és így évtizedeken keresztül mindegyik hallgatóját személyesen, név szerint is ismerte. 1973-tól egyetemi adjunktus.

1984-ben sikeresen megvédte „*A maradó fogak koronaméretei és a koronafelszín-fogbélúr közötti távolságok*” című értekezését és ezzel elnyerte az orvostudomány kandidátusa fokozatot. Ebben az évben lett egyetemi docens. 1990-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. Tárgyi előadója volt az Általános Fogászati Anyagtan, az Odontotechnológia és a Fogpótlástani Propedeutika tárgyaknak.

1993-ban elnyerte a FEFA pályázatát és irányítása alatt európai színvonalúra sikerült a Tanlabort, illetve a Mária u. 40.sz. alatt található Központi Fogtechnikai Laboratóriumot átépíteni és felújítani. Később a SOTE Fogorvostudományi Kar Oktatási Részlegének vezetője.

Társszerzője a Fábián-Huszár-Götz: bevezetés a Fogpótlásban c. egyetemi tankönyv 1. és 2. kiadásának, valamint a Fábián-Götz-Kaán-Szabó I.: A fogpótlásban alapjai c. egyetemi tankönyv 1. és 2. kiadásának. 42 tudományos közleménye jelent meg és 56 tudományos előadást tartott magyar és külföldi fórumokon.

Tagja volt a Magyar Fogorvosok Egyesülete (MFE) vezetőségének, az MFE közép-magyarországi decentrumának elnöke és a Fogpótlástani Szakosztály vezetőségi tagja. Továbbá tagja volt a Magyar Orvosi Kamara Etikai Bizottságának. Szellemi alapítója az Orsós Sándor Baráti Emléktársaságnak.

Élete végéig aktív, meghatározó oktatója volt a magyarországi fogorvosképzésnek.

Kitüntetései: Pro Sanitate (1994)

HIDASÍ GYULA

(Újpest, 1936. augusztus 12. –
Budapest, 2005. január 20.)

Az újpesti Könyves Kálmán gimnáziumban érettségizett 1954-ben kitűnő eredménnyel. Még ezen évben felvételt nyert a Budapesti Orvostudományi Egyetem akkor még nem is létező Fogorvostudományi Karára. 1959-ben szerzett diplomát *summa cum laude* minősítéssel. 1959 óta dolgozik az akkor létesült Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinikán. 1970-ig gyakornok ill. tanársegéd, 1970-től adjunktus, 1982-től docens, majd 1989-től egyetemi tanári beosztásban. 1981-ben védte meg „*Fiziológiás és patológias jelenségek a tejförlők gyökérfelszívódásában*” c. kandidátusi értekezését. 1983-ban Makra Csaba és Paphalmy Zsuzsanna társszerzőkkel Akadémiai Pályadíjat nyert a „*Gyermekfogászati gondozás feladatai komplex vizsgálataink alapján*” c. monográfiájával. 1983-tól 2003-ig a gyermekfogászati osztály vezetője és a „gyermekfogászat” tantárgy elméleti és gyakorlati oktatásának felelőse. Közben 1999–2000 között megbízott tanszékvezető.

Tudományos témái a tejfogazat szuvasodása, a tejfogak baleseti sérülései valamint a fogváltás. Társszerzője és társszerkesztője a „*Gyermekfogászat, fogszabályozás*” című egyetemi tankönyvnek. (Dénes József-Hidasí Gyula 1995 és 1998, Dénes József, Gábris Katalin, Hidasí Gyula, Tarján Ildikó 2004.)

A Fogorvosi Szemle szerkesztő bizottságának 1972-től, az MFE vezetőségének 1982-től tagja. Közben 2000–2003 között MFE elnökségi tag. 1992–1995: a Magyar Gyermekfogászati Társaság elnöke. 1980–2003: a Fogorvostudományi Kar tanácsának tagja. Jelenleg a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika nyugalmazott szaktanácsadója. A klinika 45 éve első és egyetlen munkahelye.

HUSZÁR GYÖRGY

(Budapest, 1911. október 1. – 2002. április 1.)

Alapozó iskoláit a fővárosban végezte, majd 1929-ben a szegedi Ferencz József Tudományegyetem orvosi karára nyert felvételt. Már hallgatóként is érdeklődést mutatott későbbi tudományos kutatási területei közül az antropológia iránt, így került a Kiss Ferenc vezette szegedi Anatómiai Intézet Antropológiai Osztályára gyakornoknak. Még hallgatóként itt jelentette meg első közleményeit.

1936-ban Budapestre költözött, ahol először belgyógyászati praxist folytatott, ezzel egyidőben elvégezte az Apponyi Klinika 6 hónapos fogászati kurzusát. 1937-ben került a Pázmány Péter Tudományegyetem Stomatológiai Klinikájára, ahol 1939-ben a fogszakorvosi képesítést is megszerezte.

1945-től – rövid, kényszerű megszakítás után – ismét a Stomatológiai Klinikára került. Sokirányú érdeklődése, szervezőkészsége és a tudomány iránti szeretete már ekkor megmutatkozott. Az akkor még hiányzó tudományos szakfolyóirat pótlására a klinika három – egymás utáni években kiadott – úgynevezett emlékkönyveinek gondozását vállalta. 1947-től ellátta az újrainduló Fogorvosi Szemle társszerkesztői feladatát, majd e feladatot később felelős szerkesztőként – még nyugdíjasként is – hosszú ideig, egészen 2000-ig ellátta. Az 1951-ben megalakult Budapesti Orvostudományi Egyetemet politikai okok miatt rövid időre el kellett hagynia, de 1952-ben már ismét a Stomatológiai Klinikán dolgozott.

Az 1952-ben megindult önálló fogorvosképzés keretében 1953-tól a „Fogászati fém- és anyagtan” tantárgy előadója volt. 1955-ben pályázat útján egyetemi docensi kinevezést nyert. 1968-tól nyugdíjba vonulásáig a Fogpótlástani Klinika Propedeutikai és Anyagtan részlegének vezetője és a Fogpótlástan ezirányú tárgykörének előadója volt.

Antropológiai ismereteit felhasználva Odontológiai tantárgy indítását valósította meg. Fakultatív tárgyként meghirdette a fogászat története című kurzust, majd a későbbi években a társadalomorvostan tárgy keretében orvostörténetet és fogászat történetet tanított.

Oktatási tevékenységének sokoldalúságát jól mutatja az általa írt tankönyvek, tankönyvrészletek és jegyzetek kiemelkedően magas száma. Ezek közül a legjelentősebbek; Fogpótlástan 1950, Fogászati fémtan és anyagismeret 1953, Gyermekfogászat 1954, A fogpótlástan technológiája 1959, Gerostomatológia 1962, Fog- és szájbetegségek megelőzése 1965, Odontológia (jegyzet) 1969, Bevezetés a fogpótlástanba 1979, Bevezetés a társadalom orvostanba és az orvostudomány történetébe (jegyzet) 1979.

Az oktatás mellett tudományos tevékenysége is hasonlóan többirányú volt. Kutatási területei: fogpótlástan, fogászati anyagtan, gerostomatológia, paleostomatológia és a hozzá legközelebb álló orvostörténelem. Kutatási eredményeit közel 200 magyar és idegen nyelvű közleményben publikálta. Tudományos tevékenysége eredményeként a *„Magyar fogászat története a XIX. Században”* című disszertációjával elnyerte az orvostudomány kandidátusa tudományos fokozatot. 1978-ban pedig *„A fogkopás vizsgálatának újabb módszerei és ezek alapján végzett összehasonlító értékelések eredményei”* című munkája alapján elnyerte az orvostudományok doktora címet.

Kitüntetései: Balogh Károly Emlékérem (1978),

Veszprémi István Emlékérem (1979),

Árkövy József Emlékérem (1973).

2000-ben Miniszteri Dicséretet kapott a Kar tanácsa felterjesztésére.

Számos tudományos társaság tagja, vezető tisztségviselője volt, így a Magyar Fogorvosok Egyesülete, a Magyar Tudományos Akadémia Orvostörténeti Albizottságának, a Nemzetközi Fogorvos Szövetségnek (FDI), Fogorvostörténelmi Bizottságának és a Magyar Orvostörténelmi Társaságnak, mely utóbbinak tiszteletbeli alelnöke.

1977-ben történt nyugdíjazását követően aktivitása töretlen maradt, a Fogpótlástani Klinika tudományos tanácsadójaként, a Fogorvosi Szemle felelős szerkesztőjeként, a Gerontológiai Központ munkatársaként tevékenykedett tovább.

Életpályája elismeréseként 1982-ben c. egyetemi tanári kinevezésben részesült. 2002-ben bekövetkezett haláláig nagy szeretettel és figyelemmel kísérte a hazai fogászati élet alakulását.

KAÁN MIKLÓS

(Budapest, 1937. december 15. –)

2013. május 24.

Budapesten, a Kölcsey Ferenc Általános Gimnázium reál tagozatán érettségizett. 1957-ben felvételt nyert a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvosi Karára. Egyetemi tanulmányai befejezése után (1962-ben) a Fogpótlástani Klinikára került gyakornokként. 1964-ben a „fog- és szájbetegségek” tárgykörből szakorvosi vizsgát tett „jeles” eredménnyel. Még ez évben tanársegéddé, majd 1971-ben adjunktussá nevezték ki. 1976-ban „*A rágósik protetikai jelentőségének vizsgálata*” című kandidátusi értekezésével elnyerte az orvostudományok kandidátusa fokozatot. 1978-ban docensi, 1983-ban egyetemi tanári kinevezést nyert. A gyógyító munkában 1969-től osztályvezető-helyettesként, 1975-től osztályvezetőként, majd a klinika igazgatójának első helyetteseként vett részt (1999-ig). 2002-től a Fogpótlástani Klinika igazgatóhelyettese. 1964-től rendszeresen tart tantermi előadásokat fogpótlásból.

Tudományos munkaterülete a teljes fogatlanok protetikai rehabilitációja, illetőleg a teljes lemezes fogpótlások készítésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati problémák vizsgálata. A teljes foghiányok klinikuma tárgykör előadója. Részt vesz a hallgatók vizsgáztatásában, államvizsgáztatásában, s a felvételi vizsgákon mint elnök. 1980-tól az Országos Szakképesítő Bizottság vizsgáztató tagja, illetőleg vizsgabizottsági elnök, jelenleg hat rezidens mentora. 88 tudományos közleménye jelent meg, főként magyar és német nyelvterületen. Tudományos előadásainak száma 92. A tudományos közleményeiben összefoglalt kutatási eredményeket főként a német nyelvterületen megjelenő könyvek, közlemények idézik. Az 1973-ban megjelent *Schranz D. és Kaán M.*: „Klinikai fogpótlásban gyakorlatok vezérfonala” című jegyzet, az 1982-ben megjelent *Fábián T. és Kaán M.*: „Klinikai fogpótlásban” jegyzet, valamint az 1987-ben megjelent *Fábián T., Kaán M. és Szabó I.*: „Klinikai fogpótlásban” című tankönyv és az 1986-ban megjelent „Orális biológia” jegyzet, az 1999-ben megjelent *Fábián T., Götz Gy., Kaán M., Szabó I.*: „Fogpótlásban” című tankönyv társszerzője. Meghívott előadóként

folyamatosan (kb. 20 éve) részt vesz a hazai és az utóbbi években a külföldi (német nyelvterület) fogorvos-továbbképzésben. Új eredményeket ért el a tudományos témájának határterületét képező antropológiában és a fonetikában. A magyar nyelvterületen elsőként folytatott – az ELTE Fonetikai Tanszékével – kollaborálva protetikai vonatkozású fonetikai kutatásokat, amelyeknek eredményei publikálásra kerültek a hazai és a külföldi tudományos fórumokon és már az oktatási anyagunkba is beépültek. Többek között a teljes lemezes fogpótlások készítésének új eljárását is kidolgozta, melyet az oktató-gyógyító munkában sikerrel alkalmaz, s mely tananyagává vált.

Fontosabb szakmai-közeleti funkciói: 1990-1994 között a Fogorvostudományi Kar Oktatási Bizottságának elnöke és a Semmelweis OTE Szenátusának tagja. Jelenleg meghívottként vesz részt a Kari Tanács munkájában. A Stomatológiai Szakmai Kollégium tagja. 1992-1995 a Stomatológiai Szakmai Kollégium elnöke. 2000-2004 között a Fog- és Szájbetegségek Szakmai Kollégium tagja 1972-től a Magyar Fogorvosok Egyesületének vezetőségi tagja. 1990-től az MFE elnökségének tagja. 1990-től a Fogorvosi Szemle főszerkesztője. Az MFE Fogpótlástani Társaságának titkára (1978-1991). Az MFE Fogpótlástani Társaságának elnöke (1991-1997). Tagja az Európai Protetikai Társaságnak, a Magyar Orvostörténelmi Társaságnak, és a Magyar Nyelv-tudományi Társaságnak, a Pierre Fauchard Academy-nek. 1997-től a német Fogpótlástani és Anyagtani Társaság tiszteletbeli tagja (Deutsche Gesellschaft für Zahnärztliche Prothetik und Werkstoffkunde). A Magyar Orvosi Kamara Budapesti Területi Szervezet Fogorvosi Szakmai Bizottságának elnöke (1990-1994). A Magyar Orvosi Kamara alelnöke (1994-2002), közben a Magyar Orvosi Kamara elnöke. 2004-től a Magyar Egészségügyi Társaság Fogorvosi Szakcsoportjának elnöke.

Kitüntetései:

„Kiváló Munkáért” egészségügyi miniszteri kitüntetés 1980-ban, a „Semmelweis Orvostudományi Egyetem Kiváló Oktatója” I. fokozat 1990. „Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje” 2003-ban.

KIVOVICS PÉTER

(Budapest, 1955. április 3. –)

1973-ban nyert felvételt a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karára. Egyetemi éve alatt Tudományos Diákköri tag és díjas demonstrátor volt. Három TDK előadást írt stomatológiai és központi idegrendszeri témákból, ezekre egy országos fődíjat, egy országos első és két budapesti első helyezést kapott. 1978-ban nyerte el a Kiváló Tanuló oklevelét. 1978-ban fejezte be tanulmányait *summa cum laude* eredménnyel tanulmányi évfolyamelsőként 1979. január elsejétől a SOTE Fogpótlástani Klinikáján dolgozik mint klinikai orvos, majd mint tanársegéd. 1992-ben nevezték ki egyetemi adjunktussá. 2002-ben pályázat útján egyetemi docensi kinevezést kapott. Munkájához oktatási, gyógyítási és kutatási feladatok tartoznak. Részt vesz a fogorvostan-hallgatók elméleti és gyakorlati oktatásában, 1992-től angol nyelven is. 1983-tól rendszeresen tantermi előadásokat tart magyar és angol nyelven. Részt vesz a fogpótlástan, a fogászati anyagtan, az odontotechnológia és a preventív fogászat tantárgyak oktatásában. 1994 óta a teljes foghiányok gyógyítása témakört önállóan adja elő angol nyelven. 2001-ben megbízást kapott az Odontotechnológia tantárgy előadására. Tagja a klinikán működő oktatási munkacsoportnak. 1986-ban kapcsolódott be a szakorvosképzésbe.

A klinikán folyó gyógyítási munka keretein belül feladata a rehabilitációs protetikai ellátást igénylők kezelése. Feladatai közé tartozik a temporo-mandibularis dysfunctióval jelentkező betegek ellátása. 1998-tól tagja az Intézeti Tanácsnak. 1999-ben osztályvezető helyettesi megbízást kapott. Ebben az évben jelölték ki Tudományos Diákköri csoport vezetésére. 2001. január 1-jétől osztályvezetővé nevezték ki.

Fő kutatási területe a fogpótlástani foniátria. A teljes foghiányok gyógyításával foglalkozó munkacsoport tagja. 1983-tól munkakapcsolatot alakított ki a Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Fonetikai és Logopédiai Tanszékével, ezt folytatva 2000-től az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Kar Fonetikai és Logopédiai Tanszékével. Itt 1989 óta óraadó

tanár. 1985-2001 között részt vett a fogtechnikus-képzésben óraadó tanárnként. 1995-2001 részt vett a Bókay János Egészségügyi Szak-középiskola és Gimnázium, majd 1996-tól 1997-ig a Szentgyörgyi Albert Egészségügyi Szakközépiskola és Szakiskola fogászati szakasszisztens és klinikai fogászati higiénikus képzésében.

Tudományos közleményeinek száma 53 (ebből 12 idegen nyelvű, 1 egyetemi jegyzet, 1 könyvfejezet és 1 tankönyvszerkesztés). Tudományos előadásainak száma: 97 (ebből 13 idegen nyelvű). Rendszeresen tart előadásokat akkreditált fogorvos-, fogtechnikus-, asszisztens- és klinikai fogászati higiénikus-továbbképző rendezvényeken.

1992-ben két hónapos tanulmányúton vett részt az Ír Köztársaságban (Cork University College, Dental Hospital), majd 1993-ban egy hónapot töltött Londonban az Eastman Dental Hospital Protetikai osztályán. 1997-ben és 1998-ban egy hetes postgraduális tanfolyamon vett részt az Ír Köztársaságban, majd az Egyesült Királyságban. 1998-ban három napos intenzív fogászati anyagtani tanfolyam meghívott résztvevője volt Liechtensteinben. 2000-ben a Nobel Biocare és a Dental Plus által szervezett implantológiai továbbképzésen vett részt.

1984-ben és 1987-ben Körmöczy Zoltán pályázaton közleményével helyezést ért el. 1985-ben dolgozatával Varga István pályázatot nyert. 1986-ban Dabis emlékérmeket kapott. 1988-ban MTA tudományos ösztöndíjasok számára kiírt pályázaton helyezést ért el. 1990-ben megnyerte a Magyar Fonetikai Foniátriai és Logopédiai Társaság pályázatát. 1995-ben Ph.D. fokozatot szerzett, disszertációjának címe: *„Felső részleges lemezes fogpótlások alaplemezésének hatása a hangképzésre”*. Az alábbi tudományos szervezeteknek tagja: Magyar Fogorvosok Egyesülete (Fogpótlástani Szakosztály, Parodontológiai Szakosztály, Implantológiai Szakosztály); Magyar Anatómusok, Embriológusok és Histológusok Társasága; Magyar Gyógytérapiológusok Egyesülete; Magyar Fonetikai, Foniátriai és Logopédiai Társaság; *Ferenczy Sándor* Pszichoanalitikus Egyesület; Magyar Tudományos Akadémia Köztestülete. 2001-től a Magyar Fogorvos (Magyar Orvosi Kamara Fogorvosi Tagozatának Lapja) szerkesztőbizottságának tagja. 1999-óta az Igazságügyi Orvosszakértői Intézet felkérésére igazságügyi orvosszakértői, illetve szakkonzultánsi feladatokat lát el.

KÓBOR ANDRÁS

(Budapest, 1953. augusztus 31. –)

Középfokú tanulmányait Budapesten végezte, majd 1971-ben felvételt nyert a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karára. Egyetemi tanulmányainak eredményeként 1976-ban szerzett fogorvosi diplomát „*summa cum laude*” minősítéssel. Már hallgató korában érdeklődést mutatott a tudományos kutatás iránt, előbb az Élettani Intézetben, majd a Konzerváló Fogászati Klinikán volt TDK tag.

A végzés után, pályázat útján a Fogpótlástani Klinikára nyert kinevezést, ahol mind a mai napig dolgozik. Szakvizsgáját 1978-ban szerezte, jeles eredménnyel. Még ugyanebben az évben tanársegédi kinevezést kapott. Alapvető tevékenységét ebben az időszakban az oktatás és a betegellátás területén fejtette ki. Jelenleg is több tantárgy oktatásában vesz részt, egyrészt tantermi előadásokkal, másrészt önálló gyakorlatvezetéssel. A fogászati általános anyagtan tantárgyi előadója, de mellette szerepet vállal az odontotechnika, fogpótlástani propedeutika és a fogpótlástan oktatásában is, nemcsak a magyar, de az idegen nyelvű oktatásban is. Éveken keresztül orálbiológia előadásokat tartott német nyelvű hallgatóknak. Az orális diagnosztika német nyelvű gyakorlatait is egy éven át vezette.

A postgraduális képzés keretében 1998 óta tutorként foglalkozik a rezidensekkel, valamint mentori feladatokat is ellát. A továbbképző fórumokon több előadást tartott.

Hallgató korában megkezdett tudományos tevékenységét orvosként is folytatta. A kezdeti kazuisztikai közlemények után érdeklődése az alapkutatások felé fordult. 1983-tól 1987-ig a Magyar Tudományos Akadémia belföldi tudományos ösztöndíjasaként végzett kutatásokat a SOTE Orálbiológiai Tanszékén. Tudományos értekezését, melyet a „*A nyom-
elemeknek az emberi szervezet környezetére gyakorolt hatása*” címmel írt, 1995-ben megvédte, az orvostudományok kandidátusa címet nyerte el. Ezen munka keretén belül kidolgozta a fogászati anyagok kopásállóságának új vizsgálati módszerét, valamint a savi hatásnak kitett fog-

zománc felszín következményes eróziójának morfometriai vizsgálatát. Jelenlegi kutatási területe az önálló fogorvosképzés kialakulásának és fejlődésének története a budapesti egyetemen, valamint különféle anyagtani vizsgálatok. Egy könyvrészlet és 45 tudományos közlemény szerzője.

1988-ban adjunktusi, majd 2002-ben docensi címet szerzett. 1997-től 1999-ig osztályvezető, majd 2000-től a Fogpótlástani Klinika önálló Tanlaboratóriumának vezetője. Egyidejűleg ellátja a Kar Fogtechnikai Laboratóriumának szakmai felügyeletét.

2000 szeptemberétől a dékán személyes felkérésére, korábbi feladatai megőrzése mellett, a Fogorvostudományi Kar Dékáni Hivatalának vezetője. A megváltozott környezetben az új kihívásokra válaszul átszervezte a Hivatal struktúráját, melynek eredményeként sikerrel oldják meg a megnövekedett feladatok ellátását. Jelentős szerepet vállalt a Kar új arculatának megvalósításában.

Közeleti tevékenységét az aktivitás, a Kar és az Egyetem szolgálata jellemzi. Az Egyetem elvégzését követően az ifjúsági mozgalom keretein belül munkatársaival létrehozta a fiataloknak évenkénti publikációs lehetőségét biztosító SOTE *Fiatal Oktatók Tudományos Fórumát*, melynek szervezésében és bonyolításában több éven keresztül vett részt. A Magyar Fogorvosok Egyesülete (MFE) *Ifjúsági Bizottsága* vezetőségi tagjaként a fiatal kollegák szakmai fejlődésének elősegítése céljából országos tudományos konferenciák (Egészségügyi Ifjúsági Napok) szervezésében és lebonyolításában vállalt jelentős feladatot (Kiskunhalas, Gödöllő, Budapest, Balatonfüred).

Korábban az *Egyetemi Tanács*, jelenleg a *Kari Tanács* teljes jogú tagja. Az Egyetem rektora 1988-ban az *Ifjúsági Bizottság* tagjának, majd 1997-ben az *Egyetemi Kórházi Etikai Bizottság* tagjának nevezte ki. Az Egyetem polgárai 1998-ban a *Közalkalmazotti Tanács* tagjának választották.

Tagja a Magyar Fogorvosok Egyesületének, a Fogpótlástani Szakosztálynak, a Magyar Orvosi Kamara Fogorvosi Tagozatának és a MOTESZ Orvostörténeti Társaságának. A Kar alapítása ötvenedik évfordulójának megünneplésére szerveződött Emlékbizottság titkára.

Kitüntetései: MFE Körmöczi Zoltán pályadíj I. fokozat (1986, 1987). Dabis László Emlékérem I. fokozat (1988).

KOVÁCS D. GÉZA

(Zenta, 1920. február 20. –)

Középiskoláit Zentán, Szencen, illetőleg Székesfehérvárott végezte el. 1935 és 1941 között fogtechnikusnak tanult. 1941-1945 között egy katonai kórház fogtechnikai laboratóriumát vezette. 1942-ben fogtechnikus mestervizsgát tett Szegeden, majd 1948-ban vizsgázott fogász jogot kapott. Általános orvosi stúdiumát a Budapesti Orvostudományi Egyetemen fejezte be 1952-ben. Ugyanazon évben a BOTE Stomatológiai Klinikáján stomatológiai szakvizsgát is szerzett.

A Fővárosi János Kórház Szájsebészeti Osztályán 1952-ben, majd 1952 és 1959 között a Központi Stomatológiai Intézetben fogszakorvosként dolgozott. A BOTE, illetve a SOTE Fogorvostudományi Kar Fogpótlástani Klinikáján 1959 és 1967 között egyetemi tanársegédként, 1967-től 1974-ig osztályvezető adjunktusként, majd 1974-től nyugdíjazásáig (1985) egyetemi docensként, s azóta mint szaktanácsadó működik. Címzetes egyetemi tanár 1993-ban lett. Az orvostudományok kandidátusa fokozatot az implantációs fogpótlások terápiás értékéről szóló disszertációjának megvédése után 1973-ban kapta meg Budapesten.

Tudományos munkássága:

1. A különféle műfoganyagok rezgéscsillapító hatásának a MTA Fizikai Intézete támogatásával végzett kísérleti vizsgálatai eredménye szerint a 18-22 karátos fogászati arany rezgéscsillapító hatása közelíti meg legjobban a természetes dentin ilyen szempontú magatartását. Ennek a parodontium védelmében való szerepét kedvező klinikai tapasztalatok erősítették meg azokban az esetekben, amikor az előnyös esztétikai hatású porcelán rágófelszínű fogpótlások rágófelszíneit aranyra cserélték fel.

2. A subperiostealis implantátumok környéke szövettani szerkezetére vonatkozó állatkísérletes vizsgálatokat a Budapesti Állatorvostudományi Egyetem Anatómiai Tanszékén Gúzsai E. docenssel közösen végezték el. Bebizonyították, hogy minden ilyen implantátumot kötőszövetes tok vesz körül. Megállapításuk a subperiostealis implan-

tációs fogpótlásokról készített röntgenfelvételek gyakorlati értékelésekor kap különösen nagy szerepet.

3. Az embereknek készített *részleges és teljes subperiostealis implantációs fogpótlások hosszú idejű és rendszeres klinikai megfigyelések* eredményeinek értékelése szerint e fogpótlásokhoz a viselés 5.-7. évétől kezdve olyan kóros jelenségek társulhatnak, vagy társulnak, amelyek megszüntetése az implantatumok eltávolítását kívánhatja meg. Szerinte általában a subperiostealis implantációs fogpótlások csakis rövid, legfeljebb 3-5 éves viselési időtartamra készíthetőek a várható kóros jelenségek megjelenése nélkül. A subperiostealis implantációs fogpótlások terápiás értékére vonatkozó vizsgálatainak nemzetközi megítélését részben az is jelzi, hogy az FDI 1979-es Párizsi Világkongresszusán a téma főreferense volt.

4. A *defektusos szájüreg protetikai rehabilitációs kezelése mód-szerit* a Fogpótlástani Klinikán kialakított orvosi teammel közösen végezték el. Bizonyos esetekben az általuk alkalmazott, új működési koncepción alapuló, protetikai módszerekkel ma már azokon a betegeken is segíteni tudhatunk, akiknek panaszaival szemben eddig tehetetlenek voltunk. Az ilyen rehabilitációs protézisek közül az *un. mesterséges ízületes protézisek-et* kell elsődlegesen megemlíteni, mert azokkal az esetek többségében még a fogatlan részleges álkapocs-reszekált betegeknek is készíthető rágásra alkalmas protézis.

Sokoldalú tudományos munkássága révén élénk hazai és nemzetközi kapcsolatai alakultak ki. A hazaiak közül eredményességük alapján kiemelten kell megemlíteni az Országos Onkológiai Intézetben *Bánhidí Ferenc* és *Pólus Károly*, valamint a Szájsebészeti Klinikán *Szabó György* professzorokkal való szoros együttműködését. Igen hasznos szakmai kapcsolata volt az Université Paris VI. Service de Stomatologie et Prothese Maxillo-Faciale vezetőjével, *Michel Benoist* professzorral, de a Zágrábi-, a Belgrádi Stomatológiai Klinika vezetőivel, *Miroslav Suvin*, *Zvonimir Kosovel* és *Danilo Branovacki* professzorokkal.

Hazai és külföldi szaklapokban 117 tudományos dolgozata jelent meg és különböző fórumokon ennél több előadást tartott.

KÖVESI GYÖRGY

(Budapest, 1940. június 7. –)

Egyetemi tanulmányait 1969-ben fejezte be a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán, *summa cum laude* minősítéssel. 1969 óta dolgozik a Szájsebészeti és Fogászati Klinikán, majd 1997 óta az akkor önállóvá vált Parodontológiai Klinikán.

1971-ben szerzett szakképesítést fog-és szájbetegségekből. 1972-ben nyert egyetemi tanársági, 1985-ben adjunktusi kinevezést, 1992-ben lett egyetemi docens.

1998 és 2004 között a Fogorvostudományi Kar dékánhelyetteseként dolgozott.

Tudományos munkájában az általános betegségek szájtüneteivel foglalkozó kérdések érdekelték kezdettől fogva, első közleményét is ebben a témában írta. 1977 óta foglalkoztatja az általános immunológia és ezen belül a szájnyálkahártya betegségek immunológiája, különös tekintettel a praecancerosus állapotokra. Ebben a témában is számos közleménye jelent meg, kandidátusi értekezését is e témakörben védte meg. Eddig 56 közleménye jelent meg magyar, angol és német nyelven, előadásainak száma 150 felett van.

1980-ban Jénában mikrosebészeti továbbképzésen, 1982-ben Japánban immunológiai képzésen, 1985-ben az Európai Immunológus Társaság által szervezett Magyarországi Immunológus továbbképzésben vett részt.

Folyamatosan vesz részt az egyetemi oktatásban, eleinte gyakorlatvezetőként, majd tantermi előadóként, jelenleg az Oralis Medicina tárgy előadója. Előadásait magyar és angol nyelven tartja. Részt vesz az egyetemi rezidens képzésben, konzulensként és mentorként.

Kitüntetései:

Jahn Ferenc emlékérem (1969),

Kiváló Ifjúsági Vezető érdemérem (1975),

Kiváló Oktató miniszteri kitüntetés (1978).

MOLNÁR LÁSZLÓ

(Orgovány, 1902. szeptember 17. –
Budapest, 1969. február 21.)

Molnár László 1902. szeptember 27.-én Orgoványon született. Édesapja *Molnár Gergely* református lelkész volt. A kecskeméti református kollégiumba járt, ahol 1920-ban érettségizett, mint „praeclare praematurus”. A Budapesti Tudományegyetem Orvosi Karán 1926-ban végzett, majd belépett a Stomatológiai Klinikára. 1928-ban Rostockban volt csereasz-

szisztens ahol vizsga és szakértekezés alapján Doctor Medicinae dentariae, Dr. der Zahnheilkunde-vé avatták.

1931-től a Stomatológiai Klinikán dolgozott tanársegédként. 1933-tól 1941-ig a Fogorvosi Szemle munkatársa és társszerkesztője volt, tevékenyen részt vett a szakirodalom művelésében. 1939-ben a Stomatológiai Klinika technikai osztályának osztályvezetőjévé nevezték ki. 1941-ben a Budapesti Tudományegyetemen az „*Odontotechnika*” tárgykörből magántanári képesítést nyert. Ezt követően tevékenyen részt vett a Stomatológiai Klinika technikai és konzerváló osztályának a szakoktatásában, tudományos munkájában és a betegek gyógyításában. 1941 óta hirdetett magántanári előadásokat. 1928 és 1948 között 70 tudományos közleménye jelent meg hazai és külföldi szaklapokban, valamint pálydíjat nyert 100 oldalas monográfiája, melyet *Varga Istvánnal* közösen írt.

A háborús évek alatt *Varga professzor* visszaemlékezéséből tudjuk, hogy „a legválságosabb időkben, komoly veszélyeket vállalva mutatta meg igaz emberségét, hűsége és megbízható odaadását”. E mondat mögött saját és családja életét kockáztató mélyen humanista tettére történik utalás.

Munkatársaival együtt mindent megtett, hogy a háború pusztításától megóvja a Stomatológiai Klinika műszereit, berendezéseit, igyekeztek az osztály kiürítését megakadályozni.

A felszabadulás után újult erővel folytatta munkáját. 1952-ben egyetemi docenssé nevezték ki majd 1953-ban elnyerte az orvostudományok kandidátusa fokozatot.

1950-ben jelent meg „*Fogpótlástan*” című 600 oldalas monográfiája, melynek anyagát hosszú évek alatt gyűjtötte össze. Ezt a művét 1952-ben 6000-es példányszámban Csehszlovákiában is kiadták. 1960-ban jelent meg *Fogpótlástan című egyetemi tankönyve*, amelyet 1967-ben újra kiadtak.

Az 1959-ben megalapított Fogpótlástani Klinikát először megbízás alapján, majd 1961-től mint tanszékvezető egyetemi tanár vezette.

Tudományos munkájának eredménye 7 könyv illetve jegyzet és 132 közlemény.

Rendszeresen részt vett a szakmai kongresszusokon, számos továbbképzést tartott. A fogpótlástan előadójaként fogorvostanhallgatók egész sorát képezte. Igen szellemes előadó volt, mindig sok személyes élménnyel gazdagította előadásait. Kitűnően beszélt németül, angolul és franciául így a nemzetközi irodalmat is folyamatosan nyomonkövette, és kivonatolta a közlemény eredeti nyelvén. Elsősorban a fogpótlástant művelte igen szerteágazóan, de foglalkozott a stomatológia más területeivel is: cariológiával, konzerváló fogászattal gerostomatológiával, a fogorvos és beteg valamint a fogorvos és a fogtechnikus kapcsolatával. Szakmájának sokoldalú igen olvasott tudósa volt, tájékozottsága kiterjedt mind a természettudományok számos ágára, mind a humán műveltségre. Rendkívül segítőkész, jóindulatú ember volt, aki meghallgatta mások problémáit és mindig igyekezett segíteni.

NAGY GÁBOR

(Debrecen, 1957. március 16. –)

Egyetemi tanulmányait a Debreceni Orvostudományi Egyetem (DOTE) Általános Orvosi Karán végezte 1975–1981 között. Már harmadéves korától részt vett a DOTE Biokémiai Intézet Diákkörének munkájában, bekapcsolódva a kutatásba és demonstrátorként az oktatásba is. Kutató munkájának kezdetét V. éven díjnyertes TDK pályamunka jelezte.

Az általános orvosi diploma megszerzését követően klinikai kerettagként a DOTE Stomatológiai Klinikáján nyert alkalmazást. Itt tevékenykedett először, mint klinikai orvos, a szájsebészeti osztályon, majd 1985-ben a „*Fog- és Szájbetegségek*” tárgyból szerzett szakvizsga után a klinika „Parodontológiai és Szájbeteg Osztályán” dolgozott, mint egyetemi tanársegéd. További klinikai tevékenységét is ezen a szakterületen fejtette ki, 1990–1996 között adjunktusként, majd 1996–2000 között, mint egyetemi docens. 1996-tól a DOTE Stomatológiai Klinikájának Parodontológiai Tanszékén, mint tanszékvezető-helyettes nyert kinevezést.

Ezen időszak alatt tudományos tevékenysége főleg a nyálmirigybetegségek (hyposalivatio), illetve a poliszisztémás autoimmun kórkepek stomatológiai vonatkozásai felé irányult. E témával kapcsolatban két magyar szabadalma került bejegyzésre. Tudományos munkája szorosan összefüggött az előbbi kórkepekben szenvedő betegek gondozásával, melyet a DOTE-n működő munkacsoport tagjaként, több szakterület képviselőjével szorosan együttműködve végzett. 1995-ben szerezte meg az orvostudomány kandidátusa fokozatot „*Poliszisztémás autoimmun betegségek stomatológiai vonatkozásai*” című disszertációjának megvédésével.

1998-tól felkérést és kinevezést kapott a Semmelweis Egyetem (SE) Fogorvostudományi Karán, mint az „Orális Diagnosztika” tárgy előadója. Ezzel párhuzamosan végezte oktatói munkáját a DOTE docenseként, mely kiterjedt mind az általános, mind a fogorvostanhallgatók több tárgya keretében (Parodontológia, Orális Medicina, Preventív Fogászat, Stomatológia) való gyakorlati és elméleti képzésére. 1999-ben akkredi-

tálták a Debreceni Egyetem „Fogorvostudományi Kutatások” című doktori programjában, mint témavezetőt, ezzel is elősegítve a debreceni „Fogorvostudományi Kar” létrehozását. 2001-ben ráépített szakvizsgát szerzett az újonnan bevezetett Parodontológia tárgyból.

2001-től a Semmelweis Egyetem Orálbiológia Tanszékére nyert ki nevezést, mint docens, ahol jelenleg is az Orális Diagnosztika tárgy előadójaként dolgozik.

Oktatói tevékenysége során számos diplomamunka és szakdolgozat megjelenését irányította, több PhD értekezés elkészítésében és bírálataiban vett részt. Tevékenységét 1998-ban a DOTE-n az „Év Oktatója” kitüntetéssel ismerték el.

1997-től az országos szakképesítő bizottság tagjaként szakvizsgáztat fog-és szájbetegségek tárgyából. 2000-2004 között a Fog-és szájbetegségek Szakmai Kollégiumának tagja.

Munkásságát 2000-ben megjelent monográfiája (Nyálmirigy betegségek címmel) foglalta össze, majd a „Fogorvosi ismeretek- Tesztkérdés gyűjtemények és magyarázatok” című könyvben is több fejezete jelent meg. Társszerkesztésében rövidesen megjelenik a Magyarországon úttörő „*Orális Diagnosztika*” tankönyv.

NYÁRASDY IDA

(Budapest, 1947. október 21. –)

Egyetemi tanulmányait a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán végezte 1966–1971 között, *summa cum laude* eredménnyel. A fog- és szájbetegségek szakorvosa (1973).

Első és egyetlen munkahelye a Semmelweis Egyetem Konzerváló Fogászati Klinikája, ahol egyetemi gyakornok, klinikai orvos, majd egyetemi tanársegéd (1971–1985). 1985-ben egyete-

mi adjunktussá nevezték ki, 1991-től osztályvezető, 1993 óta egyetemi docens, 1996-tól a Preventív fogászat című tárgy előadója, 1999-től a klinika igazgató-helyettese.

Oktatási tevékenységét illetően 1971 óta konzerváló fogászatot, 1982-től preventív fogászatot is oktat. 1993-tól magyar, német és angol nyelven is tart tantermi előadásokat. Ezeket igyekszik olyan diapozitívokkal illusztrálni, amelyek lehetőség szerint naprakész ismeretanyagot juttatnak el a hallgatókhoz. TDK nevelő munkáját a diákköri-konferenciákon elhangzott sikeres előadások igazolták.

Egyetemi felvételi bizottság elnökeként vizsgáztatott, államvizgabizottsági tag, szakvizsgabizottsági tag, mentor. Több szakdolgozat készítésénél volt konzulens. Részt vett a dentál-higiénikus képzésben is. A posztgraduális orvos-továbbképző programokban tanfolyamokat hirdet és tart mind preventív fogászati, mind konzerváló fogászati témakörből. Posztgraduális tanfolyamokon meghívott előadóként tart előadásokat. Témavezetőként vesz részt a Doktori Iskola képzésében, egy hallgatója már PhD fokozatot nyert, másik hallgatója jelenleg doktorjelölt. Tudományos fokozata: az orvostudomány kandidátusa, PhD. Tudományos érdeklődési területe: a kompozíciós tömőanyagok, bond-anyagok, továbbá a fogbél válaszreakcióinak, kompenzáló mechanizmusainak vizsgálata patkányfogak pulpális erein vitálmikroszkópos modellen.

A vitálmikroszkópia alkalmazásának technikáját erfurti tanulmányútjain sajátította el és továbbfejlesztett változatban kutatócsoportjával jelenleg is alkalmazza a Kórélettani Intézet Prof. Dr. Rosivall László vezette laboratóriumában.

Két sikeres OTKA – (1997–2000, illetve 2002–2005), és egy ETT (1997–1999) pályázatban témavezető. Több kandidátusi értekezés védésénél opponens ill. bizottsági tag.

Tagja az Academy of Operative Dentistry-nek, ennek Európai Szekciójának, az MFE Elnökségének, a Semmelweis Egyetem Tudományos Bizottságának továbbá a Semmelweis Egyetem Tankönyv- és Jegyzetkiadói Tanácsának kari képviselője. Közreműködött tankönyvek, jegyzetek írásában, megjelent közlemé-nyeinek száma: 44. Tudományos fórumokon tartott előadások száma: 82.

Kitüntetései:

„Kiváló munkáért” miniszteri kitüntetés (1984),
Semmelweis Orvostudományi Egyetem Kiváló Oktatója (1999),
Széchenyi Profesz-szori Ösztöndíj (1998–2001).

OROSZ MIHÁLY

(Balsa, 1945. november 13. –)

Általános iskolai tanulmányait Balsán (Szabolcs megye) végezte. Nyíregyházán, a Kossuth Lajos Gimnáziumban kitűnő eredménnyel érettségizett 1964-ben. Ugyanebben az évben behívták katonának, ahol egyetemi felvételig szolgált.

1966-ban nyert felvételt a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Kará-ra, ahol 1971-ben szerzett diplomát *summa cum laude* minősítéssel. Ezután a Szájsebészeti és Fogászati Klinikára került, ahol az oktató, gyógyító és tudományos munkában egyaránt részt vett. 1973-ben *Fog- és szájbetegségek* szakvizsgát, 1983-ban ráépített szakvizsgát szerzett *Szájsebészetből*, jeles eredménnyel.

Egyetemi adjunktusként 1980-1984 között intézetvezetőhelyettes volt. 1985–1991 között – klinikai munkája mellett – a főváros egészségügyi vezetésében dolgozott, az utolsó két évben főosztályvezetőként és a főváros vezető főorvosaként. A klinikán évek óta tudományos tanácsadóként tart tantermi előadásokat és vizsgáztat fogorvos és általános orvos-tanhallgatókat. 1992–1999 között a Dentalcoop Rt. orvosigazgatójaként dolgozott. 1999-től a Fogorvostudományi Kar II. sz. Oktatási Részlegének Szájsebészetén főorvos. Aktívan vesz részt a postgraduális képzésben és a szakvizsgákra való felkészítésben.

1997-től tantárgyi előadója a „Fogorvosi praxisszervezés – praxis-menedzsment” című kötelező fakultációnak, amely 2000-től a tanrendben szereplő tárgy. Tagja a Kari Tanácsnak.

Elnökként és tagként rendszeresen szakvizsgáztat Fog- és szájbetegségekből. Elnök és tag minőségben szerepel a Dento-alveoláris sebészet szakvizsgáztatóinak listáján. Aktív részese volt a klinikai fogászati higiénikus és a fogászati asszisztens képzés hazai programja kidolgozásának és indításának. Mint szakértő és elnök-vizsgáztató ma is tevékenyen részt vesz a képzésben.

Tudományos dolgozatainak száma 80. Közel 100 előadást tartott hazai és nemzetközi kongresszusokon (Párizs, Orlando, Szöul, Varsó, Bukarest, Ankara, Portoroz). Négy egyetemi tankönyv társszerzője, négy jegy-

zet és egy szakkönyv szerkesztője, illetve írója. Két egyetemi tankönyvet és egy jegyzetet lektorált. Négy alkalommal nyert Körmöczy Pályadíjat. Az orvostudományok kandidátusa, melynek alapján megkapta a PhD fokozatot. Értekezését 1981-ben védte meg „*A terhesség stomatológiai vonatkozásai*” címmel. 1990 óta címzetes egyetemi tanár. Tudományos fokozat bíráló bizottságában 8 esetben tagként, 8 esetben titkárként, 10-szer opponensként vett részt.

A fogorvosi közéletben aktívan vesz részt. 26 éve tagja a Magyar Fogorvosok Egyesülete Vezetőségének. Előbb pénztáros, majd két ciklusban főtitkár volt. Ezt követően főtitkárhelyettes, jelenleg alelnök. Második ciklusban is megválasztották a Fog-és Szájbetegségek Szakmai Kollégiuma titkárának. Tagja az Arc-, Állcsont- és Szájsebészeti Társaság Vezetőségének, az Orsós Sándor Emléktársaság elnökségének, a BOK és a MOK küldöttgyűlésének, valamint a Fogorvosi Szemle, a Magyar Fogorvos és a Dentál Hírek című szaklapok Szerkesztőbizottságainak.

Kitüntetései:

Egészségügy Kiváló Dolgozója (1979),
Munka Érdemrend Arany Fokozata (1986),
Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt (2003).

SALLAY KORNÉLIA

(Budapest, 1920. augusztus 3. –
Budapest, 1999.)

A Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Fakultásának elvégzése után alig egy évvel még a II. világháború alatt került a *Sugár László* tanár vezette Szájbeteg Osztályra, ahol nyugállományba vonulásáig megszakitás nélkül dolgozott. Aktívan részt vett abban az úttörő munkában, amely a magyarországi parodontológia és orális medicina alap- és továbbképzés alap-

jainak megteremtéséért folyt.

Igen szerteágazó tudományos-kutató tevékenységet folytatott. Munkássága kiterjedt az orális virológia, orális immunológia területére. Nagyon sok minden érdekelte, ezért viszonylag későn, csak ötven éves korában lett az orvostudomány kandidátusa. Kandidátusi disszertációját az orális aphthák kliniko-pathológiájából írta és több figyelemreméltó új megállapítást tett. *Sallay Kornélia* nem csupán kiváló orvos, kutató és oktató volt, hanem valódi polihisztor aki festett, verseket írt, műfordított és utolsó éveiben filozófikus mélységű gondolkodó volt. Anyanyelvi fokon beszélt németül és nagyon jól beszélt franciául és angolul. Több alkalommal volt hosszabb ideig külföldön, többek között Párizsban és Philadelphiában, az USA-ban. Jelentős tudományos publikációs tevékenységet folytatott és komoly kollaborációs kört alakított ki elméleti intézeti kutatócsoportokkal.

Emellett kiemelkedő tudományszervező is volt. Bár tudományos munkásságának első szakasza inkább az orális medicina területére korlátozódott, később felismerte, hogy a népbetegségnek számító fogágybetegség népegészségügyi szempontból milyen fontos és mennyire szükség van egy új, modern fogászati szakterület, a parodontológia fejlődésére. Így a 70-es évek második felétől tudományos és gyógyító érdeklődése elsősorban a parodontológia irányába terelődött. Nevéhez fűződik a Magyar Fogorvosok Egyesülete Parodontológiai Szekciójának megalakítása és ennek hosszú ideig elnöke volt. Az új szekció az első, és ez ideig legsikeresebb gödöllői parodontológiai kongresszussal debütált 1976-ban. Ilyen funkciójában azonban több nagyszerű hazai

parodontológiai kongresszust rendezett, mindig szép számú neves külföldi résztvevőkkel. A 70-es-80-as években ő tette a legtöbbet annak érdekében, hogy a parodontológia valóban önálló, elismert fogorvosi diszciplína legyen, és legnagyobb részt neki köszönhető, hogy ma a parodontológiának a Semmelweis Egyetemen önálló klinikája van és 2000-től akkreditált specialitássá vált. *Sugár László* nyugállományba vonulása után 1975-ben vette át az akkori Szájsebészeti Klinika Szájbeteg Osztályának vezetését és a Parodontológia és Szájbetegségek című tárgy oktatását. Nevéhez fűződik az első önálló magyar parodontológiai tankönyv megírása is. A Szájbeteg Osztályon valódi iskolát teremtett. Mindig önzetlenül támogatta fiatal munkatársait és elősegítette tudományos előmenetelüket itthon és külföldön.

Munkatársai közül több minősített vezető oktató került ki, akik tovább vihatték az általa elkezdett munkát és megvalósíthatták álmát, amikor 1996-ban megalakulhatott az első önálló parodontológiai klinika. 1985-ben lett professzor és 1990-ben, 70 éves korában vonult nyugállományba. Ezt követően visszavonultan élt, életét elsősorban a szépirodalomnak és a nyelvészetnek szentelte. 1999-ben hunyt el nagy türelemmel viselt krónikus betegség után.

SCHRANZ DÉNES

(Budapest, 1904. július 10. – 2002. július 16.)

Az orvostudomány iránti érdeklődése már családi környezetében kialakult. Édesapja *dr. Schranz Viktor* szülész-nőgyógyász, rendőr-orvos főtanácsos, édesanyjának nagybátyja *Fodor József* budapesti egyetemi tanár, a „közegészségügy hazai megalapítója” volt. Középiskoláit a Tanárképző Intézet budapesti Trefort Utcai Gyakorló Főgimnáziumában végezte, és ott tett érettségi vizsgát 1922-ben. Ezt

követően a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karán végezte tanulmányait, és nyert 1928-ban orvos-doktori diplomát. Pályájának első évtizedében az igazságügyi (törvényszéki) orvostannak volt művelője 1927 és 1935 között a *Kenyeres Balázs* professzor vezetésével álló Törvényszéki Orvostani Intézetben. Ez idő alatt törvényszéki orvostanból, valamint belgyógyászatból szakorvosi képesítést szerzett.

Az igazságügyi orvostan tárgyköréből 58, részben idegen nyelvű közleménye, könyvrészlete jelent meg. „*A felkarcsont törvényszéki orvostani jelentősége*” című monográfiáját 1931-ben az Orvostudományi Közlemények külömfüzetében publikálta. „*A haláljelenségek*” című művét 1934-ben a Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat adta ki.

Kenyeres professzor nyugdíjazása után megvált a Törvényszéki Orvostani Intézettől. Pályamódosításra kényszerülve munkásságát a budapesti Stomatológiai Klinikán folytatta, ahol fogászati szakmai problémák mellett több olyan kérdéssel is foglalkozott, ami kapcsolatban volt az igazságügyi fogorvostannal. 1944 végén nehéz időkben jelentette meg a „Törvényszéki stomatológia” című monográfiáját. Ez több mint 1000 irodalmi hivatkozással úttörő, alapvető munka volt. A háború utáni helyzet sajnos nem tette lehetővé e mű idegen nyelvű kiadását. 1948-ban *Schranz Dénes* magántanári képesítést nyert a törvényszéki stomatológia tárgyköréből. 1952-ben értekezés be-nyújtása nélkül lett az orvostudomány kandidátusa. Az új rendszerű fogorvosképzés keretében mint egyetemi docens 1954-től előadója az igazságügyi stomatológiának és az orvosi etikának. 1963-ban kinevezték a pécsi Stomatológiai Klinika igazgató professzorának, majd 1969-ben áthelyezték a budapesti

Fogpótlástani Klinikára, melyet mint tanszékvezető egyetemi tanár vezetett 1975-ig. Nyugdíjazásáig közel 50 évet töltött aktív egyetemi szolgálatban.

A háborút követő két évtizedben a Stomatológiai Klinika protetikai osztályán, majd a Fogpótlástani Klinikán működve számos protetikai, gerostomatológiai, és paleostomatológiai tárgyú közleményt publikált. Társszerzője volt a *Molnár - Schranz - Huszár* „Fogpótlástan” című 608 oldalas kézikönyvnek (amely szlovák nyelven is megjelent) és a *Balogh - Molnár - Schranz - Huszár* „Gerostomatologie” című német nyelven megjelent monográfiának. Még aktív korában kezdett foglalkozni a fogászati (orális) genetika kérdéseivel, és eredményeit a „*Genetik der Zahn-, Mund- und Kieferregion*” című 1991-ben megjelent könyvében adta közre német nyelven. Nyugdíjazása után a Fogpótlástani Klinikán mint tudományos tanácsadó működött az ezredfordulóig, miközben számos közleményt publikált. Utolsó éveiben (2002-ben bekövetkezett haláláig) tudományos munkáit rendszerezte.

SIMON GYÖRGY

(Budapest, 1934. július 24. –)

Egyetemi tanulmányait az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Vegyész szakán végezte. 1957 májusában kapott kitűnő eredménnyel diplomát. Még előbb, mint externista, a Budapesti Orvostudományi Egyetem Kórélettani Intézetében kezdte tudományos munkáját, amelyet diplomájának megszerzése után is itt folytatott. 1959-től mint vendéghallgató néhány tárgy hallgatására beiratkozott a Budapesti Orvostu-

dományi Egyetemre, ahol 1966-ban az Orvosi Biológia Doktora címet nyerte el. 1957–1990 közt a Kórélettani Intézetben gyakornoktól tudományos tanácsadóig végigjárta az egyetemi rangsort, majd 1990-től a Semmelweis Egyetem Orálbiológiai Tanszékén volt tudományos tanácsadó, majd egyetemi tanár. Foglalkozott radioizotóp-technikák kísérletes alkalmazásával, ennek keretében elsőként írták le (munkatársaival) a kísérletes patkány cariést és itt a megváltozott foszforbeépülés, illetőleg keringési vizsgálatokban a hármas jelölés mérését.

Kutató munkájának fontosabb témái: a kapilláris permeabilitás és a gyulladás állatkísérletes kutatása, az enterális abszorpció, valamint a kolinszteráz enzim és a kolinerg receptorok vizsgálata. A kolinszteráz enzim változásait emberben is követte: növényvédőszer mérgezésekben, gyulladásos és tumoros betegek cerebropinalis folyadékában, illetve a magzatvízben. Kimutatta, hogy szinte valamennyi antihypertensiv szer gátolja a nyálmirigyek muszkarinszerű receptor aktivitását, valamint, hogy nyálmirigy hypertrophiában a kolinerg receptor denzitás nem változik. 1973-ban védte meg kandidátusi értekezését. Két könyv szerkesztője, több könyvfejezet, jegyzet írója. Több mint 60 dolgozata jelent meg, dolgozatainak összesített impakt faktora negyvenen felüli, idézeteinek száma 200 körül van. Magyar és Európai Kongresszusokon több referátumot, számos előadást tartott. Két rövid tanulmányúton volt.

Széleskörű oktatómunkát végzett. A Kórélettani Intézetben előbb gyakorlatokat, majd előadásokat is tartott, vizsgáztatott. Mint kérdező szerepelt a felvételi vizsgákon is. A Fogorvostudományi Kar Orálbiológia Tanszékének oktatásában két tárgyból előadásokat, gyakorlatokat

tart. Jelentős szerepe volt Tanszékén az angol nyelvű oktatás megszervezésében, amelyet kezdettől fogva, mint a Kórélettan oktatás tutora, irányít. PhD hallgatók oktatásában is részt vesz. Vizsgáztat angol, német és magyar nyelven. Igen sok hallgató kutató- és oktató-munkáját irányította. Diákköri tagok, szakdolgozatra készülők stb. közül az idők során közel 50 fő dolgozott nála. Kandidátusi, doktori disszertációk is készültek irányításával. Kiváló FEB tanár címet is kapott.

Néhány évig a Gyógyszerésztudományi Karon Klinikai Laboratóriumi Diagnosztikát oktatott, jelenleg a gyógyszerészhallgatók Kórtani és Klinikai Alapismeretek tárgyának oktatásában vesz részt.

Kezdetől fogva (1978 óta) előadója a Biológus Mérnök hallgatók Klinikai Kémia és Laboratóriumi Diagnosztika tárgyának. Tagja a BME Államvizsgabizottságának. 1986-ban címzetes egyetemi docens lett az ELTE TTK-n. Oktatott szakasszisztenseket, tartott továbbképző előadásokat. Volt a Klinikai Laboratóriumi Diagnosztikai Társaság Főtitkára, hosszú ideig a Klinikai Enzimológiai Szakosztály Elnöke. Elnyerte a Társaság Pándy Érmét. Egy külföldi orálbiológiai újságnak (J.Marm. Univ) volt szerkesztőbizottsági tagja.

2004 júliusától nyugdíjas.

Kitüntetései:

Pándy Érem, Munkaérdemrend ezüst fokozat (1989),
Magyar Köztársasági Érdemkereszt ezüst fokozat (2003).

SKALOUD FERENC

(Budapest, 1902. – Budapest, 1981.)

Skaloud Ferenc pályafutása jól tükrözi a XX. század 20-40-es éveinek zaklatott világát. 1902-ben született. A Budapesti Tudomány-egyetem Orvosi Karán 1927-ben szerzett diplomát. 1927 és 1946 között honvédorvosként szolgált. Érdeklődésének sokoldalúságát jellemzi, hogy közben a Rókus Kórház sebészeti és az Irgalmas Rend budai kórházának fogászati osztályán sebész (1940)-, illetve fogszakorvosi ké-

pesítést (1932) szerzett.

A háború után, 1946-tól 1969-ig, vagyis nyugdíjba vonulásáig a Stomatológiai, később a Szájsebészeti Klinikán dolgozott. 1955-től mint egyetemi docens a „szájsebészet” tantárgy előadója volt, részt vett az újrendszerű fogorvosképzés tantervének kidolgozásában.

1963-ban *„Az arc- és állcsontsebészet újabb műtétei és a sebészeti protetikai fejlődése”* című disszertációjának megvédése után kapta meg a kandidátusi fokozatot. Társszerzője volt a Balogh-Skaloud-Varga-Berényi: *„Szájsebészet”* című egyetemi tankönyvnek és kézikönyvnek. E kiadvány először 1955-ben jelent meg német és magyar nyelven. Az ő nevéhez fűződik a maxillo-facialis sebészet megteremtése Magyarországon. Számos, általa kidolgozott, vagy módosított műtéti eljárás közül a „Skaloud féle progenia műtét”, valamint az „ankylosis megoldása vitallium-henger behelyezésével” voltak a legjelentősebbek.

1966-1967 között a Szájsebészeti Klinika megbízott vezetője volt. 1969-ben vonult nyugdíjba, de tanácsaira fiatalabb kollégái a továbbiakban is számíthattak.

SUGÁR LÁSZLÓ

(Budapest, 1907. március 24. –
Budapest, 1994. május 1.)

Iskoláit és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, a Pázmány Péter Tudományegyetemen 1931-ben szerzett általános orvosi diplomát. Már medikusként, majd később mint fiatal orvos az I. sz. Kórbonctani Intézetben dolgozott néhány évig. 1933-ban került az Egyetem Stomatológiai Klinikájára, ahol a *Morelli Gusztáv* által alapított és vezetett „Szájbeteg” osztályon kezdett dolgozni. Szoros együttműködésben a klinikai laboratóriummal és a fekvőosztályi háttérrel, sok szisztémás betegség korai felismerésének és gyógyításának módszereit úgyszólván először vezette be hazánkban, sőt Európában. A szájnyálkahártya betegségein kívül érdeklődése a parodontium megbetegedéseinek irányába vitte, kidolgozta ezek diagnosztikájának és gyógyításának alapelveit, és elsőként mérte fel a fogágybetegségek hazai elterjedtségét. 1948-ban egyetemi magántanárságot szerzett „*A fog támasztószöveteinek kór- és gyógytana*” témakörben. Kiemelt szakmai érdeklődési területe volt a szájüregi praecancerosisok korai diagnosztikája, a világon elsőként osztályozta a leukoplakia klinikai formáit, ezt az 1957-ben publikált, – a praecancerosisok prognózisa szempontjából fontos beosztást – a tudományos világban mindenütt elfogadták, és ma is „*Sugár-Bánóczy*”-féle osztályozásként idézik.

1953-ban egyetemi docensi kinevezést kapott, „Szájbetegségek és parodontológia” tárgykörben, melynek 1952-től, az újrendszerű fogorvosképzés megindulásától kezdve nyugdíjba meneteléig előadója volt. A Fogorvostudományi Kar megalakulása: 1955 után az addig két székkal rendelkező Szájbeteg Osztályt kilenc székes osztállyá fejlesztette. 1959-ben jelent meg „Szájbetegségek” c. tankönyve, melyet 1975-ben társszerzők közreműködésével (*Bánóczy, Rácz, Sallay*) új átirásban publikáltak, s ezt 1980-ban az Akadémiai Kiadó orosz nyelven is kiadta. Társszerzője maradt az 1984-ben *Sallay Kornélia* szerkesztésében megjelent következő kiadásnak is. Társszerzője volt az 1965-ben megjelent *Balogh Károly, Huszár György és Sugár László* „Fog- és szájbetegségek

megelőzése” c. könyvnek is. Fentiekén kívül két egyetemi jegyzetet és több mint 70 tudományos közleményt írt. 1962-ben nyerte el az orvostudományok kandidátusa fokozatot „*Szájbetegségek, különös tekintettel a fogágybetegségekre*” c. értekezésével. Jelentős szerepe volt az 1955-ben alakult Fogorvostudományi Kar curriculumának kidolgozásában.

Egyetemi oktató munkáján kívül tevékeny tagja volt a Magyar Fogorvosok Egyesületének (MFE). A Fogászati Klinika pénteki tudományos üléseinek szervezője volt, s maradt akkor is, amikor azok az MFE égisze alá kerültek. 1947-ben az újjáéledt Fogorvosi Szemle társszerkesztője lett, 1952-1958 között mint felelős szerkesztő, majd mint szerkesztőbizottsági tag működött. 1966-ban az MFE alelnöke lett, később két ízben volt az Egyesület főtitkára. Megalapította az MFE Parodontológiai Szekcióját, melynek első elnöke volt, majd később örökös tiszteletbeli elnöke lett.

Kitüntetései:

Balogh Károly emlékérem,
Morelli Gusztáv emlékérem,
Munka Érdemrend bronz fokozata.

SZABÓ GYÖRGY

(Makó, 1939. június 23. –)

Makón, a József Attila Gimnáziumban 1956/57 évben érettségizett. 1957 és 1963 között a Szegedi Egyetem Általános Orvosi Karára járt, ahol „*summa cum laude*” minősítéssel végzett. Közben, mint biokémia diákkörös, több országos versenyen első helyezést ért el. 1963-ban a Szegedi Orvostudományi Egyetem akkor nyíló II. sz. Fogászati és Szájsebészeti Klinikájára került Tóth Károly professzor vezetése alá. 1967-ben szakvizsgázott Fog-és Szájbetegségekből, majd utána átkerült a Szegedi Orvostudományi Egyetem II. sz., majd az I. sz. Sebészeti Klinikájára (Láng Imre, illetve Petri Gábor professzorokhoz). 1971-ben „Általános sebészetből” szakvizsgázott, majd ösztöndíjasként 1971 és 1972-ben 8, utána még 3 hónapot töltött Párizsban a Pitié-Salpêtrière Kórház Szájsebészeti Klinikáján. Itt a „*Gammagraphie des glandes salivaires*” c. tézise alapján elnyerte a Salpêtrière Egyetem „Assistance Étrangère” címét.

Ez alatt az idő alatt a franciákkal közösen több mint 10 közleménye jelent meg francia, magyar és más nemzetközi folyóiratokban. 1974-ben „*A nyálmirigyek izotópos vizsgálatai*” c. disszertációja alapján elnyerte az „Orvostudományok kandidátusa” címet. 1973-ban megkapta a „Szájsebészet szakorvosa” címet. 1976-ban a Szegedi Fogászati és Szájsebészeti Klinikán a szájsebészeti osztály vezetőjévé nevezték ki. 1978-ban egyetemi docens lett, majd Vámos Imre hirtelen halála után 1981-ben, 41 éves korában a Semmelweis Egyetem Szájsebészeti és Fogászati Klinikájára intézetvezető egyetemi tanárnak nevezték ki. A klinikán számos új módszert vezetett be, melyeket külföldi tanulmányútjai alkalmával sajátított el (intra-oralis minilemezes osteosynthesis, intra-arterialis kemoterápia, új daganatsebészeti módszerek, nyálmirigy betegségek kezelése, arcfájdalmak kezelése, stb.) Számos helyen volt vendég előadó. Ezek közül a legfontosabbak: New-York, Colombus, Chicago, Dallas, Richmond, Párizs, Montpellier, Clermont-Ferrand, Toulouse, Strassburg, Milano, Amsterdam, Bécs, Salzburg, Graz, Linz, Ulm, Frei-

burg, Tübingen, Münster, Prága, Istambul, Peking, Sanghai, Kanton, Bombay, Madras, Mexikó, Chile, stb.

A magyar szájsebészetet nemzetközileg ismerté tette. Vezetőségi tagja volt az International Association of Oral and Maxillofacial Surgeons-nak és az Association Stomatologique Internationale-nak, vezetőségi tagja volt az European Association for Cranio-Maxillo-Facial Surgeons-nak.

A Magyar Szájsebészeti Társaságnak több mint 10 éven át volt az elnöke. 1986-ban „Az *intra-arterialis kemoterápia helye és szerepe a fej-nyak daganatok komplex terápiájában*” című disszertációja alapján elnyerte az „Orvostudományok Doktora” címet.

Intézetvezetői működése alatt a Szájsebészeti és Fogászati Klinika teljesen átépült. Emeletráépítéssel új, modern 30 ágyas fekvőbeteg osztály, új műtő egység, tanterem, ambulancia, kisműtők, orvosi szobák stb. épültek, illetve alakultak át. Több év alatt sikerült elérnie, hogy európai mintára „Arc-állcsont-szájsebészet” néven hazánkban is új alapszakvizsga létesült, ahol az általános orvosi diploma az elsődleges. A fogorvosi diplomával rendelkezők pedig az un. „Dentoalveolaris sebészet” vizsgát tehetik le.

A szájsebészetet igyekezett mind a fogorvosi, mind az általános orvosi szakmák mellé integrálni, így számos közös szimpóziumot, kongresszust rendezett a traumatológusokkal, fül-orr-gégészekkel, szemészekkel közösen.

Ösztönzésére létrehozták a rendszeres Osztrák-Magyar, illetve Magyar-Osztrák szájsebész találkozók, majd a közép-európai szájsebészek számára a Danubius Kongresszusokat (Sopron, Pozsony, Hévíz, Rovinj, Budapest). 1995-ben elnöksége alatt rendezték meg a nagysikerű XII. International Congress of Oral and Maxillofacial Surgeons, kongresszusát, amelyen 60 országból több mint 1000-en vettek részt.

Tudományos munkássága: több mint 300 közleménye jelent meg magyar és nemzetközi folyóiratokban, két szabadalom, 29 könyvfejezet, 2 monográfia és a „*Szájsebészet – maxillofacialis sebészet*” c. tankönyv szerkesztője, mely három magyar, egy angol és egy orosz kiadásban jelent meg 1997 és 2004 között.

Tiszteletbeli tagságok:

- Association Francaise pour le Développement de la Stomatologie (Párizs);
- The International Congress of Oral Implantologists (New-York);
- The Royal College of Surgeons of England (London);
- Croatian Society for Maxillofacial, Plastic and Reconstructive Head and Neck Surgery (Rovinj, Zagreb);
- Österreichische Gesellschaft für Mund,-Kiefer und Gesichtschirurgie (Bad-Hofgastein, Wien);

Szerkesztőbizottsági tagságok:

- International Journal of Oral and Maxillofacial Surgery, (Munksgaard 1978–1985)
- Regional Cancer Treatment, – (Springer 1985-), Forum Medizin (1989–)
- Journal of Long-Term Effects of Medical Implants, (CCR , 1990-2003)
- Journal of Oral and Maxillofacial Surgery (Saunders 1991-1998)
- Acta Chirurgica Austriaca (Blackwell 1990-)
- The Journal of Craniofacial Surgery (Lippincott – Raven 1989-)
- Italian Journal of Osseointegration (2002-)
- Journal of Cranio-Maxillofacial Surgery (2003-)

Tudományos díjak, kitüntetések:

Akadémiai Díj,

Markusovszky díj,

Ferenczi Erzsébet díj,

Széchenyi professzori ösztöndíj,

Árkövy, Korányi Sándor és Tóth Károly emlék-érmek.

SZOKOLÓCZY-SYLLABA BÉLA

(Pobedim, 1901. – Budapest, 1960.)

Általános orvosi diplomáját a budapesti Egyetemen nyerte el 1927-ben, majd a Stomatológiai Klinikára került, ahol 1929-ben fogszakorvosi képesítést szerzett. 1930-ban tanársegéd, 1936-ban adjunktus lett. A Klinika fogsebészeti osztályának vezetőjévé nevezték ki, ahol az orvos-fogszakorvos jelöltek sajátították el lelkiismeretes oktatásával és segítségével a fog extractiók nehéz kezdő lépéseit. 1942-

ben magántanárrá habilitált e témakörben.

1943–1944 között a Stomatológiai Klinika megbízott vezetője volt.

1954-ben egyetemi docenssé nevezték ki, és a Fogorvostudományi Kar megalakulásától 1960-ban bekövetkezett haláláig e minőségében működött, a fogsebészeti osztály vezetőjeként. Mély humánuma és orvosi empátikus képessége hallgatóira is hatással volt, és a nem könnyű első foghúzásokat a kezdő hallgatók is könnyebben végezték és sajátították el segítségével.

Nevéhez fűződik az alsó fogak, a n. alveolaris inferior és a n. lingualis érzéstelenítését megkönnyítő ún. „Szokolóczy-féle műfogás” kidolgozása és alkalmazása, melyet a korabeli tankönyvek is átvettek, és tanítottak. Ennek segítségével a kezdő fogorvosok is könnyebben tudták a megfelelő beszúrási pontot megtalálni, és kielégítő érzéstelenséget elérni, a régebben történő többszöri próbálkozások helyett és után.

TARJÁN ILDIKÓ

(Debrecen, 1946. február 13. –)

Egyetemi tanulmányait 1970-ben fejezte be a Budapesti Orvostudományi Egyetem Fog- orvosi Karán. Hallgató korában 1968-tól díjas demonstrátor volt a Kóréletani Intézetben, ahol a kalcium fogzománcba való beépülését vizsgálta. 1970. augusztus 1.-től a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinikájára került, mint klinikai orvos. Azonnal bekapcsolódott a klinika oktató, betegellátó és tudományos munkájába. 35 éve tart előadást és vezet gyakorlatot, az idegen nyelvű oktatás beindítása óta mindhárom nyelven. Mind gyermekfogászból, mind fogszabályozásból részt vesz a posztgraduális képzésben is.

1971-ben egy hónapos tanulmányúton volt a belgrádi Gyermekfogászati Klinikán, ahol a még fejlődésben lévő maradó fogak gyökérkezelését tanulmányozta. 1972-ben fog- és szájbetegségekből szakorvosi képesítést szerzett, majd fogszabályozásból és gyermekfogászból tett ráépített szakvizsgát. 1977–1980 között aspiráns volt. Aspiránsi ideje alatt hat hónapot Stockholmban a Karolinska Egyetem Fogászati Klinikáján, két hetet a Moszkvai Központi Kutató Intézetben töltött.

1980-ban megjelent közleményeiért a Körmöczy pályadíj második fokozatát kapta. 1983-ban védte meg „*A kemény fogszövetek permeabilitásának vizsgálata*” című kandidátusi értekezését. Kutatási területe még a balesetet szenvedett fogak komplex ellátása, különös tekintettel a fejlődésben lévő maradó fogak gyökérkezelésére. Magyarországon elsőként végezte és publikálta a még fejlődésben lévő elhalt maradó fogak gyökérkezelését. 1980-tól 1999-ig szervezte és végezte a fogatékos ill. félelem miatt kezelhetetlen gyermekek általános érzéstelenítésben történő komplex fogászati ellátását.

1984-től egyetemi adjunktusi, 1990-től egyetemi docensi kinevezést kapott. 1993-1994 között hat hónapot töltött az ASHAI Egyetemen (Hozumi, Japán), ahol az experimentálisan előidézett traumák hatását vizsgálta patkányfogakon. Tanulmányutat tett még a bari-i Fogászati Egyetemen (1986), és a kubai Fogászati Egyetemen (1988). Eddig közel

50 közleménye jelent meg magyar és idegen nyelven és 78 előadást tartott különböző hazai és nemzetközi fórumokon.

Több fejezetet írt a „Gyermekfogászat 86” című egyetemi jegyzetben (1986). „Pedodontics” című (1995) angol nyelvű jegyzet szerkesztésében és írásában vett részt. A „Gyermekfogászat – Fogszabályozás” tankönyv első és második kiadásában (1995, 1998) szerzőként, harmadik kiadásában (2004) szerkesztőként és szerzőként működött közre. 2000-től a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika igazgatója.

A Magyar Fogorvosok Egyesületének és a Magyar Gyermekfogászati és Fogszabályozási Társaságnak elnökségi tagja. Fog- és szájbetegségek Szakmai Kollégiuma Fogszabályozási Szakbizottságának tagja. Fogorvoskari tanács tag. Számos Egyetemi (Etikai, Könyvtári) és Fogorvoskari (Tudományos, Fogorvosi Szemle Szerkesztőbizottság, Kari Kitüntetési és Emeritus) Bizottságban dolgozik. Az állami záróvizsga rendszer bevezetése óta a bizottság tagja, 2000 óta elnöke. Mind a Gyermekfogászat, mind a Fogszabályozás tárgy szakvizsga bizottsági elnöke. 1989-ben részt vett az angol nyelvű felvételiztetésben szakkérdőként. 1999 óta a FOK Felvételi Bizottságában elnökként dolgozik. Habilitációs eljárásban felkért bíráló, kandidátusi értekezés házi opponense volt. A TMB felkérésére minősítő eljárás során számos alkalommal bíráló bizottsági tagként ill. titkárként vett részt.

1973 óta rendezője ill. az utóbbi években főrendezője a kétévenként megrendezésre kerülő Magyar Gyermekfogászati és Fogszabályozási Társaság Kongresszusának. A Nemzetközi Gyermekfogászati Társaságnak 1999 óta tagja.

Kitüntetések:

Kiváló Munkáért (1982),
Kiváló Oktató II. fokozat (1987),
SOTE Kiváló Dolgozója (1992).

TÓTH PÁL

(Szarvas, 1913. október 3. –
Budapest, 2001. november 26.)

1932-ben a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Karának hallgatója lett, ahol 1939-ben szerezte meg orvosi oklevelét. Először a Körönd Szanatóriumban dolgozott belgyógyászként, majd 1940-ben a Fehér Kereszt Gyermekkorház (a mai II. sz. Gyermekgyógyászati Klinika elődje) gyakornoka lett. 1941-ben került a Stomatológiai Klinikára, ahol 1945-ben szerzett fogszakorvosi képesítést. A háború befejezését követően 1946-tól bekapcsolódott a fogorvosok képzésébe. *Balogh Károly* professzor ösztönzésére Pestszentlőrincen megszervezte a Stomatológiai Klinika gyermek- és iskolafogászati rendelését, melynek első vezetője volt. Az addig elhanyagolt tudományterület fejlesztése érdekében, hogy tudását elmélyítse Olaszországban ösztöndíjasként dolgozott 1947-ben. 1950-ben részt vett a gyermek- és iskolafogászat oktatásának megszervezésében. Három hónapos tanulmányúton vett részt Dániában 1986-ban. A független fogorvosképzés megindulását követően 1952-től a gyermekfogászat tantárgy előadója lett.

A Stomatológiai Klinika Gyermekfogászati Osztálya 1956 szeptemberében a Mikszáth Kálmán tér 5. számú épületbe költözött. Az 1959-ben megalakult Fogpótlástani- illetve Konzerváló Fogászati Klinikákkal társberletben működő Osztály szűkös elhelyezésének megoldására – személyes kapcsolatait felhasználva – megszerezte a Mikszáth Kálmán tér 4. számú házban lévő helyiségeket, melyekben korábban az Anya – és Csecsemővédelmi Intézet működött. Az 1963-ban történt átköltözést követően az elavult berendezések helyett az akkori kor legmodernebb kezelőegységeivel szerelte fel a klinikát, mellyel megteremtette a magas szintű gyermekfogászati oktatás és betegellátás feltételeit.

Fáradhatatlan szervező, oktató és gyógyító munkája mellett jutott ideje a fogorvostan hallgatók oktatásában nagy hiányt pótló tankönyv megírására is, melyet 1962-ben adtak ki, Gyermekfogászat címmel. (Második kiadás 1968). 1973-ban jelent meg a „Gyermekfogászat és fogszabályozás” című tankönyv *Dénes József* egyetemi tanárral közös

szerkesztésben. A fogorvosképzés mellett a fogászati szakdolgozók oktatását is fontosnak tartotta. Ennek bizonyításaként 1960-ban jelent meg az általa írt „Fogászati asszisztensnők” tankönyve. Ebben a témakörben az új ismeretanyag összefoglalásaként társszerzőként írt új műve „*A fogorvosi asszisztensek tankönyve*” 1968-ban került először, majd 1971-ben másodszor kiadásra. 1970-től 1980-ig a Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika megbízott vezetőjeként dolgozott. 1965-1969 között dékánhelyettesi feladatokat látott el.

A tudományos élet és a nemzetközi kapcsolatok szervezése területén is jelentős eredményeket ért el. Ellátta a Magyar Fogorvosok Egyesülete alelnöki feladatait. 1971-ben megalapította és vezette a MFE Gyermekfogászati Szekcióját. Vezetésével 1972 óta a szekció két-évenként rendezte kongresszusait, melyek számos tudományos eredmény közzétételét tették lehetővé. Ezekre a rendezvényekre széleskörű nemzetközi kapcsolatait felhasználva, elsőként hívta meg vendég-előadóként a gyermekfogászat legnevesebb külföldi szaktekintélyeit. 1979–1981 között a Nemzetközi Gyermekfogorvos Társaság elnöki tisztjét töltötte be.

Kitüntetései:

A Népköztársaság Érdemérem bronz fokozata (1950),
 Kiváló Orvos (1967),
 Semmelweis Egyetem Kiváló Oktatója (1971),
 Párizs városának Ezüstérme (1980),
 Munka Érdemrend arany fokozata (1983), Pro Sanitate (1998).

TURCHÁNYI GYÖRGY

(Budapest, 1913. november 15 –
2001. december 27.)

Gimnáziumi tanulmányait a budapesti Bencés Gimnáziumban végezte, itt is érettségizett 1931-ben. Az ifjú *Turchányi Györgyöt* a tudomány iránti szeretet vitte érettségi után a Pázmány Péter Tudományegyetem matematika – fizika szakára, és 1936-ban itt szerzett fizika – matematika szakos *gimnáziumi tanári* oklevelet. Az egyetemen harmadik szakként pszichológiát választott, ezeket az ismereteket későbbi szervezői – vezetői funkcióiban is kitűnően hasznosította.

Turchányi György tanári pályájának első állomásai Szentendre, majd Munkács voltak. Az utóbbi helyen a gimnáziumi tanári álláson kívül internátusi tanár, majd az internátus vezetője lett. Tanárként 1942-ben került Budapestre, a Szent István Gimnáziumba. A világháború alatt többször teljesített katonai szolgálatot.

Turchányi György egyetemi karrierje 1949-ben kezdődött, ekkor került az Orvosegyetem Orvosi Fizikai (későbbi nevén Biofizikai) Intézetébe, ahol előbb adjunktus, majd 1960-tól, illetve 1970-től docens, illetve egyetemi tanár lett. Az akkori (ma Semmelweis) egyetem mindhárom karán (általános, fogorvos, gyógyszerész) oktatott. Itt kapcsolódott be az intézet *tudományos tevékenységébe* is: kutatási területe a kristályfizika volt. Ezen a téren fontos munkája a nagyméretű, pl. a gamma-sugárzás detektálására alkalmas, talliummal aktivált nátriumjodid kristályok előállítása. Fontos kutatási területe volt a kristályok növekedésének, fizikai tulajdonságainak elméleti vizsgálata. Ebben a témában szerzett 1964-ben kandidátusi fokozatot, és e kérdések mélyebb megértése képezte a háttérét annak a tananyagfejlesztésnek, ami a fizikai/biofizikai témákat a fogorvosok számára lényeges anyagismerettel is bővítette.

Turchányi György egyetemi oktatóként kezdettől fogva mindhárom (általános orvosi, fogorvosi, gyógyszerészi) karon vezetett orvosi fizikai/biofizikai laboratóriumi gyakorlatokat, 1959-től pedig a *Fogorvostudományi Kar megbízott orvosi fizika (később biofizika) előadója*

volt, és ilyen minőségében jelentősen hozzájárult a karon oktatott fizikai/biofizikai tananyag fejlesztéséhez. 1972–1975 között a *Fogorvostudományi Kar dékánhelyettese* volt. Hosszú időn keresztül ő volt az orvosegyetemi felvételi vizsgák szakmai irányítója és szervezője, aki ötletes felvételi kérdések megfogalmazásával is segítette a felvételi vizsgákban részt vevő kollegáit, dékáni megbízottként pedig felügyelte az egyetem által szervezett felvételi előkészítő tanfolyamokat. Sok éven át volt az egyetemi Kollégiumi Tanács és a Diákjóléti Bizottság elnöke. Hivatalosan 1983-ban ment nyugdíjba, de ezután is, szinte haláláig rendszeresen bejárt az intézetbe.

Tudományszervezői tevékenysége részben az Intézetre irányult: hosszú időn keresztül volt az Orvosi Fizikai (később Biofizikai) Intézet akkori vezetőjének, *Tarján* professzornak az állandó helyettese. Ugyancsak helyettese volt mintegy másfél évtizeden át a Magyar Tudományos Akadémia Kristályfizikai Tanszéki Kutatócsoportjában. *Turchányi György* sokoldalú szervező tevékenysége azonban ezen a körön jóval túl terjedt: titkára volt az MTA Fizikai Bizottságának és a IUPAP (International Union of Pure and Applied Physics) Magyar Nemzeti Bizottságának (1964–1990) és vezetője az IUPAP Kelet-európai Információs Központjának. Elévülhetetlen érdeme, hogy az indulástól, 1953-tól technikai szerkesztője, illetve felelős szerkesztője volt a Magyar Fizikai Folyóiratnak, egészen annak megszűnéséig (1989/90).

Turchányi György számos tudományos társaságban, testületben fejtett ki aktivitást: a European Physical Society (EPS) és a Magyar Biofizikai Társaság alapító tagja, az EPS publikációs bizottságának magyar tagja, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnökségi tagja volt.

Turchányi professzor tudományos aktivitását a mintegy 60 tudományos publikáción kívül négy középiskolai fizika tankönyve és két egyetemi jegyzete mutatja, az ötvenes években pedig négy orosz szakkönyvet fordított magyarra, amiket az Akadémiai Kiadó jelentetett meg. Munkásságát többször elismerték: számos egyetemi, akadémiai és állami kitüntetésben részesült.

VÁMOS IMRE

(Harasztifalu, 1928. október 18. –
Budapest, 1980. április 13)

Középiskoláit Szombathelyen, a Faludi Ferenc Gimnáziumban végezte, majd a Budapesti Orvostudományi Egyetemen szerzett általános orvosi diplomát 1953-ban. Oktató kutató munkáját az Egyetem Mikrobiológiai Intézetében kezdte, majd 1955 június 1-től a Szájsebészeti és Fogászati Klinikán, mint egyetemi tanársegéd, 1967-től egyetemi adjunktusként dolgozott.

Tudományos érdeklődése és gyógyító tevékenysége központjában a maxillofaciális régió daganatos megbetegedései, fejlődési rendellenességei álltak, elsősorban ezek műtéti megoldásain dolgozott. Közleményei legnagyobb része is az arctájék daganatainak gyakoriságával, gyógyításának lehetőségeivel, a posztoperatív prognózis kilátásaival foglalkozott. Vizsgálta továbbá az arc malignus daganataiból eredő távoli metastasisok gyakoriságát, és a besugárzott neoplasmákban bekövetkező szöveti elváltozásokat.

Tudományos munkásságának eredményeiről mintegy 40 közleményben számolt be, melynek egy része külföldi szaklapokban is megjelent. Kandidátusi értekezését 1972-ben védte meg „*Az odontogén daganatok klinikopathológiája és korszerű gyógyítása*” címmel.

1974-től mint egyetemi docens dolgozott. Társ szerzője volt a „*Szájsebészet*” című egyetemi jegyzetnek és az „*Odontogén daganatok*” című könyvnek.

1975 szeptember 1-én, még egyetemi tanárrá történő kinevezése előtt a Fogorvostudományi Kar dékáni teendőinek ellátásával bízták meg. Dékáni aktivitását a Fogorvostudományi Kar oktatásának megreformálására és a tudományos munka aktivitásának fokozására tett törekvései, valamint a Kar rekonstrukciós tervei fémjelzik.

A Fogorvostudományi Karon tudományos bizottságot hozott létre, mely azóta is működik. Kiemelkedő szerepe volt az Orálbiológiai Csoport létrehozásában, melynek létesítése és vezetőjének kinevezése dékánsága alatt történt. Ezzel megteremtette a Fogorvostudományi Kar kutató bázisát.

1975-től az MTA Tudományos Minősítő Bizottságának fogászati szakreferenseként irányította a szakterület tudományos utánpótlásának képzését.

1976 július 1-én egyetemi tanárrá és ezzel egyidőben a Szájsebészeti és Fogászati Klinika igazgatójává nevezték ki

Szerkesztője és társszerzője az 1980-ban megjelenő „*Szájsebészet*” című egyetemi tankönyvnek, melynek megjelenését már nem élhette meg.

Tagja volt a Fogorvosi Szemle szerkesztő bizottságának. Tíz évig a Magyar Fogorvosok Egyesületének vezetőségi tagja volt.

Kitüntetései: Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1970), a Munka Érdemrend ezüst fokozata (1978).

Dékáni periódusát nem tudta kitölteni, 1980 április 13-án szívinfarktusban váratlanul elhunyt.

VARGA GÁBOR

(Budapest, 1956 február 22. –)

Középiskolai tanulmányait Budapesten, a Móricz Zsigmond Gimnáziumban végezte. Ezt követően 1980-ban, az Eötvös Loránd Tudomány Egyetemen szerzett okleveles biológus diplomát, majd 1986-ban ugyanitt ért el egyetemi doktori címet. Kandidátusi fokozatot 1992-ben szerzett. Habilitációt a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen 1998-ban nyert élettan és orális biológia témakörben. Az MTA doktora címet 2001-ben nyerte el.

Az egyetem elvégzésétől 2002-ig az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetében dolgozott, utoljára tudományos tanácsadóként a Gasztrointesztinális Kutatások Laboratóriumának vezetője volt. Emellett 1992-től a SOTE FOK Orálbiológiai Tanszékének oktató és kutató-munkájába is bekapcsolódott. Ennek formai kereteit 1998-2001 között a Széchenyi Professzori Ösztöndíj, és 1999-től az egyetemi magántanári kinevezés adta. 2002-ben nevezték ki az Orálbiológia Tanszék vezetőjévé, 2003-ban pedig egyetemi tanári címet nyert el.

Oktatási tevékenysége mintegy másfél évtizede folyamatos. 1993–2002 között az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézete és a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen egyezmény keretében tutori tevékenységet végezett, tudományos diákköri munkák, szakdolgozatok elkészítését irányította, számos Ph.D. hallgató témavezetője, graduális és posztgraduális szinten előadó, több egyetemi tankönyv fejezeteinek szerzője farmakológia, gasztroenterológia és orálbiológia tárgykörökben. Az Orálbiológiai Tanszéken Orális Biológia, valamint Általános és Orális Patofiziológia tantárgyak keretében előadásokat és gyakorlatokat tart magyar és angol nyelven.

Jelentős szerepet játszott a SOTE Fogorvostudományi Ph.D. program kialakításában, majd az akkreditációt követően a program működtetésében. Kidolgozta a program egyik témáját, továbbá két kurzusának tematikáját. Döntő szerepe volt a teljes program angol nyelvre ültetésében. A Semmelweis Egyetem Klinikai Orvostudományok Doktori Iskolája mellett a Molekuláris Orvostudományok Doktori Iskolában

is témavezetőként szolgált. 2000-2003 között a Fogorvostudományi Kar kutatásinformatikai és kutatáskoordinációs ügyvivőjeként működött.

Az elmúlt két évtizedben ösztöndíjasként több alkalommal dolgozott kiváló nemzetközi tudományos műhelyekben az Egyesült Államokban, Olaszországban, Lengyelországban, Németországban és Nagy-Britanniában (NIH Fogarty Ösztöndíj 1989). Fő kutatási területe az epitheliális eredetű szövetek, így elsősorban a nyálmirigyek és a hasnyálmirigy szabályozó mechanizmusok tanulmányozása volt. Ezen mirigyek peptiderg szabályozásának tanulmányozása során számos originális megfigyelést tett a reguláló peptidek szekréciós és sejt-osztódást szabályozó funkciókban játszott szerepére vonatkozóan, illetve munkatársaival azonosította az ezen folyamatokat szabályozó peptiderg receptorokat. Magyarországi témavezetőként részt vett az Európai Unió BIOMED-1 és BIOMED-2 programjaiban. Kutatásainak legújabb iránya fogpulpa őssejtek izolálása, illetve ezen sejtek jellemzése, hosszabb távon pedig az így szerzett ismeretek gyakorlati alkalmazása. Elméleti kutatói munkássága mellett számos klinikai kutatási együttműködésben vett részt, korábban az emésztőrendszer vizsgálata, jelenleg a fogorvostudomány területén.

Kutatási eredményeit neves nemzetközi és hazai folyóiratokban közölte. Teljes közleményeinek száma 111, ezek kumulatív impakt faktora 137,925. Közleményeire több mint 400 független hivatkozás született. Számos sikeresen végrehajtott kutatási projektet irányított a következő forrásokból szerzett támogatással: Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok, Egészségügyi Tudományos Tanács, Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, Oktatási Minisztérium, Európai Unió, Magyar-Brit Kormányközi Tudományos és Technológiai Program, The Wellcome Trust. Emellett együttműködő partnerként több, a Fogorvostudományi Kar oktatói által vezetett kutatási témában működött közre.

A Magyar Élettani Társaság, a Magyar Gasztroenterológiai Társaság, a Magyar Farmakológiai Társaság, valamint American Gastroenterological Association és az International Association for Dental Research tagja. Az European Pancreas Club elnökségi tagja volt 1992 és 1995 között. A Magyar Élettani Társaság és a Magyar Gasztroenterológiai Társaság vezetőségének tagja. Az MGT Kutatói Fórumának főtítkára. Fentiek mellett az 1996 óta az Egészségügyi Tudományos Tanács,

II. Anyagcsere folyamatok gasztroenterológia, táplálkozástudományi bizottság tagja. 1997 óta a Fogorvostudományi Doktori Program Programtanácsának titkára. Tagja a Semmelweis Egyetem Doktori Tanácsának és a Tudományos Diákköri Tanácsnak. Több tudományos konferencia szervezésében vett tevékenyen részt.

Kitüntetései:

MTA Ifjúsági Díj (1984, 1986),

MGT Madaus Alapítványi Díj (1992),

„Award for Outstanding Research Communication”

(United European Gastroenterological Federation, 1994),

MTA Orvosi Osztály Simor János Díj (2000).

VARGA ISTVÁN

(Vác, 1895. május 7. –

Budapest, 1981. január 17.)

Középiskoláit Kecskeméten, egyetemi tanulmányait a budapesti Egyetem Orvoskarán végezte, ahol 1918-ban avatták orvosdoktorrá. Ezután az Egyetem II. sz. Sebészeti Klinikáján műtő-növendékként működött, majd a Stomatológiai Klinikán lett tanársegéd, ahol 1921-től 1939-ig dolgozott, és a szájsebészet mellett elsajátította a fogorvoslás minden szakterületét.

Idő-közben többször járt külföldi tanulmányúton, 1926-ban három hónapot töltött a rostocki klinikán, majd 1928-1931 között 3 x 1 hónapot Bécsben a Kieferstation-on, illetve *Bernhard Gottlieb* fogorvos professzor mellett.

1943-ban a fővárosi kórházak állományába került, majd 1945-től a Szent István kórház szájsebészeti osztályának főorvosa lett, itt 18 éven keresztül dolgozott, emellett 5 évig a kórház igazgatóhelyettesi feladatait is ellátta. 1946-ban „Fogszabályozás” témakörben egyetemi magántanárrá habilitálták, 1956-ban nyerte el a kandidátusi fokozatot „*Vizsgálatok az arckoponya öregkori sorvadásáról és protétikai korrekciós műtéti eljárások*” c. értekezésével.

1961-ben került vissza az egyetemre professzorként, majd 1962-ben kinevezték az 1959 óta működő Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinikán tanszékvezető egyetemi tanárnak, melynek első igazgatója volt. Egyúttal megvetette az alapját e két fogászati szakterület hazai fejlesztésének is. Széleskörű tudásával és modern fogászati szemléletével szakmailag egységes klinikát hozott létre úgy, hogy a két területet az oktatásban és betegellátásban egyformán fejlesztette. 1964-1969 között a Fogorvostudományi Kar dékánja volt. 1969-ben vonult nyugdíjba.

Tudományos munkásságát elsősorban a fogszabályozás és szájsebészet területén fejtette ki. 1932-től 46 éven keresztül felelős szerkesztője volt a magyar fogorvosok egyetlen hazai tudományos lapjának, a Fogorvosi Szemlének. Két monográfiája: a részleges protézis elhorgonyzása 1934-ben és a biológiai fogszabályozás történeti fejlődése 1935-ben

„Szabó József” pályadíjat nyert. Társzerzőként írta a *Balogh-Skaloud-Varga* „Szájsebészet” c. egyetemi tankönyv traumatológiai fejezetét.

Mint gyakorló szájsebész új műtéti eljárást dolgozott ki a tuber tájék sorvadásának ellensúlyozására, illetve a tuber tájék protétikai felhasználására, valamint a crista infrazygomatrica tájának protétikai szempontból való korrekciójára.

Tudománypolitikai munkásságát fémjelzi, hogy az 1948-ban megalakult Tudományos Tanács tagja lett, majd később a Magyar Tudományos Akadémia II. sz. főbizottságának fogászati referense. Tagja volt az Egészségügyi Tudományos Tanács fogászati szakbizottságának, és a Magyar Fogorvosok Egyesülete elnökségének, később pedig a Társaság tiszteletbeli elnökévé választották.

Kitüntetései:

Kiváló Orvos (1952),

Árkövy Emlékérem,

Munka Érdemrend Arany fokozata (1969).

Végrendeletében 300 000 forintos alapítványt tett a fogorvostanhallgatók kiemelkedő szakdolgozatainak díjazására és tanulmányútjaik elősegítésére.

ZÁRAY ERVIN

(Cegléd, 1906. december 15. –
Budapest, 1983. november 25.)

Általános orvosi diplomájának megszerzése (1934) után a székesfehérvári Megyei Kórház sebészeti osztályán működött négy évig, 1938 szeptember 1.-ével került a Budapesti Fogászati Klinikára. 1941-ben nevezték ki tanársegéddé, 1945-ben a konzerváló fogászati osztály vezetőjévé, 1955-ben docens lett. 1976 januárjában ment nyugdíjba, de ezután is mint nyugdíjas

szaktanácsadó teljesített szolgálatot.

1939-ben sebész szakorvosi-, majd 1940-ben fogszakorvosi szakvizsgát tett. A budapesti Fogorvostudományi Kar felállítása után a Konzerváló Fogászati Klinikán működött. Évtizedeken át oktatta az orvosfogorvosokat, a szaktanfolyam hallgató orvosok konzerváló fogászati oktatását végezte. Az új rendszerű képzésben a fogorvostanhallgatók számára a konzerváló fogászatot és a konzerváló fogászati propedeutikát adta elő. Mint a tárgykör lelkes, és különleges manualitással rendelkező oktatója, számos fogorvos generáció nevelésében vett részt, és adta át szakmai tudását.

1954-ben Adler Péter professzorral megírta a *Konzerváló Fogászat* tankönyvét, mely összesen hat kiadást ért meg 30 év alatt, az utolsó három kiadást Bánóczy Jolán társszerzőségével. Számos közleménye jelent meg, több újítása vált ismertté. Résztvett és előadásokat tartott a fogorvosok továbbképzésében, tudományos üléseken.

Nyugalomba vonulása után is mint szaktanácsadó állandó kapcsolatot tartott a klinikával, résztvett a vizsgáztatásban, és a hozzáfutóknak mindig szívesen adott tanácsot.

Kitüntetései: Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1976).

ZELLES TIVADAR

(Szombathely, 1937. augusztus 6. –)

Gimnáziumi tanulmányait Szombathelyen végezte. 1955-ben ugyanott érettségizett, de csak egy segéd munkásként töltött év után 1956-ban vették fel az akkori Budapesti Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karára. A kórélettan szigorlaton diákkörösnek hívták az intézetbe, ahol nagyon aktívan bekapcsolódott a kutatólaboratóriumi munkába és később az intézeti tudományos diákkör titkára lett. Több rektori pályázaton, helyi és országos diákköri konferencián kapott díjakat. Tanulmányi eredményei alapján *Népköztársasági Ösztöndíjas* volt három évig. 1961-ben *summa cum laude* végzett. Az első olyan fogorvosok közé tartozott, akik elméleti intézetbe kerültek. Éveket töltött a Kórélettani Intézet vezető kutatói mellett gasztroenterológiai laboratóriumokban, a pancreas szekréció, és a pepticus ulcus kérdésével. Ezekben a „nem fogorvosi témákban” dolgozva, segítségükkel komoly kísérleti tapasztalatra tett szert.

Adjunktusként önállósodva, a kísérletes sztomatológia felé fordult és a nyálmirigyek enzintermelésével, a fehérvérjék szekréciójával, később pedig a parotis hypertrophia és a sejtproliferáció témájával foglalkozott. Laboratóriumában nagyszámú fogorvoshallgató – diákkörös dolgozott, akik közül közel húszan a Kar oktatói lettek. Ekkor alakult ki a jelenlegi Orálbiológiai Tanszék oktatógárdájának a magja is. Ebben az időszakban került be a szakmai közéletbe is. Nyolc éven keresztül az Egyetem Tudományos Diákköri Tanácsának elnöke volt. A tudományos diákkörök irányításában végzett munkájáért 1972-ben az „Oktatásügy Kiváló Dolgozója” kitüntetést kapta.

Felismerve azt, hogy világszerte, elsősorban a nyugati világban létrejöttek a fogorvosképzéssel is foglalkozó egyetemeken a fogorvosi kutatócsoportok és elméleti tanszékek, *Sós professzornak* a Kórélettani Intézet igazgatójának és az akkori fogorvoskari dékán támogatásával 1972-ben létrehozta az Orálbiológiai Tanszéki Csoportot. Ugyanabban az évben megvédte „*A cortison hatásainak vizsgálata nyálmirigyeken*” című kandidátusi értekezését. A hetvenes évek közepén közel egy-

idejűleg lett a Fogorvostudományi Karon a kórélettan előadója és egyetemi docens. Munkája központjában a kutatócsoport fejlesztése, illetve a többi magyar egyetemen akkor már a tantervbe felvett orális biológia tantárgy oktatógárdájának létrehozása, valamint az oktatás szakmai anyagának összeállítása állt. 1977–1983 között, két ciklusban a FOK dékánhelyettesévé választották. 1978-ban az Egészségügyi Minisztérium az Egyetem javaslatára, vezetésével létrehozta a Fogorvostudományi Kar Orálbiológiai Csoportját. 1980-ban egyetemi tanárrá nevezték ki. 1989-ben létrejött az Orálbiológiai Tanszék és megbízták a vezetésével.

Több magyar és három nemzetközi orvostársaság tagja, köztük a külföldiek számára eléggé zárt American Association of Oral Biologists-nak. Tagja az Archives of Oral Biology Advisory Board-nak, valamint a Fogorvosi Szemle szerkesztőbizottságának. Tagságot viselt az MTA Gasztroenterológiai Szakbizottságában, az OTKA egyik szakzsűrijében és az ETT Gasztroenterológiai Szakbizottságában, illetve zsűrijében. Évekig képviselte az MTA Orvosi Osztályát az MTA Nyelvtudományi Bizottságában, ahol kezdeményezője, majd egyik lektora volt az Orvosi Helyesírási szótárnak. Tagja Egyetemünk Habilitációs Bizottságának és képviselte Egyetemünket a Pécsi Orvostudományi Egyetem Habilitációs Bizottságában.

Eddig három nemzetközi szimpóziumot szervezett. Az Archives of Oral Biology különszámként jelentette meg az 1988-ban rendezett szimpózium anyagát *Human labial glands, physiology and pathology* címmel. 1981-ben szerkesztésében és az Akadémiai Kiadó valamint a Pergamon Press közös kiadásában megjelent a *Saliva and Salivation* című kötet.

Egyik kezdeményezője volt az Orálbiológiai Csoportnak is otthont adó Kórélettani Intézet elhunyt igazgatójának tiszteletére létrehozott és 1998-ban bejegyzett „Hársing László Alapítvány az Elméleti Fogorvosi Kutatások Előmozdítására” nevű alapítványnak, amelynek kuratóriumi elnökségét is betölti.

Egy-egy fejezetet írt a *Hársing László* szerkesztette kórélettan-jegyzetbe, Szollár Lajos *Kórélettan* című tankönyvébe és *Gáti-Szollár-Szombath Kórélettani Vademecumába*. Szerkesztésében jelent meg az Orálbiológiai előadások című jegyzet 1984-ben. 1998-ban pedig kiadták az *Orálbiológia* című tankönyv első kötetét, amely az orális régió

keményszövegeivel foglalkozik. Megjelenés alatt van az Orális biológia teljes oktatási anyagát tartalmazó tankönyv.

Külföldi szakmai kapcsolataiban a meghatározóak a Connecticut-, az Alabama- és a Florida Egyetemen illetve a koppenhágai Panum Institute-ban kutatással töltött időszakok voltak. Kiemelkedik a C. A. Schneyer és M. G. Humphreys-Beher professzorokkal folytatott együttműködése, amely számos komoly érdeklődést keltett közös publikációt eredményezett. A nyálmirigykutatás témakörében több külföldi egyetemen és kutatóintézetben tartott előadást, amelyek közül az 1989-ben Bethesdában az NIH fogorvosi kutatások intézetében (NIDR) tartott szeminárium emelkedik ki.

A mintegy 140 közleményének jelentős része jegyzett, impakt faktoralal rendelkező külföldi folyóiratban jelent meg. 2004-ben megvédte az MTA Doktora értekezését „*A glandula parotis hypertrophiái: a β -adrenerg rendszer, a galaktoziltranszferáz, valamint az epidermális growth factor szerepe*” címmel. A nyálmirigykutatás nemzetközileg ismert reprezentánsa. Az általa a Semmelweis Egyetemen létrehozott Orálbiológiai Csoport, majd az Orálbiológiai Tanszék volt Magyarországon az első, az elméleti fogorvostudományokkal szervezett formában foglalkozó intézmény. 1999-ben elnyerte a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat. 1998-2004-ig két ciklusban a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Karának dékáni tisztét töltötte be.

Kitüntetések:

Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1972),

Árkövy Emlék-érme (1987),

Pro Universitate (2002),

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt (2004).

===== 6. RÉSZ =====

**A Fogorvostudományi Kar oktatóinak névsora,
a Kar megalakulásától napjainkig (1955–2004)**

A Fogorvostudományi Kar oktatóinak névsora a kar megalakulásától napjainkig (1955–2004)

A Fogpótlástani Klinika oktatói

		Herendi Gábor	1984–1990
		Hermann Péter	1986–
		Huszár György	1959–1977
Berényi Béla	1968–1969	Jáhn Marianna	1983–
Blazsek József	1978–1981	Jáky László	1986–1995
Czeplédi Géza	1963–1973	Joós László	1977–1993
Cziegler Péter	1994–2004	Kaán Borbála	1998–
Csoma Mihály	1963–2001	Kaán Miklós	1962–
Csukás Sándor	1961–1968	Kádár László	1973–
Debreczeni Antal	1969–1977	Kalocsai Katalin	1995–
Dénes Zsolt	1995–	Károlyházy Katalin	1984–
Dimitrov Athanáz	1959–1970	Katona István	1960–1961
Dobó Nagy Csaba	2001–	Kispál Arlett	1980–
Engel László	1977–1991	Kispélyi Barbara	1999–
Ernhaft József	1988–1995	Kiss Dezső	1959–1961
Esztári Imre	1993–	Kivovics Péter	1978–
Fábián Tibor	1962–2004	Klein Ildikó	1995–1998
Fábián Tibor Károly	1999–	Kóbor András	1976–
Faluhelyi Péter	1998–	Koloszár Judit	1994–2001
Fehér Tibor	1959–1974	Kolozsváry László	1987–1995
Fejérdy László	1996–2004	Kondor Ernő	1963–1970
Fejérdy Pál	1969–	Konrád Ferenc	1971–1984
Ferenczy Judit	1962–1975	Koós Zoltán	1964–1970
Földvári Imre	1959–1968	Koppány Ferenc	1974–1976
Gáspár Judit	1992–	Kovács D. Géza	1959–1985
Gegesi Kiss József	1975–1995	Kovács Georgina	1963–1977
Gergely Éva	1959–1974	Kupay Veronika	1971–1977
Gerle János	1977–	Lajta Beáta	1971–1995
Götz György	1961–2001	Lendvai Béla	1977–1983
Grüszer Mária	1964–1994	Lengyel Anikó	1963–1973
Gyimesi János	1966–1976	Linninger Mercedes	1998–
Gyuricza Péter	1995–1999	Madléna Melinda	2004–
Hercska Veronika	1960–1972	Márton Krisztina	1992–

Metykó Bernadett	1992–1998	Csiki Péter	1994–1971
Molnár László	1959–1967	Csörögi Irén	1959–1992
Molnár Magdolna	1986–1990	Czukor József	1966–1973
Müller Beatrix	1981–1987	Czukor József	1993–2004
Nagy István	1966–1996	Dénes József	1963–1999
Nemes Katalin	1998–	Dénes Zsolt	1989–2001
Nényei József	1970–1979	Domokos György	1970–1980
Papp Edina	1982–1986	Elischer Zoltán	1970–1963
Papp László	1959–1966	Fábián Gábor	1986–
Radó Zsuzsa	1984–1993	Fábián Tibor Károly	1990–1992
Raffay Teréz	1968–1996	Felkai Tamás	1984–1991
Rubányi Pál	1973–2000	Frang Emese	1989–1989
Sajgó Pál	1981–	Gábris Katalin	1971–
Schranz Dénes	1969–1975	György Izabella	1959–1976
Simon Gyula	1973–1983	Hárs Anikó	1990–1990
Somogyi Endre	1968–	Hedri Katalin	1972–1994
Szirmák Ferenc	1960–1974	Hepp Katalin	1974–1996
Szőke Ágnes	1961–1994	Hidasi Gyula	1999–2005
Szőllősi Katalin	1969–2002	Juhász Gábor	1982–1970
Tolnai Zsolt	1990–1995	Kaán Miklós	1986–
Tóth Judit	1976–1997	Kéri Ibolya	1970–
Tóth Pál ifj.	1977–2001	Kondár Vilmos	1960–1992
Tóth Zsuzsanna	1992–	Konrád Ferenc	1982–
Trischler Mária	1961–1968	Kovács Zoltán	1959–1990
Zibriczky Éva	1975–1980	Lelkes Tibor	1969–1990
		Lindner Zsuzsanna	1974–1984
		Marton Katalin	1968–1972
		Mavrodisz Katalin	1996–2004
		Muzslay József	1959–1966
		Nagy Beatrix	1983–1991
		Nagy Beatrix	1997–1999
		Nagy Ildikó	1985–2001
		Nagy László	1959–1970
		Német Ákos	1979–1985
		Radóczy Brigitta	1982–1978
		Razouk George	1992–1999
		Royko Ádám	1995–2001
A Gyermekfogászati Klinika és Fogszabályozási Klinika oktatói			
Bakody Rezső	1963–1973		
Balaton Gergely	1996–		
Balaton Péter	1982–		
Balogh Magdolna	1959–1986		
Bodoki Ilona	1972–1988		
Bögi Imre	1963–1978		

Rózsa Noémi	1991–	Czeplédy Ágota	1993–1997
Stumpf György	1968–1972	Dobránszky Tibor	1965–1972
Szakály Tamás	1996–2004	Dombi Csaba	1994–1997
Szívós István	1974–	Ember Gyöngyi	1982–1991
Tamásy Lenke	1959–1979	Esztári Imre	1963–1996
Tarján Ildikó	1970–	Farkasné Gombik	
Tóth Pál	1954–1990	Ágota	1984–1992
Urbach Katalin	1973–1972	Fazekas Árpád	1968–
Varga István	1959–1972	Fehérvári Emese	1982–1990
Végh András	1993–1996	Ferber Paula	1992–1994
Werner Pál	1980–1985	Ferenczi Ida	1971–1994
		Ferenczy Károly	1955–1972
		Freisleben András	1992–1994
		Gintner Zénó	1982–1990
		Gombos Ádám	2003–
		Grigár Ágnes	1997–
		Győrfi Adrienne	1983–1989
		Győrfi Adrienne	1994
		Gyurkovics Csilla	1989–1998
		Gyurkovics Milán	2003–
		Hadas Éva	1964–1992
		Hegedűs Károly	1978–1983
		Herczegh Anna	1989–
		Herczegh Béla	1961–1999
		Hollmann Ágnes	1995–1996
		Holló József	1961–1987
		Irnes Ferenc	1989–1996
		Iványi Iván	1994–1997
		Iványi Iván	2001–2004
		Iványi Zoltán	1990–1994
		Jahn Ede	1960–1975
		Jankó Attila	1993–2000
		Jelenfi György	1973–1974
		Juhász Jenőné	1959–1974
		Katona Tibor	1961–1964
		Kelemen Judit	1987–1998
		Keller Ágnes	1993–1997

A Konzerváló Fogászati Klinika oktatói

Ackermann Gábor	1993–2001	Győrfi Adrienne	1983–1989
Albrecht Mária	1975–	Győrfi Adrienne	1994
Balla Zoltán	1969–1971	Gyurkovics Csilla	1989–1998
Balogh Ágnes Emese	1995–2002	Gyurkovics Milán	2003–
Bánóczy Jolán	1974–1998	Hadas Éva	1964–1992
Barsvári Blanka	1983–1985	Hegedűs Károly	1978–1983
Bartha Károly	1989–	Herczegh Anna	1989–
Benedek Péter	1990–1993	Herczegh Béla	1961–1999
Benedek Péter	1996–1998	Hollmann Ágnes	1995–1996
Béres Károly	1963–1968	Holló József	1961–1987
Bernáth Márta	2001–	Irnes Ferenc	1989–1996
Bodák Gyovai Levente	1965–1970	Iványi Iván	1994–1997
Bóna Katalin	1954–1976	Iványi Iván	2001–2004
Boros Sándor	1960–1974	Iványi Zoltán	1990–1994
Boross Éva	1961–1995	Jahn Ede	1960–1975
Bródy Andrea	1983–1986	Jankó Attila	1993–2000
Bródy Andrea	1989–1992	Jelenfi György	1973–1974
Csabai Zsuzsanna	1998–	Juhász Jenőné	1959–1974
Csmpesz Ferenc	1997–1999	Katona Tibor	1961–1964
Csikány Csilla	1993–2003	Kelemen Judit	1987–1998
Csillag Mária	1998–2000	Keller Ágnes	1993–1997

Kemenes Ildikó	1962–1976	Pintér Adrienne	1975–1984
Kengyeli Ibolya	1985–1988	Rigó Orsolya	1972–1997
Kerémi Beáta	1997–	Ritlop Béla	1981–1989
Kertész Pálma	1976–1997	Romhányi Tibor	1976–1978
Kiss Gábor	1998–	Sári Katalin	1993–1994
Kohári Stefánia	1960–1976	Schuder László	1976–1990
Kohut Eszter	1998–2000	Solymosi Gyula	1985–1992
Kontra Henriett	2003–	Takáts Rita	1986–1992
Koroncay László	1990–1993	Taljanidisz János	?
Kosztá Erzsébet	1960–1983	Tárkányi Erzsébet	1962–1973
Kovács Mária	1963–1965	Tóth Anna	1964–1977
Kővágó Anikó	1964–1976	Tóth Eszter	1993–1998
Kun Krisztina	1983–1985	Tóth Zsuzsanna	1979–
Lovassy Zsuzsa	1971–1993	Vág János	1995–1997
Márai Mária	1962–1978	Valkovics Marianne	1982–1989
Márk György	1976–1988	Várnagy Éva	2001–
Maros Edit	1998–	Vass Zoltán	1964–1978
Marosi Ildikó	1962–1980	Végh András	1977–1986
Marosi Ildikó	1990–2001	Veress István	1998–2003
Mócz András	2003–	Veszprémi Eszter	1995–
Molnár Eszter	1959–1971	Vigh Imre	1962–1980
Molnár Ferenc	1962–1984	Vindisch Kálmán	1983–1986
Monos Ákos	1990–1998	Walter János–	1959–1975
Nagy Zsolt	1969–1976	Zaklanovics Helga	1992–2001
Nemes Gábor	2003–	Záray Ervin	1960–1976
Nemes Júlia	1974–	Zeisler Ágnes	?
Nobel Péter	1965–1976	Zimmermann Péter	1978–1994
Nyárasdy Ida	1971–		
Nyíri Gabriella	1998–2002		
Orsós Márta	1980–1985	Az Orálbiológiai Tanszéki	
Osztrich István	1975–1979	Csoport (1978–1989),	
Ottó Gábor	1963–1978	majd Orálbiológiai Tanszék	
Örökös Lajos	1959–1973	oktatói 1978–2004 között	
Pados Róbert	1980–1984		
Pákozdy László	1995–1998	Bánóczy Jolán	1999–
Papp Edina	1982–2000	Blazsek József	1981–
Pataky Levente	2000–	Boros Ildikó	1978–

Bródy Andrea	1984–1986	Sugár László	1953–1984
Fábián Tibor Károly	1995–1997	Szabó László	1953–1975
Gresz Veronika	1995–2003	Szilágyi Emese	1998–2001
Hársing László	1991–1995	Takách Andrea	1977–1981
Kelemen Éva	1986–1994	Velich Tamás	1966–1967
Keszler Péter	1978–2004	Windisch Péter	1988–
Nagy Ákos	1998–	Zsidró Emese	1987–1994
Nagy Gábor	2002–		
Nyoszoli Tamás	1982–1984		
Offenmüller Katalin	1994–1999	A Szájsebészeti és Fogászati Klinika oktatói	
Simon György	1991–		
Török Krisztina	1994–1995		
Varga Gábor	1994–	Balogh Gyöngyi	1953–1970
Vaskó Annamária	1978–1981	Balogh Károly	1944–1973
Végh András	1986–1994	Barabás József	1977–
Zelles Tivadar	1978–	Bartha Miklós	1946–1960
		Bánóczy Jolán	1953–1974
		Benedek Erika	1969–1997
		Berényi Béla	1967–1995
		Boros Sándor	1950–1959
		Bogdán Sándor	2000–
		Bögi Imre	1978–1984
		Csiba Árpád	1953–1993
		Divinyi Tamás	1970–
		Dőri Ferenc	1982–1997
		Éberl András	1945–1968
		Fodor Attila	1978–
		Fülöp Emese	1980–
		Fürstner József	1993–1996
		Gáspár Lajos	1978–1992
		Gera István	1972–1997
		Gulics Ákos	1979–1988
		Gyenes Vilmos	1974–1999
		Gyulai-Gaál Szabolcs	1993–
		Horváth Nóra	1989–1992
		Huszár Tamás	1999–
		Inovay János	1953–1984

**A Parodontológiai Klinika
és elődje: a Szájsebészeti
Klinika Szájbeteg Osztályán
dolgozó oktatók**

Bánóczy Jolán	1953–1974		
Benedek Erika	1970–		
Csató László	1958–1975		
Dományházi Gábor	1975–1979		
Dőri Ferenc	1979–1990		
Egerváry Géza	1956–1965		
Gera István	1972–		
Gulich Ákos	1979–1990		
Gürtler Anna	1969–1974		
Horváth Attila	2001–		
Keglevich Tibor	1988–1995		
Kövesi György	1969–		
Ratkóczi Lilla	1997–1996		
Sallay Kornélia	1953–1990		

Jancsó Judit	1982–	Sárkány Éva	1952–1956
Joób F. Árpád	1994–	Simon B. Gábor	1963–
Katona István	1950–1960	Skaloud Ferenc	1946–1970
Kádár Bence	2004–	Suba Zsuzsanna	1982–
Kárász Imre	1981–1986	Sugár László	1953–1979
Klenk Gusztáv	1993–2001	Sülle Terézia	1984–1996
Keglevich Tibor	1989–1997	Szabó György	1981–
Kemper Róbert	1986–1996	Szabó László	1953–1975
Klock Judit	1993–2003	Székely Imre	1950–1958
Köves Zsuzsanna	1972–1990	Szokolóczy-Syllaba	
Kövesi György	1969–	Béla	1930–1960
Lelkes Kornél	1955–1983	Szűcs Attila	1989–
Lassú Imre	1994–1995	Takács Andrea	1976–1992
Martonffy Katalin	1982–	Tarnai Károly	1950–1960
Menyhárt Károly	1995–1998	Tankovics Gábor	1982–1991
Miklós László	1986–1993	Tálos Mariann	1994–1999
Németh Zsolt	1988–	Tóth Christian	2001–2003
Nitsche Hermin	1941–1982	Tóth-Bagi Zoltán	1986–1996
Orosz Mihály	1971–1993	Ujpál Márta	1988–
Pados Róbert	1981–1983	Varga Rita	1993–1999
Pataky Levente	1974–	Vaszilkó Mihály	2003–
Papp László	1945–1996	Vályi Edit	1950–1965
Petruicz Katalin	1950–1984	Vámos Imre	1953–1980
Pulay György	1969–1984	Velich Norbert	1995–
Rajki Judit	1970–1996	Windisch Péter	1988–1997
Sallay Kornélia	1950–1990	Vízkelety Tamás	1993–
Sárközi Andrea	1991–1996		

===== 7. RÉSZ =====

A Kar tudományosan minősített tagjai és tiszteletbeli doktorai

A Kar tudományosan minősített tagjai és tiszteletbeli doktorai

Kandidátusi/PhD értekezések

Varga István: Vizsgálatok az arckoponya öregkori sorvadásáról és az eredmények alapján kidolgozott új, protetikai korrekciós műtéti eljárások. Budapest 1956.

Huszár György: A magyar fogászat története a XIX században Budapest 1960.

Sugár László: Szájbetegségek, különös tekintettel a fogágybetegségekre. Budapest 1960.

Földvári Imre: A fogpótlás biofunkcionális elkészítésének kísérletes vizsgálatai és eredményei. Budapest 1961.

Skaloud Ferenc: Az arc-és állcsontsebészet újabb műtétei és sebészeti protetikai fejlődése. Budapest, 1962.

Bánóczy Jolán: A szájnyálkahártya elszarusodásának vizsgálata élettani és kóros körülmények között. Budapest, 1968.

Lelkes Kornél: A szájnyálkahártya intermediaer zónáinak pathophysiologiai jelentősége. Budapest 1970.

Sallay Kornélia: A recidiváló aphtás szájgyulladás kóreredetének vizsgálata és a therapia kérdése. Budapest, 1970.

Dénes József: A rágóizomműködés electromyographiás vizsgálata a fogászati rendellenességekkel kapcsolatban. Budapest, 1972.

Kovács D. Géza: A fémimplantációs fogpótlások terápiás értékének kísérletes és klinikai vizsgálata. 1972.

Vámos Imre: Az odontogen daganatok kliniko-pathológiája és korszerű gyógyítása. Budapest, 1972.

Zelles Tivadar: A cortison hatásainak vizsgálata nyálmirigyeken. Budapest, 1972.

Fábián Tibor: A táplálék fehérjetartalmának hatása a fehér patkány fogazatára és caries-fogékonyságára. Budapest, 1973.

Szabó György: A nyálmirigyek izotópos vizsgálatai. Szeged, 1973.

Csiba Árpád: Az ameloblastomák pathomorphológiája. Budapest, 1975.

Kaán Miklós: A rágósík protetikai jelentőségének vizsgálata. Budapest, 1975.

- Bögi Imre:** Diagnosis, prognosis és a kezelés irányelvei a dysgnathiák sebész-orthodontiai gyógyításában. Budapest, 1976.
- Keszler Péter:** A nyálmirigyek, a nyál és a gyomor szénsavanhydráz aktivitását befolyásoló tényezők vizsgálata patkányban. Budapest, 1978.
- Fazekas Árpád:** A fogak és a nyelv vérkeringése. Budapest, 1979.
- Hidasi Gyula:** Fiziológiás és patológiás jelenségek a tejőrlők gyökér felszívódásában. Budapest, 1979.
- Orosz Mihály:** Sztomatológiai változások terhesség alatt. Budapest, 1980.
- Bakody Rezső:** A fogak numerikus congenitalis abnormalitásainak epidemiológiai-genetikai vizsgálata. Budapest, 1981.
- Benedek Erika:** A parotis-nyál mennyiségi és minőségi változásai fültőmirigy betegségekben. Budapest, 1981.
- Fejérdy Pál:** Nyomelemek és fehérjehiányos táplálás együttes hatása a fehér patkányok kemény szöveteire. Budapest, 1981.
- Tarján Ildikó:** A kemény fogszövetek permeabilitásának vizsgálata. Budapest, 1982.
- Divinyi Tamás:** Minor trankvillánsok szerepe ambuláns szájsebészeti betegek gyógyszeres előkészítésében. Budapest, 1983.
- Götz György:** A maradó fogak koronaméretei és a koronafelszín-fogbélúr közötti távolságok. Budapest, 1983.
- Irene Rodriquez Pérez:** Oral leukoplakia: an epidemiological study in Havana City, Cuba and some histopathological aspects. Budapest, 1983.
- Boros Ildikó:** Ivóvízzel adagolt fluorid hatása a glandula parotisra, valamint a fogzománc, a combcsont és a szérum fluoridtartalmára patkányoknál. Budapest, 1984.
- Le van Thach:** Az alsó állcsont harci sérülések és daganatműtétek utáni sebész rehabilitációja. Budapest, 1984.
- Kövesi György:** Az arc-állcsont karcinomák diagnosztikája pánepiteliális antigénnel leukocyta adherencia gátlás módszerrel. Budapest, 1986.
- Gyenes Vilmos:** Miniaturizált fémllemezrel végzett osteosynthesis jelentősége állkapocstöröttek korszerű kezelésében. Budapest, 1987.
- Ifj. Tóth Pál:** Szelén hatása a normál tápon vagy fehérjeszegény diétán tartott patkányok fog keményszöveteire. Budapest, 1987.

- Albrecht Mária:** Fog- és szájelváltozások diabétesz mellituszos betegekben. Budapest, 1989.
- Gáspár Lajos:** A szén-dioxid-laser bevezetése az ambuláns szájsebészetbe. Budapest, 1989.
- Kertész Pálma:** Klinikai-kémiai, klinikai-biokémiai vizsgálatok a caries prevenció szolgálatában. 1989.
- Szabó Kálmán:** A fej és egyes kiemelt területei érrendszerének szerkezete és fejlődése fehér patkányban. Budapest, 1989.
- Gera István:** A hPTH 1-34 csonton kifejtett anabolikus hatásmechanizmusának vizsgálata patkányon. Budapest, 1990.
- Nyárasdy Ida:** Kompozíciós tömőanyagok „in vivo” vizsgálata. Budapest, 1990.
- Ponyi Sándor:** Állkapocsméreték értékelése állkapocspótlás-sorozatok modelljeinek tervezéséhez és elkészítéséhez. Budapest, 1991.
- Kivovics Péter:** Felső részleges lemezes fogpótlások alaplemezének hatása a hangképzésre. Budapest, 1993.
- Barabás József:** A maxillo-facialis régió egyes kemény és lágy szöveti hiányainak új pótlási lehetőségei. Budapest, 1994.
- Bartha Károly:** Gyökércsatorna preparáló eszközök in vitro vizsgálata. Budapest, 1994.
- Gyórfi Adrienne:** A szájüregi neurogén gyulladás pathomechanizmusának vizsgálata patkányban. Budapest, 1994.
- Nagy Gábor:** A poliszisztémás autoimmun betegségek stomatológiai vonatkozásai. Debrecen, 1994.
- Suba Zsuzsanna:** Szövettani paraméterek a komplexen kezelt szájüregi carcinomák kórjóslatának felméréséhez. Budapest, 1994.
- Kóbor András:** Alumínium és fluor adagolás hatása különböző fehérjetartalmú tápon tartott patkányok metszőfogainak zománcára és dentinjére valamint combcsontjára. Budapest 1995.
- Madléna Melinda:** A primaer prevenció fogászati vonatkozásai. Debrecen, 1995.
- Dobó Nagy Csaba:** A gyökércsatorna megmunkáló műszerek összehasonlító vizsgálata az általuk okozott csatornaforma változás függvényében. Debrecen, 1996.
- Dombi Csaba:** Multifázisos szűrővizsgálatok keretében végezhető stomato-onkológiai vizsgálatok jelentősége és lehetőségei. Budapest, 1996.

- Fábián Tibor Károly:** Az orvosi hipnózis alkalmazásának lehetőségei a klinikai fogászatban, fogászati pszicho-szomatikában. Budapest, 1997.
- Gábris Katalin:** Caries-rizikó tényezők vizsgálata gyermek-, serdülő- és felnőttkorban. Budapest, 1999.
- Tóth Zsuzsanna:** Szisztémásan illetve lokálisan alkalmazott fluorid fogzománcra gyakorolt hatásának vizsgálata in vivo és in vitro körülmények között. Budapest, 2000.
- Vág János:** A nitrogén monoxid és az angiotenzin II szerepe a submandibularis nyálmirigy véráramlásának szabályozásában. Budapest, 2002.
- Iványi Iván:** Az adhezív tömés technika alkalmazásának hatása a fogbél vérkeringésére. Budapest, 2002.
- Lohinai Zsolt:** A nitrogénmonoxid biológiai jelentősége a fogbélben és a fogágyban. Budapest, 2002.
- Bernáth Márta:** Gyökértömő paszták által kiváltott szöveti reakciók. Pécs, 2003.
- Gresz Veronika:** Víz- és elektrolitszekréció a nyálmirigyekben: aquaporinok és bikarbonát transzporterek. Budapest, 2003.
- Nagy Ákos Károly:** Biológiai aktív fehérjék a nyálban: az alfa-amiláz és az epidermális növekedési faktor funkcionális vizsgálata. Budapest, 2003.
- Windisch Péter:** Complex analysis of periodontal regenerative procedures. Budapest, 2003.
- Hermann Péter:** Immunkompromitált betegek oropharyngealis candidiasisa. Budapest, 2004.
- Huszár Tamás:** A mitogén aktiválta protein kináz kaszkádok szerepe az angiotenzin II intracelluláris jelátvitelében. Budapest, 2004.
- Joób-Fancsaly Árpád:** Fogászati implantátumok felületi morfológiájának vizsgálata. Budapest, 2004.
- Ujpál Márta:** A szájüregi daganatok és a diabetes mellitus összefüggései. Budapest, 2004.
- Károlyházy Katalin:** Epidemiológiai felmérés az epilepsziás betegek szájállapotáról. Fogászati ellátásuk módjai. Budapest, 2005.
- Kispélyi Ida Barbara:** A kémiai csontvédelem során alkalmazott anyagok hatása patkányfogak pulpális ereinek belső átmérőjére – vitálmikroszkópos modellen. Budapest, 2005.

Orvostudomány doktora/MTA doktora értekezések

Balogh Károly: (értekezés benyújtása, előírt vizsgák nélkül) „a tudományok doktora”, Budapest, 1952.

Schranz Dénes: Igazságügyi orvostani és stomatológiai vizsgálatok a személyazonosság meghatározására. Pécs, 1968.

Bánóczy Jolán: A leukoplakia kliniko-pathológiai jelentősége. Budapest, 1976.

Huszár György: A fogkopás vizsgálatának újabb módszerei és ezek alapján végzett összehasonlító értékelések eredményei. Budapest, 1976.

Szabó György: Az intra-arterialis kemoterápia szerepe és helye a fejnyak daganatok gyógyításában. Budapest, 1986.

Fazekas Árpád: Vasoactiv peptidek szerepe a szájképletek lokális keringésének szabályozásában. Budapest, 1990.

Varga Gábor: Reguláló peptidek az emésztőtraktus működésének szabályozásában. Budapest, 1999.

Zelles Tivadar: A glandula parotis hypertrophiái: a β -adrenerg rendszer, a galaktoziltranszferáz, valamint az epidermális growth factor szerepe. Budapest, 2003.

A Semmelweis Egyetemen – a Fogorvostudományi Kar ajánlására – „Doctor Honoris Causa” címmel kitüntetettek névsora

Scheinin, Arje	Finnország	1984
Pindborg, Jens J.	Dánia	1985
Schlegel, Dieter	Németország	1988
Künzel, Walter	Németország	1990
Joos, Ulrich	Németország	1994
van der Waal, Isaäc	Hollandia	1994
Hobkirk, John A.	Anglia	1995
Schiff, Thomas	USA	1995
Lange, Dieter E.	Németország	1996
Schwenzer, Norbert	Németország	1999
Sreebny, Leo M.	USA	2001
Squier, Christopher A.	USA	2001
Ferguson, David B.	Anglia	2003
Gängler, Peter	Németország	2004

8. RÉSZ

**Külföldi intézmények, melyekkel konkrét
eredményeket hozó kollaboráció folyt**

Külföldi intézmények, melyekkel konkrét eredményeket hozó köllaboráció folyt

A Fogpótlástani Klinika külföldi köllaborációs kapcsolatai

Eastman Dental Institute, London, U.K, John Hobkirk
Catholic University Leuven, Leuven, Belgium, I. Naert
University College Cork, Cork, Írország, Gerard Buckley
Freie Universitaet Berlin, Klinik für Zahn-, Mund-und Kieferheilkunde,
Berlin, Wolfgang Freesmeyer
Német Fogpótlástani és Anyagtani Társaság tiszteletbeli tagság
(Kaán Miklós)

A Gyermekfogászati és Fogszabályozási Klinika külföldi kööperációban végzett munkái

Karolinska Egyetem, Stockholm, Svédország, Lars-Ake Lindén
Institute of Dentistry, University of Turku, Finnország, Arje Scheinin
Ashai Egyetem, Hozumi, Japán, Seizo Tanasa
Friedrich-Schiller Tudomány Egyetem, Jéna (Erfurt), Németország,
Annerosa Borutta

A Konzerváló Fogászati Klinika külföldi köllaborációi

Karolinska Institut, Department of Pharmacology, Stockholm,
Svédország, Leif Olgart, Lennart Edwall
University of Bergen, School of Dentistry, Dept. of Cariology and
Endodontics, Norvégia, Gisle Fosse
University of Bergen, Dept. of Physiology, Norvégia, Karin Tönder
University of Kentucky, College of Dentistry, Lexington, USA,
Gerard Roth
Ruprecht-Karls-Universität, Heidelberg, Németország,
Hans Jörg Staehle

World Health Organization Collaborating Center, Copenhagen,
Denmark, Jens J. Pindborg
Zürichi Egyetem, Orale Strukturbiologie, Svájc, Hubert Schroeder
Havannai Egyetem, Victoria de Giron Intézet, Kuba,
Irene Rodriguez-Pérez
Erfurti Egyetem, Konzerváló Fogászati Klinika, DDR, Walter Künzelt
Institute of Dentistry, Dept. of Cariology, Turku, Finnország,
Arje Scheinin
Vrije Universiteit, Dept. of Oral Pathology, Amsterdam, Hollandia,
Isaac van der Waal
Warsawa, Konzerváló Fogászati Klinika, Lengyelország,
Maria Wierzbicka
Nizza, Konzerváló Fogászati Klinika, Franciaország,
Jean-Claude Hess
Royal London Hospital Medical School, London, UK
The Borrow Foundation, UK

Az Orálbiológiai Tanszék külföldi kollaborációi

University of Florida, Department of Oral Biology, USA, M.
Humphrey-Behers
Gene Therapy and Therapeutics Branch, National Institute of Dental
and Craniofacial Research, National Institutes of Health, USA,
Bruce Baum
University of Iowa, Department of Oral Pathology, USA,
Christopher Squier
University of Manchester, School of Biological Sciences, UK,
Martin C. Steward, Maynard Case
University of Newcastle, Department of Physiology, UK,
Barry Argent
Department of Restorative Dentistry, Trinity College, Dublin, Írország,
Brian O'Connell
Universitaet Witten-Herdecke, Klinik f. Zahn-, Mund u.
Kieferheilkunde, Németország, Peter Gaengler
University of Aarhus, Department of Anatomy, Dánia, Soren Nielsen

A Parodontológiai Klinika (és szakmai elődjének) külföldi kollaborációs kapcsolatai

University of Winnipeg, Canada, J.R.Trott
 University of Copenhagen, Copenhagen, Dánia, Jens J. Pindborg
 World Health Organization, Copenhagen, Jens J. Pindborg
 Karolinska Institute, Stockholm, Svédország, Lars Frithiof
 Erfurti Egyetem, Németország, Walter Kunzel
 University of Connecticut, USA, Lawrence Raisz
 University of Connecticut, később Tufts University, Boston, USA,
 Janet M. Hock
 University of Connecticut, USA, Klaus Nuki
 Pennsylvania University, Philadelphia, USA, Anthony Novotny
 University of Homburg, később University of Mainz, Németország,
 Anton Sculean
 Aarhushi Egyetem, Aarhus, Dánia, Thorkild Karring
 Belgium-Németország Michael Brex

A Szájsebészeti és Fogászati Klinika külföldi kollaborációs kapcsolatai

Medical College of Virginia, Richmond, VA, USA, Daniel M. Laskin
 Wayne State University, Sinai Hospital, Detroit., MI, USA,
 Lewis Clayman
 Allg. Öffentl. Krankenhaus, Linz, Ausztria, B. Gattinger
 Abt. F. Mund-, Kiefer-und Gesichtschirurgie, Klagenfurt, Ausztria,
 Alexander Gaggl
 Mund-, Kiefer-und Gesichtschirurgie, Ev. Krankenhaus, Wien,
 Ausztria, Kurt Vinzenz
 Mund-, Kiefer-und Gesichtschirurgie, Wien, Ausztria,
 Doris Haberler, Karl Hollmann
 Dento-alveolar Surgery Dept. Brugge, Belgium, Luc W.J. Huys
 A.Z. Koningin Fabiola. Blankenberge, Belgium
 Assistance Hopitaux Publique, Paris, Franciaország, Guy Princ
 Scarborough, Ont. Canada, Sándor György

Westfaelische Wilhelms-Universitaet Münster, Németország,
Ulrich Joost

Universitaet Ulm, Németország, J. Kreidler

Eberhard Karl Universitaet, Tübingen, Németország,

Norbert Schwenzer

Clinica Odontoiatrica, Universita Milano, Milano. Olaszország,

Franco Santoro, Carlo Maiorana

Universidade de Santiago de Compostela, Spanyolország, José M.

Suarez Quintanilla, Carlos Perez Varela, Hugo Franco

Clinica Navarro Vila, Madrid, Spanyolország, Vila Carlos Navarro

===== 9. RÉSZ =====

**A Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Karán
1955–2004 között végzett fogorvosdoktorok
névsora**

A Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Karán végzett fogorvostudományi doktorok névsora 1955–2004 között*

1955.

Boda Béla	Mészáros László	Schadt György
Jávor Ferenc	Morvay Pál	Szöllősy Imre
Kiripolszky László	Oláh József	
Kondár Vilmos	Pandi Thánó	

1956.

Balogh Magdolna	Forrai Zoltán	Tomjanovich Géza
Egerváry Géza	Héjja János	Marton György
Fazekas Endre	Kovács Sándor	

1957.

Babos László	Koch János	Siffer János
Bagyinka Géza	Macsinka Árpád	Sinkó Anna
Farkas Vilma	Marton Tibor	Steidl József
Farkasfalvy Mária	Matuz Karola	Szirmák Ferenc
Fedor József	Miklós Andor	Tavaszi Zsuzsanna
Fleischmann György	Nagy István	Tóth Attila
Fülöp Tibor	Nagy Mária Eleonóra	Uhlár Miklós
Iványi Ede	Ott György	Veres Teréz
Karkos Emil	Pirya Hedvig	
Kárpáti György	Sándor István	

1958.

Bukó Marianne	Horváth Gabriella	Scherer Edit
Bárany Gabriella	Imre Ildikó	Sinkó Klára
Bezzegh Eszter	Izsó Vince	Szalay Teréz
Bocskor Éva	Klein Ernő	Szepeshelyi Mária
Clementis Éva	Klébert Lajos	Szerencsés József
Csapláros Zsuzsanna	Kondor Ernő	Tarjányi Gyula
Dandé Sándor	Kovács Endre	Tóth Anna
Fábián Edit	Madar Sándor	Turi János
Fenyvesi Éva	Mályusz Gizella	Unger András
Görtl András	Pető Teodóra	Budai Tóth Erzsébet
Hercska Veronika	Polczer Mária Györgyi	

* A Fogorvostudományi Kar Dékáni Hivatal „Oklevél nyilvántartó könyv”-e alapján

1959.

Abvinci Nagy Katalin
 Apátfalvi Klára
 Császár Márta
 Csete Ildikó
 Csukás Sándor
 Dabasi Endre
 Doba Miklós
 Dobsa Judit
 Darányi Ferencné
 Farkas Tamás
 Fenyő Péter
 Gerber Alajos
 Hauker György
 Hidasi Gyula

Horváth Imre
 Horváth János
 Illényi Sándor Attila
 Kaplony András
 Kaszás Ildikó
 Kezécry Dezső
 Kiss Dezső
 Kiss Lajos
 Köteles Katalin
 Molnár Eszter
 Mózes Miklós
 Münczkirschner Mária
 Nyékhegyi Judit
 Oláh Imre

Pártos (Pidalkó) Géza
 Pulvári Károly
 Szurody Sándor
 Soós György
 Sztrilich Péter
 Tanda Gyula
 Toma Imre
 Ungár György
 Vadász Klára
 Végh Mihály
 Végh Tibor
 Vintek Györgyi

1960.

Bakonyi Éva
 Babics József
 Barna Zoltán
 Bátai Anikó
 Berde Karola
 Engelbrecht Gizella
 Galambos Aladár
 Gaál Zsuzsanna
 Hadas Éva
 Hammerl Wilmos
 Hosó Ágnes
 Jóka Erzsébet

Komesny Judit
 Koszta Erzsébet
 Magosi István
 Magyar Emil
 Márai Mária
 Mesterházy Éva
 Molnár András
 Molnár László
 Pozdora Livia
 Pehák Gizella
 Speer József
 Sulyok Malvina

Szaniszló Árpád
 Tamás Ferenc
 Téglás Mária
 Tóth Emese
 Tóth Júlia
 Trischeler Mária
 Turányi Miklós
 Ujjady Béla
 Vető Lajos
 Wolf Katalin
 Zsingor Csaba

1961.

Barabás Zoltán
 Beczner Zsuzsanna
 Beneda Pál
 Benedik Lajos
 Benes Gizella
 Boross Éva
 Bozzay Edith
 Bukovszky Péter
 Csillag Erzsébet

Csókay Erzsébet
 Csókás György
 Czajlik Eszter
 Deklava Judit
 Dimeth László
 Dobos Jozafát
 Dobrovits Teréz
 Domokos Ilona
 Ecsédi Dénes

Gömbös Gabriella
 Götz György
 Haffner Szabolcs
 Halassy Ilona
 Hefty Emma
 Heinisch Márta
 Herczegh Béla
 Henberger Mária
 Holló József

Horváth-Mihók Klára	Olty Ede	Tanyi Teréz
Istvánffy Julia	Papakoszta Marianthi	Tar Gizella
Kalmár Jolán	Percze Éva	Tánczos Ildikó
Katona Tibor	Peti Judit	Temesvári Imre
Kelecsényi Miklós	Petővári László	Tomka Eleonóra
Kabári Éva	Pintér Ernő	Tóth Anna
Korponai Árpád	Prezmeczky László	Undi H. Flóra
Kovács Gézáné dr.	Rosta Gyula	Ütő Tamás
Kovács István	Rózsa Ágnes	Vajk Ildikó
Kugli Ida	Sándor Irén	Vajtai Nándor
Laboda Ilona	Sári Pál	Varga Sándor
Landgráf János	Sebestyény Erzsébet	Vermes Erzsébet
Lendvay István	Soltész Katalin	Vétek József
Lukács Mária	Stiegler Róza	Vígh László
Lunczer János	Szabó György	Wopera László
Molnár Erzsébet	Szabó Mária Erzsébet	Zalai Lenke
Müller Pálma	Szabó Nóra Emőke	Zelles Tivadar
Nagyimre Alice	Szőke Ágnes	
Nagy Kálózé Éva	Schäffer Mátyás	

1962.

Déri Tibor	Gerencsér Magdolna	Makra Márta
Balogh Ildikó	Gönczi Ildikó	Marosi Ildikó
Balogh Imre	Görgényi Dániel	Marschalkó Erzsébet
Baronai Veronika	Horváth-Gaudi András	Mikler Márta
Bedegi Zoltán	Hrehuss Klára	Mikuss Judit
Békési István	Kaán Miklós	Misich Tibor
Bíró Mária	Kemenes Ildikó	Molnár Erzsébet
Bíró Rozália	Kiss Éva	Molnár Ferenc
Bogdándy Magdolna	Kiss Imre	Morvay Éva
Csabai Katalin	Koncz Ottó	Nagy István
Csécsei Mária	Koppány Margit	Oross Jenő
Daróczy Tihamér	Kovács Zsuzsanna	Pillér Gabriella
Domokos Mihály	Kralovánszky Zoltán	Rados Imre
Döller Erzsébet	Krenkó Piroska	Sidló Ferenc
Erős Miklós	Latinka Róbert	Simon Mária
Fábián Tibor	Lelik Tibor	Szabó Márta
Ferenczy Judit	Lendvai Csilla	Szalkay Sándor
Fodor Mária	Lipták Miklós	Takács Irma
Fülöp Sándor	Lukács Mária	Tárkányi Erzsébet

Vallyon Rozália
Vesztergomi Ilona

Vígh Imre
Vörös Jusztina

Wrana Edit
Zacher Ildikó

1963.

Ambrus Valéria
Bachmann Mária
Bakody Rezső
Balatoni Éva
Balogh Géza
Balsai Mihály
Bánhidi Ilona
Bereczky Olga
Bíró Tibor
Bodó László
Bozsóki József
Bögi Imre
Ceglédi Géza
Czigler Gyula
Csémi László
Csoma Mihály
Csordás József
Dénes József
Esztári Imre
Fekete István
Gratzer Marianne
Gyergyák János
Hunyadi Marianne
Huszár Márta

Kaszatory László
Kellei Györgyi
Keszthelyi Katalin
Kincses Ilona
Kiss Éva Julianna
Klenk Gusztáv
Kocsis Pál
Kohári Tibor
Kovács Georgina
Kovács Mária
Kurucz András
Lendvay Judit
Lengyel Anikó
Makausz Gyula
Máj Vilmos
Mózes Géza
Mazolai László
Németh István
Ottó Gábor
Paganya Agoró
Pap Edit
Prédli Lajos
Safrankó András
Safrankó Ágnes

Sipka Gyula
Sugár Ágnes
Szabadiné Csontos
Eszter
Szabó Mária
Szalavetz Endre
Szaniszló Gyula
Szentgyörgyi Zsuzsanna
Székely Zoltán
Szilágyi Mária
Tátrai Géza
Tóth József
Tóth Judit
Vass Veronika
Várkonyi Ágnes
Végh Ilona
Vosits Alice
Zalay Erzsébet
Záhony Margit
Zsakai Kálmán
Teresa Regina
Czarneczka

1964.

Ujhelyi Margit
Antal Béla
Babó Edit
Balázs János
Balogh Ágnes
Baranyi Méda
Bárány Etelka Vilma
Bárdos Emil
Bertalan Imre
Bíró Elemér

Bíró Mária
Böjtke Miklós
Bubori Lajos
Csányi Károly
Dénes Bertalan
Dobos Attila
Dobránszky Tibor
Domokos György
Döme Erzsébet
Dömötör Cecília

Dukavits Imre
Egri László
Erőss Judit
Filák Erzsébet
Futsek Éva Mária
Fülöp Erzsébet
Füredi Erika Mária
Gaál Jolán
Galambos László
Goszleth Marietta

Grúszer Mária	Lénánt Márton	Sebestyén Éva
Gyányi Lajos	Lénárth Csaba	Selényi Judit
Hajdú Mária	Makra Géza Csaba	Simon Noémi
Hary Attila	Markotay Eszter	Simor Margit
Hauber Zsuzsanna	Marton Katalin	Solymosi Zoltán
Horváth Magdolna	Martuscheck Erzsébet	Schwalm Edit
Istenes Ádám	Máthé Júlia	Szabó Elemér
Jáksó Géza	Mátyássy Szabolcs	Szabó Emília
Jászfalvi Éva	Megyeri György	Szabó Mária
Jáborszky Zsuzsa	Michler Ottó	Szelényi Zoltán
Joó József	Miháلكovics Miklós	Szemők Balázs
Karikás Ildikó	Mladoviczky Zsuzsa	Szenderffy Attila
Kausz Sarolta	Mosonyi Ferenc	Szepes Ilona
Kádár György	Mosonyi Zsófia	Székvári Edit
Károlyi Zsolt	Nagy Pál	Széll László
Keszler Péter	Németh Mihály	Szőke Judit
Kettinger Tibor	Olajos Borbála	Sztanek Edit
Kikindai Attila	Paczolay Sándor	Szűdy Lilla
Kiss Endre	Pataricza Iván	Tarjány Imre
Kiss István	Pályi Zsuzsanna	Vajda Judit
Kocsis Eszter	Pethe Judit	Vass Zoltán
Koltay Mária	Pécsi Ilona	Velich Tamás
Koncz Gábor	Pintér László	Veres Tibor
Korondy Mária	Polczer Judit	Vidos György
Kovács Éva	Pólya Erzsébet	Vigyázó Edit
Kovács Imre	Pulai Katalin	Vukán György
Kovách Katalin	Rajky Zsuzsanna	Wesniczky Béla
Körmendi Ferenc	Ráhel Judit	Wobeczky Judit
Kőszegi Mária	Réti Mária	Zalavölgyi Ilona
Kővágó Anna	Révkomáromy László	Záray Márta
Kövesdi Imre	Rohály Gábor	Zeisler Ágnes
Laczkó Tibor	Sándor István	Zsendovits Endre
László Ferenc	Sárkány Ferenc	Pollacsek Jenő

1965.

Akerl László	Barok Ilona Ágnes	Becze Zsuzsanna
Andorfalvi Éva	Barzó Mária	Beke Ildikó
Barabás Julianna	Bálint Eszter	Benedek Erika
Barna Sándor	Bálint Tamás	Benson Róbert
Baroch József	Bánfalvi Sarolta	Berecz Katalin

Békési Mária Magdolna	Hellebrand Béla Iván	Molnár Attila
Blaskó Éva	Hermány Margit	Molnár Edit
Bodák-Gyovai Levente	Hollósy Judit	Molnár Terézia
Bodnár Ildikó Irén	Horváth János	Morvai István
Borissza Géza Henrik	Horváth Katalin	Müller Tibor
Botár Anikó	Hujber Magdolna	Nádor Imre
Breitner György	Jajczay Ágnes	Nándori Kálmán
Budavári Ottó	Jakab László	Nemes Cecília
Bürger Mihály	Jámbor István	Neuwirth Erzsébet
Chorle Dániel	Jenei András	Németh Ildikó Mária
Czukur József Andor	Joób Fancsaly Gáspár	Németh József
Csiba Lajos	Junkusz Anna	Nobel Péter
Csoport Barnabás Péter	Kaposi Mária Márta	Novák Jenő
Csorba László	Kénosi Tibor	Oravecz Mária
Dekorits Sándor Lajos	Kiss Katalin	Óváry-Papp Zoltán
Divinyi Tamás	Kiss Árpád	Paczolay Béla
Doroszlai Klára	Komlódi Zsuzsa	Pap János
Ernődi Mária	Kovács Antal Gyula	Pap Zsuzsanna
Farkas Ágnes	Kovács Ágnes	Paphalmy Zsuzsanna
Farkas Stefánia	Kovács Eszter	Pataky Huba
Fazekas István	Kozma Eleonóra	Pauer Rozália
Fazekas Sándor	Kozma Teréz	Pákl Gabriella
Fikler Ferenc	Kóthy Miklós	Pálúr István
Fodor Erzsébet	Körmendy László Jenő	Peer Julianna
Gaál Endre Győző	Kőszeghy Ildikó	Pék Zsuzsanna
Galamb Sarolta	Kővecs Kálmán	Péter Lenke
Galló Erzsébet	Kuti Mihály	Pillér István László
Garay Dénes	Langó István	Pintér Pál Róbert
Garbai Marcella	Léva Csaba László	Piskóthy Gábor
Garcó Katalin	Lukács Ingeborg	Pittner János
Gábeli Zoltán	Magyar Éva	Pócsik Sára Katalin
Gereben Mária	Magyar Julianna	Preisznér Károly
Göblyös Éva	Majlender Károly	Prohászka Judit
Gömöri István László	Makkai Ferenc	Puer Zsuzsanna
Groó Gyula	Maródi Erzsébet	Pungor Imre Endre
Gulyás Judit	Máté Gábor	Rákosy István
Gyenes Béla József	Mátyás Erika	Ráthonyi Éva Enikő
Gyömbér Zoltán	Mester Csaba	Reglódi Dóra
Gyűszű István	Mityán László Károly	Reményi István
Heidinger Erzsébet	Moizer Mária	Réti László Imre

Sashegyi Mária
 Sebestyén Mária
 Selymes Alfonz
 Simon László József
 Stock László Gyula
 Stnaub Ninetta Emma
 Stróbl Ildikó
 Surányi Miklós
 Sury Gabriella Mária
 Száhl Imre József

Szezső András
 Szendi Ágnes Judit
 Szentesi Miklós János
 Szilágyi Klára
 Szórfy Sarolta Ildikó
 Szutrély István Barna
 Takács Géza Ferenc
 Takács Irén
 Tassy Erzsébet
 Támadi Lajos József

Tóth Kálmán László
 Veres Katalin
 Vető Mária
 Weninger Erzsébet
 Windt Klára Anna
 Zsebedics Mária
 Koznyeva Nyina
 Ivanovna

1966.

Alföldy Gábor
 Antal Imre György
 Antus Sarolta
 Ábrahám Mária
 Ágoston Béla
 Ámon György
 Bakó Attila
 Balogh Tamás Péter
 Balogi Péter
 Barabás Ákos Sándor
 Baráth Margit
 Bánhidi Éva
 Bárdi László György
 Bencze András
 Benkő Katalin
 Bereczki Sándor
 Birtalan Éva
 Bodnár László
 Bodnár Zsuzsanna
 Bollobás Emőke
 Borbély János
 Bölcs házy András
 Brezovsky Ildikó
 Buzási Ferenc József
 Csáki Imre
 Csentes Bíborka
 Csépanfalvy Béla
 Csiszár Gabriella

Csocsán Gyula Ferenc
 Csuka János Béla
 Dallos Tibor
 Dankó Éva
 Dima Éva
 Dóry Erzsébet Viktória
 Elek Béla
 Elekes György
 Faddi Magdolna
 Fábri Katalin
 Ferencz Mária
 Ferenczi Attila
 Földeáki Katalin
 Földényi Frigyes Ferenc
 Fürstner József
 Füzér László Miklós
 Gaál Tibor
 Gáspár Ferenc József
 Gergelyi Éva
 Geri Mária Magdolna
 Gerő Zsuzsanna
 Géczy Miklós
 Győrky József
 Hahn Oszkár
 Hajós Éva Ágnes
 Halasi Sándor
 Halász László Gyula
 Hamvasi Miklós

Hazai Péter
 Herwerth Mária
 Hofstetter Erzsébet
 Hohl Rózsa
 Holba Magdolna Cecília
 Horváth Emese Katalin
 Horváth Erzsébet
 Julianna
 Horváth Ildikó Ilona
 Horváth Katalin
 Horváth Sarolta
 Járay Gyula
 Jónás Katalin
 Juhász Béla Pál
 Karsay Dezső László
 Károlyi Sándor József
 Kecskés Mária
 Kelemen Pál István
 Kemény Judit
 Képes Katalin
 Király Márta
 R. Kiss Csaba István
 Knefély János
 Kokas Katalin
 Koós István János
 Koppány Tibor
 Korchmáros Éva Mária
 Kovács Júlia

Kovács Klára Mária	Németh Annamária	Szalay Zsuzsanna Mária
König János	Nényei József	Szegedi Molnár Zsófia
Kőszeghy Miklós Lajos	Notheisz János	Szendrey Gábor
Kristóffy Géza	Nyári Éva	Szilágyi Irén
Lakó Péter István	Oláh Margit	Szomolányi Gy. István
Lendvay Ágnes Mária	Pataky Csilla	Szopkó Ernő
Lojek Sándor László	Pálos András	Szóráth Csilla Mária
Lonkay László	Péczely Júlia	Tamási Katalin Judit
Lovas Jenő	Philipp Ferenc György	Tihanyi Edit Erzsébet
Lőrincz Ágnes Rózsa	Pipicz Imre László	Tóth katalin Ágnes
Lugasi Ildikó Ágota	Radics Judit	Tóth Tibor
Mahrer Katalin	Radnai Tamás	Tóvári István József
Major Edit	Sarkadi István	Török Endre
Majoros Katalin	Sárospataky István	Turai Judit erzsébet
Makkai László Pál	Siklodi Magdolna	Tuss Irén Karolina
Marjai Katalin	Simig András	Vágvolgyi István Lajos
Matolay Tamás Gyula	Skultéti Erzsébet	Váraljai György Péter
Mihály Judit	Somfai Julianna	Várkonyi Tibor
Mitykó Mihály	Somfai Zsuzsanna	Veinelt Gyula
Molnár Mária	Stumpf Mária Magdolna	Vitaszil László
Nagy Zsigmond	Schlezák Gyula	Völgyi Kálmán
Nemes Csaba	Szabó István	Wórum Katalin Mária
Neszményi Emma	Szabó József László	Zsiros Kálmán
Magdolna	Szabó Marianne	Schött Gisela
Neumark Tamás	Szalay Szilárd	Pasierbinska Maria

1967.

Agyagfalvi Piroska	Bendula Erzsébet	Csiki Péter László
Alexy Ilona Katalin	Bene Irén	Csonka Ildikó
Aradvári Mária Ilona	Boda- Novy Zsolt Balázs	Dani Enikő
Attovics Eszter	Bodnár Zoltán György	Danziger György
Babay Marietta Erzsébet	Bognár János	Dlustus Péter Gyula
Bagári Judit	Borbényi Elek Levente	Domokos József
Bajzi Irma	Borbola János	Dulin György
Balázs Dénes József	Borissza Mária Vera	Erdei András Barna
Balogh László Csaba	Bruckner Katalin Anna	Fekete Judit Mária
Barabás István János	Buluk Attila	Felhő Alice
Bartos Mária	Buzási János	Folly Dorottya
Bátorfi Péter	Clauder Katalin	Franaszek Mariann
Becze Judit Katalin	Csábi László	Friesz Mária

Frischmann László	Kiss Ilona Terézia	Pataricza Emőke
Gallé Marianna	Kocsis Gabriella	Pattogató József Márk
Gergyeni Pál Zoltán	Koltai Márta	Pákozdi Jolán
Gerinczy Tamás	Kovács Éva	Pázmányi Klára Erika
Giesz Gabriella	Kósnai Mária Kinga	Pete Éva
Gócza Eszter	Körmendy Margit	Petényi Győző
Gömbös Ferenc László	Körtvélyesi Andor	Pintér Miklós
Gürtler Anna Erzsébet	Kövesi László	Piri Daniella
Gyergyai Éva	Krascsenits Jenő József	Plészer Katalin Éva
Gyimesi János	Lázár Eleonóra	Poór Zsuzsanna
Győrffy Katalin	Legányi Marianna	Porkert Péter
Hajda Anna	Lendvai Miklós Kálmán	Radványi László
Hajdú Ágnes	Malatinszky András	Rácz Zsuzsanna
Hajdú Éva	Károly	Reisch Zsófia
Hanzó Klára	Marczisák Zoltán	Répay Mária
Hargitai Zsuzsanna	Margitay Becht András	Révai Judit
Mária	Matos Pál	Rosta Tibor István
Hárshegyi Ibolya	Mányi Erzsébet	Rozsnyai Czako Huba
Heréb István	Melly Flavia	Sallai Lajos
Hermann Márta Mária	Mester József Kálmán	Sashalmi Teréz
Hervai Gyula	Michnay Katalin Zsófia	Sándor Márta Mária
Hlebecz Anna Mária	Mizser-Nagy Katalin	Simon Zsuzsanna
Horváth Ágnes	Moka Gábor	Soltész József
Horváth Etelka	Molcsányi György	Somogyi Péter Pál
Horváth Mária Katalin	Molnár György Károly	Schultz Antal
Jakab Géza	Molnár Mihály	Szabó József
Janka Éva	Müller Tibor	Szabó Kálmán Attila
Jeli Kornél	Nagy Gabriella	Szabó Zoltán Tamás
Jezierski István	Nagy Judit Márta	Szántay György
Jónás Géza	Nagy Márta Mária	Szántó Emil
Jósfay Mária	Nagyimre Edit Mária	Szász Imre Csaba
Karácsonyi Judit	Németh András	Szekeres Zsuzsanna
Kastaly Ferenc	Németh Erika Katalin	Szellő Balázs György
Kelemen Erzsébet	Németh Gábor József	Szendró Géza
Kerekes Tünde	Nyirő Piroska	Széles Klára
Zsuzsanna	Nyist Márta Ilona	Szilágyi László
Kerti Márta Ildikó	Ordelt László Lajos	Szomolányi István
Kéri Ibolya	Palcsó Béla Ferenc	Szöllősy Józsa Karolin
Kiss Ferenc	Paréj László Ferenc	Takács Margit
Kiss Hedvig	Patak Éva	Tausz György

Tánczos Judit	Tóth István Frigyes	Varga Miklós László
Temesvári Béla Csaba	Tóth Mária	Várady Katalin Mária
Temesváry László Imre	Tóth Sándor	Vecsei László Gyula
Toldi László József	Turcsán Mária	Veszelszky Judit
Tolnai Sarolta	Ugrai György	Vén Mária
Torda Beatrix	Ungvári István Márton	Vizkelety György Lajos
Tordai Margit	Varga Andor Lajos	Vörös Sándor
Tornai András	Vargha Csaba	Windisch Erika
Tornóczky József	Varga Éva	Zsembery Edit Gyopár
Tóth Ágnes Erzsébet	Varga Piroska	Horváth Ferenc
Tóth Ibolya Ilona	Varga Tibor Károly	Száva Béla

1968.

Ackermann Terézia	Dénes Judit	Kedélyes Zsuzsanna
Ainooson Felicia	Dési Iván	Kelemen Bertalan
Antal Bulcsú Mihály	Dobos Borbála	Kelemen László
Bobay Györgyike	Erlach Éva Gabriella	Keszthelyi Sarolta
Terézia	Énekes István József	Kéhli László
Balogh Sándor	Fazekas Árpád	Király Éva
Barabás Anna Mária	Fülöp Valéria	Kiss Emőke
Barcza Rotter Béla	Gedeon Klára Mária	Kiss György
Bartos Béla	Geisz Emília Margit	Kiss Irén
Batári Péter	Gerencsér Zsuzsanna	Kiss Katalin
Bánhidi Ildikó	Gidófalvy Elemér László	Kiss Margit
Bencze Antónia	Götche Kamilla	Kiss Pál Zsolt
Bézi Katalin Erzsébet	Gulyás Eszter Hedvig	Koch Gyula Mihály
Bíró Ágnes	Haris András Gábor	Koczka Erzsébet
Bízek Dezső	Heinisch Pál Péter	Kocsis Zoltán Mihály
Bodnár Mária	Holczer Árpád Dezső	kontsek Judit
Bodó József	Horváth Csaba	Korchma Enikő Mária
Borankay Kornél	Horváth Ildikó Erzsébet	Korchmáros Mária
Bódi Katalin	Horváth József István	Kovács Béla
Bukovinszky Julianna	Horváth László	Kováts Ildikó Ágnes
Buluk Alpár	Höfle Éva	Kóthy Pál Géza
Burnáz Éva Mária	Imre Ildikó Márta	Kőszeghy Álmos László
Czike Izabella	Iván Zsuzsanna	Kustár Judit Edit
Cseh László	Janecskó Éva	Laurum Lehel János
Csohány János	Kaczur Anikó	Lengyel Irén
Darabánt Iván	Kaszanyi Julianna	Lugos Margit
Demeter Judit	Kántor Katalin	Madaras Katalin Piroska

Magyar Katalin
 Mázor Veronika
 Mérhay Attila Tibor
 Molnár Ilona Klára
 Molnár Levente János
 Molnár Vilmos Antal
 Mozsáry Péter Gábor
 Nagy Katalin
 Nagy Mária
 Nemes Balázs
 Nemes Terézia
 Olajos Béla István
 Östör Erzsébet
 Paál Judit Mária
 Palkó Éva
 Pap Mária
 Pap Miklós
 Papp Ildikó
 Pataki Anna
 Patak Levente Gyula
 Páczi Miklós
 Páldeák Mária
 Pálkovács Béla
 Perczel Enikő
 Petrás Margit

Péter Csaba
 Pólik István József
 Radványi Lajos
 Régeni Béla
 Réthelyi László
 Rudnyánszky Gabriella
 Rück András
 Sándor Erzsébet Eszter
 Sárközy Ferenc Géza
 Sárospataky Ilona
 Sárossy János
 Schembek Ottilia
 Simon Csilla
 Simon József
 Simon Veronika
 Sipos Veronika
 Skover Ildikó Ágota
 Somogyi Sándor
 Stiga Mária
 Stumpf György
 Szabó Lenke
 Szabó Mária
 Szabó Mária
 Szabó Tamás Attila
 Szatlóczki Margit

Szentvölgyi Éva
 Szinnyai Éva Mária
 Tamás Béla István
 Temesi Zsuzsanna
 Ternovszky Zsuzsanna
 Thoroczky Klára
 Tópál Emese Mária
 Tóth Éva Zsuzsanna
 Tóth Ferenc Vendel
 Tóth Kálmán
 Vas Rózsa
 Vass Balázs
 Vág János
 Vágó Emőke
 Vágvölgyi Soltész
 Gabriella
 Weimer Enikő Ilona
 Zárda Erzsébet
 Zech Lucia
 Zelenák Éva
 Zsámberger György
 Zsíros Mihály
 Dr. Jóba Róbertné Papp
 Olga

1969.

Ambrózy Péter
 Auer László Nándor
 Baghy Zsuzsanna
 Banga Éva Anna
 Bartos Andrea
 Bayer Éva
 Bánhegyi Csilla Matild
 Becsky Ilona
 Bede Katalin
 Bitskey Dénes Balázs
 Bogáthy Beáta Olga
 Bognár Ildikó
 Bolyki Melinda

Borbényi Ottilia Mária
 Boross Endre
 Bosnyák Márta
 Bögi Zsuzsanna Edit
 Bruck Lujza
 Budai István
 Buhály Zoltán
 Csaba Ambrus Ferenc
 Cseresnyés Anikó
 Csete Csobilla
 Csényi Mária Katalin
 Csonka Emőke
 Dárdai Zsuzsanna

Dea Amleh Abdul-
 Wahab
 Deseő Márta
 Déry László István
 Döme Péter Tibor
 Düh András
 Ezer Györgyi
 Ékes Éva
 Faludi Margit
 Fejérdy Pál László
 Fischer Katalin
 Fülöp Éva
 Füredi Katalin

Gartai Emese Judit	Kövesi György	Pozsonyi Zsuzsanna
Gács Marianna	Kubinyi Emőke	Pór Ilona
Gál Ferenc	Kudor Erzsébet	Prágay Györgyi
Gátfalvi Ferenc	Lakosi József	Prohászka Ildikó
Gergely Ildikó	Lányik Sarolta	Pulay György
Gerhardt Márta	László Adél	Raffay Teréz
Gesztai Sándor Pál	Ledermayer Ferenc	Rajnai Éva
Gócza Erzsébet	Lelkes Tibor Kornél	Ravasz Péter András
Gótai László	Lukács Katalin	Rácz György Frigyes
Gömöri Béla	Madarassy Erzsébet	Répay Klára Erzsébet
Gönczi Ilona Judit	Magoss Éva Gabriella	Riesinger Erzsébet
Grastyán István Gusztáv	Magyar Erzsébet	Sáfrány Zsigmond János
Gubcsó Endre László	Major Katalin	Sántha Gabriella
Gunda Erzsébet	Margittai Elemér Rezső	Sárhegyi József Béla
Gyarmati Gyula	Marton Mária Márta	Sármási Réka Mónika
György István Lajos	Matkulcik Miklós	Somogyi Endre Lajos
Hegyi Piroska	György	Somogyi Géza
Herner Zsuzsanna	Mányoki Endre	Spiesz Mihály
Héger Károly József	Métneki Eszter Ilona	Strausz Veronika
Horváth Csilla Piroska	Mihály András Sándor	Stverteczky Zsófia
Horváth Éva	Miszlovics Paula	Szegi István
Horváth Iván	Mitók Péter Sándor	Szellő Márta
Horváth Jolán	Molnár Béla	Szendy Adrienne
Horváth Judit	Molnár Éva Rozália	Szentgyörgyi Géda
Horváth Julila	Molnár László	Székely Zsuzsanna
Horváth Péter Károly	J. Nagy András	Mária
Ifkovics Valéria	Nagy Éva Mária	Széki Jolán Gyöngyi
Illa Erzsébet	Nagy László	Szilágyi Emma Mária
Járay Tibor	Nagy Zsolt	Szórath Csaba György
Juhász Mária	Nagy Zsuzsanna	Takács László Dénes
Juranits Éva	Nyáry András	Tallián Ilona Julianna
Kántor Katalin	Pap János Dénes	Tapodi Attila Bálint
Kemény Kinga	Pánczél Irma	Tábi János
Kertész Kálmán István	Peták Mária	Tátrai Géza
Kerti Viola	Péch Szabolcs Endre	Telegdy Éva
Kiss Géza	Pécsváradi Judit	Tepper Tamás
Korompay Anna	Pipicz Sándor	Tolnay Margit
Kovács Mária Magdolna	Piros László József	Tóth András
Kovácsy Sarolta	Popelka István	Tóth Anikó Mária
Könyves Kálmán	Pottyandy Gábor	Tóth György Ernő

Turányi Márta	Valentina Nyikolajevna	Világi László
Udvardi Iván	Tolkuskina	Virág Ferenc
Ujváry Katalin Mária	Vági István Gyula	Volni Ildikó
Klatovszky Borbála	Vértes Gabriella	Wohlmuth Edit
Utassy Béla György	Julianna	Zsiga Erzsébet
Ütő István József	Viczing Flóra	Neumann Mária
	Vida Ferenc Elek	

1970.

Albrecht Mária Gizella	Erdey Katalin Erzsébet	Kenéz István Imre
Álföldy György	Éllő Martina Zsuzsanna	Kerekes Attila
Ács Magdolna Ilona	Fall Zsuzsanna	Kern Ágnes Teréz
Ágotai Attila Adolf	Farkas László Ferenc	Király Gábor Béla
Áibester Péter	Farkas Péter Pál	Király István
Árkay Magdolna	Fazekas Judit Adrienne	Kiss Ilona Mária
Bajza József István	Fekete Tamás Zoltán	Kiss Margit Mária
Balatoni Etelka	Ferber Paulina	Kis Piroska
Ballagi Miklós Dénes	Ferenczi Péter Csaba	Korchmáros Pál
Balogh István Árpád	Földeáki László	Koritsánszky Emőke
Baranyai Ágnes	Fölföldy Ilona Emilia	Korossy Csaba Árpád
Becáel Róbert Henrik	Futó Erzsébet Krisztina	Kouba Mária Eleonóra
Benkő Erzsébet	Gebauer József Tamás	Kovács Endre
Berényi Ágnes	Gyovai István Antal	Kováts Zoltán Géza
Berkes Gizella	Győrbíró Andrea	Kozma Mária
Bernus Andrea Tünde	Gyulay Emma Hajnalka	Kozma Ottó Károly
Bérces Anna	Hajós Béla László	Kőhidi Barbara
Bihari Aladár	Hargitai Ágnes Éva	Kővári László
Bonifert Ferenc	Hartai József	Kreizinger Béla József
Boros Ildikó	Held Rózsa	Küllei Kamilla Stefánia
Bretán Miklós	Hidvégi Judit	Laczó Judit Ilona
Csöge Zsuzsanna	Hont Zsuzsanna	Lázár Ottó
Deák Bárdos Ede	Horváth Zsuzsanna	Madár Tamás
Böngér	Hubay Ildikó Mária	Maitz László János
Debreczeni Antal	Illényi Miklós István	Mandrik István
Dengyel Éva	Jánossy János István	Maros Magdolna
Dezső Éva Mária	Jékli Anna	Meisels Erzsébet
Dobribán Mária	Karácsonyi Edit	Mérhay László
Magdolna	Kácser Etelka Ilona	Mészáros Katalin
Dudinszky Attila Dezső	Kállay Marietta	Molnár Eszter Julianna
Elischer Zoltán Béla	Kemény Márta	Molnár Olga

Molnár Rózsa Margit
 Monostori István
 Moser Mária Katalin
 Nagy Éva
 Nagy Rezső
 Nécsei György Kálmán
 Németh Ernő Sándor
 Ódry József
 Pintér András
 Pintér Margit
 Piroska Éva
 Pócza Klára Anna
 Radnóti László
 Rajki Judit Éva
 Reinelt Edit Mária
 Réthely József Mihály
 Sáfrán Ilona
 Sági Éva
 Schiminszky Mórió
 Schlotter György
 Róbert

Schlotthauer Mária
 Stoll László Géza
 Szabó Géza
 Szabó Gyula
 Szabó Judit Anna
 Szakál Adorján
 Szájbely Ernő Jenő
 Szépvölgyi János
 Miklós
 Szmrecsányi Klára
 Szöllősi Katalin
 Szudi Ildikó
 Szücs Albert
 Szücs Margit
 Takács Ervin
 Tandary Sándor
 Tapolczay Mária
 Tarján Ildikó
 Tasnádi Mária
 Telmányi Éva Mária
 Torma Judit Mária

Tóth Éva
 Tóth Éva Julianna
 Tóth Gábor Sándor
 Tóth Mária
 Tóth Katalin
 Török Anna
 Udvarhelyi Mária
 Ujhelly Éva
 Unger Péter András
 Vajna Judit Éva
 Varga Emma
 Végh Ilona
 Viczián Zsuzsanna Mária
 Vida János
 Vlasits Miklós
 Zahoretz József
 Zahorecz László
 Zalatnai Emőke Ilona
 Zárday György
 Zelles Gyula
 Krajnik Irina Zsuzsanna

1971.

Alexa Klára
 Almai György
 Arbanász Gyula
 Auer Erzsébet Livia
 Bakonya Mária
 Bakos Marianna
 Balyalya Imre
 Barta Kálmán József
 Bayer Éva
 Báder János
 Bálint Péter
 Bereczky Ildikó
 Béres Márta
 Bikár Péter
 Bitai Gábor Zoltán
 Bodnár Katalin

Bodrogi Péter
 Borbás Edit
 Borsányi Györgyi Mária
 Brodszky Valéria
 Bruszt István József
 Budai Gizella Erzsébet
 Burián Mária
 Bús Éva Ilona
 Czimmer Éva
 Csáki Gizella Erzsébet
 Csáky Ida
 Cseri Irén
 Csernák Magdolna
 Csóka István András
 Csörsz Márta Ilona
 Csurgai Terézia

Dabizs János
 Demeter Árpád
 Dróth Zsuzsanna
 Ekler Anna
 Ésik László
 Faragó Zsuzsanna
 Felker Eleonóra
 Ferenczi Ida
 Franyó Ildikó
 Gábory Margit
 Gábris Katalin
 Gerlei György István
 Gonda Katalin Irén
 Göbl Piroska Stefánia
 Gyarmati Viola
 Hargitai László

Hackel Ilona	Krieger Zsófia	Palotás Mária
Hajabács Zsuzsanna	Kun Imre	Pauer Mária
Harkányi Edit	Kupay Veronika	Pálos Péter
Hegedűs Gyula	Küzmös László Attila	Piehl Márta
Hinora Sándor	Lakos Gizella	Pogány Anna
Hír Erzsébet	Lantos Piroska	Práger Iván László
Hirsch György Károly	László Edit	Salgó Éva Judit
Hoffmann Ilona	Lipovszky Vera	Sárközi Éva
Hoffmann Tamás László	Lovasi Zsuzsanna Mária	Sebők László
Horváth Mária Rozália	Magoss Márta Lenke	Sipos Ágnes
Horváth Tibor László	Makai Sándor Csaba	Sír Gábor
Huszár Csaba	Matuz Márta Zsuzsanna	Siroki Péter
Iván Jenő	Mauks Gyula Miklós	Somogyi József
Ivány Katalin	Merényi Gábor	Sebők Judit
Iványi Kornél	Mérten István	Süveges Valéria
Jaczó László	Milvius Katalin	Szakács Pál
Jakabházy György	Moizer Ilona Márta	Szalay Gabriella
Botond	Molnár Judit	Szántó Judit
Jákó Enikő Julianna	Móczár Mária	Szántó Tamás Péter
Jekelfalussy Zoltán	Műnch István Miklós	Szendi István
Jelenfi József György	Nagy Antal Péter	Széchenyi Béla
Jeney János	Nagy Eleonóra	Széplaki Kinga
Jolbej Dalma	Nagy Éva Mária	Zsuzsanna
Jonacsek Mária	Nemere Zoltán	Szilágyi Iván
Karh József	Nédó József	Tatár Tibor
Kassay-F. Éva	Németh Attila Pál	Tausz Tamás Endre
Zsuzsanna	Németh Eleonóra	Ulrich Hedvig
Kovácsnai Sándor Pál	Magdolna	Vadai Zoltán István
Kálmán Katalin	Németh Éva	Vagyon Erzsébet
Kerekes Zsuzsanna	Németh László György	Vágó Péter
Keresztes Nóra	Németh Zsuzsanna	Veres Ildikó Éva
Kivovics Judit	Mária	Vintze Ildikó
Komáromi Viktória	Nógrádi Judit Zsuzsanna	Wagner Judit
Konrád Ferenc	Nyárasdy Ida	Weber Zita Rozália
Kovács Béla Andor	Olaszy Anna Mária	Wurfer Ilona
Kovács István Dezső	Oláh Géza József	Zalai Tamás
Kovács Klára Mária	Orosz Mihály	Zimmermann Péter
Kovács Zsuzsanna	Pallinger Katalin	Rabár János
Köves Zsuzsanna	Palotai Erzsébet	

1972.

Andrási Ildikó	Hajduk Árpád János	May Péter
Antal Ferenc	Halassi Ágnes	Mensah-Brown Gabriel
Balázs Ilona Edit	Hangos Edit	Mészáros Antónia
Balázs Judit	Hara Mária Terézia	Mochlár István
Balázs István László	Hargitai János István	Novák Aranka
Balogh Melinda	Hám Katalin	Paczolay Ágnes
Bánki Erzsébet Mária	Hedri Katalin Hedvig	Palkovics Valéria
Báthory Katalin Mária	Hegedűs Gabriella Ida	Pataki Éva Ilona
Bea Gyula Imre	Hegedűs György	Pataky Zsigmond
Bedő Mária	Hegyeshalmi Angela	Pattantyus-Ábrahám
Bencze Mária	Terézia	Erzsébet
Blazovich Katalin	Herzsenák Aranka	Pál Ildikó Mária
Bodoki Ilona Mária	Hortobágyi Pál János	Páti Ibolya
Bots András	Horváth Edit	Pekli Éva
Böröczky Zoltán Gábor	Imre Ágnes Márta	Pető Éva
Csányi Gábor	Józsa Gyula	Polonyi Nándor László
Csima Rózsa Gizella	Kabeya Hilaire	Pongrácz Zsuzsanna
Debreceni Ildikó	Kelei Éva Etelka	Pölöskei János
Debreczeni Rozália	Kéthelyi Ágnes Gizella	Rákos Zsuzsanna Klára
Dikova Maria	Kimle Magdolna	Reichart István
Drotleff Mariann	Kiss Éva	Récsey Zoltán János
Emmanuilidis Ilias	Kollár Katalin	Rigó Orsolya
Falusi István	Kossa Erzsébet Edit	Romhányi Tibor
Fábián Zsuzsanna Mária	Kovács Katalin	Sauer Győző Ferenc
Fejes-Tóth Géza	Kovács Károly	Sághy Tamás Zoltán
Fekete Éva	Körtvélyesi Ágnes	Sárdi Béla
Fodor Fruzsina	Kőszegi Éva	Sármay Katalin Julianna
Fülöp István	Kurás Zsuzsanna	Sigmond Péter Endre
Füssy Zsuzsanna	Kutalik István	Solymosi Pál Ottó
Erzsébet	Lajta Beáta Anna	Stelly Katalin
Gallatz Katalin Mária	Lakos Klára	Szabó Katalin
Gábor Imre	László Erzsébet	Szabó Lúcia Mária
Gálos Piroska	Léba Éva Mária	Szabó Zsuzsanna
Gáspár Ildikó	Ludas Imre János	Szabó Zsuzsanna
Gera István Imre	Ludmány Nóra Alice	Szarvas Tamás Gyula
Gerle János István	Madarász Éva	Szekeres Edit Éva
Golopencza Pál Illés	Makai Zsolt Tibor	Szendrey Mária
Gombos Edit Erzsébet	Mandula János	Székelyhidi Árpád
Gönczi Bertalan	Marczell Edit	József

Székelyhidi Mária
 Szlány Judit
 Szojka Kornél Zsolt
 Szőke Éva Margit
 Takács András
 Tas Huba Tamás
 Tenk Gábor László
 Tihanyi Anna Mária

Toldi Ferenc
 Tóth Mária Krisztina
 Török Klára
 Ujváry Zsolt Sándor
 Unger Géza
 Varga Etelka Erzsébet
 Varga Judit Zsuzsanna
 Varjasi Ferenc

Várfalvy Ferenc József
 Várterész Tamás
 Zergényi Péter
 Schrempf Józsefné Kuta
 Danuta
 Kiss Jánosné Rosa
 Krystina
 Szilvási Béla

1973.

Almásy Ilona
 Barta Kálmán
 Bauer László Pál
 Benyó Anna
 Berta Judit Ilona
 Biró Vince
 Bódy Éva
 Brandt Andrea
 Csákvári Hédi
 Csík Piroska Terézia
 Dévényi Levente
 Kálmán
 Erdősi Mária Gyöngyi
 Éltető Csaba Péter
 Farkas Ágnes
 Fehmel Gudron
 Felix Klára
 Forrai Judit
 Ganczaugh Péter
 Gável László
 Haasmann Zsuzsanna
 Hadnagy Valér János
 Havasi Mónika
 Häfner Günther
 Heffter László József
 Helm Siegrun
 Honffy Éva Mária
 Horányi Zsolt
 Jende Helga
 Katona József István

Kádár László
 Kemény István
 Kemény Réka Erzsébet
 Kerekes Sándor
 Kerékgyártó Erzsébet
 Kéri Edit
 Kiáltossy Emilia
 Kiss Terézia
 Klemanovits György
 Kocsoládé Erzsébet
 Komlósi Andrea
 Korchmáros Tamás
 Gyula
 Kristó Terézia Borbála
 Lajos Györgyi
 Lelkes Márta Ildikó
 Légrády Zita
 Maklár Zsófia
 Mara István János
 Meszes Mária
 Mezei Márta Ilona
 Molnár Anikó
 Molnár Péter János
 Monostory Zoltán
 Muraközy Julianna
 Nagy Antal
 Nagy Katalin
 Németh Ágnes
 Orbán István
 Patat Pál István

Pál István
 Petkovits Mária
 Pongrácz Teréz
 Rajcsányi Pál Ferenc
 Rácz Zsuzsanna
 Rigó György
 Román Ágnes Judit
 Rubányi Pál Imre
 Rujsz Márta
 Sikonya Katalin
 Simon Gyula
 Simon Zsófia
 Soobrooyen Arikrisna
 Soós Zsuzsanna
 Schladitz Martina
 Schranz Dénes András
 Schubert Jürgen
 Szabó Zsuzsanna
 Szalay Elemér
 Szekeres Anna
 Szilágyi György
 Szilágyi Sándor
 Szívós Katalin
 Szőcs Edit Franciska
 Tabajdi László
 Tamás Anna Mária
 Tarnay Anikó Katalin
 Téglás Marietta
 Magdolna
 Tóth Gábor Tibor

Tóth Izabella	Vasvári Mária Erzsébet	Ali Péterné Fodor Zita
Tóth Mária	Vámos Adrien	Roykó Ottó
Török Anna	Várnai Lívía	Roykó Ottóné Bardina
Urbach Katalin	Vénusz Katalin	Mária
Vajda Péter Pál	Wollner Judit Klára	

1974.

Almai János	Hajdú Csaba Ákos	Krámer Ágnes Margit
Arbanász Zoltán Fülöp	Hajdú Mária Magdolna	Kubiak Ria
Ádám István	Hajós Eszter	Kuncze Stefan
Balázs István	Halász Irma	Küllői László
Bánhidi Katalin	Haracsi Judit	Lakatos Péter
Berecz Tamás	Háy Benedek	Landrock Klaus
Biczó Mariann	Hepp Katalin	Laukó Ágnes
Bizse László	Herczeg Olga	Lindner Zsuzsanna
Boda Ildikó	Hermann Karin	Lövész Mária
Bokor Gabriella Katalin	Hoffmann Gerhard	Marosits Erzsébet
Borovszky Márta	Hundt Angelika	Matolcsi Zsuzsanna
Cserveny Krisztina	Ivanics Magdolna	Mária
Csollány Csaba László	Jámbor Anna	Márk György Ervin
Demeter Judit	Jelencsics Árpád	Márkus Gábor Sándor
Denstorff Ingrid	Jurány Klára	Miczinkó Miklós Ferenc
Déry Péter	Kajcsos Ede	Milvius Hedvig Mária
Déry Tibor	Kardos Ferenc	Mohai Margit
Dobos Erzsébet	Kató Kinga	Moskovits Károly István
Dományházi Gábor Béla	Kámory Katalin	Nagy Lilla
Dürr László	Keresztúry Zsuzsanna	Nagy Marianna
Fábián Ferenc Tádé	Kerek Péter	Nemes Júlia
Feczkó Gábor Győző	Kéri György Dániel	Neszményi Rita Márta
Fehér Zsigmond Tibor	Kishegyi Edit Mária	Németh Zsolt András
Fidi Livia	Kiss Brigitta Erzsébet	Oláh Zsuzsanna Mária
Fillér Katalin	Kiss Éva Ilona	Orosz Ferenc
Fürjes László József	Kiss Irma	Papp Erzsébet
Galambos Margit	Klitzsch Günter	Papp Katalin
Garamvölgyi Anikó	KnábRózsa Borbála	Pánczél Katalin
Gábor Mária	Kelbenheyer Katalin	Pető Erika Erzsébet
Gegesi Kiss József	Koppány Ferenc	Pongrácz Zsuzsanna
Goldstein Judit	Koselack Marina	Rajnai Tamás
Góczán Veronika	Kovács Árpád	Rasztovits Éva Gizella
Gurzóy Kamilla Mária	Kovács Boglárka	Rácz Péter

Reviczky Beáta Marina	Szabó Zsuzsanna	Tóth Zsuzsanna
Rigler Mária	Erzsébet	Tótpál Géza
Sack Detler	Szalai Katalin	Vajda Éva
Salamon Kornélia	Szappanos Mária	Varga Mária Magdolna
Sármási Klára Kinga	Szegedi Erzsébet Ágota	Vass Éva Zsuzsanna
Sudár Ferenc	Szenteszki Erzsébet	Vaszilkó Mihály
Schäfer Wilhelm	Székely Julianna	Vágó Pál István
Schettler Bernd	Szivós István Antal	Vári Mária
Schossing Roland	Szomi Éva	Veress István János
Schöndube Lothar	Szökendy Tamás	Vörös Cecília Veronika
Szabó Fekete Katalin	Szőcs Ágnes	Wechsler Beata
Szabó Imre	Tisza Veronika	Werner Heinz
Szabó Judit Éva	Tóth Edit Julianna	Zibriczky Éva Gyöngyi
	Tóth László Miklós	

1975.

Ajkay Gábor Géza	Elek Tamás	Ivák Zsuzsanna Katalin
Babity Mihály Antal	Erdős Judit	Jakabházy Ildikó
Balás Gyula István	Fazekas Lehel	Jakabó Judit
Balla Beáta Mária	Fábián Krisztina	Juhász-Schlatter
Balogh Erika	Felkai Márta	Bernadette
Bánfalvi Éva	Földi Zsuzsanna	Juhász Tamás Mihály
Berhidi Edit	Fraknóy László	Kacsó Zsuzsanna
Besler Éva-Maria	Fritzsche Joachim	Darinka
Bélafalvy Ágnes Anna	Fülöp Anna	Kalamenovics Edit
Bényi Gábor Pál	Gaál Ágnes	Kincs Árpád
Béres Beatrix Marianna	Gémesi Ágnes	Kincs Judit
Bogdán Gusztáv	Hably Csilla	Kiss Zsófia
Bolla Tamás	Harmath Anikó Katalin	Kollarits Katalin
Borsos Jenő	Hartmann Éva	Kolozs Beáta
Branyiczky László	Hartmann Uve	Koltai Tibor Ernő
Miklós	Harza Enikő Judit	Korpádi Sándor
Bugyi Edit Mária	Hatos Györgyi Margit	Kostinek Doris
Csáka Sybill	Hebling Ágnes	Kovács Emőke
Csiszár Róbert Imre	Hegedűs István	Kovács Zoltán Sándor
Csoknyay Piroska	Heger Maria	Kóczah Judit
Csonka Veronika	Hein Brigitte	Kőváry György László
Deák Jolán Éva	Héczey Péter	Lakner Kornélia
Dima Mária Magdolna	Homai Margit	László Gabriella
Drach Ervin	Horányi Ferenc József	Löffler Gabriell

Makszin Mária	Rácz József Béla	Tarpataky Éva
Megyesi Judit	Reimann Pál Antal	Terjéki Klára Gyöngyvér
Milvius Hedvig Viktória	Révész Katalin	Tobel Márta
Mizer Zsuzsanna	Sándi Éva	Tóth Gábor
Moldoványi Erzsébet	Sári Károly Gyula	Tóth Kinga
Molnár Annamária	Somogyi Krisztina	Trenner Silvia
Nagy Erzsébet Judit	Strémen János Sándor	Udvardy Gyula
Nagy Erzsébet	Stuber István	Ujvárosi Györgyi
Nagy Éva	Szaszovszky Gábor	Erzsébet
Nagy Ildikó Judit	Szentgyörgyi Mária	Vajda Julianna
Nagy Julianna	Erzsébet	Varga Ildikó
Neszmélyi László	Szentirmay Ildikó	Varga Zsuzsanna
Osztrics István	Katalin	Vaskó Annamária
Pandur Anikó	Szerdahelyi Katalin	Vámos Veronika Anna
Petelei Margit Katalin	Szolga Ferenc	Vámos Zsuzsanna
Pétervári Erzsébet	Szukits Annamária	Vendrei Judit Klára
Pintér Adrienne	Vaszkesza Taleva	Voith Katalin Zsuzsanna
Pusztá Ágota Emőke	Dinova	Zubor Lidia

1976.

Angyal Péter Nándor	Dib Mohamed Jounes	Holánik Julianna
Ara Arajian Howatiss	Dörrer Knut	Horváth Edit
Ábrahám Zsuzsanna	Dudás Zsuzsanna	Hutvágner Imre
Árki Zsuzsanna	Eglesz Mihály	Jelen Katalin Gizella
Árvai Katalin	Eisele Mária Katalin	Juhász Zsuzsanna
Balla Edit Aranka	Erdősi Mária	Erzsébet
Bana Anna Mária	Faludi Ferenc Imre	Kalocsai Anna
Bardoly Julianna	Farkas Éva Györgyi	Kapeller Magdolna
Bársony Sándor Csaba	Fodor Zsuzsanna	Katona Zsuzsanna
Bártfai Ernő Péter	Füzesi Zoltán Elemér	Kátai Katalin
Birtha Gábor	Gátos Veronika	Kertész Pálma
Boér Judit Mária	Gottwald Katalin Irén	Kishegyi Eleonóra
Borbély Péter	Gömöri László	Kiss Beatrice
Bruzsa Judit	Görgey Tibor Imre	Kocsis Emilia
Büchler János	Gulics Ákos István	Kormos László
Czinke Gizella	Hadházy Lajos György	Kosovszky Zdenkó
Csaba Ildikó Erzsébet	Halasy-Nagy Judit	Kovács Györgyi
Csizmadia Éva Ilona	Halász János Károly	Kóbor András Péter
Danfilló Ishaku Sallau	Hardicsay Géza	Lévai Anikó
Dencs Katalin	Hesz Mihály	Licskó Ottilia Szilvia

Losonczy Judit	Pálfy Miklós Balázs	Széchenyi Katalin
Lóth Anna Mária	Pásztor Emőke	Szécsény Zsuzsanna
Makrai Erika	Erzsébet	Szivós Judit Mária
Markó Ágnes	Perényi Katalin Mária	Szlávik Györgyi
Méreg Sára	Prohászka Tamás	Terézia
Mészáros Márta	Rácz Ágnes Zsuzsanna	Szölgyén Ildikó
Mohácsy Magdolna	Retteggy Tibor András	Szrena Júlia
Molnár Ilona	Salgó Marianna Ágnes	Takách Andrea
Morelli Sarolta	Sarinay György Mihály	Tanitó Zita
Nagib Georges El	Sebestyén Ágnes	Tóth Judit Anna
Badaoui	Seereiner Oszkár	Tóth Zsuzsanna
Nagy Zsuzsanna	Simon Ferenc	Vanda Judit
Németh Ágnes	Sujbert Pál László	Vágó Krisztina Lujza
Németh János	Sulán Éva	Várady Ildikó Mária
Oláh Imre	Schuder László János	Várnai Gusztáv
Onódi György Gábor	Schwan Hartmut	Virágh Erzsébet
Palotai Ágnes Katalin	Szabó Mária Magdolna	Wetzker Elke
Palotay Gábor	Szalay Gábor	Wéber Katalin Krisztina
Papanastasidu	Szász Zsuzsanna	Zavaros Gábor
Androniki	Szekeres György	Zeitler Erika Györgyi

1977.

Asztalos Sándor	Csizmadia Katalin	Hajdú Zsuzsanna
Balla Ágnes	Demeter Szilvia	Halász Blanka
Balogh Pál György	Engel László	Hámori Anna Mária
Balogh Péter András	Etelközi Mária	Hirsch Judit
Barabás Anikó Margit	Éltető Judit Magdolna	Hollósy Kornélia
Baráth Éva	Ézsiás András	Horváth Szabolcs Lajos
Bártfai Zsuzsanna Judit	Farkas Tibor István	Hőgyész Mariann
Botka Sarolta	Fehér Hajnalka Mária	Hős Klára
Botka Zsuzsanna	Felker István	Iványi Judit Mária
Böröcz Ágnes Mária	Fényes Éva Ida	Joós László
Bródy Péter	Füri Mária	Kaló Mária Anna
Brunk Heiderose	Fürst Judit Anna	Kecskés Júlia
Brunk Reinhard	Gallowich Margit	Kele Ildikó Julianna
Tillmann /Busse/ Astrid	Gombos Livia Klára	Kernács Ilona
Czeigler Edit	Gróf Ágoston	Kiskőszegi Andrea Olga
Csaba Lajos	Gyulai Gaál Szabolcs	Gabriele Kluge
Csillag Sándor	Hack Márton	Korponay Géza
Csipkay Péter Károly	Hajdú Györgyi Mária	Kovács Sándor

Körmöczi Zsuzsanna	Pankovits Mária	Szűcs Attila
Veronika	Pataky György László	Tamási Tamás
Kretzschmar Ulrike	Pintér József	Tarnay Katalin Vilma
Kruppai Mária	Pintér Károly Albert	Táttaaljai Nóra Mária
Kuhajda István	Prohászka Éva	Thuránszky Zoltán
Kulcsár Tamás József	Prokop Beatrix	Győző
Kühnel Barbara	Radnay Judit Márta	Timkó Éva
Lakatos Judit	Rombauer Ágnes Mária	Tombor Nándor István
Lendvay Béla	Rother Jutta	Tóth Antal Katalin
Liebscher Karin	Rozner Zsuzsanna	Tóth Ágnes
Majzik Gabriella	Erzsébet	Tóth Magdolna Katalin
Martin Andrea	Ruff Diana	Tóth Pál Mórió
Magdolna	Nicolas Toufic Sarkis	Trócsányi Katalin
Mák Éva	Sáray Andrea	Uhrin Anna Mária
Méhes Pál	Seres Katalin Anna	Ujpál Márta Mária
Mészöly Gábor László	Solti Győző	Uzonyi Katalin Erzsébet
Ming László	Sragner Mária	Varga Borbála
Molnár Katalin	Schlagmüller Erzsébet	Varga Margit
Nagy Ilona	Schley Eberhard	Vass Jolán Gabriella
Nagy Katalin Erzsébet	Szabolcs Magdolna	Vedrődi László Károly
Nagy Katalin Erzsébet	Mária	Velt Christine
Adel Naim	Szabó Emília	Végh András
Maria Nancseva	Szabó Stefánia	Záhony Péter Ferenc
Nyitrai Alice	Szilágyi László	Zimányi Bálint György
Olasz Mária Zója	Szirmai János Pál	Zirczi Marianna
Ormos Péter Pál	Szöllőssi Judit	Zolnai Katalin Jolán

1978.

Agócs Ildikó	Csiky Márta	Gábrriel Szilvia
Aladzsity Etelka Mária	Csimma Éva	Gábris Zsuzsanna
Angyal Anikó	Christian Damne	Gáspár Lajos
Ács Ágnes	Daróczy Ildikó	Geck László
Krisztina Baars	Dévay Ágnes	Görgényi Klára
Babindák Elvira	Diószegi Mária	Achim Grille
Balázs Edrienne	Dóczy Andrea	Hegedűs Katalin
Blázsek József	Dagmar Eichler	Hegedűs Károly
Bóné Julia Lilian	Emódi László	Hont István
Mahmoud Youssef El-	Erdődi Balázs	Greyson Elihaki Mnzava
Charbaji	Fóris Gyöngyi	Idinga
Czakó Zita	Ganofszky Kornélia	Juhász Adrienne

Juhász Erzsébet	Markó Ágnes	Sigrid Klein Schaefer
Kalmár Lajos	Mészáros zsuzsanna	Steffi Schuberth
Kapuvári Györgyike	Miklós András	Szabó Ilona
Karácsonyi Zsuzsanna	Mocsonoky zsuzsanna	Szabó Valéria
Karczag Margit	Herbert Müller	Szanda Mátyás
Kecskés István	Nagy László	Szekrényesy Katalin
Kiss László	Németh Ágnes	Szép János
Kiss Mária	Németh Ákos	Szilágyi Sándor
Kiss Sándor	Noszály Mária	Szűcs Judit
Kivovics Péter	Palkovics Gábor	Takács Anikó
Roland Kobel	Papp László	Tábori Erika
Koppány Mária	Prinzler Jörg	Torma Ágnes
Kovács Judit	Radnóti Erzsébet	Tóth Annamária
Kővári Marietta	Remes Ferenc	Tóth Ilona
Ruth Kroll	Remsey Zsuzsanna	Uzsay Beatrix
Kurcz György	Romsics Lajos	Varga Ildikó
László Julia	Louis Youssef Saliba	Váczy Eszter
Bakari Salimu Juma	Sarkadi Angelika	Végh Lídia
Lembariti	Sebestyén Krisztina	Nguyen Viet Ion
Linszky József	Sigora Anna	Vindisch Kálmán
Vitalis Thomas Lyimo	Soltész Mária	Vízkelety Tamás
Lugosi Mária	Solymosi Péter	Winkler László
Christel Mahrle	Somogyi László	Wollner Éva
Goodluck Eliawony	Stamler József	Zsigmond Lívia
Nderimo Maleko	Sulyán Pál	Zsoldos Péter

1979.

Andronyi Péter	Boldt Sigrid	Döbrönte Éva
Apai Etelka Erzsébet	Brandt Dietmar	Fall Andrea
Michael Assaker	Brandt Júlia Klára	Ferencsik Katalin
Balázs Éva Mária	Budavári Mária	Fogarassy Éva
Balogh Mária	Buday Zsuzsanna Éva	Fóris Pál
Samir Hassan Ballout	Karin Buggle	Gargya Ágnes
Barsvári Blanka	Czigony Erika	Gál Ida
Bánhidi Irén Magdolna	Czirner Eszter Lívia	Gólián Ákos András
Bárány Klára	Császár Mária	Gór Ildikó
Benyovszky Éva	Csuta Tamás	Gyenei Pál Iván
Berényi Zsuzsanna	Darvas Julianna	Hagyó Ágnes
Mária	Deák Zita	Hargitai Gábor
Beyer Mónika	Dorogi Éva Júlia	Hága Magdolna

Heckenast Tamás	Francis Kwame	Ráth Katalin
Heidt Géza	Kwashie	Rosz Éva
Henics Zsuzsanna	Láng Magdolna	Simon Balázs
Hermann László	László Tibor	Soltész Borbála Terézia
Hetényi Gábor	Lázár Beatrix Zsuzsanna	Scheiber Mária
Hojnos Andrea	Lefter Piroska	Schubert Erzsébet
Erzsébet	Levik Marianna Rita	Szabó Ágnes
Horváth János	Lindner Sonja	Szabó Éva
Horváth Zoltán János	Lukács György	Szecsei Zoltán
Juhász Ilona Teréz	Major Iona	Szegedy Judit Márta
Juhász Katalin Ágnes	Mallár Erzsébet	Szemenyei Anna Mária
Juhász László	Mencsik Ágnes	Székely Attila József
Kadlecsik Terézia	Mikola Dezső	Székely István
Emőke	Moska Mária	Szép Béla
Salem Basil Khoury	Müller Uta	Tímár Judit Zsuzsanna
Karadsheh	Joachim W Nyerere	Topa György
Kardos Ágnes	Äri Andrea	Torma László Ottó
Kecskés Katalin	Paluska Zsuzsanna	Tóth Gyula
Kékesi Annamária	Pattantyus Erika Ilona	Tóth Zsuzsanna
Kirkosa Katalin	Pánczél Marianna	Turi Gabriella
Kiss Mihály Ilona	Petri Zsuzsanna	Urbán Tibor
Kotormán Gabriella	Péter Ágnes Katalin	Vajda László
Kótay György	Póka Beatrix Katalin	Varga Sándor Károly
Köhler Dagmar	Póta Sándor Gyula	Várnai Zita Erika
Kranaster Sibylle	Pusack Gabriella	Wachtler Vilmos
Kühne Petra	Rácz Zsuzsanna	Wander Zsuzsa Hedvig

1980.

Balogh Erika Erzsébet	Csery Mária	Gerlóczy Pál
Baranyai Edit	Csombor Ágoston	Ghozzi Abdel Mottaleb
Barnóczy Erika	Csontos László	Gócz Tünde
Bartha Károly	Csodás Miklós	Göde Klára
Ben Ayed Abderrazek	Dittmann Karsten	Gömöri Ágnes
Bernáth Mária	El Jarrah Maha	Gutheil Edit
Berényi Péter	Faragó Lajos	Haba Nándor
Bérczi Gabriella	Faragó Sylvia	Hantos Andrea
Billege Beáta	Farkas Emília	Hargitay Zsolt János
Bodó Zoltán	Földes Katalin Erzsébet	Hortobágyi Béla
Borsay Péter	Fülöp Judit Julianna	Jávorszky Ágnes
Búza Gizella	Galambos Krisztina	Jenvay Zsuzsanna

Jedda Mouaouia	Müller Mathias	Sós Margit
Kannmann Frank Detlef	Nagy Hajnalka	Sudár Attila
Kerekes Ferenc	Nagy Kornélia	Szentirmai Annamária
Kispál Mária Arlett	Neubert Henry	Szigeti Mónika
Várkonyi Cornelia	Németh Gabriele	Tamás Tamás
Viola	Orsós Márta	Terdik Mária
Kocsi Mária	Pados Róbert	Tisza István
Koritsánszky László	Papp Zsuzsanna	Ughy Attila Endre
Kovács Magdolna	Rainer Partschefeld	Vadász Melinda
Kővári Zsolt	Páris Eszter	Varga Gábor
Laki Marianna	Pöstényi Judit	Vass Tamás
Lantos Gábor	Radó Eszter Katalin	Várady András
Lévai Attila	Radó Zsuzsanna	Vecsésy Annamária
Lillik József	Ritlop Béla Mihály	Verő Judit
Lukács Zsuzsanna	Rubányi Zsolt	Vizkelety József Mihály
Margit	Sabján László	Vogel Márta
Magyari Péter	Solymosi Gyula András	Werner Pál
Mester Valéria Mária	Somogyi Barnabás	Wessel Bärbel

1981.

Baksa Franciska	Fábián Adrienne	Kocsis Péter
Balázs János	Földváy Erzsébet	Kovács Éva
Balis Zsuzsanna	Fülöp Ilona	Köröskényi Kálmán
Balla Endre Ferenc	Gacsályi Katalin	Kurucz Éva
Baranyai Judit	Erzsébet	Kun Krisztina Eszter
Bálint Gyula Imre	Gemeiner Ágnes	Lantos Péter József
Bányai Zsuzsanna	Gyenes Mária Magdolna	Lengyel Katalin Mária
Bényi László	Hátori Tamás Zoltán	Micsinay Ervin Péter
Behra Birgit	Hieke Cornelia	Misztina Ibolya
Bogyai Mária Terézia	Holzbauer Magdolna	Mizsei Edit
Csiba Ildikó Erzsébet	Horváth Róbert	Molnár Judit Nóra
Csigi Tamás	Hünnicher Thomas	Nagy Beáta
Csontos Eszter	Jakse Judit	Nagy Márta
Dienes Ildikó	Járányi Andrea Sylvia	Nagyházi Klára
Dobronyi Beáta	Kálócz Borbála	Gabriella
Dolgos György	Kettinger Tibor	Nádas Ilona Andrea
Dudás Éva	Kézdy Klára Emőke	Nász Ildikó Sarolta
Endrédi Gizella	Kiss Katalin Éva	Ásze András László
Eszenyi Eszter Mária	Kiss Tamás Géza	Papp Edina Judit
Etzold Carló	Knáb Oszkár	Pál Gábor

Piszker Irén
 Pödör Imre
 Réti László József
 Rideg Gabriella
 Magdolna
 Rybár Andrea
 Sarlós Ágnes
 Sáska József
 Sojka Heiko

Solymár Zsuzsanna
 Steiger Katalin
 Steingaszner Dóra
 Szabó Gabriella
 Szegő György
 Szekeres Zsuzsanna
 Erzsébet
 Szemerei Zsuzsanna
 Szécsi Erzsébet Mária

Sztopa Emil
 Taljanidis János
 Tamás Hilda
 Ascension
 Titgner Péter
 Till Márta Matild
 Tölgyesi István
 Wendler Regine
 Zsoldos Péter

1982.

Alapi Éva
 Balaton Péter András
 Berger István Tamás
 Bíró Géza
 Bodó Irén Katalin
 Bolváry Katalin
 Bródy Andrea
 Brumme Holm
 Buchardt Dietmár
 Dergovics Zsuzsanna
 Diós Györgyike
 Márta
 Dőri Ferenc István
 Edelényi Krisztina
 Klára
 Ember Gyöngyi
 Erdei Julianna
 Erdélyi Árpád
 Farkasdi Piroska
 Fehérváry Emese
 Felsővályi Alice
 Ali Ibrahim Gassim
 Grashoff Ronald
 Haraszi János István
 Hengsperger Anna
 Hetényi Péter
 Miklós
 Holéczy Zsuzsanna
 Ágnes

Hornok Zoltán
 Horváth Gabriella
 Höch Sylvia
 Juhász Gábor
 Juhász Katalin
 Krisztina
 Kasza Éva Ágnes
 Kiss Imre Attila
 Koch Erzsébet Judit
 Koch János László
 Kovalkovics Judit
 Kovács Judit
 Kowalewski Ralf
 Lieber Róbert
 Loelke Hubert
 Lovász Zita
 Lőrincz edit
 Lukácsik Éva
 Mesfin Tadesse
 Mészáros Sándor
 Moharos Judit Mária
 Molnár Edina Katalin
 Müller Beatrix
 Nagy Dalma
 Nartey Reuben Tetteh
 Accra
 Németh Erika
 Zsuzsanna
 Nyoszoli Tamás

Pétery Zsuzsanna Éva
 Póka László
 Primász Krisztina
 Radóczy Brigitta
 Zsuzsanna
 Sajgó Pál
 Sik Rita Magdolna
 Somodi Judit
 Schmidt Marion
 Spissák Zsuzsanna
 Szabó Enikő
 Gannoruva
 Szabó Helga Mária
 Szabó Piroska
 Szalai István
 Szász Imre
 Szelecsényi István
 Szender János
 Szepesi József Gyula
 Szijj József
 Tankovics Gábor
 Tahri Laussaief
 Tánczos Katalin Anna
 Tóth Erika
 Tóth Gabriella Mária
 Váczi Mária Enikő
 Vedródi Katalin
 Vidáts Ákos Miklós
 Wergner Ralf Peter

1983.

Bakk Ildikó
 Balogh Lídia Dalma
 Bass Carola
 Baumgertel Michael
 Bejczy Katalin
 Bennemann Stefan
 Blans Éva
 Bódi Tibor
 Axel Brehmer
 Breininger Ilona
 Leon Ferdinand Brown
 Cakó Annamária
 Csiffáry Attila
 Csóka Cecília
 Faggyas Borbála
 Fall Judit
 Faragó Lajos
 Fórizs Ágnes
 Furmann Mária
 Gara Katalin
 Gazsó Andrea
 Gehlmann Christine
 Gerber Gábor
 Gombás Noémi
 Gönci Gábor
 Györfi Adrienne

Gyóry Magdolna
 Hári Ilona
 Heéger László
 Helmich Martina
 Horváth Balázs
 Horváth László
 Jáhn Marianna
 Jung Márta
 Kahle Kerstin
 Karsai Tamás
 Károlyházy Katalin
 Kerti Ottó
 Kiss Dorotea
 Kiss Sándor László
 Kissevich Horváth
 Zsolt
 Kocsis Réka
 Konta Imre
 Kovács Ágnes
 Kókai János
 Lukács Ildikó
 Mangliár Károly
 Márkus Mária
 Mertig Ruhnke Barbara
 Mieder Gabriella
 Mikes Beáta

Molnár Endre
 Molnár Klára
 Münchenhagen Kirsten
 Nagy Beatrix
 Némethölgyi József
 Nyeső László
 Paulovits Rita
 Páger Sándor Tamás
 Pásztor László
 Péchy Mária
 Rajnai Judit
 Redouane Nariman
 Reussner Gudron
 Sárkány Béla
 Schuldt Heike
 Sebestyén András
 Simon Rita
 Stella Attoe Oyube
 Sükösd Zsuzsanna
 Szakács Imre
 Takács László
 Tibold Zsuzsanna
 Tímár Péter
 Tokai Julia
 Tóth Szilvia Mónika
 Veres Mária

1984.

Angyal Erika Szilvia
 Aida Abdulla Bazara
 Ádám Gyöngyike
 Mária
 Adler Edit Györgyi
 Bakay Kinga Margit
 Berta Ágnes
 Bleyer Kerstin
 Boros Ottó Béla
 Bozsó Gizella
 Branovics László

Bucsánszky Myrtil
 Tünde
 Casbert Morison
 Cseh Ildikó Magdolna
 Dobzsevics Sándor
 László
 Ebermann Ulrike
 Farkas Gyöngyike
 Fedor Bence József
 Felkai Tamás
 File Éva

Fücsék Mária Elvira
 Georgia Ann-Marie
 Salmon
 Gombik Ágota
 Gulyás Zsuzsanna
 Gyergyay András
 Hégel Zsuzsanna Enikő
 Herendi Gábor Tibor
 Herló Péter Imre
 Honi Márta Erzsébet
 Horváth György

Hünnicher Iris	Mustafa Hussein El	Sülle Terézia
Ifert Birgit	Chami	Szalai Éva
Ifert Falk	Ndongotou Dieudonné	Szendró Eszter
Kápolnási Kornélia	Orschel Hermann József	Szerző Géza
Veronika	Piffkó József	Taylor Everton
Kiss Annamária	Pintér Márta Erika	Gourtland
Kiss Tamás	Pokovai Zsuzsanna	Tállai Zsuzsanna
Kovács Nóra	Popp Stefan	Tomori Klára Enikő
Kővágó Péter Zoltán	Reinitz Zsuzsanna Rita	Tófalvy Ágnes
Kulcsár Ágnes Zsuzsanna	Ruainsky Gabriele	Varga Katalin
Kutvölgyi Ida Franciska	Sandra Marie Laird	Vámos Gábor
László Károly	Selmeczi Endre Gyula	Verasztó Mihály
Lehőcz Mária Margit	Sibongile Radebe Onu	Vigh József
Major Ildikó	Simon Uwe	Volom András
Michael Ernest António	Smith Juliet Veronika	Walid Ibrahim Naous
Mustafa Abdulla	Soltész Marianna	Wágner györgyi
Alsagaff	Strenner Zoltán Vendel	Zeisel Márta Éva

1985.

Antal Judit	Ruchdi El-Hage	Kaposvári István
Sofia Sotelo Aroca	Emerson Paul Henry	Kaufmann Peggy
Babos Andrea Gabriella	Farkas Judit Györgyi	Kelemen Éva Mária
Bajáky András Sándor	Gassner Peter	Kerekes Szilárd
Bakosné Szproge	Georgi Detlev	Kékesi Andrea Sára
Gunta	Gergely Gabriella	Kilin Éva
Baum Stefan	Magdolna	Kis Piroska
Bábszki Erzsébet	Geszler Edit	Kiss Erzsébet
Bettenhäuser Katrin	Goldmann Meike	Kocsis László
Daniel Blay	Günzel Karsten	Kormány Margit
Burkhardt Garsten	Gyenes Mónika	Kőrösi Andrea
Büki Ágnes	Konstantina	Kuzman Katrin
Groy Arndt	Hajnóczky Zsuzsanna	Lajos Ágota Edit
Csekeő Marianne	Hedari Khaled Michel	Lehoczky Marianna
Csizmadia Gabriella	Hoffmann Katalin	Piroska
Dohanicz Zsolt András	Mónika	Lévai Anna
Donáth Ágnes	Horváth Ildikó	Magyary-Kossa
Drahos Ildikó	Horváth Ilona	Gusztáv
Daud Boutros El	Jászai István	Maklár Szalontay
Hachem	Juhász Sándor László	Katalin

Marton Edit	Patyi Ágnes	Tarnay Éva Klára
Matuscsák Tamás	Rempt Heike	Tóth Attila
Sándor	Rempt Jochen	Tóth Csilla
Márkus Zsuzsanna Zita	Rezsőfi Ildikó Mária	Devon Archer Taylor
Mátai Sándor Gábor	Rosta Bernadette	Varga Beatrix
Medvác Zsuzsanna	Sármásy Árpád	Varga Edit
Molnár Magdolna Zsófia	Stein Peter	Várnai Mátyás
Nagy Ildikó Mária	Strobel Heike	Wenzlaff Henry
Németh Ildikó Terézia	Szerényi Mária	Visontai Andrea Klára
Oroszi Mária	Szotyori Nagy Pálma	Vörös Magdolna Mária

1986.

Almási Antónia	Gódor Mária Éva	Leitner Nikolaus
Antal Erzsébet	Hamida Khateeb	Georg
Adnen Bakryya	Hannik Dirk	Makk László Tamás
Balázs Éva Zsuzsanna	Hauschild Róbert	Megyeri Csaba
Balázs Katalin Mária	Hegedűs Erzsébet	Menz Viola
Balogh Katalin	Hegedűs István András	Mészáros Ágnes
Bálint Géza	Heiter Mónika Krisztina	Molnár Györgyi
Bellák Marianna	Horváth Veronika	Gabriella
Bencze István László	Hunyady Zoltán Béla	Nagy Katalin
Berk Tamás	Huszák András	Nagy Varga Katalin
Burány Zsuzsanna	Imró Annamária	Nasser Beini Chukrien
Achmad Chour	Jáky László	Némegy Edit
Csendes Gábor	Joachim Uta	Pallag Ferenc László
Csukás Petra	Kara Katalin	Pammer Csilla
Däderich Bettina	Keller Péter	Péntek Ferenc Antal
Diós Ágnes	Kemper Róbert Károly	Piros Zsuzsanna
Eitler Tamás József	Keszei Gabriella	Poduszló Ernő
Elekes Krisztina	Kéményes Kornélia	Raáb Ildikó
Fajtha György	Hedvig	Rátkay László Gábor
Fábián Gábor Tibor	Killi Éva Ágnes	Richter Torsten
Fodor Marianna	Kiss Gábor László	Saleh Ali Saleh Abdulla
Fórizs Etelka Ildikó	Klose Jörg	Soltész László
Gasztonyi Károly János	Konczos György István	Sugár Katalin
Geiszelhardt Márton	Konczwald Ferenc	Szentpétery Julia
Gergely Ákos	Kovács Ferenc	Szoboszlai Edit
Gerhát Márta	Königsberger Stephan	Annamária
Girbicz Julianna	Kuti Zsuzsanna	Szücs Attila Zsolt

Takács Andrea Rita
Takáts Rita Ilona
Terbócz Katalin Stella

Terényi György
Tihanyi István
Tóth Bagi Zoltán

Unger Éva
Vári Endre Rudolt
Weinhold Grit

1987.

Ágoston György
Balogh Katalin
Barna Zsuzsanna
Benedek Csilla Olívia
Bidzsari Ferhad
Boros Gábor
Bouchahda Ben Ali
Abderrazak
Breier László
Budai Zsolt
Csillag Zsolt
Dér Melinda
Diehl Thomas
Dobos Adél
Dobó Péter
Faragó István
Fertői Kinga
Fodor Tünde Mária
Fórizs Etelka
Fuchs Tamás
Füzér Csaba István
Gerber Mónika
Griessmann Jürgen
Gyurkó Róbert
Hartai Péter
Háló Anikó
Hegy Angelika

Hermann Péter Miklós
Horváth Kinga
Hugyecz Mária Katalin
Jiling Ibolya
Keglevich Tibor Gellért
Kelemen Judit
Kiss Rita Mónika
Kiss Zsolt István
Kolozsváry László
István
Lautzschmann Frank
Lehmann Ralph
Lohinai Zsolt Miklós
Mina Anikó Tünde
Molnár Katalin
Nemcsényi László
Németh Anna Mária
Nowak Ulf
Orsós Sándor Pál
Pál Katalin Margit
Pánczél Károly
Pintér Nóra
Pöc Sándor
Rácz Katalin Andrea
Xiomara Rojas Obaldia
Saleh Ali Saleh Abdulla
Sándor Erika

Schmidt Sabine
Szabó András Zoltán
Szabó Gabriella
Szabó Márta Hilda
Szabó Tibor Gábor
Szakál Tünde Katalin
Székely Andrea
Szmicsék Ágnes
Szücs János
Tamás Ágnes
Nabil Michel
Tannoury
Tasi Mónika Viktória
Tátrai Gyula
Téglás Katalin
Tósa Zsuzsanna
Tóth László Hansjörg
Török Ágnes
Turner Beatrix Sarolta
Urbán Beáta
Várhelyi Endre Erik
Víz Mónika
Rida Ali Wehbie
Windisch Péter
Zag-Gyöfi Helena
Zidarova Nelly
Szlavcseva

1988.

Ajam Faisal
Andrásy Csilla Judit
Antoine Ibrahim
Apró Edit
Arday Csilla Ágnes
Ádám Aranka

Adnen Bakyya
Balassa Katalin
Barthos Gábor
Bániczki István Ödön
Ben-Meron Gavriel
Berta Larisza

Böger Ulrike
Bucsánszki Erika Anna
Czabán Edit
Czell Lorenz Benjamin
Cseh Judit Erzsébet
Dabasi András

Dénes Igor George	Irmes Ferenc	Pethő Sarolta
Dobos István Péter	Jáky Ágota	Gabriella
Doros Csaba Gábor	Jäger Katalin Andrea	Révai Csilla
Dux Ralf Achim	Kaán Miklós László	Rosta Adrienne Margit
Faludi Csaba	Keresztesi Tamás	Sárdy Györgyi Gizella
Fanta Dorottya	Khír Abou Fakher	Schneider Anne-Katrin
Fenyves Zsolt Ferenc	Kiss Clara	Seidler Gunnar
Ferge Piroska Csilla	Konencsi Anita	Simon Krisztina
Fügedi Judit	Kovács Zita	Socratus Sophia
Zsuzsanna	Körösi Gábor	Stotz Andrea
Gaál Krisztina Erika	Kulcsár Attila Árpád	Straub Ágnes
Glonek Ibolya	Logodi Esther	Szatzmáry Ákos Zsolt
Gotthard Csilla	Losonczy Levente	Szegedi Rita Klára
Görcsi Zsuzsanna	Madudák István	Szekér Krisztina
Gulyás Gabriella	Lina Mikellidou	Szerecz László Miklós
Gyurkovics Csilla	Molnár Gyöngyi	Takács Krisztina Mária
Gabriella	Muzsai Ildikó	Tímár Zsuzsanna
Habib Hassen	Müller Beatrice	Gabriella
Hajdú Ágnes Piroska	Nagy Csilla	Vajda Gabriella
Hangay Katalin	Nagy Katalin	Veress Mária
Hassan Hassan	Nemes Károly Kálmán	Veress Tamás
Hegyeljai Kiss Judit	Nemeskéry Gabriella	Weisinger Éva
Hegyi Antal Péter	Nowak Karena	Wolf Mária
Horváth Csilla	Oláh Gábor László	Wunderlich Krisztina
Hosznay Judit	Orosz Csordás Tibor	Teréz
Huszár Ildikó	Paréj Gábor László	Zsiga Klára

1989.

Apáti Márta	Dénes Zsolt	Hadnagy Marcell Tibor
Bárány Magdaléna	Dütsch Zsolt	Herczegh Anna
Bencsik Ákos	Ernhaft József György	Hompó Ildikó
Bíró Andrea	Farkas Tamás Béla	Horváth Gabriella
Blau Susanna	Fenyvesi Szilvia Noémi	Horváth Nóra
Bluszt Ilona	Fodor Erika	Hribik Ferenc
Csermely Márta Antónia	Frang Emese Katalin	Illés Gabriella
Csernátorny Édua	Gál ernő Tiberiu	Juhász Gabriella Judit
Emma	Gellén Anita Rita	Kanczler Ágnes Katalin
Cséffalvay Tibor Péter	Guzi Éva	Kiss-Mihály Katalin
Csukás Anna Virág	Gyarmati Attila	Kovács Zoltán
Deák György András	Haász Cecília	Kókai András

Kónya Ildikó Klára	Nadera Ahmed Ashak	Szalai Andrea
Kőhegyi László	Nadj Edit	Szalay Éva Krisztina
Kuti Nóra	Nagy Emília	Szalai Hajnalka
László Stefan	Nagy Péter Tibor	Szegedi József
Lénárt Zoltán István	Németh Andrea	Székely Zsolt
Lovász Beatrix Katalin	Németi Klára	Szilágyi Zsolt
Lőrincz Krisztina	Pasqualetti János	Halem Mohsan Tahir
Margit	Ferenc	Tóth Marianna Anikó
Ingeborg Maigard	Pálos Ferenc	Unger László
Malkovits Márta	Perei János Zsigmond	Varga Réka
Mácsik Erika	Sallai Zsolt József	Vass Pál
Gröller (Mészáros)	Schwackkopf Richárd	Vágó Gina
Péter	Johann	Veress Andrea Ildikó
Molnár András	Seucan Alexander	Vida Gabriella
Molnár Gabriella	Sevella Mária	Vona Henriette
Sulafa Mubarak Ibrahim	Siminszky Gábor Ervin	Zambelly Judit Mária
Muhi Katalin	Safa Mohamed	Zsoldos Eszter Katalin

1990.

Albert Anna Mária	Fábián Tibor Károly	Koncz József Imre
Adam Emeric	Fenyősi Ildikó	Kovács Anna
Asaad Tamam	Forrai Péter	König János
Asztalos Zsófia Andrea	Haidekker Péter Pál	Kustos István Pál
Ádnan Bahryya	Haussler Klaus	Langguth Heidrun
Balogh Béla	Hárs Anikó	Marita
Barna Mónika	Hevér László	Lantos Béla
Bánsági Barbara	Horváth Csaba	Márkus Lűbben
Bárkovics Erika	Horváth Judit	Lűbben /Kárpáti/ Szilvia
Belovai Ildikó	Illésy Ladislaus	Mathy Alexander
Benedek Péter	Jakab László	Mácsik Erika
Birck Márta Mária	Hanadi Jamil Daaboul	Megyeri Klára
Biró Éva Terézia	Jeges Anikó	Kathia Menacho Egüez
Blei Thomas	Jenei Edit	Mihákovics Árpád
Bognár Tibor	Kárpáthy Krisztián	Modeste Inocent Aho
Borlói Mónika Erzsébet	Keczéry László	Moldován Norbert
Csontos Endre	Kelemen Krisztina	Nagy Andrea
Csontos Éva	Kertész Mariann	Oroszi Edgar Eugen
Dezső Csaba János	Klem Gabriella	Papp Károly
Dietz Olivér	Klement Péter István	Patthy Ágnes
Dunsche Anton	Kocsis Adrien	Pápai Sándor

Pászthory Ildikó Anna
 Radányi Éva
 George Rajjoui
 Reuter Pál Gábor
 Ruzman Ágota
 Emshof Rüdiger
 Sana Youssef Farhat
 Scheuring Zsolt György
 Schlieper Jörg
 Wolfgang
 Sculean Anton
 Sebők Edward Géza
 Séra Brigitta

Streit Karin
 Szabó Iлона
 Szakállosy Beatrix
 Szathmáry Ludwig
 Száki Csilla Katalin
 Szászik Erzsébet Ildikó
 Szentesi Andrea
 Szlovák Ida
 Tamir Ahmed Eroí
 Tájnél Erzsébet Ildikó
 Thüroff Heiner
 Tihanyi Zoltán
 Iyad Tlas

Tolnai Sándor Zsolt
 (Tüske) Darok
 Marianna
 Ujvárossy Levente Ottó
 Ullmann Klára Katalin
 Valler Gyöngyi
 Varga Ildikó Margit
 Varga Péter
 Várhalmi Zsolt
 Végh Judit
 Vossbein Marc Arne
 Völgyi Gabriella
 Zimmer Zoltán

1991.

Akucs Attila Zsolt
 Altrichter Piroska
 Mária
 Árent Ágnes Julia
 Mohamed Amar Asfare
 Bakos Róbert László
 Balázs József János
 Balsai Tamás
 Hassan Barhoum
 Bánki Zoltán
 Bedő Gyöngyi Mária
 Berecz Melinda
 Zsuzsanna
 Berki Katalin
 Berthóty Georg
 Bettinger Holger
 Blume Oliver Mark
 Bodnár László András
 Boromissza Krisztina
 Bus Erika
 Dabóczi Bernadett
 Darázs Ildikó Éva
 Darvas Sándor
 Endrédi Zsuzsanna
 Erdey Melinda

Dr. Feller Kay-Uwe
 Freisleben András
 Vilmos
 Ahmad Nouran Ghadri
 Parisa Goodarzi
 Grónay Emese Enikő
 Gyúró Zoltán
 Hegedűs Marianna
 Hendl Achim
 Hendl /Lasányi/
 Krisztina
 Herceg /Terzic/ Fedor
 Hermann Gábor János
 Holló Ágnes
 Horváth Zsuzsanna
 Ionnou Maria A.
 Jánosdeák Adrienn
 Jeinsen von Hilmar
 Jekelfalussy Nadin
 Antónia
 Kalocsai Katalin
 Dr. Kámán Attila Sándor
 Kárász Anikó
 Károly Adrienne
 Kecskés Zita

Kellner Olaf Ludvig
 Kenderfi Gábor Balázs
 Kesztyűs Antal
 Kocsis Penka
 Kovács Györgyi
 Kókai Mónika
 Gabriella
 Lénárt Orsolya Judit
 Lohren Manuela
 Irmgard
 Losonczy Réka
 Lukácsi Izolda Orsolya
 Maier Gerhard Johann
 Marton Erzsébet
 Mogyorosy Alexander
 Müller Tibor László
 Müller Walter
 Németh Enikő
 Németh Ildikó
 Nyuli Márta
 Dr. Oberna Ferenc
 Kálmán
 Opelt Jacek
 Pétalas Atthanasios
 Frangiscos

Pordes Mónika	Szilágyi Andrea Éva	Ujváry Attila András
Abdel-Quader Suleiman	Takáts Judit Mária	Urbán István Andás
Ali Hussein	Tanner Krisztina	Varga Ildikó
Razouk George	Merkelyné Tasnádi	Varga Krisztina
Reder Clara	Eleonóra Krisztina	Ványi Gyula
Rimányi Szilvia Mária	Tayseer Jawdat Saleh	Váradi Andrea
Iman Ali Saeed Ahmed	Ali	Vereczki Johanna
Sárdi László	Thür István	Andrea
Dr. Sárközi Andrea	Tollas Tamás Dénes	Vittek Ágnes
Springer József	Tolnai Katalin	Voges Helmut
Sándor	Tóth Katarina	Zaayen Taher
Sturbán Erzsébet	Tóth Sándor	Reinhard Woitzik
Szakály Tamás Attila	Tóth Vilmos	Zittel Amadeius

1992.

Acsai Ildikó Ilona	Hajas Krisztina	Márton Krisztina Edit
Ádám Zsolt	Heitz Ute	Metykó Bernadett
Bárkány Tamás	Homoki Gabriella	Mészáros Tamás
Bátorfi Béla Árpád	Horváth Kornél Dénes	Miháilscu Maria
Békefi Eszter Ilona	Jaklovsky Éva-Mária	Magdolna
Bodrogi Attila	Juchems Karin	Németh Attila
Chris Bohler	Kamarás Katalin	Niehus Floronia
Bugán Zsuzsanna	Kaszap Anikó	Óvári Zoltán
Victoria Emese	Kálmán Gyula	Padányi Zsolt
Carrington	Képes László Balázs	Papp Ágoston
Cinkler Éva	Klein Ildikó Márta	Papp Szilvia Éva
Csabai Krisztina	Kolles Colin Dieter	Pataky Huba
Czabán László	Kovács Ildikó	Pechacek Thomas
Czuczor Huba	Kovács Mónika Mária	Pintér Márta
Dániel Ilona	Krupinska Barbara	Pozsgai Márta
Dénes Erik	Kujalowicz Joanna	Rákos Ildikó
Fürstner József Zsolt	Maria	Reichard Éva
Gajdos Gabriella	Kuruc Beáta	Rencz Ottilia
Gáspár Judit	Kurucz György	Rigó Dóra
Geller Annamária	Dr. Lackenbacher Peter	Radakowska
Gömbös Eszter	Loebel Christina Maria	Magdalena
Görög Judit	Dr. Longerich Ulrich	Dr. Rozsonдай Péter
Mamo Grum	Lukács Zsófia Tekla	Sárdy László
Gubicsák Szilvia	Magyari Ágnes	Schlater Andrea
Gyórvári Zsolt Sándor	Majoros Timea Júlia	Sebő Attila

Setten Claudia	Szende Gábor	Varga Krisztina
Siegmund Thomas	Szinte Csaba	Varga Terézia
Simon Tamás	Szmodics Katalin	Vasicsek János
Spagert Karin	Thieme Harald	Vaszko Ildikó
Speiser Roland	Thurau Matthias	Veress Zoltán
Sprintz Erika	Tornyosi Zsombor	Veszely Péter
Strausz Ágnes	Tóth Zsuzsanna	Zaklanovic Helga
Stuckensen Tankred	Tömöri Tünde	Zalányi Katalin
Süveg Erika	Treiber Eszter	Zsendovits András
Szabó Gábor	Turopolli Katalin	Zsidró Emese
Szabó Zoltán	Vadócz László	Zsombok Beatrix

1993.

Abu-Adra Saber	Esztári Imre Zsolt	Keller Ágnes Katalin
Abu Yunis Nabil	Font Attila	Dan A. Kende
Ackermann Gábor	Földeáki Gábor	Kizman Róbert
Mahmoud Hassan	Galac Edit	Klock Judit
Aweiti	Vernon Alexander	Kovács Judit
Babó István	Gardiner	Kövér Erika
Balogh Ágnes Emese	Antonis C. Georgiou	Kőszeghy Tamás
Bögi Katalin	Dr. Glaser Franz	Krascsenits Rita Anna
Buttás Krisztina	Wendelin	Krass Mark
Canga Uránia	Goleniewska Renata	Lakatos Anikó
Czeglédy Ágota Ildikó	Gosis Arkadi	Ledermayer Ferenc
Czinkóczy Béla	Hajós Márta Rita	Mag Olga Ibolya
Cservenák Tünde	Harján Zoltán Tibor	Makai Attila
Csiffáry Andrea Csilla	Hans Hauler	Ronen Markovits
Csihony Krisztina	Havelland Georg	Máy Patricia
Csikány Csilla	Hodits Melinda Antonia	Medgyasszay Csaba
Deák Bárdos Zsuzsanna	Hohl Wilhelmine	Mezger Philipp
Hamidreza Azari	Honti Béla	Mikic Julianna
Dehkordy	Horváth Péter	Nagy Ákos
Dezanics Marianna	Yasmin Amed Ibrahim	Németh Eduárd
Dezső Adele	Kokani	Novák Gábor
Doktor János	Jankó Attila	Okalgeb Koval Helena
Doll Rainer Fritz Robert	Jáky Renáta Szilvia	Ottó Anikó
Egri Réka Márta	Kaán Borbála Eszter	Papassotiriou Olga
Bassam Eid	Wisztne Káfony Ildikó	Pataki Ildikó
Rim Eljaref	Kápolna Judit	Piskóty Ildikó
Erdélyi Katalin	Károlyházy Judit	Porpáczy Sarolta

Rechendorf Edina
 Romhányi István
 János
 Roykó Ádám
 Sabri Issam
 Dr. Samson Helmut
 Sarló Gabriella Judit
 Seres Georg Benjamin
 Simén Réka Simon
 Szilvia Mária
 Staroscik Péter
 Szabó Zsolt Gusztáv
 Székely Csaba
 Szilágyi Emese Piroska

Sztrilich Mónika Klára
 Szűcs Anikó
 Igor Talesnik
 Tass Beáta Csilla
 Tausz Dóra Éva
 Elizabeth Tedla
 Dr. Teufelberger
 Winfried Reinmar
 Tóth György
 Tóth Klára
 Tótfalusi Anna Mária
 Török Krisztina Mária
 Úry Előd
 Varga Rita

Vágvölgyi Rita
 Válint Marianna
 Weinshtetner Gerd
 Peter Maria
 Zagrean geb Gajdosch
 Beatris
 Malgorzata Joanna
 Zapala
 Iwona Zareba
 Agnieszka Zawila
 Zgorzelec
 Zsingor Anna Erzsébet
 Raed Hussni Mosa
 Younnes

1994.

Ahrling Marcus
 Aizengart Gil
 Akerman Arik
 Alhakim Abdulaziz
 Ambrus Katalin
 Ashdjian Antranik
 Ashraf Safan
 Auer Adam Attila
 Ábrahám Márta
 Hamar Boglárka Enikő
 Bechraki Eleni
 Benczik Judit
 Bercovich Herbert
 Borsos Gabriella
 Bottyán Gabriella
 Breda Tünde Katharina
 Czeglédi Viktor
 Czigler Péter József
 Csiki Péter
 Csiszer Zsombor
 Csonka Gabriella
 Dekovics Sándor
 Dobos Andrea
 Donauer Éva Zsuzsa

Dömény Rita
 Farid-Monfared Ajang
 Armin
 Farkas József Attila
 Fábián Éva
 Ficsor Zsolt
 Fülöp Károly
 Gerl Adrienn
 Gerlits Grazsina
 Geva Eran
 Zaltsman Sigal
 Granc Erika
 Gresz Veronika Judit
 Grigoratos Dionyssios
 Gruning Georg
 Gubás Csilla
 Györkös Imre
 Gyuricza Péter Zsolt
 Hasson Ella
 Heider Sonja Ellen
 Heitz Ursula
 Hevesi Viktor Csaba
 Hollai Zsuzsanna Mária
 Homatas A. Christos

Horváth Gertrúd
 Horváth Zsolt Ferenc
 Hóka Sándor István
 Hübner Thomas
 Imad Abohamdan
 Isakson Gari
 Iványi Iván Tamás
 Dr. Jacob Michael
 Gerhard
 Jancsecz Péter
 Janitsáry András László
 Jekelfalussy Kinga
 Joób-Fancsaly Árpád
 Samer Kaddoura
 Karátson Andrea
 Keczéry Dorottya
 Emma
 Kertész Éva
 Kis Bernadett
 Kiss Julia Klára
 Kiss Koppány Balázs
 Kiss Mónika
 Koloszár Judit Andrea
 Kovách Zsolt

Kovács Edina	Niewiadoma Agnieszka	Simén Réka
Kovács Katalin	Orbán Gábor	Rita Steiner
Kozma Zoltán	Pallos Attila	Ireneusz Stepien
Kókai Tamás Károly	Papadimitriu Alexandra	Szászi Erzsébet Mária
Kusnyerik Kinga	Parisinos Christodoulos	Szini Andreas
Katalin	Patonay Lajos	Szoboszlai István
Laki Zsuzsanna	Pákozdy László	Szőcs István
Majorné Lammel	Persze Krisztina	Szücs Donát Árpád
Orsolya	Gyöngyi	Talesnik Igor
Leisztinger Réka Judit	Pesei Attila	Tarnóczi Gábor András
Leiti Ottó József	Pivovarov Ita	Theodorou Aristidis
Lisza Pál	Platanitis Georgios	Theodorou Stefanos
Magos Péter	Polyzoi Efstathia	Toldi Gábor
Mayer Ariela	Prashkovsky Merav	Tóh Andrea
Mayer Szabolcs	Prisiment Yana	Tschigir Polina
Márczi Ágnes	Rakonczai Márta	Túri József
Mina Popi	Rasheed Ali	Vainer Luba
Modjahedpour	Régeni Béla Sándor	Valachi László
Esfandiar	Rohovszky László	Varga László János
Molnár Andrea	Ron Lilach	Veszprémi Eszter
Molnár Csilla Mária	Saliternik Tamar	Vidáts Andrea
Molnár Tibor Sándor	Sándor Csaba	Vigh Beatrix
Morid Mahmud Reza	Schmelzer Jacqueline	Zaltsman Itamar
Mossa Alkhoury Alyan	Ildikó	Zarcha Michael
Nagy Péter	Shali Mufid	Zourodos Michael

1995.

Abeln Andreas	Berki Beatrix Csilla	Danczkay Andrea
Ageletou Alexandra	Berkalitzki-Shtuby	Paula dr.
Al-Kilani Baha Talal	Shoshana	Dimakis George
Arany Szilvia	Blum Igor Róbert	Ehab Nasser
Ávár Krisztina	Bogdán Sándor	Elias Rina
Balázs Tibor Donát	Bognár Andrea	Emad Mutlak
Balcer Wojcieh	Bognár Zsolt	Endrődy Csilla
Balogh Ákos Péter	Bonstein Tammy	Frankenthal Shai
Balogh Imre László	Brody Ofra	Gassen Günter
Barna Ildikó	Bruckner Mihály	Gábeli Ádám
Barsi András	Butykai Ildikó	George Sami Giryes
Bán Marianna	Csorba Endre	Gleizerman Ella
Benedek Dóra	Czipó Eszter Andrea	Gohér Anikó Zsuzsanna

Gombos Attila	Menyhárt Károly Csaba	Simon David
Gschwend Rudolf	Mocsári Andrea	Smolyar Alexander
Hassan Farid Hassa	Mohamed Saleh Al-	Somogyi Krisztina
Herjeczki Ágnes	Yamani	Stepien Jeanette
Hesham Shaban	Nasir Munjid	Malgorzata
Hohberger Karin	Nasr Ghassan	Stranigg József Tibor
Kunigunde	Nemes Ágnes	Szabó Melinda
Holman Ágnes	Nemes Katalin	Szabó Réka Gabriella
Horváth Valéria	Dr. Niehuss Engel	Szepesi Renáta Györgyi
Nyikolajevna	Heike	Szilágyi Andrea
Ivány Csaba	Nyári Zsolt András	Tabrizián Kasani
Jamrik Viktória Ágnes	Oláh Géza	Fariba
Kalaitzakis Michael	Palátsik Iván Dénes	Tanczenberger Yvette
Kalmár István	Papé Ralf Christian	Marianna
Kardos Kálmán	Pesti Zuzsanna Margit	Taubenauer Sabine
Kácsor Éva	Petényi Viktor Béla	Christiane
Kelemen László	Pető Barbara	Téglás Levente Lajos
Kerler Bettina Maria	Petrakou Maria	Theodorou Peter
Leopoldine	Pietras Marcin	Tóth Gabriella
Kinda Tanzsur	Polyzois Joannis	Tóth Judit Katalin
Kis Dóra Szilvia	Prágai Ágnes	Tömöri Kinga
Kiss Norbert Béla	Preimayer Péter	Trojan Radoslav
Kmec Ildikó	Radics Ágnes	Trzaskowska
Koch Arend	Radnóti Zoltán	Boguslawa
Koutsouropoulos	Rajcsányi Barbara	Vág János
Dionyssios	Andrea	Wegehenkel Ralf
Kovács Réka Mária	Renner Ferenc	Weichsel Wolfgang
Kozma Erzsébet	Rosenstein Miriam	Christian
Dr. Kratzel Andree	Rózsahegyi Ildikó	Wiener Aviv
Lengyel Mariann	Andrea	Yaagobov Sigalit
Lübben Thomas	Röhlich Mónika	Yahia Mohammed
Mahmoud Mohamed	Annamarie	Musleh Al-Jalal
Kaneita	Dr. Schneider Guidó	Yuvanoglu Petros
Matlári Anikó	Schotland Felix	Zarow Maciej
Mavrodisz Katalin	Seinecke Julia	Ziaka Paraskevi
Melman Vita	Sigal Rolanda	Zsigmond Adél Márta

1996.

Agnes Aldur Uwe	Asfari M. Tarek	Balajti Zoltán
Al Haj Chadi	Bachar Chammah	Balaton Gergely

Balogh Rita Valéria	Glatstein Marta	Markoviceanu Evelyn
Baran Narcyz	Goldenberg Itznak	Michaela
Baráth Gábor	Goldscher Alexander	Martionos Joannis
Barushka Yuval	Hetey Susanna	Massarwa Abed el
Bánfi Barbara	Hofmann Zsuzsanna	Samea
Birki Katalin	Hofmann Zsuzsanna	Márton László Zoltán
Bognár Edina	Beáta	Máthé Zsuzsanna
Bonard Georg	Horváth Brigitta Dóra	Melhem Ibrahim
Borbély Petra	Horváth Csaba Róbert	Mihalik Ildikó Mária
Borg Peter	Horváth Ildikó	Molnár Katalin Ágnes
Borzási Imre György	Hunyadi János	Mundhenk Daniel
Chatzigiamazi Anastasia	Ioannou Athanassios	Nagy Gabriella
Csemiczky István	Járdán Zita Márta	Nagy Judit
Csermák András	Jeckel Zoltán	Nagy Krisztina Stella
Csémi László	Jenei András	Nagy Nóra
Czukur Zsolt	Juhász Laura Mária	Németh Miklós
Daher Paul Chakiv	Kakasi Csongor	Nowroozi-Lafmejani
Danaazsavin	Karimi Javaneh	Mojgan
Zandaugowa	Kashanian Shadi	Pamborides Georgios
Dassel Beatrix	Kashanian Shiva	Papageorgiu Stamatina
Eglezos Emmanuel	Kavoura Victoria	Papp Brigitta
Epitropakis	Kerényi Hajnalka	Parginou Flora
Konstantinos	Kertes Annamária	Pilava Christiana
Fejérdy László Pál	Keszthelyi Emma	Rabinovitz Zori Zarach
Fenyák Edit dr.	Kiss Szilvia	Rassovsky Michael
Finta Zoltán	Kovács Mónika	Rác Orsolya
Fojtyik Ildikó Anita	Erzsébet	Rénes Nóra
Fódi András	Kókai Nagy Ákos	Révész Alíz
Fónad Andrea	Kövesdi Katalin	Roth Ronit
Fourkas Panagiotis	Kristóf Edit Ildikó	Salman Kais
Földeáki Péter	Kuchuk Sophia	Saleh Nazem Abdullatif
Ganzer Reinhard Viktor	Kulcsár Richárd	Sayed Haroon Babar
Gárdai Éva Erzsébet	Kuptzin Mónica	Schatz Balázs György
Gáspár László dr.	Last-Pollak Mordenai	Skevaki Ekaterini
Georgi Pelagia	Markos	Soós Lajos Gusztáv
Gerenday Zoltán	Leakou Ekaterini	Sperber Tzvi
German Felix	Leakou Ourania	Stylianou Poly
Giannopoulos Andreas	Lőrincz Lilla Ramona	Szabó Beáta Éva dr.
Gilles Christoph	Magyary Andrea	Szabó Beáta Ilona
Johannes	Manakou Anna	Szabó Csaba László

Szabó Dóra Zsuzsa	Trója Gabriella Tünde	Vodnyánszky Éva Ágnes
Szalay Ildikó	Vadai Zoltán Tivadar	Walid Ahmed Mugahed
Tar Balázs Attila	Varga Katalin	Wenczl Mónika
Telepovszki Ágnes	Varga Katalin	Winterstein Tibor
Theodoridi Georgia	Varga Viktória	Zervou Christina
Tóth Gabriella	Vágó Krisztina	Ziembicka Marta
Tóth Klára	Végh Ágnes	Zolghadr Atessa
Tóth László	Vodnár Emese Gabriella	Zsellér Dénes

1997.

Abeler Thomas	Giannopoulou Pinelopi-Christianna	Laki Lóránt
Antoniou Antonios	Gondos Edit	Linhartsberger Oliver
Bagyinszki Réka	Gudinetsky Arie	Lisza Balázs
Bányai Miklós Péter	Grígár Ágnes Alexandra	Loniewski Pawel
Bertos Loizos	Gszelmann Róbert	Mabronk Ammar
Bíró Ildikó	Gyimesi Réka	Makausz Gyula
Bissylas Angelos	Hammade Nezar	Massarwah Muhamad
Boda-Novy Márta	Harangozó Imre	Memari Masoud
Bodnár András Ferenc	Hardy Oliver dr.	Mersich Andrea
Borics Éva	Horváth Ibolya	Messaikou Koralia
Bölöni István	Horváth Rita	Meudt Kerstin
Breiter Mónika	Inczeffy László	Ménesi Edit
Bukrinsky Alexander	Ivanov Adrienn Erika	Michelakos Dimitrios
Buzogány Emese Adél	Jibreel Ghada	Mohri Bamdad
Bürkel Catarina	Jobbágy Rita	Mohammadi Mossanin
Christofides P. Savvas	Józan Zsuzsanna	Jalil
Csáky Orsolya Rózsa	Jurácsik Tímea	Műnch István Zoltán
Csempesz Ferenc	Katsandri Askasia	Nagy Anita
András	Kelemen Kinga	Nagy Ákos Károly
Cser Henrietta	Orsolya	Nagy Edith Marietta
Danielov Alexander	Kende Zsuzsanna	Nagy László
Economider P.	Katalin	Nagy-György Mónika
Constantinos	Kerémi Beáta	Németh András
Farkas Györgyi Beáta	Khazae Shevarch	Némethy Miklós
Farkas Ildikó	Kohlpaintner Klaus P.	Nikolitsis Vassilios
Fábri Ildikó	Kopcsányi Veronika dr.	Notis Athanasios
Fülöp Erika	Kőházi Kiss Ildikó dr.	Olgyai Beáta
Gaál Mónika Zsuzsanna	Kullmann Ágnes	Orbán Andrea
Gerothanassi	Ladányi Dániel	Papp Edina
Efrossyni		Pattogató Rita

Peresztegi Nagy Szabolcs dr.	Segnenc Alexander dr.	Vasilokoulos Alexandros
Polgár Adrienn Lucia	Shtuby Yehuda Udi	Váci Zsuzsanna
Pollacsek Zoltán Ottó	Shnaiderman Anna	Verigaki Anna
Porat Naomi Ester	Sklánicz Krisztina	Vincze József Zsolt
Ranwa Saddikni	Stern Andrea	Vincze Noémi Emese
Ratkóczi Lilla	Szeuer Tanja Annamária	Vollgruber Alexander
Rozensweig Sharon	Szántó Anita	Vörös-Balog Tamara
Rubanova Jeanna	Szegletes Yvette	Vörös Leslie Attila
Ruhe Andreas	Szokol Diána	Weber Michael Richard
Johannes dr.	Takáts Zsuzsanna	Wrede Jörn Ekkehart
Rusz Mária Gabriella	Tamír Yael	Zarcha Angela
Sárközy Edit	Tisza Tünde dr.	Zeinali Eshagh
Sárossi Benedek	Tóth Barbara	Zenonos A. Michael
Sebestyén Ágnes dr.	Tóth Tünde	Zisopoulos Georgios
Sefer Alexandra	Török Adrienn	Zuhair Mujahed Abu Rajab
Seqenc Emil	Tsoukala Areti	Zsigmond Réka
Selymes Rita Ágnes	Turopolí Éva dr.	
	Ughy Péter Balázs	

1998.

Abo-Siam Hashim	Faluhelyi Péter András	Kókai Marianna
Andreou Efsevia	Fekete Boglárka	Kräemer Thomas
Bak Krisztián	Fragos Evangelos	Kremmydas Dimitris
Basbuk Halil	Frankó Katalin	Leányfalvi Imola Nóra
Bash Israel	Mercedesz	Linninger Mercedes
Bádonyi Andrea	Gárdi Lajos István	Liolios Nicolaos
Berger Liov	Gedeon Tamás	Lurje Avi
Bernáth Tibor	Görgely Fidler Ágnes	Maros Edit
Bohu Katrin	Grenczer Krisztina	Mezey Márk László
Buzási Róbert	Gyenes Rita	Michopoulou Eftnalia
Csabai Zsuzsanna	Henczel Brigitta	Mina Polina
Csillag Mária	Holló Ádám	Mohr Kinga Veronika
Csorba Zsuzsa	Honti Eszter	Molnár Dóra
Csuta Gábor	Joó István	Mód György László
Dankowsky Peter Paul	Karácsonyi Zoltán	Nagy Andrea Christina
Déry Kamilla	Kelemen Péter Zoltán	Nagy Kinga Mária
Diamantis Nikolaos	Kerényi Csaba	Németh Andrea
Apostolos	Kiss Gábor	Németh Zsolt
Dornbach Ágnes	Kohut Eszter Orsolya	Nyíri Gabriella
Erdélyi Enikő	Kondorossy Ágnes Petra	Oltvai Adrián Zsolt

Padányi Réka	Schamsawary	Tóth Judit Elektra
Papp Huba Levente	Schahram	Tóth Krisztina
Pataky Levente	Selmeczi Zsolt Attila	Török Katalin
Patkó Eszter Mária	Solymos Timea	Túri Judit Magdolna
Páli Ferenc Norbert	Sommer András Péter	Úry Barna Levente
Petalotis Nicolaos	Spanos Panagiotis	Utasy Viktor
Pongrácz Judit Erzsébet	Stéger Endre	Vajna Réka Mária
Pozsgai Gabriella	Szabó Ildikó	Vári Zsolt Gellért
Prohászka Imre	Szénási Noémi Krisztina	Vermes Edit Mariann
Rassovsky Simona	Szy Adrienne Henriette	Vorris Eleni
Rozgonyi Katalin Ildikó	Tamásovics Gábor	Wagner József
Rónai Renáta Zsuzsanna	Theodori Efrosyni	Watad Nael
Sadr Shaidi Ali	Theodorou Marinos	Zilahy András

1999.

Abu Much Abdelchalis	Grünhagen Christian	Körmendi Renáta
Abu Murry	Rudolf	Lankó Péter
Abdairahman	Gyimesi Gergely	Lázár Anikó
Alexandrakis Achilleas	Gyovai Balázs Szabolcs	Leszi Attila
Alnajjar Jassim	Halász Attila	Magonyi Veronika Anna
Antypa Artemis	Handa Tibor Gábor	Martos Orsolya
Arhold Ulrich Jörg	Horváth Attila László	Mauritsch Christina
Barati Amir	Horváth Eszter	Maurakis Christos
Bálint Szilvia	Horváth Réka Eszter	Mészáros Katalin
Bártfai Eszter	Illényi Tamás Károly	Moshopoulos Angelos
Berczelly András	Janik Leonard	Murvai Zsolt
Berecz Endre	Jeney Judit	Nagy-Baranyai Ildikó
Bereczkei Ágnes	Katsirma Christina	Barbara
Billing Ágnes	Kazamér Csaba László	Nemere Viktória Edit
Bíró Lukács Zsolt	Kállai Zoltán	Németh Andrea
Boros Tamás Balázs	Kecskeméti Edina	Orbán Nóra
Bölöni Réka	Kemény Zsuzsa	Óvári Péter
Csákvári Katalin	Kereszty Kornél	Panos Periklis
Csernák Csilla	Khosnody Arash	Patakfalvi Zsolt
Dénes Tibor	Kispélyi Barbara Ida	Panlenyak Johann
Emrani Jinus	Kígyóssy eszter	Pechtinger Erika
Farkas Gyula	Komjáthy Zsuzsanna	Pery Yael
Furják Mónika	Kontra Mónika	Petsaly Sofia
Gavrilidou Fanouria	Konkos Georgios	Pischnyi Rita
Gidófalvy Miklós Dénes	Kovács Rita Judit	Pleskovics Ildikó

Raimann Rainer	Szalay Júlia Kornélia	Utri Erika
Röhrint Ildikó Judit	Szarvas Éva	Valma Maria
Sarrami Gholam	Szentesi Ágnes	Valyon Orsolya
Hossein	Szépkuti Orsolya	Vass Balázs
Schlosser Dieter	Bogláka	Vitéz Anita
Sharfi Guy	Szőke Veronika	Vizsolyi György
Snittis Christos	Szrebro Zoltán	Vlaszaki Varvara
Somogyi Eszter	Taramides Renos	Vogt Axel Robert
Sturmer Josepf	Tavakolizadeh	Wiesler Eugen Otto
Szabó Katalin	Mohammad	Zach Franz
Szabó Miklós	Tzanaki Polymnia	Zafir Kinga
Szabó Réka	Urbán Kinga	Zamani Navid

2000.

Acsády Szilvia	Farkas Péter Szabolcs	Kolenz Fritz-Viktor
Albert Melanie	Fekete Judit Andrea	Komlódi Mariann
Alvanos Angelos	Feldmesser Tal	Koppány Ferenc
Angerer Michael	Ficzere Ildikó	Kostic Máté
Azimy Fahim	Geric Peter	Kovács Eszter
Bakró Csaba	Gilad Amir	Kun Imre-Zoltán
Balafoutis Sofia	Golan Ron	Lampert Anikó
Balogh Peter dr.	Gulyás Dóra	László Alfréd
Baráz Orsolya	Harza Lajos	László Péter
Bartha Viktória	Hoffmann Nikoletta	Lukács Beáta
Bayarchimeg Batbayar	Horváth Andrea	Maragkou Syglitiki
Bán András	Horváth Ágnes	Marszycki Lukasz
Bereczki Tamás	Hushegyi Edina	Megyeri Renáta
Borbély Andrea	Kaddoura Mohamad	Metska Maria-
Bors Attila	Kardatou Rodopi	Elissavet
Chahin Birkan	Maria	Mojahed Amir Hossein
Charalampous	Kasdaglis Argyrios	Molnár Ibolya
Panagiotis	Katsilieri Electra	Molnár Tamás Béla
Chatzi Agoria	Kereszty Kornél	Nagy Anna Gizella
Chondros Panagiotis	Kertész Diána Andrea	Nagy András
Csiki Zsolt Tibor	Keshavarzian Ramak	Nagy Timea
Csopák László	Kilyén László Szabolcs	Németh Zsolt
Csordás Borbála	Kiss Bertalan	Nicou Georgios
Daras Christos Fotis	Kiss Eszter Ágnes	Omrani Behdad
Fajta Péter	Kiss Ildikó	Pataki Ildikó
Falge Anne Katrin dr.	Kiss Kinga Mária	Polychronis George

Prashkovszky Yafit	Solymosi Iván	Tózsér Dániel
Rajec Inrich	Somodi Éva	Tsouvalis Stavros
Rakics Péter	Somorjai Gábor	Újváry Zsuzsa
Rábai Zsuzsanna	Somos Róbert	Venzel George
Reichart Katalin	Soós Attila	Veress András Máté
Reichwein Astrid	Stumpfauer Balázs	Vojth László
Sahafian Shahrzad	Szabó Enikő	Younis Mahmod
Scheibelhoffer Vanda	Szabó Krisztina	Zand Faryaneh
Schmidt Péter	Szörtsey Zoltán	Bálint Szilvia
Siafaka Paraskevi	Tóth Judit	Vámos Eszter

2001.

Balázs Renáta Anita	Horváth Ferenc Zoltán	Rosta Péter
Balogh Emese	Ivanovics Éva	Rugonfalvi Kiss Emese
Barabássy Csanád	Jakab Imola Gabriella	Sarlay Dóra
Barta Gyöngyi	Kádár Bence	Sárközi Kornélia
Bánkuti Barbara Csilla	Kemény Zsombor	Schmidt Ádám
Benyőcs Gergely	György	Segatto Angyalka Noémi
Bérces Kinga Zsuzsanna	Kiss Alice Bernadett	Sidó Levente
Bihari Gergely	Kontra Henriett	Sinka Ágnes
Bikfalvi István	Kovács Krisztina	Susán Péter Lajos
Borbély Judit	Kozik Balázs	Szabady Norbert Tibor
Borbola Krisztián	Kulcsár Eszter	Szabó Emese
Boros László	Lendvay Krisztina	Széchenyi Eszter Nóra
Csurja Péter Csaba	Mandula Diána	Székely Nóra
Demény Kamilla Ágnes	Dorottya	Szilágyi Iván
Déry Edina	Menkó Krisztián	Szilágyi Kinga
Dési Balázs	Molnár Mónika	Tar Andrea
Fadgyos Antal László	Mócz András István	Tausz Ágnes Adrienn
Farkas Tamás Krisztián	Nádas Zsuzsanna	Türner Ilona Katalin
Fekete Anna Mária	Nemes Gábor	Varga Péter Ferenc
Felszeghi-Nemes Tünde	Neszmélyi Edit Zita	Veréb Attila
Funk Dávid András	Orgován Szilvia	Vigváry Zsófia
Gombos Ádám	Padányi Katalin Virág	Vízi Attila
Gotwald Péter László	Pártos Orsolya	Amesi Sahar
Gönczi Viktor Bertalan	Pelliou Katinka	Antebi Ronit
Götz Gergely András	Péter György	Argyriadou S. Michalitsa
Gujdár Annamária	Pintér László	Bakri Issam
Gyurkovics Milán Péter	Pósa Péter	Behrocz Aghidam Katia
Hideghéti Dóra	Rálik Noémi	Oldouz

Charalambous Alexis
Christakos
D. Stamatios
Douvitsa G. Polianthy
Friedman Amit
Greenberg Sofi
Kallenos N. Theodosios
Kalli P. Vassiliki
Karapistol I. Ioanna
Krystallis D. Nikolaos
Kyritsi Angeliki
Lambraki N. Nadia

Merika Konstantina
Natau Youssef
Papapanogiotou I.
Dimitrios
Portnay-Hidas Ariela
Rezvani Kakhki Rana
Sahafiau Sara
Sharon Ohad
Tadir Anat
Tzagkaraki E. Elli
Tzakou Aikaterini
Vasileiadi Th. Christina

Athanasia
Zarfati Yaroun
Heckner Markus Peter
Niki
Dr. Jaresch Martin
Laggner Marc Oliver
Marcoviceanu Marius
Wassermann Amy
Bartha Ferenc
Kecskés Adrienn
Molnár Anna
Siklós Csaba

2002.

Antalovszky Vanda
Ádám Zita
Bánhidi Noémi
Berdefi Gábor Tamás
Berecz Péter
Betegh Kisztina
Blaskó Katalin
Boros Tamás
Bozoky Xénia
Dalmadi Lilian Éva
Ecsédy Melinda
Erdei Csilla
Farkas Mariann
Filadelfi szilvia
Fritz Olga
Gesztí Dóra
Horváth Eszter
Jakab Krisztina Éva
Jung Ildikó
Kertész Viktor
Kiss Melinda Ilona
Kiss Péter Géza
Kónya Mária
Lőrincz Ádám
Magyar Krisztina

Maknics Dóra
Mezei Zita Henrietta
Mészáros Dóra Ildikó
Mikó Sándor
Molnár Bertold
Németh Ágnes
Németh Judit
Packosz Andrea
Pap Diána
Pintér Áron
Sass Lóránd
Sass Tamás Miklós
Schmidt János
Suszták Adrienn
Szabados Gábor Zsolt
Szkurka Zsuzsanna
Tárnyik Katalin
Tihanyi Dóra
Tóth Attila Gábor
Tóth Zsuzsanna
Tulván Krisztina
Varga eszter Margit
Zsendovits Balázs
Zsila Dávid
Dressler Mónika

Guld Bernadett
Markoviti Natali
Stemberger Christina
Szabó Erika
Amrani Chen
Charitonos Meropi
Chrysanthakopoulou
Ionna
Dadorou Eleonóra
Dimakis Athanasios
Groher Ilan
Hadji Panteli Pantelis
Hadji Stephanou
Anastasios
Kiperwasser Albert
Kiss Judith Myriam
Masoud Fadi
Papaioannou Elena
Pavli Stamatina
Polikarpou
Charalambos
Sasson David
Weinberger Shirley
Weis Maor
Sánta Melinda

2003.

Acsai Károly	Kurunczi Sarolta	Janczecz Imre
Albert Réka	Láng Szabolcs György	Marten Alexandra Inge
Gyöngyvér	Major Zsófia	Blachash Shahar
Ambrus Szilvia	Majorosi Zoltán	Burg Lior
Ábrám Emese	Markotányos Péter	Demuth Marta
Benkő Krisztina	Mikulás Krisztina	Emdad Soheil
Bérci Balázs Gergely	Ágnes	Kelishadi Keyvan
Biczó Adrienn	Nagy Krisztián dr.	Kianifalavarjani
Bollog Gábor	Nagy Rozália	Farhad
Császár Zsófia	Németh Bálint	Korosi George Paul
Csincsi Barnabás	Papp Petra Irén	Mishaeloff Itay
Csipkay Eszter	Pávay Éva Alexandra	Mitsas Dimitrios
Zsusanna	(Pecsuk) Molnár	Moran Adi
Dunai Vilmos	Mónika	Pinkhasov Rafael
Ferenczi Laura	Portugal Viktória Ágnes	Piros Anna
Friedrich Károly	Rakk Katalin Enikő	Rashidfarokhi Babak
Bonifác	Rencz Boglárka Andrea	Rigas Emmanouil
Hadzdzikadunnic	Rózsa Eszter Rita	Sanati Ardalan
Murisa	Sas Ildikó	Sfyri Maria
Hantos Kinga Iona	Schleffer Barna	Shahram Shohreh
Hary Réka	Schneider Krisztina	Shamisa Reza
Hegedűs Hedvig	Sólymos Dóra Barbara	Shitti Maria
Hernády Alexandra	Süveges Ibolya	Skouridou Nikoletta
Hézer Andrea	Szendródi Adrienn	Sotiri Venetia
Hidvégi Zsolt	Judit	Toteva Neli
Horváth Erika	Szentesi Miklós Ádám	Tsirmpa Andriani
Horváth Györgyi	Szolga Ferenc	Vallis Ioannis
Jani Ágnes	Szőke Dorottya Laura	Vasiliades Maria
Kamarás Gábor	Szűcs Orsolya	Whitemany Yair
Katona István Zoltán	Tollas Örs Lehel	Yaron Michael
Kelemen Emese	Török Eszter	Yaron Yoav
Kiss Dóra	Tótfalussy Regina	Yiasemi Soteroula
Kiss Ivett	(Varga)	Zervas Christos
Kovács András	Vaszilevkoszev Kaloján	Zvulunov Ofir
Kozák Lili	Zákányi Viktória	Natshehali
Körmendi Szandra	Zentai József	Abdulsamea Hamed
Katalin	Dogramachi Hawar	Robo Ilma
Kretz István	Fleischmann Leopold	

2004.

Alföldi Tünde	Kovács Gyöngyi	Vereb Tamás
Auerbach Viktória	Kovács Viola	Virtics Ferenc
Ács Máté	Lakatos Viktória	Draheim Joachim
Ágopcsa Ágnes	Magyar Zoltán	Draheim Michael
Barták László	Mártha Szabolcs	Fraas Maximilian
Baudics Veronika	Molnár Bálint	Karamuszli Szultána
Bihari András	Müller Orsolya	Sánta Iván
Csamangó Edina	Németh Klaudia	Szabó Brúnó
Csonka Andrea	Németh Klára	Bhargava Manasi
Dekivics Dávid	Öestereicher Alex	Braun Amir
Dézsényi Éva	Orosz Gábor	Deiktakis Nikolaos
Dorozsmai Szonja	Pechl Edina	Epshtein Galit
Dudás Péter	Perger Katalin	Ferrell Mark
Duka Minard	Péntek Hajnalka	Kalamara Eleni
Földi Ágnes	Philipp Nóra	Kaszimati Kaliopi
Gátfalvi Dénes	Saleh Hassan	Evagelia
Hammersberg Vera	Shehadeh Yuszuf	Kiszelstein Ilan
Harmat Anna	Soós Borbála	Maye Mulki
Hegedűs Nóra	Stamler Brigitta	Michaeli Yaffa
Horváth Péter	Szabó Szilárd	Mizrahi Yaniv
Kajtár Balázs	Szebeni Annamária	Nova Areti
Kalmár Szilvia	Szilágyi László	Ozsvath Peter
Kerék Beatrix	Tarpataky Nagy László	Szarakinou Eleni
Kiss Andrea	Tóth Enikő	Shkolnik Tatyána
Komora Péter	Tulván Tibor	Yuszovics József
Korchmáros Réka	Varga Lóránt	

== **Utószó**

==

Utószó

Üdvözlét az Olvasónak, aki eljutott idáig Emlékkönyvünk lapozgatása során! Néhány hálás, köszönő és kérő gondolattal szeretne pontot tenni e könyv végére a *Senior Szerkesztő*.

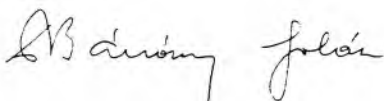
Először is, be kell vallanunk, hogy – saját inspirációnk mellett – könyvünk összeállítására a Debreceni Orvostudományi Egyetem 1998-ban kiadott munkája: „Nyolcvanéves a debreceni orvostképzés” (szerkesztők: *Bot György* és *Kapusz Nándor*) c. kiadványa szolgált példamutató mintául. Könyvünk strukturájának tervezését e kitűnő emlékkönyv – akarva-akaratlanul – erősen befolyásolta. Gratulálunk és hálásak vagyunk a Debreceni Egyetemnek e nagyszerű mintáért.

Továbbá köszönjük Mindazoknak a részvételét, akik az Emlékkönyv megírásában közreműködtek: a történelmi rész-, a klinikák/intézetek történetének-, az életrajzokban szereplők/és családtagjaiknak-, az adatok szolgáltatóinak munkáját.

Köszönjük a *lektorok* – kiknek neve a könyv elején szerepel – közreműködését. Külön köszönjük *Bodó László* gondosságát, aki a végzett fogorvosok névsorát, melyet a Fogorvostudományi Dékáni Hivatal kézzel írott hatalmas könyvei alapján – bizony sok hibával – készítettünk, korrigálta. Egyúttal elnézést kérünk Mindazoktól, kiknek neve, szövege a sok korrekció ellenére hibásan szerepel.

Köszönjük az Emlékkönyv írásában nyújtott technikai segítséget *Kovács Katalin* és *Vincze Mária* titkárnőknek. És köszönjük, utoljára, de nem utolsósorban a kivitelezésben nyújtott eszmei támogatást és technikai segítséget *Kiss Éva Mónikának* és *Zafir Kingának* a GSK-, valamint *Lászlók Róbertnek* az Arts-OK. Design Kft. részéről.

Végezetül, tudjuk, hogy az Emlékkönyv nem teljes, és számos hiányosságot takar. De kérjük az Olvasót, tekintse szándékunk nemes célját. Bízunk benne, hogy a Kar 100 éves születésnapjára állított emlék már tökéletesebb lesz. Úgy legyen!

Bánóczy Jolán

50 ÉVES

A SEMMELWEIS EGYETEM
FOGORVOSTUDOMÁNYI
KARA (1955-2005)

